

కలుసుకుందాం-తెలుసుకుందాం

అరుదైన వ్యక్తులు

కౌముది

మీ సునిత్య సాహిత్య వెళ్ళులు

www.koumudi.net

కౌముది ప్రచురణలు - 133

కలుసుకుందాం - తెలుసుకుందాం

విషయసూచిక

ఏడాది	నెల	పేరు	రచయిత(త్రి)	పేజి
2013	11	విశ్వమంతటి మనిషి - కొంపెల్ల విశ్వం	భువనచంద్ర	03
2009	12	ప్రజాకవి సుంకర	జ్యోతి	07
2009	11	విద్యారంగంలో నిరంతర చైతన్యదీప్తి డా. ఎమ్.వి.వి.ఎస్ మూర్తి	కౌముది	13
2009	09	నాన్నగారు A Humble Colossus	త్రిపురనేని సాయిచంద్	23
2009	07	మా అన్నయ్య తిలక్	దేవరకొండ గంగాధర రామారావు	26
2009	06	అక్షరబ్రహ్మ "బ్రహ్మం"	కౌముది	33
2009	05	నాన్నగారి జ్ఞాపకాలు - రావూరు వెంకట సత్యనారాయణ రావు (ఆషామాషీ)	తటవర్తి జ్ఞాన ప్రసూన	39
2009	04	"చందమామ" కి వెన్నెముక - సుబ్రమణ్య సృష్టి	వసుంధర	46
2009	03	వేమూరి సత్యనారాయణ	వసుంధర	51
2009	02	లలిత సంగీత శిక్షణాలయం ఆయనకదో యజ్ఞం - కొమాండూరి రామాచారి	కౌముది	54
2009	01	సాలూరి సంగీతానికి గుడి కట్టిన సింగీతం	రాజా	63
2009	01	కొమ్మూరి సాంబశివరావు	కిరణ్ ప్రభ	68
2008	12	ఒకనాటి ఆకాశవాణి సెలెబ్రిటీ	రేడియో రామం	77
2008	11	ఆకురాలు కాలానికి వసంతం - ఇదొక వైవిధ్య చిత్రకళా రూపం - వసంత కుమారి	కౌముది	80
2008	10	అలనాటి పాపులర్ రచయిత కొవ్వలి	గొల్లపూడి మారుతీ రావు	84
2008	09	మేధావధానం	అయినాపురపు శ్రీనివాసరావు	91
2008	08	ప్రవాసాంధ్ర రచయితగా నా ప్రస్థానం	ఆనందరావు పట్నాయక్	96
2008	04	ఉషశ్రీ అమరవాణి	డా గాయత్రీ దేవి	101
2008	04	అందమైన మిత్రుడు - శోభన్ బాబు	గొల్లపూడి మారుతీ రావు	107
2007	06	నివాళి - స్వర్ణీయ డా. గుంటూరు శేషేంద్రశర్మ	అద్దేపల్లి రామమోహనరావు	109

విశ్వమంతటి మనిషి

పాతికేయుడిగా, సినీ, టీవి రచయితగా చాలా మందికి తెలిసిన కొంపెల్ల విశ్వంగారు ఐ.ఎ.ఎస్ లో ఉత్తీర్ణులై, కొన్నాళ్ళు సివిల్ సర్వీసెస్ లో కూడా పనిచేశారని కొద్దిమందికి మాత్రమే తెలుసు. 1980 దశకం మొదట్లో సితార పత్రికకి ఎడిటర్ గా కూడా పనిచేశారు. తెలుగు సినీమాల్లో మొట్టమొదటి మహిళా గేయ రచయిత్రి స్వర్ణీయ జ్యోతిర్మయిగారు (ఓ అమ్మ కథ సినీమాలో పాటలు వ్రాశారు), విశ్వంగారి సతీమణి.

ఇటీవలే పరమపదించిన విశ్వంగారి గురించి ప్రముఖ సినీరచయిత భువనచంద్రగారు వ్రాసిన ఈ వ్యాసం కౌముది పాఠకులకి ప్రత్యేకం.

కొందరి గురించి 'అప్పటికప్పుడు' రాయాలి. కొందరి గురించి ఎప్పుడు రాసినా ఫరవాలేదు. అలా ఎందుకంటే " 'ఫలానా వ్యక్తి' మరణించాడు. ఆయన ఆత్మకి శాంతికలుగుగాక!" అని అర్జైంటుగా తక్షణమే కొందరి గురించి రాయక తప్పదు. కాలం గడిస్తే జనాలు వాళ్ళని మర్చిపోతారు గనక. మరి కొందరి గురించి ఎప్పుడైనా రాయొచ్చు. వారికి మరణం లేదు. ప్రజల మనస్సులో మిగిలిపోతారు వాళ్ళు. ఎక్కడో మనదగ్గరే ఉన్నట్టు అనిపిస్తుంది. అలాంటి కోవకి చెందిన వారే కొంపెల్ల విశ్వంగారు.

ఒకసారి పరిచయమైతే ఆయన్ని మరిచిపోవటం సాధ్యంకాదు. హాయిగా గుండెల్లోంచి గలగల పారే నదిలా వెలికొచ్చే నవ్వు.. చక్కని 'చెదరని' అక్షరాల్లాంటి మాటలు.., 'మరక' అంటుని మల్లెపువ్వులాంటి ప్రవర్తన, వెరశి 'విశ్వం'.

ఉన్నత విద్య. కాశ్మీర్ వేలీలో కొంతకాలం ఉద్యోగ ధర్మం నిర్వర్తించారు IASగా. తరవాత కొంతకాలం హైదరాబాద్. తరవాత జర్నలిస్టుగా, ఎడిటర్ గా, సినీ డైలాగ్ రచయితగా, కథ

రచయితగా, చివరాఖరుకి ముందు టివీ సీరియల్ రచయితగా ఆఖర్న సాయి భక్తుడైన 'సాయిదీప్ చరణ్', సాయి చరణ్ దీప్ గా, ఎన్నెన్ని మలుపుల జీవితాన్ని 'విశ్వం' జీవించారో. ప్రజలకి తెలియనివి ఇంకో రెండున్నాయి.. జ్యోతిష్సుడిగా, న్యూమరాలజిస్టుగా, ఇంకా నటుడుగా!

మా పరిచయం 'ఆనంద్' థియేటర్లో ఓ సాంగ్ రికార్డింగ్ పుటింది. నేను పరిశ్రమకి అప్పుడు కొత్తే. పరిచయాల్లోనే ఆయన అడిగారు, "మీరు ఏర్ ఫోర్స్ లో పనిచేశారుటగా?" అని. అవునన్నాను. ఎస్.. ఇద్దరం ఓ రెండు గంటలసేపు ఉత్తర భారత దేశం గురించి, అక్కడ వంటకాల గురించి ఇంకా 'పురానీ ఢిల్లీ'లోని 'పురానా' కోటల గురించి మెహల్స్ గురించి మాట్లాడుకున్నాం.

స్టేల్ గా 'టక్' చేసుకుని ఉన్నాడాయన. నేనేమో దుస్తుల గురించి పెద్దగా పట్టించుకోకుండా 'తోచిన' పేంటూ షర్టు తగిలించుకుని రికార్డింగ్ కి వెళ్ళాను.

"మిత్రమా.. డ్రెస్సు, ఎడ్రెస్సు రెండూ చాలా ముఖ్యం. ఇంపార్టెన్స్ ఇవ్వాల్సిందే!" అన్నారు.

"అది మీలాంటి అందగాళ్ళ విషయంలో. నాలాంటి 'రఫ్' పర్సనాలిటీలకి కాదు" అన్నాను.

"ఉహూ.. అది బయటికి కనిపించేది అంతే. బట్ మీరు చాలా చాలా సున్నితం. బహుశా ఆగస్టులో పుట్టి ఉండాలి అవునా?" అన్నారు.

"అవును." అని డేట్ ఆఫ్ బర్త్ చెప్పా. (సంవత్సరంతో సహా)

అయిదే నిమిషాలు ఏవో లెక్కలు వేసుకుని "ఓకే బ్రదర్. నే చెప్పేవి నిజం అయితే ఓకే అనండి. లేకపోతే మర్చిపొండి" అని నా గతమూ, వర్తమానమూ, భవిష్యత్తు మొత్తం చెప్పారు.

"అదెలాగా?" అన్నాను.

"అదంతే మిత్రమా" అని గట్టిగా నవ్వారు. తరువాత ఓ రోజు ఆయనే చెప్పారు. అయిదువేలమంది 'పుట్టినరోజులు' తిధులు నక్షత్రాలు లగ్నాలతో సహా తనకిగుర్తున్నాయని.

ఇంకో చిత్రం ఏమంటే, ఒకసారి చెబితే చాలు ఆయనకి అన్నీ గుర్తుంటాయి. ఎందుకో ఓసారి ఫోన్ చేసి "నాకు ఓ ఆఫర్ వచ్చింది భయ్యా!" అన్నాను.

"ఒద్దు. దాన్ని యాక్సెప్ట్ చెయ్యకండి. ఇప్పుడున్న ప్రొఫెషన్ లో మీకు చాలా ఉజ్వలమైన భవిష్యత్తు ఉంది" అన్నారు.

ఆ మాట నిజమని రుజువైంది. నాకు వచ్చిన ఆఫర్ నేను వదులుకుంటే వేరే వాళ్ళు యాక్సెప్ట్ చేశారు. ఆ సినిమా అప్పుడే ఆగిపోయింది. (నాకు వచ్చిన ఆఫర్ యాక్టర్ గా.)

ఓసారి ఆయనే విజయాగార్డెన్స్ లో నన్ను కలిశారు.

"బ్రదర్. ఓ సినిమాకి మీరు అన్నిపాటలూ రాయాలి. కథా, డైలాగ్స్ నావే" అన్నారు. ఆ సినిమాకి మ్యూజిక్ డైరెక్టర్ ఇళయరాజుగారు. నిర్మాత హీరోయిన్ రోజాగారి బ్రదరు. దర్శకత్వం సెల్వమణిగారు. (రోజా గారి భర్త తర్వాతకాలంలో). సినిమా పేరు సమరం.

నేను ధన్యవాదాలు చెబితే "ఎందుకు మిత్రమా, మనిద్దరం ఆడుతూ పాడుతూ పని చెయ్యచ్చు" అన్నారు.

కొందరు 'పెద్ద' మనుషులు ఆయనకి రెమ్యునరేషన్ ఎగ్గొట్టారని తెలిసి, "అదేం భయ్యా?" అన్నాను.

"ఏముంది వాళ్ళకి మనం రుణం. ఎప్పుడో అప్పుడు తీర్చాలిగా! ఇప్పుడు తీర్చేశా అనుకుంటా" అని మళ్ళీ తన స్టైల్లో నవ్వారు. అంతేగాదు, "బ్రదరూ మీకూ చాలామంది ఎగ్గొట్టారుగా. మరి మీరేం అనుకుంటున్నారా?" అని అడిగారు.

"మీరనుకున్నదే అనుకుంటున్నాను. లేకపోతే మనసు 'సెట్' అవదుకదా" అన్నాను.

"అవును. మనశ్శాంతి ముఖ్యం" అని భుజం తట్టారు.

తరువాత చాలాసార్లు కలిశాం. జ్యోతిర్మయి గారి గురించి చెప్పేవారు. వారి 'పాప' గురించి చెప్పేవారు. "జీవితం ఇది కాదు మితమా" అని ఓ గాడమెన నిటూరు విడిచేవారు.

"భయ్యా.. అర్జంటుగా AVMకి వచ్చెయ్యండి" అన్నారు ఫోన్లో ఓ రోజు. వెళ్ళాను.

"ఇకనుంచీ టైటిల్ సాంగ్స్ మీరే రాస్తారు. డైలాగ్ నావి" అని ఆప్యాయంగా కరచాలనం చేసి, నన్ను AVM శరవణన్ గారికి పరిచయం చేశారు.

అక్క, జ్యోతి, స్వర్ణం, దైవం ఇలా ఎన్నో సీరియల్స్ కి ఇద్దరం కలిసి పనిచేశాం. కథకుడు 'షెక్స్పియర్' మా ఇద్దరితోనూ చాలా క్లోజ్ గా ఉండేవాడు. AVM సీరియల్ అంటే టైటిల్ సాంగ్ నాడే

ఓ రోజున AVM లోనే కలిసి, "భయ్యా డైలాగ్ రాయడం మానేస్తున్నా" అన్నారు.

"ఏం?" అడిగా.

"ఇది 'పెంచుకో' వలసిన సమయం కాదు. 'త్యంచుకో' వలసిన సమయం. షిరిడీ సాయి పలుకు వినబడుతోంది. స్వామి పిలుస్తున్నారు" అన్నారు. ఓ సీరియల్ లో షిరిడీ సాయిగా నటించారు అనే కంటే జీవించారనడం సత్యం.

ఆయన చెప్పినట్టే 'సినిమా' ప్రపంచాన్ని క్షణంలో వదిలేసి, ఆధ్యాత్మిక పథంలో అడుగు పెట్టారు.

"పెళ్ళిచేసేశాను. అమ్మాయికి" అన్నారు ఓసారి ఫోన్ లో.

"మరీ" అన్నాను.

"పిలుపుల సంగతా? ఎందుకూ హడావిడి" నవ్వారు. ఆ నవ్వులో చాలా వేదాంతం ఉంది. 'తామరాకు మీద నీటిబొట్టు' తత్వం కని(విని)పించింది.

తరవాత తెలిసింది. విశ్వంగారు సాయిసేవలో పూర్తిగా నిమగ్నలయ్యారని.

"మీ కథ చదివాను. ఇంతకాలం ఎందుకు రాయలేదూ?" చనువుగా ఓ రోజు ఫోన్ చేశారు.

"నిజంగా రాయాలనే ఉన్నా ధైర్యం చెయ్యలేకపోయాను. అవునూ స్వాతి వీక్షిలోనూ, మంత్రీలోనూ వేదాంతం వ్రాసే సాయి చరణ్ దీప్ మీరే కదూ?" అన్నాను.

"అవును. అయినా పేరులో ఏముంది? ఎలా పిలిచినా ఓకే." అని మళ్ళీ 'విశ్వం'లా గలగలా నవ్వారు.

ఓ రోజున మళ్ళీ ఫోన్ చేసి, "ఆరోగ్యం జాగ్రత్త మితమా.. గడ్డరోజులు. అయినా ఏం భయంలేదు" అన్నారు. కానీ అప్పటికే ఆయన 'జ్యోతిష్యాన్ని' విడిచిపెట్టినట్టు విన్నాను. అదే అడిగితే, "మీ పేరు ఇప్పటిది కాదుగా. అందుకే గుర్తుంది" అని మళ్ళీ నవ్వారు.

ఆయనన్న ప్రకారం 'గడ్డరోజులు' వచ్చాయి. ఆయన్ని కలుద్దామనుకుని కలవలేకపోయాను. కానీ ఇద్దరికీ తెలిసినవాళ్ళు మాత్రం ఆయన నా కోసం 'ప్రార్థన' చేశారని 'మొన్న' చెప్పారు.

ఆయన 'శరీరాన్ని' వదిలేసినప్పుడు నిజంగా నాకు తెలీదు. హాస్పిటల్లో ఎడ్మిట్ అయి ఉన్నాను. బయటికి వచ్చాక (ఒక వారం తరువాత) తెలిసింది. అదీ మంచిదే అనిపించింది.

మా నాన్న, అమ్మ ఇద్దరి పార్థివ శరీరాల్నీ నేను చూడలేదు. అందుకే వాళ్ళు బ్రతికి ఉన్నారనే అనిపిస్తుంది నాకు.

'విశ్వం' గారి సంగతి అంతే. ఇదిగో.. నా గుండెలో ఏదో ఓ మూల ఆయన విశాంతిగా కూర్చునే ఉన్నారు, తనదైన స్టైల్లో నవ్వుతూ!

ఏ లోకంనుంచో ఓ నక్షత్రంలాగా భూమికొచ్చి, కాసేపు మనతో తిరిగి, నవ్వి, నవ్వించి, మళ్ళీ సైలెంట్లుగా మరో నక్షత్రానికి పయనమైన యాత్రికుడు 'విశ్వం' గారు.

ఏమీ 'పట్టనట్టుండే' ఆయన కళ్ళ వెనకాల నాకు ఎప్పుడూ ఓ అత్యంత సున్నితమైన మనసు కనిపించేది. అది మాత్రం ముమ్మాటికీ నిజం.

తన దుఃఖాన్నీ, బాధనూ తనలోనే దాచుకునే వ్యక్తిత్వం ఆయనది. ఎవరినీ విమర్శించరు. ఎవరినీ తప్పు పట్టరు.

బహుశా అందుకేనేమో చివరిసారి లోకాన్ని చూస్తూ 'చిరునవ్వు' నవ్వుతూ తరలి వెళ్ళిపోయారాయన.

అది మరణం ఎలా అవుతుంది?

మరో జన్మకి 'మొదటి' అడుగు అవుతుంది.

అందుకే -

ఓ మిత్రమా.. నేనూ, మేమూ, అందరం మిమ్మల్ని మళ్ళీ కలుస్తాం. మళ్ళీ ఊసులాడుకుంటూ మరో పయనం మళ్ళీ మొదలెడదాం.. సరేనా? ఇప్పటికీ సెలవా?

మీ జ్ఞాపకాలతో

భువనచంద

ప్రజాకవి సుంకర

- జ్యోతి

(ప్రజాసాహితీ, సెప్టెంబర్ 1996 సంచిక నుంచి)

ఈ సంవత్సరం తెలుగు సాహితీపీఠములందరూ శ్రీశ్రీ, కొడవటిగంటి, గోపీచంద్, నార్ల వెంకటేశ్వరరావు గార్ల శతజయంతి ఉత్సవాలను జరుపుకున్న విషయం అందరికీ గుర్తుండే వుంటుంది. తెలుగు సాహిత్యంలో విశిష్టమైన కృషి చేసిన మరో ఇద్దరు సాహితీ మూర్తుల్ని చాలా కొద్ది మంది గుర్తు చేసుకున్నారు. ఈ సంవత్సరం వారికి శతజయంతి సంవత్సరమే! వారు ఒకరు ప్రజాకవి సుంకర సత్యనారాయణ, ఇంకొకరు రోణంకి అప్పలస్వామి. సుంకర సత్యనారాయణ గారు స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో మరుకైన పాత్ర పోషించారు. తర్వాత కమ్యూనిజం వైపు వెళ్ళారు. ఎన్నో నాటకాలు, బుర్ర కథలు, పాటలు వ్రాశారు. అప్పటి కొన్ని హిట్ సినిమాలకి కథ, మాటలు కూడా అందించారు. ఆ ప్రజాకవిని గుర్తు చేసుకుంటూ 'ప్రజాసాహితీ'లో లోగడ ప్రచురితమైన వ్యాసాన్ని 'కౌముది' పాఠకులకోసం పునర్ముద్రిస్తున్నాం.

ప్రజాకవి సుంకర సత్యనారాయణ కృష్ణాజిల్లాలో విజయవాడకు సమీపాన గల ఈడుపుగల్లు గ్రామంలో 1909 మార్చి 23 వ తేదీన రామచంద్రుడు, కోటమ్మగార్ల ప్రథమ సంతానంగా జన్మించారు. ఈయనకు ముగ్గురు సోదరులు, ఒక సోదరి. సుంకర గురించి చెప్పే ముందు వారి తండ్రి రామచంద్రుడు గురించి నాలుగు మాటలు చెప్పాలి.

తండ్రి రామచంద్రుడు పట్టుదల, పేదలపట్ల మంచి ఆదరణ కల వ్యక్తి. 60 ఏకరాల ఆస్తిని పోగొట్టుకుని చివరకు ఉన్న ఇంటిని కూడా అమ్ముకున్న నిరాడంబరుడు. సహజంగా గ్రామాలలో ఉండే అస్పృశ్యత అనేది ఎంత అనాగరికపు చర్యో గ్రహించి ప్రథమంగా అన్ని కులాల వారికి గ్రామం మొత్తంగా సహపంక్తి భోజనాలు పెట్టి కడవరకు వారిలో ఒకరుగా మమేకమైన అరుదైన వ్యక్తి. వారి

గుణగణాలే వారి బిడ్డలూ పుణికి పుచ్చుకున్నారు.

సుంకర పన్నెండు సంవత్సరాల ప్రాయంలో కాకినాడ కాంగ్రెస్ మహాసభకు వెళ్ళేందుకు తండ్రిని కోరగా ఆయన మరో మనిషిని తోడిచ్చి పంపి కొడుకు రాజకీయ జీవితానికి అంకురార్పణ చేశారు.

కాంగ్రెస్ మహాసభ నుండి తిరిగి వచ్చిన సుంకర హైస్కూల్లో ఆంగ్లభాషను అభ్యసించవలసి వచ్చినందుకు ఆ భాషను వ్యతిరేకించి చదువుకు స్వస్తి పలికారు. తండ్రిగారు తీసుకువచ్చిన ఒక హిందీ ఉపాధ్యాయుడు వద్ద హిందీ భాషను కొంతవరకు నేర్చుకున్నారు. తన తమ్ముళ్ళు మిగతా పిల్లలతోపాటు స్వాతంత్ర్య గీతాలు ఆలపిస్తూ ఊరంతా తిరిగేవారు. అదే విధంగా బుర్రకథ, జంగంకథల పట్ల ఎక్కువ మక్కువ చూపేవారు. రాత్రిపూట ఆ కథలు విని పగలు పిల్లలతో చేరి ఆ కథలు ఆలపించే వారు. ఆ కథల పట్ల కొడుకుకున్న ఆసక్తి గమనించిన వారి తండ్రి, కొడుకు కోరినపుడు అవి వినేందుకు ఎక్కడికైనా సరే పంపేవారు. ఆ అనురక్తే సుంకర భావిజీవితంలో సామాజిక స్పృహ కలిగిన ఎన్నో మంచి బుర్రకథలను వ్రాసిన, గొప్ప రచయిత కావడానికి పునాది అయ్యింది.

బ్రిటిషువారి పరిపాలనలో భారతదేశం అట్టుడికిపోతున్న సమయం అది. 1930లో గాంధీ ఉప్పుసత్యాగ్రహం తలపెట్టి, ఈడుపుగల్లు మీదుగా వెళ్ళేటప్పుడు ఆ ఊరివారు, సుంకర రామచంద్రుడుగారి ఆధ్వర్యంలో గాంధీని ఆహ్వానించి విరాళాలు పోగు చేసి ఇచ్చారు.

అదే సమయంలో ఇంటికొక్కరుగా ఉప్పు సత్యాగ్రహంలో పాల్గొనేందుకు తన తండ్రి వెళ్ళదలచినపుడు కాదు తాను వెళతానని సుంకర ముందుకు వచ్చారు. అప్పుడు ఆయన తండ్రి 'చిన్నవాడివి పోలీసుల లాఠీచార్జీలకు భయపడి వెనుదిరిగి వస్తే నిన్ను గుమ్మం మీద పెట్టి నరుకుతా'నని ఖండితంగా చెప్పి పంపారు. సుంకర ఆ సందర్భంలో బాగా లాఠీ చార్జీకి గురైనారు. పార్టీ కార్యకలాపాలలో తీవ్రంగా కృషి సలిపి పోలీసు రికార్డులోకెక్కి ఆనాడు ఎక్కువ (3 సంవత్సరాలు) జైలు శిక్ష అనుభవించారు. అప్పట్లో ఇర్విన్ ఒడంబడిక కారణంగా అందరితోపాటు సుంకర జైలునుండి విడుదలైనారు.

విడుదలైన సుంకర తిరిగి తన కార్యకలాపాలు మామూలుగానే కొనసాగిస్తూ తన తమ్ముడు వీరభద్రరావుగారితో కలిసి ఈడుపుగల్లులో అందరినీ కూడగట్టి చిన్న లైబ్రరీని ఏర్పాటుచేశారు. మరోసారి గాంధీ ఆంధ్రదేశం పర్యటించటానికి వచ్చినపుడు ఆ ఊరి ప్రజలు మరల ఆయనను ఆహ్వానించారు. అప్పుడు వారంతా ఎవరికి తోచిన రీతిలో వారు విరాళాలందజేశారు. ఆరేళ్ళ చిరుతప్రాయంలోనే తన వంటిమీద నగలను, చెవులకున్న జూకాలను లాగి రక్తసిక్తమైన వాటిని గాంధీకి అందించి తన జాతీయాభిమానాన్ని రుజువు చేసుకున్న నాటి చిన్నారి సుంకర అనుంగు సోదరి శ్రీమతి అన్నే అనసూయ...

తరుపరి ఇర్విన్ ఒడంబడిక విఫలమైనందున మరల తన ఇద్దరు తమ్ముళ్ళు వీరభద్రరావు, సుబ్బారావులతోపాటు సుంకర జైలుశిక్ష ననుభవించారు. అదే సందర్భంలో జైలులో గరికిపాటి మల్లావధాని వద్ద సుంకర సంస్కృతాంధ్రాలను అభ్యసించారు.

ఆ తరువాత అలహాబాదు వెళ్ళి ఒక అలంకారకార్య పండిత రామచంద్ర శుక్ల రసాన్ వద్ద ఒక సంవత్సరకాలం హిందీ భాషనభ్యసించి ఆర్థిక ఇబ్బందులవల్ల తిరిగి వచ్చారు. అటుపై విజయవాడలో రామానంద్, ఆష్టేగార్ల హిందీ విద్యాలయంలో విద్యనభ్యసించారు.

క్రీప్స్ రాయబారం ననుసరించి బ్రిటిషువారికి అనుకూలురైన వారందరిని జస్టిస్ పార్టీగా (జమిందార్లు, పెట్టుబడిదార్లు, గ్రామ పెత్తందార్లు, గవర్నమెంటు ఉద్యోగులు) ఓటుహక్కు నిచ్చి స్వయం నిర్ణయాన్ని ఓటు హక్కుద్యారా గెలుచుకోమని కాంగ్రెస్ పై సవాలు విసిరారు. దీనిని వ్యతిరేకించిన సుంకర, వారి సోదరులు కాంగ్రెస్ అతివాదులుగా మెలిగారు. పిదప 1935వ సంవత్సరంలో నిడ్డుబోలు రాజకీయ పాఠశాలలో చేరి ఆచార్య గోగినేని రంగా ఆధ్వర్యంలో పూర్తి రాజకీయ అవగాహన పొందారు.

1935 లో జరిగిన పంజాబులో ఆలిండియా రైతు మహాసభకు ఆచార్య రంగాని రాష్ట్ర రైతు సంఘ అధ్యక్షుడిగా ఎన్నిక చేసి డెలిగేట్‌గా పంజాబ్ పంపేందుకు మూడు రోజుల్లో ఏర్పాటు చేయమని కోరగా ఎవరూ ముందుకు రాలేదు. అప్పుడు సుంకర లేచి 'అది నేను చూసుకుంటాను. మీరు మిగతా పనులు చూసుకోండి' అని చెప్పారు. ఈ విషయం వారి తండ్రితో ప్రస్తావించగా దీనికి ఆలోచన ఎందుకు అని ఆ సాయంత్రానికే ఉన్న ఎడ్లు, బండిని అమ్మి మీటింగుకు పంపేందుకు ఏర్పాటు చేశారు.

వివాహానంతరం సుంకర తిరువూరు తాలూకా కాకర్ల గ్రామంలో వ్యవసాయం ప్రారంభించారు. వ్యవసాయం చేయడంలోను మంచి దిట్ట. తన చిన్నతనంలో తండ్రి గిత్తలను కొంటుండేవారు. పొగరుబోతు గిత్తలను సైతం అదుపులో పెట్టడంలో గట్టివాడు సుంకర. మంచి గిత్తలపై ఆయనకుండే ఆ అభిరుచి "నమ్మిన బంటు" సినిమాలో ఎద్దులకు తర్ఫీదునిచ్చే అవకాశాన్నిచ్చింది.

1936 వ సంవత్సరంలో ఎన్నికల్లో జస్టిస్ పార్టీకి, కాంగ్రెసుకి మధ్య పోటీ వచ్చింది. ఆ ఎన్నికలకై పార్టీ కార్యకలాపాల్లో చురుగ్గా పనిచేశారు.

1938వ సంవత్సరంలో సుంకర తీవ్ర అనారోగ్యానికి గురైనారు. సోదరుడు వీరభద్రరావు తిరువూరులోనే ఉంటూ ఆ తాలూకాలో తీవ్రమైన కృషిచేశారు. అనేకసార్లు ఆయన పోలీసుల చేతిలో చిత్రహింసలకు గురికావలసి వచ్చింది. తమ్ముని సహాయంతో సుంకర తునికిపాడులోని సిరిమావిళ్ళ వెంకయ్య అనే వైద్యుని వలన కొంత స్వస్థత చెందారు. ఆ పై విజయవాడలో మట్టా వెంకటేశ్వరరావు ఆధ్వర్యంలో తిరిగి పూర్తి ఆరోగ్యాన్ని పొందారు. అటుపై రమణక్క పేటలో పోగుల శివశంకరరావు, వంకదారి మంగళాద్రి, అక్కినేని గోపాలకృష్ణయ్య వంటి కార్యకర్తలను తయారుచేశారు.

పార్టీ ఆదేశానుసారం సుంకర ఇటు ఆంధ్రాకు, అటు తెలంగాణాకు సరిహద్దు గ్రామమైన కొణతమాత్మకూరులో తన నివాసమేర్పరచుకున్నారు. అటునుండి, ఇటునుండి పార్టీపెద్దలు, కార్యకర్తలు వస్తూ పోతూ తమ కార్యకలాపాలు సాగించడం జరిగింది. ఆ గ్రామంలో సుంకర హిందీ ఉపాధ్యాయునిగా తమ జీవితం కొనసాగించారు. వెనకబడివున్న ఆ గ్రామం నుండి మంచి కార్యకర్తలను, విద్యాధికులను తయారు చేయడంలో మంచి కృషిచేశారు.

ఇంతలో రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం కలం నుండి 'ఓ మిట్టిపడే హిట్లరయ్యా' అనే గేయం జాలువారింది. అప్పుడే 'స్టాలిన్ గ్రాడ్ విజయం' అనే బుర్రకథను కూడా వ్రాసారు. సుంకర అన్నదమ్ములు ఖమ్మం జిల్లా వందనమనే ఊరినుండి భద్రయ్య అనే జంగం ఆయనను తీసుకువచ్చి సుంకర కథకులుగా, ఆయన తమ్ముడు వీరభద్రరావు మరియు భద్రయ్య వంతులుగా "స్టాలిన్ గ్రాడ్ విజయాన్ని" బాగా నేర్చుకున్నారు.

సుంకర విజయవాడలోనే ఉండి ప్రజానాట్యమండలిలో బాధ్యతలు నిర్వహించాలని పార్టీ నిర్ణయం చేసింది. జిల్లా బాధ్యులుగా సుంకరను, రాష్ట్రబాధ్యులుగా గరికపాటి రాజారావును నియమించారు. చదలవాడ కుటుంబరావు, లక్ష్మీ పెరుమాళ్ళు, కేశవ నారాయణ, మిక్కిలినేని రాధాకృష్ణ మూర్తి, మాచినేని వెంకటేశ్వరరావు, కోసూరి పున్నయ్య, రామకోటి, పురుషోత్తం, నాజర్, వల్లం నరసింహారావు, శ్రీమతి కొండేపూడి రాధ, శ్రీమతి వీరమాచనేని సరోజిని, శ్రీమతి తాపీ రాజమ్మ, కోడూరి అచ్చయ్య, పొట్లూరి సుబ్బారావు మొదలైన వారితో సాంస్కృతిక ప్రదర్శనలివ్వడానికి పూనుకున్నారు.

అప్పటికే రాజకీయ చరిత్ర కలిగి హిందీ ఉపాధ్యాయుడుగా పనిచేస్తున్న నందిగామ దగ్గరలోని వీరులపాడు వాస్తవ్యులు వాసిరెడ్డి బాసురరావు. సుంకర మంచి సేహితులు. వారిరువారు కలిసి ఆంద రాషాని ఊపివేసిన తెలంగాణా పోరాటాని సతిబింబించే

"ముందడుగు", "అపనింద", "మా భూమి" వంటి మహోన్నతమైన నాటకాలను, 'ఐక్యత' అనే నాటికను మనకందించారు. వందల నాటక సమాజాలు వాటిని అనేకసార్లు ప్రదర్శనలిచ్చాయి. ఒకే రాత్రి ఒకే నాటకాన్ని మరోసారి ప్రదర్శించిన ఘనత వాటికే దక్కింది. విశ్వనాథ సత్యనారాయణ, బెజవాడ గోపాలరెడ్డి, అబ్బాస్ వంటి మరెందరో ప్రముఖులు వాటిని చూసి, రచయితలను ఎంతగానో ప్రశంసించారు. ఒకసారి రాహుల్ సాంకృత్యాయన్ విజయవాడకు వచ్చినపుడు సుంకరను గైడ్గా ఇచ్చారు. ఆ సమయంలో సుంకర ఆయన రచనల అనువాదానికి అనుమతికోరగా ఓల్గానుండి గంగ పుస్తకం అనువాదానికి అనుమతినిచ్చారు రాహుల్ జీ. దానిని అనువదించారు. "గెరిల్లా" అనే శతకాన్ని వ్రాశారు. కానీ అవి రెండూ పోలీసుల దాడులలో కాలిబూడిద అయ్యాయి.

ఓగిరాలలో యూత్ ఫెడరేషన్ కాన్ఫరెన్స్ జరిగింది. రష్యానుండి మరి ఎన్నో ప్రాంతాలనుండి హాజరైన డెలిగేట్స్ సభలో అప్పటికప్పుడు సుంకర వ్రాసి ఇచ్చిన "ఓడ ఎక్కి నీ లండన్ పట్నం నేడే పో పోరా" అనే గేయాన్ని కొంతమంది ప్రజానాట్యమండలి కళాకారులు పాడగా ఆ సభాస్థలి కరతాళధ్వనులతో మారుమోగిపోయింది. సుంకర అనేక గేయాలను ఆయా సందర్భాలలో వ్రాయగా ఆనాడు ఆ గేయాలన్నీ "ప్రజాశక్తి" పత్రిక ద్వారా ఆంధ్రప్రజానీకానికి అందించారు. తరువాత "జయగీతి" పేరిట గేయసంపుటిగా ఆంధ్రప్రజానీకానికి అందించారు. తరువాత "జయగీతి" పేరిట గేయసంపుటిగా కొన్ని గేయాలు వెలువడినవి.

1947 లో స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తరువాత ఆచార్య రంగా స్వాతంత్ర్య సమరయోధులనందరిని సమావేశపరచి మీరు చేసిన కృషిగాను ఒక్కొక్కరు అయిదెకరాల మాగాణిగాని, పదెకరాల మెట్టగాని తీసుకోవచ్చునని చెప్పారు. అయితే సుంకర లేచి "మనం పోరాటం చేసింది మనం పంచుకునేందుకు కాదు, మనకంటే లేని ప్రజలెందరో ఉన్నారు. వారికివ్వండి" అని ఆయన అభిప్రాయాన్ని వెలిబుచ్చారు.

సుంకర, పొన్నలూరి రాధాకృష్ణమూర్తి రాజమండ్రి జైలులో ఉన్నపుడు పోలీసులు రోజుకొక సన్యాసిని పట్టుకొచ్చి "నీవే అల్లారి సీతారామరాజు" వంటూ జైలులో నిర్బంధించేవారు. కానీ చనిపోయాడనుకునే రామరాజు ఉన్నాడేమోనని వారు పడే ఉలికిపాటుకు కారణాలను తెలుసుకోవాలని వారిరువురు అనుకున్నారు. జైలునుండి విడుదలైన పిదప పొన్నలూరి రాధాకృష్ణమూర్తి తనకున్న ఆస్తిని తన సోదరుని కిచ్చివేసి, తాను సీతారామరాజు కథను వెలికితీసేందుకు మన్యంలోకి వెళ్ళారు. దాదాపు ఒక సంవత్సరకాలం పైగా ఈ కృషిలో ఉన్నారు. ఆయన అల్లారి సీతారామరాజు అనుయాయులను, సన్నిహితులను కలిసి సీతారామరాజు చరిత్రను వెలికితీశారు. ఒక దశలో రాధాకృష్ణమూర్తిని మన్యం ప్రజలు చంపబోయారు పోలీసు సి.ఐ.డి.గా భావించి. చివరికెలాగో బయటపడ్డారు. సుంకర తాను కూడా స్వయంగా మన్యంలో తిరిగి రామరాజు కుటుంబీకులను కలిసి పొన్నలూరి రచించిన పుస్తకం ఆధారంగా 'అల్లారి సీతారామరాజు' బుర్రకథను తెలుగు ప్రజలకందించారు. ఆ బుర్రకథ ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ఈనాటికీ అపూర్వ ఆదరణ పొందుతోంది. ఈవిధంగా 'వీరేశలింగం', 'రైతువిజయం', 'తెలంగాణా', 'రుద్రమదేవి', 'అమరజీవి', 'కర్ణుడు', 'కుమ్మరి మొల్ల', 'అమరయోధులు', 'తెనిన్', 'రైతు రక్షణయాత్ర' 'నవయుగము' మరియు పల్లవ చక్రవర్తుల సినిమా కథకుగాను వ్రాసిన "వీర సామ్రాజ్యం" వంటి బుర్రకథలు సుంకర కలం నుండి వెలువడినవే.

1949వ సంవత్సరంలో కమ్యూనిస్టు పార్టీపై నిషేధం విధించడంతో సుంకర, వారి సోదరులు ఎక్కడెక్కడో తలదాచుకోవలసిన అగత్యమేర్పడింది. అప్పుడు సుంకర తన భార్య బిడ్డలతో రాయలసీమలో గుంతకల్లు దగ్గరున్న కమ్మకొట్టాల గ్రామంలో హిందీ అయ్యవారుగా రహస్యజీవితం గడిపారు. సోదరి అనసూయ సేలం జైలులో దిటెన్యూగా ఉన్నారు. అప్పట్లో కె.వి.రమణారెడ్డి ఒక దినపత్రికలో సుంకరకు ఒక బహిరంగలేఖ వ్రాసారు. దానికి తిరిగి సుంకర కవిత రూపంలో జవాబు వ్రాశారు.

ప్రజానాట్యమండలిలోని కళాకారులు కొంతమంది మద్రాసులో సినిమా రంగంలో స్థిరపడటం జరిగింది.

కమ్యూనిస్ట్ పార్టీపై నిషేధం ఎత్తివేసిన పిదప సుంకర మద్రాసులోని మిత్రుల పిలుపు మేరకు మద్రాసు నగరం చేరారు. అక్కడ 'పల్లెటూరు', 'పుట్టిల్లు', 'కన్నతల్లి', 'జ్యోతి' సినిమాలకు కథ - మాటలు వ్రాసారు. ఆ తరువాత 'ఏదినిజం' సినిమాకి రచన చేశారు. దానికి రాష్ట్రపతి అవార్డు వచ్చింది.

1952 సంవత్సరంలో జనరల్ ఎన్నికల సందర్భంగా సుంకర విజయవాడలో సాంస్కృతిక దళాలను నిర్వహించేందుకు వచ్చారు. తర్వాత సుంకర విజయవాడకు నివాసం మార్చారు. విజయవాడలో ఉంటూ 'భూమికోసం', 'కోతలరాయుడు' వంటి నాటకాలను వ్రాశారు. తన నాటకాల్లో తనూ పాత్ర పోషణ చేశారు.

'భూమికోసం' నాటకాన్ని గుంటూరు జిల్లా కారం చెడుకు చెందిన వెంకన్న చౌదరిగారు సినిమా తీసేందుకు పూనుకున్నారు. ఆ సందర్భంగా 1957 లో సుంకర మరల తమ మకాం మద్రాసుకు మార్చవలసివచ్చింది.

'నమ్మినబంటు' సినిమా అడే

సినిమా రంగంలో ఉండగా సుంకర తీవ్రమైన మానసిక సంఘర్షణకి గురయ్యారు. వ్యాపార సరళిలో సాగిపోయే ఈ సినీ మాయాజగత్తులో ఆయన తను నమ్మిన ఆశయాలనూ, ఆదర్శాలనూ, అభిమానాన్ని పణంగాపెట్టలేకపోయారు. దర్శక, నిర్మాతలకు తలబగ్గి ఉంటే ఆయన సినీ ప్రపంచంలో ఆర్థికంగా ఎత్తుకు ఎదిగేవారే కానీ అలా చేయలేదు.

1960 వ సంవత్సరంలో ఆర్థికపరమైన ఇబ్బందులతో సుంకర ఆరోగ్యం బాగా దెబ్బతింది. మిత్రులు గరికిపాటి రాజారావుగారి సలహా మేరకు పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా ఏలూరు నుండి ఆయన భావమరిది అన్నే వెంకటేశ్వరరావు శ్రీఘృతి అన్నే అనసూయ వచ్చి సుంకరను విశాంతి కోసం తమ ఇంటికి తీసుకువెళ్ళారు. అక్కడ డాక్టర్ తిల పర్యవేక్షణలో సుంకర మామూలు ఆరోగ్యాన్ని పుంజుకున్నారు. కానీ సుంకర భార్య 1960 సెప్టెంబరు 11 న అకస్మాత్తుగా కన్నుమూశారు.

పిదప సుంకర ఇద్దరు కూతుళ్ళు చెల్లెలి వద్ద, చిన్న అమ్మాయి ఒక తమ్ముని వద్ద, ఆఖరివాడు మూడు సంవత్సరాల కొడుకు వారి పిన్ని వద్ద ఉంటూ రెండు సంవత్సరాలు జరిగింది. తమ కుటుంబసభ్యులంతా ఒకే చోట ఉండాలనే ఆయన కూతురి కోరిక మేరకు, తిరిగి విజయవాడలో అద్దె ఇంట్లో మనుగడ సాగించారు.

పిల్లలు చిన్నవాళ్ళు. వారి బాధ్యత తన ఒక్కరికి సాధ్యం కాదు. పిల్లల చదువులకు భంగం వాటిల్లకూడదు. పిల్లలు చదివి వారి కాళ్ళమీద వారు నిలబడి స్వతంత్ర జీవనాన్ని సాగించగలిగిన స్థితికి తేవాలన్నా తనకు పెద్ద వయసులో మంచి చెడు చూచే వ్యక్తి కావాలన్నా ఆయనకు పునిర్నివాహమే సరియైన మార్గంగా తోచింది. అందుకే మంచి కుటుంబంలో పుట్టినా పరిస్థితుల ప్రభావంతో జీవితంలో చాలా ఎదురుదెబ్బలు తిని భర్త వదిలి ఇద్దరు ఆడపిల్లలతో బ్రతుకు భారమైన ఒక స్త్రీని ఎన్నుకున్నారు. విశాలాంధ్ర ఆఫీసులో కొంతమంది పెద్దల ఎదుట దండలు మార్చుకున్నారు. ఆమె బిడ్డలతో పాటు తమ బిడ్డలకు ఒకరికొకరికి ఆలంబన ఏర్పడుతుందని ఆశించిన ఆయన - చాలా ఆర్థిక ఇబ్బందులను ఎదుర్కోవలసి వచ్చింది. సుంకరకు నలుగురు సంతానం. ముగ్గురు కూతుళ్ళు, ఒక కొడుకు - వీరు పుట్టక ముందు వారి బంధువుల అమ్మాయి కమలను పెంచుకున్నారు. రెండో భార్య ఇద్దరు కూతుళ్ళతో సహా అందరి బరువు బాధ్యతను నెరవేర్చారు.

చివరకు జీవనోపాధి కోసం 'సోవియట్ భూమి' ఏజన్సీ కూడా తీసుకున్నారు. అయినా ఆయన తన సాహిత్య రంగానికి దూరం కాలేదు. ఒకవైపు ఊరూరా తిరుగుతూ సోవియట్ భూమి చందాదార్లుగా చేర్పించుతూ మరో వైపు సమాజంలో లంచగొండితనానికి అడ్డంపట్టే 'నూరుకాకుల్లో' అనే నాటకాన్ని రచించారు. దానికి సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు లభించింది. ఇంతేగాక సుంకర అప్పటికే 'వీరకుంకుమ', 'ఆగస్ట్ 15', 'కనువిప్పు', 'శ్మశాన శాంతి', 'జీతగాడు', 'ప్రతిఫలం', 'భూదేవి', 'గిత్తలబేరం', 'దొరికితే పటుకునాం', 'రాబందులు', 'ఆంగేజా - కాంగేజా', 'శికారులు', 'పిచివాడు', 'పీటలమీద పెళ్లి', 'దిదుబాటు'.

'రచ్చబండ', 'ప్రతిజ్ఞ' వంటి నాటికలను రచించారు. సుంకర 1963 - 64 సోవియట్ పర్యటనకు వెళ్ళిరావడం జరిగింది. అక్కడి చిన్న పిల్లల విద్యావిధానంపై ఒక వ్యాసాన్ని సోవియట్ భూమిలో ఆయన వ్రాసారు.

సుంకర కమ్యూనిస్టు పార్టీ చేలిన సందర్భంలో సిపిఐ వైపు ఉండిపోయారు. "గరిబీ హటావ్" అనే హాస్య ప్రధానమైన ఒక బుర్రకథను వ్రాసి ఆయన ఇంటివద్దనే ఒక దళాన్ని ఏర్పాటు చేసి ఆ బుర్రకథలో వారికి తర్ఫీదు నిచ్చారు.

'మా భూమి' నాటకానికి రెండవ భాగం వ్రాయాలనేది ఆయన చిరకాలవాంఛ. అందుకే ఆయన 'మా భూమి' నాటకానికి న్యాయం చేకూర్చటమే ధ్యేయంగా 'గెరిల్లా' నాటకాన్ని రచించారు. 'గెరిల్లా' అనేది ఆయన పార్టీ అభిప్రాయాలకు భిన్నమైనప్పటికీ భూపోరాటంలో భూమికోసం ఆయన ఇచ్చిన తీర్పు గెరిల్లాగా రూపొందింది. ఆనాడూ, ఏనాడూ ఆయన తను నమ్మిన ఆశయానికి ఎవరికీ తలవంచలేదు. తన కవితా సృష్టిని మరెవరికీ బానిస కానీయలేదు.

తరుపరి మరల మద్రాసులో ఉంటూ డైరెక్టర్ తిలక్ గారి నిర్మాణంలో ఆయన, శ్రీ శ్రీ సుంకర కలసి వ్రాసిన 'భూమికోసం' సినిమా కథకు మాటలు వ్రాసారు. దానితో పాటు సినిమాలో నాయకుని తండ్రి పాత్రను పోషించారు.

'భూమికోసం' సినిమా విడుదల అనంతరం తిరిగి 'గెరిల్లా' నాటక ప్రదర్శనకు పూనుకున్నారు.

పశ్చిమగోదావరి జిల్లా భీమడోలు వాస్తవ్యులు స్నేహితులు, సన్నిహితులు అయిన సుంకర చంద్రమౌళీశ్వరరావుగారి సహకారంతో ధవళ సత్యంగారి దర్శకత్వంలో 'గెరిల్లా' నాటక బృందాన్ని తయారు చేసారు.

కష్టనష్టాలకు ఓర్చి విజయవాడ హనుమంతరాయ గ్రంథాలయంలో 1975 జూన్లో 'గెరిల్లా' నాటకం ప్రదర్శించారు. అదే రాత్రి ఇందిరాగాంధీ ఎమర్జెన్సీని ప్రవేశపెట్టడంతో అది అంతటితో ముగిసింది.

నాటక ప్రదర్శన జరిగిన కొద్దిరోజులకే 'విశాలాంధ్ర' దినపత్రికలో సాయంత్రం ఎడిషన్ లో 'సామాజిక పరిస్థితులకు పొంతనలేని గెరిల్లా" అంటూ వీరా అనే ఆయన ఒక విమర్శ చేశారు. కేవలం నాటకం దర్శకుని ప్రతిభ వల్లనే రక్తి కట్టించని అది వ్రాసిన రచయితను చాలా చులకనగా వ్రాసారు. మరునాటి ఉదయం పేపర్లో అదే విమర్శ హెడ్డింగ్ లేకుండా వచ్చింది.

అనుభవజ్ఞులైన పెద్దలు, ఎదుటి వ్యక్తిని సరైన సమాధానం ఇచ్చి కానీ సుంకర నిద్రపోలేదు.

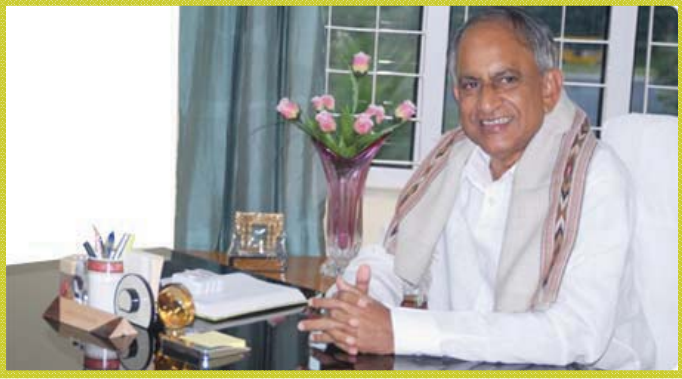
1975 వ సంవత్సరంలో సుంకర మరల అనారోగ్యానికి గురైనారు. దానికి తగిన చికిత్స జరిగి ఉంటే ఆయన మరికొంతకాలం మన మధ్యన ఉండేవారు. కేవలం తాను నమ్మి వెళ్ళిన వైద్యుడు చూపిన నిర్లక్ష్య వైఖరికి ఆయన గురికావలసి వచ్చింది.

ఆయన చివరి ఘడియలలో పేపరు చదివించుకుని వింటూ 'రత్నాల్లాంటి కుర్రాళ్ళు అనవసరంగా ఎన్కౌంటర్లో బలైపోతున్నారు' అని ఆవేదన చెందారు. "పొన్నలూరి రాధాకృష్ణమూర్తి 'అల్లూరి సీతారామరాజు' పుస్తకం మరల ముద్రింపచేయాలనుకున్నాను, చేయలేకపోయాను. ఆ పని మీరు చేయండి" అని తన వారిని కోరారు.

"సమస్యలు లేని జీవితం జీవితమే కాదు. సమస్యలు వస్తూ ఉండాలి. వాటిని పరిష్కరించుకుంటూ ఉండాలి. అదే జీవితమంటే," అని చెప్పి సుంకర మూడు రోజులపాటు మృత్యువుతో హోరాహోరీ పోరాడి, చివరికి 1975 సెప్టెంబరు 9వ తేదీన కన్నుమూశారు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ విద్యారంగంలో నిరంతర చైతన్యబీజ్లి డా.ఎమ్.వి.వి.ఎస్.మూర్తి

ఈ రోజు ఆంధ్రప్రదేశ్ లో దాదాపుగా 650కి పైగా ఇంజనీరింగ్ కాలేజీలు ఉన్నాయి. అన్నింటిలోకి తన ప్రత్యేకతనిలబెట్టుకుంటూ ఎప్పటికప్పుడు కొత్త విభాగాలతో విస్తరిస్తూ 'అందరిలో ఒక్కడు'గా పేరు తెచ్చుకుంటున్న 'గీతమ్' **Gandhi Institute of Technology and Management** పేరు తెలియని తెలుగువారు ఉండరనడంలో అతిశయోక్తిలేదు. ఈ ప్రతిష్ఠాత్మకమైన విద్యాసంస్థ వెనుకనున్న స్ఫూర్తి డా.మూర్తి గారు. చాలామంది ఈయన్ని చనువుగా 'గోల్డ్ స్పాట్ మూర్తి' గారు అని కూడా అంటారు.

'గోల్డ్ స్పాట్' మూర్తి గారి పేరు లేకుండా విశాఖపట్నపు పారిశ్రామిక చిత్రం గురించి మాట్లాడుకోలేము. ఆంధ్రప్రదేశ్ పారిశ్రామిక ప్రగతికి ఎంతగానో దోహదం చేసిన పరిశ్రమల స్థాపనలోనూ, నిర్వహణలోనూ గత నాలుగు దశాబ్దాల పైగా తన ప్రత్యేకతని లిలబెట్టుకుంటున్న డాక్టర్ మతుకుమిల్లి వీర వెంకట సత్యనారాయణ మూర్తి గారే ఆ 'గోల్డ్ స్పాట్' మూర్తిగారు. తెలుగుదేశం పార్టీ తరపున రెండుసార్లు విశాఖ పార్లమెంటరీ నియోజకవర్గానికి ప్రాతినిధ్యం వహించిన డా.ఎమ్.వి.వి.ఎస్.మూర్తి గారన్నా ఈయనే..! వి.బి.సి గ్రూప్ ఆఫ్ కంపెనీలు ఎన్ని ఉన్నా 'గీతమ్' అంటే మూర్తిగారికి ప్రత్యేకమైన ఆసక్తి, అభిమానం. ఎందుకంటే ఏ దేశ ఆర్థిక ప్రగతి ఐనా ఆ దేశ విద్యా వ్యవస్థ పటిష్ఠత మీదే ఆధారపడి ఉంటుందని నమ్ముతారాయన. విద్య అనేది అందరికీ అందుబాటులో ఉన్నప్పుడు, చదువుకున్న జనాభాశాతం పెరిగినప్పుడు సమాజ పురోగతి శీఘ్రతరమౌతుందని మనసా వాచా నమ్మి దాన్ని అమలులో పెట్టారు, పెడుతున్నారు.

దాదాపు మూడు దశాబ్దాల క్రిందత మొదలైన 'గీతమ్' ఈ రోజు సొంతయూనివర్సిటీ స్థాయికి చేరడమే కాక హైదరాబాదులో 500 ఎకరాల విశాల ప్రాంగణంలో రెండో కాంపస్ నిర్మిస్తోంది. అందరికీ తెలిసిన ఈ కాలేజీ, యూనివర్సిటీనే కాక మూర్తిగారి సహాయ సహకారాలతో రూపొందించిన మరికొని విద్యాసంస్థలు - అమలాపరంలోని మహిళా జూనియర్ కాలేజీ.

విశాఖపట్నం , వడ్లపూడి పునరావాస కాలనీలోని డా.అంబేద్కర్ జూనియర్ కాలేజీ, విజయనగరం జిల్లా పుసపాటి రేగలోని శ్రీ సీతారామ డిగ్రీ కాలేజీ, ఆయన స్వగ్రామం మూలపాలంలోని బలహీన వర్గాలకు ప్రత్యేకించిన జూనియర్ కాలేజీ..! ఈ సంస్థలన్నీ ఆర్థికంగా కానీ, సామాజికంగా కానీ వెనుకబడిన వర్గాలకు ప్రత్యేకించినవే కావడం గమనార్హం. ఇవే కాక ఈ రోజుకీ ఎవరైనా చదువుకోసం ఇబ్బందులు పడుతున్నారంటే ఏ సహాయానికైనా ముందుకొచ్చే దాన గుణం మూర్తి గారి ప్రత్యేకత. ఒక పారిశ్రామిక వేత్త, ఒక విద్యావేత్త, ఒక రాజకీయవేత్త, ఒక సంఘసేవా తత్పరుడు..అన్నీ మూర్తిభవించిన వ్యక్తిత్వం మూర్తిగారిది. విశాఖపట్నాన్ని గ్రీన్ సిటీగా తీర్చిదిద్దిన ఘనత, వుడా పార్కుని విస్తరించిన కృషి, కైలాస గిరిపర్వతాన్ని విహార స్థలంగా తీర్చి దిద్దడానికి పునాదులు వేసిన ప్రత్యేకత, విశాఖపట్నం చుట్టూ శాటిలైట్ టౌన్ షిప్స్ ఏర్పాటుకి తగిన ప్రణాళికలు..ఇవి కూడా మూర్తి గారి కృషిలో భాగమేనని చాలామందికి తెలియకపోవచ్చు. అనేక స్వచ్ఛంద సేవా సంస్థలతో బాటు, కూచిపూడి కళాక్షేత్రం వెనుక కూడా మూర్తిగారి కృషి ఎంతో ఉంది.

ఒకవైపు పరిశ్రమల విస్తరణలోనూ, మరో వైపు రాజకీయాల్లోనూ తలమునకలుగా ఉంటూ కూడా పట్టుదలతో ఆర్థిక శాస్త్రంలో డాక్టరేట్ పట్టా సంపాదించిన ఘనతకూడా డా.మూర్తిగారికి దక్కుతుంది.

'గీతమ్' కాలేజీలకి చెందిన పూర్వ విద్యార్థులు, అమెరికాలో స్థిరపడిన వారు, 'గానమ్' **GITAM Alumini of North America** అనే సంస్థని ఏర్పాటు చేసుకుని అనేక సేవాకార్యక్రమాలు చేస్తున్నారు. ఆ పూర్వవిద్యార్థులని కలుసుకోడానికి ప్రతి సంవత్సరం డా.మూర్తిగారు అమెరికాలోని వివిధ ప్రదేశాలని సందర్శించడం ఒక ఆనవాయితీ. అందులో భాగంగానే ఇటీవల సిలికాన్ వేలికి వచ్చినప్పుడు ఆయన్ని కలుసుకునే అవకాశం 'కౌముది'కి లభించింది. ఎన్నో తీరికలేని కార్యక్రమాల్లో ఉంటూ కూడా రెండు గంటల పాటు వివిధ విషయాల గురించి 'కౌముది' తో ముచ్చటించారు మూర్తిగారు.

మూర్తిగారి విజయగాధ వెనుకనున్న పట్టుదల, నిరంతరశ్రమ.. ఇంకా అనేక విశేషాలని ఈ నెల ప్రత్యేకం గా మీకోసం ఆయన మాటల్లోనే అందిస్తున్నాం.

కుటుంబనేపథ్యం

మా నాన్నగారి పూర్వీకులు పల్నాడులో ఉండేవారట. వాళ్ళంతా అలనాటి పల్నాటి బ్రహ్మనాయుని సహచరులట. ఐతే కొన్ని శతాబ్దాలక్రిందటే దేశవ్యాప్తంగా వచ్చిన కరువు పరిస్థితుల వల్ల అక్కడనుంచీ గోదావరి తీరానికి వలస వచ్చారట. నాన్నగారి పేరు మతుకుమిల్లి పట్టాభిరామయ్య. అమ్మగారి పేరు మాణిక్యాంబ. మా స్వగ్రామం తూర్పుగోదావరి జిల్లాలోని మూలపాలం అనే వూరు.

బాలయోగి పేరుద్వారా అందరికీ చిరపరిచితమైన ముమ్మిడివరం గ్రామానికి అతి దగ్గరలో ఉంటుంది. నా చిన్నతనంలో శివరాత్రి రోజు బంధువులు మా యింటికి వచ్చి విడిది చేసి, అక్కడనుంచీ ముమ్మిడివరం వెళ్ళి బాలయోగిని దర్శించుకుంటూ ఉండేవాళ్ళు. మా వూరు గోదావరికి ఒక వైపున ఉంటే అవతలి వైపున కోటిపల్లి ఉంటుంది. నాన్నగారు మూలపాలంతో పాటు చుట్టుపక్కల వున్నమరో రెండు గ్రామాలకి కూడా మున్సబుగా పనిచేస్తుండేవారు. దానితోబాటే ఒక కో-ఆపరేటివ్ బ్యాంకుకి ప్రెసిడెంట్ గా కూడా ఉండేవాళ్ళు. ఆయనంటే చుట్టుపక్కల గ్రామాలవాళ్ళందరికీ చాలా గౌరవమూ, వాళ్ళందరికీ ఈయన చాలా సహాయకారిగా ఉండడం జరిగేదట. మా వూరికి దగ్గరలోనే ఉన్న ముక్కామల గ్రామానికి చెందిన అప్పటి ప్రసిద్ధ రాజకీయవేత్త కళా వెంకటరావు గారు నాన్నగారికి ప్రియస్నేహితులట. కళా వెంకటరావు గారు తరచూ మా ఇంటికి వస్తుండేవారట. అమ్మా, నాన్నలకి ఒకరిద్దరు అబ్బాయిలు చనిపోయాక చాలా లేటుగా నేను పుట్టానట. అందుకే నన్ను అతి జాగ్రత్తగా

పెంచుకునే వారు. నాకంటే నాలుగేళ్ళు పెద్ద మా అక్కయ్య. నాకు మూడేళ్ళ వయసు ఉండగానే నాన్నగారు తన 36 వయేటనే చనిపోయారు. అంత చిన్నవయసులో అమ్మగారు ఒక్కరే ఏడేళ్ళ అమ్మాయితో, మూడేళ్ళ నాతో స్వంతంగా జీవన సంగ్రామాన్ని మొదలుపెట్టారు. మేము ఆస్తిపరులమే ఐనా నాన్నగారు పోగానే దాయాదులు ఆస్తికోసం కోర్టుల్లో కేసులు వేయడం, నాన్నగారు పనిచేసిన కో-ఆపరేటివ్ బ్యాంకుల్లో అప్పులు తీసుకున్నవాళ్ళు కట్టకపోతే అవన్నీ అమ్మగారే తీర్చాల్సిరావడం..ఇలాంటి సమస్యలతో నాకు ఊహ వచ్చేటప్పటికి అమ్మగారు ఒంటరి పోరాటం జరుపుతుండేవారు.

బాల్యం, ప్రాథమికవిద్యాభ్యాసం

నేను ఇంకా చిన్నపిల్లవాడిగా ఉన్నప్పుడు మా చిన్న తాతగారు ఇంటిబయట అరుగుమీద నన్ను ఆడిస్తుంటే ఊళ్ళోవాళ్ళు 'ఈ తండ్రిలేని పిల్లవాడు పెద్దయ్యాక ఏమి చేస్తాడు..?' అని అడిగితే 'మా వాడికి ఒక చోట పనిచెయ్యాల్సిన అవసరం లేదు. జీవితాంతం కాలు మీద కాలు వేసుకుని కూర్చున్నా తరగనంత ఆస్తి ఉంది' అని సమాధానం చెప్పేవారట..! ఐతే అమ్మకి మాత్రం నన్ను బాగా చదివించి గొప్ప విద్యావంతుణ్ణి చెయ్యాలని ఉండేది. నాకు ఊహ తెల్సిన వద్దనుంచీ అదే చెబుతుండేవారు. కోర్టుకేసుల్లో లాయర్ల చుట్టూ తిరగడం, తాను ఎదుర్కొన్న సమస్యలూ అన్నీ గమనించో ఏమో కానీ 'నువ్వు లాయర్ కోర్సు చదివి పేదవాళ్ళకి ఉచితంగా న్యాయ సహాయం చెయ్యాలి' అని అంటుండేవారు అమ్మగారు.

నేను పుట్టక ముందు నాన్నగారు మావూళ్ళో సొంత స్థలంలో ఒక చిన్న బడి కట్టించారట. ఆయన పోయాక దాన్ని పట్టించుకునే వాళ్ళు లేక అదీ మూతబడిపోయింది. దానితో అంతకుముందు అంతో ఇంతో చదువుకుందామనుకున్నవాళ్ళు కూడా చదువు మానేసిన పరిస్థితి. అమ్మగారు చెప్పిన మాటలూ, ఆమె పరిస్థితిని స్వయంగా పరిశీలించడంతో 'అ..ఆ'లు నేర్చుకునే వయసులోనే చదువంటే నాకు బాగా ఆసక్తి కలిగింది. నాలుగైదేళ్ళ వయసులోనే మా వూరికి రెండు కిలోమీటర్ల దూరంలో ఉన్న కొండుకుదురు అనే వూరికి వెళ్ళేవాడిని. అక్కడ జరిగింది నా ప్రాథమిక విద్యాభ్యాసం. ఎండా, వానా, దుమ్మూ, బురదా..అన్నీ భరిస్తూ రోజూ రెండు కిలోమీటర్లదూరం నడిచివెళ్ళేవాళ్ళం అక్కా, నేనూ. రోజూ నడక వల్ల తరచూ అనారోగ్యంగా ఉండేది. అంత చిన్న వయసులో పుస్తకాల సంచీ మోస్తూ నడవలేను కాబట్టి అక్కా నా పుస్తకాలు మోసేది. అలా మొదలైంది నా బాల్యం..!

హైస్కూలూ, కాలేజీ

ఐదో తరగతి వరకూ అక్కడ చదివాక హైస్కూలు కోసమని అమ్మగారు నన్ను మా మేనమామగారింటికి పంపించారు. అమ్మకి ఆయనొక్కడే తమ్ముడు. వాళ్ళది కపిలేశ్వరపురం దగ్గరలోని మాచర అనే గ్రామం. ఆయన అక్కడ వ్యవసాయం చేస్తుండేవారు. అక్కడినుంచీ రోజూ బురదకాలువగట్ల వెంబడి నడుచుకుంటూ కపిలేశ్వరపురం హైస్కూలికి వెళ్ళేవాడిని. మా మామయ్యకి పెద్దగా చదువురాదు. నాకు ఇంగ్లీషు అంతగా అర్థమయ్యేది కాదు. స్కూల్లో అందరూ ఎగతాళి చేస్తుండేవాళ్ళు. అప్పుడప్పుడు కాస్త బాధ అనిపించినా మిగతా సబైట్లులన్నీ బాగా కష్టపడి చదివేవాడిని. చివరకు జరిగిందేమిటంటే ఆ బాచ్ లో ఎస్సెల్స్ పాసయింది నేనొక్కడినే..! ఈ ఫలితం నాలో ఆత్మ విశ్వాసాన్ని నింపింది.

ఇంక పై చదువులకి వెళ్ళాలంటే మాకు దగ్గరలోని అమలాపురంలో అప్పుడే కొత్తగా కాలేజీ పెట్టారు. కానీ అమ్మగారికి నన్ను మంచి కాలేజీలో చదివించాలని ఉండేది. 'కాకినాడ కాలేజీ ఐతే ఎప్పటినుంచో ఉంది. అక్కడ చదువు బావుటుంది' అన్న అమ్మగారే నిర్ణయం తీసుకుని నన్ను కాకినాడ పి.ఆర్ కాలేజీలో ఇంటర్మీడియట్ లో చేర్పించారు. హాస్టల్లో ఉండేవాడిని. మా పొలాల్లో

అరటి తోటలు వేసేవాళ్ళు ఆరోజుల్లో. మా కుటుంబానికి మిత్రుడొకాయన ఆ అరటి గెలలని అమ్మడానికి ప్రతి శుక్రవారం కాకినాడ వచ్చేవారు. వచ్చినప్పుడల్లా హాస్టల్ కి వచ్చి నన్ను చూసి, బాగోగులు కనుక్కునేవాళ్ళు. ఫీజులు వగైరా అన్నే ఆయనే చెల్లిస్తుండేవాళ్ళు. అలా ఇంటర్మీడియట్ ముగిసింది. అందులో కూడా చాలా తక్కువమందే పాసయ్యారు. తర్వాత డిగ్రీ చెయ్యాలి. అమ్మ గారి మాట ప్రకారం నేను లాయర్ కోర్సు చదవాలి కాబట్టి డిగ్రీలో బి.ఎ కోర్సు తీసుకున్నాను. అన్ని సబ్జెక్టులూ విజయవంతంగా పూర్తిచేసి డిగ్రీ తెచ్చుకునే వాళ్ళు 20 శాతం మించి ఉండేవాళ్ళు కాదు. దాన్ని కూడా విజయవంతంగా సాధించాను. నాకు చిన్నప్పటి నుంచీ స్నేహితులంటే ప్రాణంగా ఉండేది. హైస్కూల్లో కొంతమంది. ఇంటర్మీడియట్ లో కొంతమంది అగిపోయారు. అలానే డిగ్రీ పూర్తిచెయ్యలేక మరికొంతమంది అగిపోయారు. ఐనా పాత మిత్రులు చాలా మందితో పరిచయాలు కొనసాగిస్తూ ఉండేవాడిని.

'లా' డిగ్రీ, లాయర్ ప్రాక్టీసు

అమ్మగారి సలహామేరకు 1959లో విశాఖపట్నం ఆంధ్రాయూనివర్సిటీలో అడుగుపెట్టాను. బి.ఎల్ కోర్సు రెండేళ్ళలో 'గోల్డ్ మెడల్' తో పూర్తిచేశాను. ఈ కోర్సు చివరి సంవత్సరంలో ఉండగానే 1961లో పాలకొల్లకి దగ్గరలోని రాయకుదురు గ్రామానికి చెందిన గన్నమనీడు లక్ష్మయ్య గారి అమ్మాయి సావిత్రీదేవితో పెళ్ళి చేశారు అమ్మగారు. సరే డిగ్రీ అయింది.. చదువుకున్న చదువుకి సార్థకత ఉండాలి అంటే లాయర్ ప్రాక్టీసు మొదలుపెట్టాలి..ఎక్కడ? అమలాపురం, కాకినాడ లాంటి వూళ్ళలో ఐతే చిన్న చిన్న కోర్టులు..ఫీజులు చెల్లించేవాళ్ళు తక్కువగా ఉంటారు. ఆ వచ్చే కొద్ది మంది కక్షిదారులనే పీడించి ఫీజులు వసూలు చేసుకోవాలి. అది నా స్వభావానికి సరిపడదని నిర్ణయించుకున్నాను. ఇంక మిగిలిన ప్రత్యామ్నాయం హైదరాబాదు వెళ్ళడమే.

నా భార్యని మూలపాలం లోనే అమ్మగారి వద్దనే ఉంచేసి ఒక్కడినే 1961లో 'లా' ప్రాక్టీసు చెయ్యడానికి హైదరాబాదు బయలుదేరాను.

మా బావగారు (అక్కయ్య భర్త)కి తెలిసిన వాళ్ళ రికమండేషన్ తో జాస్తి సీతామహాలక్ష్మి గారి వద్ద జూనియర్ గా ప్రాక్టీసు మొదలుపెట్టాను. సీతామహాలక్ష్మి గారు అప్పట్లో పెరెన్సికగన్న ఏకైక మహిళా అడ్వకేట్. వారి భర్త జాస్తి సాంబశివరావు గారు అప్పటికే రిటైర్డ్ జిల్లా జడ్జి. (వీళ్ళ అబ్బాయే రిటైర్డ్ హైకోర్ట్ న్యాయమూర్తి జస్టిస్ ఈశ్వర ప్రసాద్ గారు). సాంబశివరావు గారు ప్రాక్టీసు చెయ్యకపోయినా రోజూ సాయంకాలం వచ్చి మాలాంటి జూనియర్స్ కి చాలా మెళకువలు చెబుతుండేవారు. ఆయన వద్ద నేను చాలా విలువైన విషయాలు నేర్చుకున్నాను. అక్కడినుంచీ కొన్నాళ్ళు ఆవుల సాంబశివరావు గారి ఆఫీసులో పనిచేశాను.

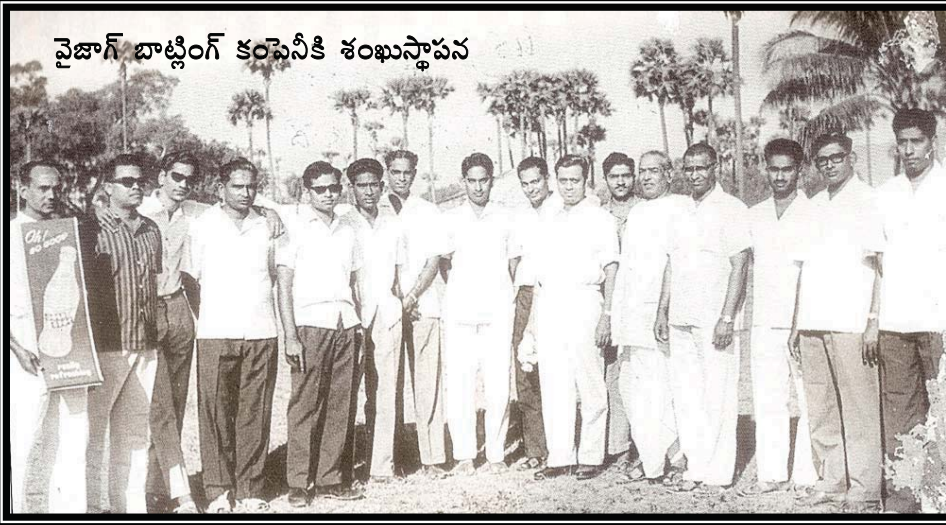
ఎన్నాళ్ళలా..ఎన్నేళ్ళలా!?

ఈ అభ్యాసంలో నా ఆదాయం అంతంత మాత్రంగానే ఉండేది. ప్రతినెలా ఇంటివద్దనుంచే డబ్బులు తెప్పించుకుంటుండేవాడిని. అందుకే నా భార్యని హైదరాబాదు తీసుకెళ్ళే సాహసం చెయ్యలేదు. ఒక వైపునుంచీ మా మామగారూ, మరో వైపునుంచీ మా అమ్మగారూ 'నీకు ఎంత కావాలంటే ఎంత పంపిస్తాము. హైదరాబాదులో సొంతంగా కాపురం పెట్టు' అనే వాళ్ళు. ఐనా సొంతకాళ్ళమీద నిలబడడమనేది నా జీవిత ధ్యేయం కాబట్టి వాళ్ళ ప్రతిపాదనలకి నేను ఒప్పుకోలేదు. ఒక్కసారి పరిస్థితిని సమీక్షించుకున్నాను. అప్పటికి నాకొచ్చే ఆదాయం ప్రకారం లెక్కలు వేసుకుంటే ఇంకో పదిహేను సంవత్సరాలు పనిచేస్తే కానీ అనుకున్నంత సంపాదించలేను. అప్పటికి నా వయసు 23 సంవత్సరాలు. పెద్దబ్బాయి కూడా పుట్టాడు. ఇట్లాగే కొనసాగడంలో అర్థం లేదనిపించింది. అదే మాట ఆవుల సాంబశివరావు గారికి చెప్పాను. ఆయనేమో 'అంత తొందరగా నిర్ణయం తీసుకోవద్దు. నువ్వు ఈ వృత్తిలో బాగా

రాణిస్తాను.. కొన్నాళ్ళు ఇక్కడే వుండిపో.. అని నన్ను ఒప్పించడానికి ప్రయత్నించారు. నేను మాత్రం 'నన్నువదిలెయ్యండి సార్.. ఏదో ఒక వ్యాపారం వైపు వెళ్తాను' అని చెప్పి హైదరాబాదులో మకాం ఎత్తేసి ఇంటికి వచ్చేశాను.

ఏదైనా బిజినెస్ చెయ్యాలనే ఉద్దేశంతో ప్రయత్నాలు మొదలుపెట్టాను. ఆ సమయంలో కూడా ఖాళీగా కూర్చోకుండా వ్యవసాయంలో కాలుపెట్టాను. రోజూ పొలం వెళ్ళేవాడిని. పొలం దున్నేవాడిని.

స్టేప్ ఇన్టు గోల్డ్ స్టాట్

ఆ సమయంలోనే , పార్లే బిస్కెట్ కంపెనీవాళ్ళు విశాఖపట్నంలో గోల్డ్ స్టాట్ బాట్టింగ్ కంపెనీని ఫ్రాంచైజ్ కి ఇవ్వడానికి సరైన పార్టీకోసం చూస్తున్నారని తెల్సింది. హైదరాబాదులో అప్పటికే అలాంటి బాట్టింగ్ ప్లాంట్ ఉంది. వివరాలకోసమని అక్కడికి వెళ్ళాను. అప్పట్లో ఆనందనగర్ లో ఉండేది ఆ ప్లాంట్. దాని ఇన్-ఛార్జ్ నారాయణ భట్ అనే ఆయన ప్లాంట్ అంతా చూపించి ప్రోజెక్ట్ వివరాలు చెప్పారు. విజయవాడ, విశాఖపట్నం రెండు నగరాల్లోనూ బ్రాంచ్ లు

మొదలుపెట్టడానికి పార్టీలకోసం ఎదురు చూస్తున్నారనీ, రెండూ నన్నే తీసుకోమనీ అన్నారు. అసలు ఒకటే ఎలా చెయ్యాలో తెలీదు, ఇంకా రెండు ఎక్కడ తీసుకోగలను? అనుకుని ఆయనతో ' రెండు చోట్ల అవసరం లేదండీ.. విశాఖపట్నం ఒక్కచోట ప్రయత్నిస్తాను ' అని చెప్పాను. విశాఖపట్నం అంటే నేను చదువుకున్న ఊరు పైగా మా ఊరికి దగ్గరగా ఉంటుంది, అని ఆ నిర్ణయం తీసుకున్నాను.

అప్పుడు తెలిసింది మొత్తం పెట్టుబడి నాలుగు లక్షలు కావాలని! ఒక్కడినే నాలుగు లక్షలు సమకూర్చుకోవడం అసాధ్యం. నాతో చదువుకున్న స్నేహితులతో సంబంధ బాంధవ్యాలు బాగానే ఉండేవని ముందే చెప్పాను కదా. నాతో బాటు ఇంటర్మీడియట్, డిగ్రీ చదువుకున్న కొంతమంది పాత మిత్రుల్ని కలిసి ఈ ప్రోజెక్టు గురించి చెప్పాను. వాళ్ళూ సానుకూలంగా స్పందించారు. అప్పుడు తెలిసింది రెండు లక్షలు మేము పెట్టుబడి పెడితే చాలనీ, మిగతా రెండు లక్షలూ బ్యాంకు అప్పుగా ఇస్తుందనీ. సరే, నా మిత్రులు నలుగురూ కలిసి లక్షన్నర పెట్టడానికి ఒప్పుకున్నారు. నా వంతు 50 వేలు కావాలి. అమ్మని అడిగితే తన నగలు ఇచ్చి తాకట్టు పెట్టి తెచ్చుకోమని చెప్పింది. అవి తీసుకుని మార్వాడి వద్దకి వెళ్ళాను. నన్ను బాగా తెల్సిన ఆ మార్వాడి పెద్దమనిషి నా ప్రయత్నాల గురించి తెలుసుకుని నగలు లేకుండానే 50 వేలు అప్పు ఇస్తానన్నాడు. ఐనా ఒప్పుకోకుండా, అమ్మ నగలు అతని వద్దే ఉంచి, యాభైవేలు తీసుకున్నాను.

మొత్తానికి 2 లక్షలు సమకూరాయి. అప్పుడు స్టేట్ ఫైనాన్స్ కార్పొరేషన్ కి వెలితే మిగతా మొత్తానికి కొలాటరల్ సెక్యూరిటీ ఉంటే తప్ప లోన్ ఇవ్వరని చెప్పారు. మళ్ళీ ఇంటికి వచ్చాను. నా వంతుగా లక్షరూపాయల ఆస్తి చూపించాలి. మాకున్న ఆస్తి 50 ఎకరాలకి లక్షరూపాయల విలువ ఉంటుందని సర్టిఫికేట్ కావాలి. మా నాన్నగారి మిత్రుడైన కరణం గారి వద్దకెళ్ళాను. 'బాబూ.. త్రాసిల్వారుగారి వద్దనుంచి సర్టిఫికేట్ తెచ్చి పెడతాను. ఐతే ఒక షరతు.. లక్ష రూపాయలకి సర్టిఫికేట్ కావాలంటే 100 రూపాయలు ఖర్చు

బెతుంది, రెండు లక్షలకి కావాలంటే రెండు వందలు బెతుంది' అని చెప్పారు. ఐతే చుట్టుపక్కలవాళ్ళు అన్నారు.. 'నువ్వు ఈ కరణం గారికి ఇచ్చావంటే అది ఆయన వద్దనే ఉండి పోతుంది. ఎందుకు అనవసరమైన ఖర్చు నువ్వే వెళ్ళి తాసిల్దారు గారి ఆఫీసునుంచీ తెచ్చుకో..' అని. సరే అనుకుని నా అంతట నేనే అమలాపురం తాసిల్దారు గారి ఆఫీసుకి వెళ్ళాను. వారం, రెండు వారాలు..మూడు వారాలు తిరిగాను. అప్పటికి 300 ఖర్చు అయ్యాయి, పైగా 100 రూపాయలు ముడుపులు సమర్పించాల్సి వచ్చింది. అప్పుడు తెలుసుకున్నాను మొదటి సూత్రం 'ఎవరితో నైనా పని బెతుందనుకుంటే వాళ్ళతో చేయించేసుకోవడం మంచిది. అన్ని పనులూ మనమే చేద్దామనుకుంటే ప్రాడక్టివిటీ తగ్గుతుంది..' అని!

ఆ విధంగా రెండు లక్షల పెట్టుబడి, సమాన విలువగల కొలాటరల్ స్యూరిటీ పెట్టుకుని లోన్ కోసం ఆంధ్రాబ్యాంకుకి వెళ్ళాము. అప్పటి చైర్మన్ స్వామినాథ రెడ్డి గారు (తర్వాత మా కంపెనీలో డైరెక్టర్గా కూడా పనిచేశారు) మిగతా లోన్ ఇచ్చారు. అన్నీ సమకూరి 1967 లో వి.బి.సి (వైజాగ్ బాట్లింగ్ కంపెనీ) ప్లాంట్ కి పునాదిరాయి వేశాము. 1968లో ప్రాడక్ట్స్ మొదలైంది. అప్పట్లో గోల్డ్ స్పాట్ కి పోటీ లేదు. కోకా-కోలా ఇంకా మనదేశంలోకి రాలేదు. ఒక్క రామచంద్రాపురంలోనే ఎ.అర్. రాజు అనే ఆయన ఆల్టాస్ అనే డ్రింక్ ని అమ్మేవారు. అది పార్లెకి పోటీగా నిలవలేకపోయింది. మొదటి ప్రయత్నమే విజయవంతమైంది. సరిగ్గా రెండేళ్ళలో మేము పెట్టిన నాలుగు లక్షలు మాకు వచ్చేసింది. అలా మొదలైన నా పారిశ్రామిక భాగస్వాములు, నేనూ ఇప్పటికీ కలిసే ఉన్నాము.

పెద్దన్నయ్య..!

అప్పటికి మేమంతా పాతికేళ్ళకి అటూ ఇటూగా వున్న యువకులమే. అనుభవం తక్కువ. అందుకని మాకంటే 17 ఏళ్ళు పెద్ద ఐన జాస్తి కృష్ణమూర్తి అనే ఆయన్ని వి.బి.సి లోకి తీసుకున్నాం, మాకు పెద్దవారి అండకావాలని. అప్పటికి ఆయన రాజమండ్రిలోని సదరన్ ఏజెన్సీలో జనరల్ మేనేజర్ గా పనిచేసేవారు. ఇండస్ట్రీ నడపడంలో ఆయన మాకు చాలా మెళకువలు, సులువు పద్ధతలూ నేర్పారు. మాకు పెద్ద అన్నయ్యలా వుండేవారు. సేల్స్ టాక్స్ కి, ఇన్ కమ్ టాక్స్ కి తేడా లాంటి ఫండమెంటల్స్ అన్నీ వారి వద్దనే నేర్చుకున్నాం. వయసులో చిన్నవాడినైన నాకు చాలా గౌరవమిచ్చేవారాయన. నా ఇన్స్పిరేటివ్ ఐడియాలని బాగా మెచ్చుకునేవారు.

ముందుకి.....మునుముందుకి..!

1970లో జై ఆంధ్రా ఉద్యమం ఉధృతంగా ఉన్నప్పుడు పార్లె వాళ్ళు మమ్మల్ని పిల్చి 'హైదరాబాదు ప్లాంట్ సరిగ్గా నడవడం లేదు. మాకు ఇబ్బందిగా ఉంది. దాన్ని కూడా మీరే తీసుకోండి' అని అడిగారు. అప్పటికి మాకు కాన్సిడెన్స్ వచ్చింది. ఐతే పెట్టుబడికి వచ్చేసరికి పదిలక్షలు కావాలన్నారు. మావద్ద అంత డబ్బు లేదు. అప్పటికి వి.బి.సి మీద వచ్చిన ఆదాయం నాలుగు లక్షలే ఉంది. అదే విషయం, చెప్పాము. వాళ్ళు 'ఫర్వాలేదు. ఆ నాలుగు లక్షలే ఇవ్వండి. మిగతావి వాయిదాలమీద చెల్లించండి' అన్నారు. వాళ్ళు మామీద ఉంచిన నమ్మకానికి మాకు చాలా సంతోషమేసింది. సరే అని దానిలోకి దూకాము. కృష్ణమూర్తి గారిని ఆ బ్రాంచి చూసుకోమని హైదరాబాదు పంపించాము. విశాఖపట్నం ప్లాంట్ అంతా నేను చూసే వాడిని. మిగతా భాగస్వాములు నాకు సహాయంగా ఉండేవారు.

అలా మొదలైన మా పారిశ్రామిక విస్తరణ దిగ్విజయంగా కొనసాగింది. 1980 లోగానే అంటే పదేళ్ళలోపే పాణ్యం సిమెంట్ కర్మాగారాన్ని కొన్నాం. శ్రీకాకుళం దగ్గరలో ఒక కెమికల్ ఫేక్టరీ మొదలు పెట్టాము. విజయవాడ క్వాలిటీ ఐస్ క్రీమ్ కంపెనీని

కూడా మొదలుపెట్టాము. 1980 లో ఎ.పి.ఛాంబర్ ఆఫ్ కామర్స్ కి ప్రెసిడెంట్ గా ఎన్నుకున్నారు. విశాఖపట్నంలోని వాలేర్ క్లబ్ కి కూడా రెండుసార్లు అధ్యక్షుడిగా పనిచేశాను.

మేము ఏ పరిశ్రమ మొదలుపెట్టినా సమాంతరంగా సమాజసేవా కార్యక్రమాల్లో పాల్గొంటూ ఉండేవాళ్ళం. గోల్డ్ స్టాట్ కంపెనీ ఉద్యోగస్తులమంతా వారాంతంలో విశాఖమట్టుపక్కల ఉన్న గ్రామాలకి వెళ్ళి కుటుంబనియంత్రణ ప్రచారం చేస్తుండేవాళ్ళం. వాళ్ళని ఒప్పించడం కోసం ఇంటింటికీ ఒక స్త్రీలు బిందె, కొత్త బట్టలూ కూడా పంచిపెడుతుండే వాళ్ళం. అప్పట్లో విశాఖపట్నానికి సహాయ కలెక్టర్ గా జయప్రకాష్ నారాయణ (లోకసత్తా) గారు ఉండేవారు. ఆయన మా కంపెనీ చేసే ఇలాంటి సంఘసేవా కార్యక్రమాలకి తగిన చేయూతనిస్తుండే వాళ్ళు. ఇంకా పెద్ద ప్రాజెక్టులు, సమాజంలో కొద్ది మందికే కాక ఎక్కువ శాతం మందికి ఉపయోగపడే ప్రణాళికలు చేపట్టాలని ఉండేది.

అలాంటి సమయంలోనే ఒక సంఘటన నా పారిశ్రామిక జీవితాన్ని ఒక మలుపు తిప్పింది.

'గీతమ్' ఆవిర్భావం-నేపథ్యం

1980 అగస్టు- సెప్టెంబర్ ప్రాంతాల్లో అనుకుంటాను, మా చిన్నబ్బాయి ఇంటర్మీడియట్ పూర్తి చేసుకుని ఇంజనీరింగ్ లో చేరడానికి సిద్ధమయ్యాడు. తనతో బాటు నా మిత్రులు మరో ఇద్దరు వాళ్ళ పిల్లలకి కూడా ఇంజనీరింగ్ సీట్లకోసం చూస్తున్నారు. అప్పట్లో కొత్తగా మొదలైన విజయవాడ సిద్ధార్థ ఇంజనీరింగ్ కాలేజీకి వెళ్ళి సీట్లకోసం అడిగాము. అప్పట్లో డొనేషన్ పాతికవేలో ఎంతో ఉండేది. మూడు సీట్లకి కలిపి లక్ష రూపాయలైనా ఇస్తానని అన్నాను. కానీ వాళ్ళు ఒక్కసీటు మాత్రమే ఇస్తామన్నారు. వాళ్ళ ఇబ్బందులేవో వాళ్ళకి ఉండి ఉంటాయి. ఐనా ఒక్కసీటుతో మా సమస్య తీరదు. ఏం చెయ్యాలా అని ఆలోచించి చిరకాల మిత్రుడు, అప్పటి అంజయ్య గారి మంత్రివర్గంలో రాష్ట్రమంత్రి ఐన నాదెండ్ల భాస్కరరావు వద్దకి వెళ్ళాను. "ఏమయ్యా భాస్కరరావు.. ఇదీ పరిస్థితి. నువ్వేమైనా సహాయం చేస్తావా?" అని అడిగాను. "నాదీ అదే పరిస్థితి మూర్తి.. రెండు సీట్లు కావలంటే ఒక్క సీట్ ఇచ్చారు. పోనీ ఒక పనిచెయ్యకూడదూ. నువ్వే ఒక ఇంజనీరింగ్ కాలేజీ పెట్టేయ్యరాదూ..?" అన్నాడాయన.

"ఆ.. ఇంజనీరింగ్ కాలేజీ పెట్టడమంటే అంతతేలికా? ఆ రంగంలో మాకేమీ అనుభవం లేదయ్యే..!?"

"నువ్వు పెట్టిన పరిశ్రమలన్నీ అనుభవం ఉండే పెట్టావేమిటి? ప్రణాళికా బద్ధంగా పనిచేసే నీకు ఏదీ అసాధ్యం కాదు. చెప్పు.. నువ్వు ఊ.. అంటే ఈ రోజే ముఖ్యమంత్రి గారితో పర్మిషన్ లెటర్ మీద సంతకం పెట్టిస్తాను..!" అన్నాడు భాస్కరరావు.

నేనూ ఆలోచించాను. వెంటనే సానుకూలంగా నిర్ణయం తీసుకున్నాను. అప్పటికప్పుడు లెటర్ హెడ్ తెప్పించి విశాఖపట్నంలో కొత్త ఇంజనీరింగ్ కాలేజీ కోసం దరఖాస్తు పెట్టాను. మధ్యాహ్నమే ముఖ్యమంత్రి అంజయ్యగారిని కలవడం, నా లెటర్ మీద సంతకం పెట్టి తదుపరి చర్యకోసం సెక్రటరీ రాఘవేంద్రరావుగారికి పురమాయింపడం అన్నీ ఒక్క పూటలో జరిగిపోయాయి. ఎకడమిక్ లైన్ లో కాస్త పేరున్న వాళ్ళు ప్రెసిడెంట్ గా ఉంటే బావుంటుందని సలహా ఇచ్చారు కృష్ణమూర్తిగారు. ఆయన మాట ప్రకారమే,

30 సంవత్సరాలు ఐ.ఎఫ్.ఎస్ లో పనిచేసి అప్పుడే రిటైరైన నూతక్కి వెంకటేశ్వరరావు గారిని ప్రెసిడెంట్ గా , నేను సెక్రటరీగా అప్లికేషన్ లో పేర్కొన్నాము.

సరే, రాఘవేంద్రరావు గారు తను చెయ్యాల్సిన పని పూర్తిచేసి, తన పై సెక్రటరీకి ఫైల్ పంపించారు. నేనే ఆ ఫైలు తీసుకెళ్ళాను "ఇవ్వాలే కదా ఛీఫ్ మినిస్టర్ గారు సంతకం చేసింది. మీరు వెళ్ళొచ్చు. నేను పరిశీలించి చెబుతాను.." అన్నారాయన. విశాఖపట్నం వెళ్ళిపోయాను. వారం జరిగినా ఏమీ సమాచారం లేకపోయేసరికి నేనే మళ్ళీ హైదరాబాదు వెళ్ళి ఆయన్ని కలిశాను..

"మీరు ఫైలు ఇచ్చి వారం రోజులేగా అయింది. గర్భధారణ జరిగాక తొమ్మిది నెలలకి గాని బిడ్డ పుట్టదు. దేనికి పట్టే టైమ్ దానికి పడుతుంది. తొందరపడితే ఏ పనీ కాదు.." అని నాకు నీతిబోధ చెయ్యడం మొదలు పెట్టారు.

"ఇదేమిటి..అన్నీ త్వరగా జరిగిపోతుంటే ఈయన ఇలా అంటున్నారు. ఆయన అన్నట్లే తొమ్మిది నెలలు టైమ్ తీసుకుంటారా ఏమిటి..?" అనుకుంటూ మళ్ళీ రాఘవేంద్రరావు గారి వద్దకెళ్ళి " అయ్యా..అక్కడ పని అయ్యేలా లేదు. మీరు ముఖ్యమంత్రి గారి చెబుతున్నారని అంటే తప్ప త్వరగా కదిలేలా లేదు.." అని వివరించాను. ఆయన కూడా ఒత్తిడి పెట్టాక మొత్తానికి ఫైలు కదిలింది. పర్మిషన్ లాంఛనాలన్నీ పూర్తయ్యాయి. ఇంజనీరింగ్ కాలేజీ అంటే కనీసం 30 ఎకరాలు స్థలం, 50లక్షలు మూలధనం కావాలి. మళ్ళీ ఆంధ్రాబ్యాంకు స్వామినాథరెడ్డి గారి వద్దకే వెళ్ళి ఆ మేరకు బ్యాంకు గ్యారంటీ తెచ్చాము. అలానే ప్రస్తుతం 'గీతం' యూనివర్సిటీ, కాలేజీ ఉన్న స్థలంలో 50 ఎకరాలు సేకరించాము. సెప్టెంబర్ లో బీజం వేసుకున్న సంకల్పం డిసెంబర్ కల్లా కాలేజీ ప్రారంభానికి దారితీసింది. ఈ లోగా మేము ప్రయత్నించిన ముగ్గురికీ విజయవాడ సిద్ధార్థలో సీట్లు ఇచ్చారు. వాళ్ళు అక్కడ చేరిపోయారు. ఐతే మా కాలేజీ మొదలయ్యాక అక్కడ డౌనేషన్ వృధా ఐతే అయిందిలే అని, వాళ్ళని కూడా మా కాలేజీకే తీసుకొచ్చేశాం..

అలా 1980 డిసెంబర్ లో 'గీతమ్' విద్యా సంస్థల ప్రస్థానం మొదలైంది..!

అక్షరాస్యతే చాలా సమస్యలకి పరిష్కారం

మిగతా పరిశ్రమలు ఎన్ని ఉన్నా, ఈ గీతమ్ విద్యాసంస్థలు నా హృదయానికి బాగా దగ్గరగా ఉంటాయి. భారతదేశాన్ని విజ్ఞాన సమాజం (నాలెడ్జి సొసైటీ)గా మార్చేది విద్యావ్యాప్తి ఒక్కటే అని మా నమ్మకం. విద్యార్జన అనేది అనేక సామజిక రుగ్మతలని రూపుమాపడానికి ప్రతిభావంతమైన పరిష్కారం అని కూడా నేను విశ్వసిస్తాను. మన పెద్దవాళ్ళు చెబుతారు కదా 'రోజూ చేపలకూర పెట్టే బదులు చేపలు ఎలా పట్టాలో నేర్పించు' అని. అలానే కుటుంబ సంక్షేమ పథకాలు, ఆర్థిక సంస్కరణలూ..ఎన్ని ఉన్నా ప్రజల్ని విద్యావంతుల్ని చేస్తే కొన్ని తరాలు బాగుపడతాయని గట్టిగా నమ్ముతాను. దాదాపు 30 సంవత్సరాల క్రిందట మొదలైన గీతమ్ సంస్థని శాఖోపశాఖలుగా విస్తరించాము. విశాఖపట్నంలోని కాంపస్ ప్రారంభంలో మొదలు పెట్టిన ఇంజనీరింగ్ కాలేజీతో బాటు, మిగతా అనేక కాలేజీలని ఏర్పాటు చేశాము. 2007 లో డీప్ట్ యూనివర్సిటీ స్థాయిని కూడా తెచ్చుకోగలిగాము. ఈ సంవత్సరం(2009)లోనే హైదరాబాదులో పతాన్ చెరువు సమీపంలోని రుద్రారం అనే గ్రామంలో గీతమ్ విశ్వవిద్యాలయం రెండో కాంపస్ ని మొదలుపెట్టాము. 500 ఎకరాల విశాలప్రాంగణంలో అన్ని వసతులతో దాన్ని విశిష్టమైన విద్యాసంస్థల సముదాయంగా తీర్చి దిద్దాలనేది మా ప్రణాళికలో ముఖ్యమైన అంశం. అలానే రెగ్యులర్ గా కాలేజీకి వచ్చి చదువుకోలేని వాళ్ళకోసమని దూరవిద్యాబోధనని కూడా ఈ సంవత్సరమే మొదలుపెట్టాము. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ఇలాంటి కోర్సుకి అనుమతి పొందిన మొట్టమొదటి ప్రైవేటు విద్యాసంస్థ మాదే ననుకోవడం వెనుక, మా సంస్థని విజయవంతంగా నడపడంలో అహరహం శ్రమిస్తున్న అనేక మంది ఉన్నత విద్యావంతుల పాత్ర ఎంతైనా ఉంది.

రాజకీయ జీవితం

1983లో ఎన్టీరామారావు గారు తెలుగుదేశం పార్టీని మొదలుపెట్టినప్పుడు చిరకాల మిత్రుడు నాదెండ్ల భాస్కరరావు నన్ను కలుసుకుని పార్టీకి మా సహాయం కావాలని అడిగాడు. పార్టీ తొలిరోజుల్లో మాకు తోచినంత సహాయం చెయ్యగలిగాము. పార్టీ అధికారం లోకి వచ్చాక మళ్ళీ నా పారిశ్రామిక వ్యవహారాల్లో నేను మునిగిపోయాను. కొన్ని రోజులకి ఎన్టీఆర్ గారు ఒకసారి విశాఖపట్నం వచ్చినప్పుడు " ఏరీ ..మూర్తిగారు మళ్ళీ కనిపించడం లేదేమిటి?" అని అడిగారట. ఆయన విడిది చేసిన సర్కూట్ హౌస్ మా బంగళాకి ఎదురుగానే ఉంటుంది. రెంటికి రోడ్డు ఒక్కటే అడ్డం. ఎవరో వచ్చి నాకావిషయాన్ని తెలియచేశారు. వెళ్ళి రామారావు గారిని కలిశాను. 'మూర్తిగారూ..మీలాంటి వారి సేవలు పార్టీకి నిరంతరం కావాలి. పార్టీ క్రియాశీలకరాజకీయాల్లోకి మీరు రావాలి.' అని స్పష్టంగా సందేశమిచ్చారు. అప్పటినుంచీ తెలుగుదేశం పార్టీకార్యకలాపాల్లో చురుగ్గా పాల్గొనడం మొదలుపెట్టాను. 1987లో నన్ను విశాఖపట్నం అర్బన్ డెవలప్ మెంట్ సొసైటీకి అధ్యక్షుడిని చేశారు. అందులో కొనసాగిన మూడు సంవత్సరాలూ, విశాఖపట్నానికి చేయగలిగినంత సేవచేశాను. తర్వాత రెండు సార్లు పార్లమెంట్ సభ్యుడిగా ఎన్నికయ్యాను. కొద్ది నెలల క్రిందటి వరకూ తెలుగుదేశం రాష్ట్ర కార్యవర్గంలో ఉపాధ్యక్షుడిగా వున్నాను. ఐతే మీద పడుతున్న వయసుదృష్ట్యా కొత్తవారికెవరికైనా ఆ పదవిని ఇవ్వమని నేనే చంద్రబాబు నాయుడు గారికి సూచించాను.

వర్తమానం

ప్రస్తుతం ఒక విధంగా రిటైర్మెంట్ లైఫ్ నాది. నాలుగు దశాబ్దాలుగా పెరిగిన మా పరిశ్రమలని భాగస్వాములందరమూ సమానంగా పంచుకున్నాం. నా వంతు వచ్చిన పరిశ్రమలని మా అబ్బాయిలిద్దరూ చూసుకుంటున్నారు. వారి శక్త్యానుసారం కొత్త కొత్త ఇండస్ట్రీస్ ని కూడా వాళ్ళు మొదలుపెట్టారు. ఎప్పుడైనా నా వద్దకి సలహాకి వస్తుంటారు. వాళ్ళిద్దరూ హైదరాబాదులోనే ఉంటారు. నా నివాసం విశాఖపట్నమే.

మరపురాని స్ఫూర్తి .. మాతృమూర్తి

నా విజయాలన్నింటికీ పునాది, స్ఫూర్తి మా అమ్మగారే అని చెప్పాలి. 'ఏదో ఆస్తి ఉంది కదా..ఊళ్ళోనే పొలం చేసుకుంటూ ఉండిపో..' అనకుండా ఎంతో పట్టుదలతో నన్ను చదివించిన అమ్మగారి స్ఫూర్తి నన్ను ఇంతదూరం నడిపించింది, ఇంకా నడిపిస్తోంది. రెండేళ్ళ క్రిందటి వరకూ మా సొంత వూరైన మూలపొలంలోనే నివసించిన అమ్మగారు 2007లో తన 94వ యేట పరమపదించారు. నా విజయాల గురించి విన్నప్పుడు 'చాలా ఇండస్ట్రీలు పెడుతున్నావటగదా..' అనే వారు. 'అవునమ్మా..నీకేమన్న కావాలా?' అంటే 'నాకే మీ వద్దు మన వూళ్ళో ఒక స్కూలు కట్టించు' అనే వారు. తర్వాత 'కాలేజీ కట్టించు' అనేవారు. 2,500 మంది జనాభావున్న మూలపొలం గ్రామాన్ని ఆదర్శగ్రామంగా తీర్చి దిద్దటానికి నావంతు కృషి చేశాను. ప్రభుత్వం వారు కూడా గుర్తించి అవార్డునివ్వడం నాకు ఎంతో సంతృప్తినిచ్చింది.

నేర్చుకున్నది

ఇన్నేళ్ళలో ఇన్ని రంగాల్లో ప్రతిరోజూ కొత్తపాఠమే, ప్రతి అనుభవమూ కొత్త సందేశమే. యువతరానికి నేను చెప్పడలచుకున్నది - చదువు యొక్క ప్రాముఖ్యతని ప్రచారం చెయ్యండి. మీకు వీలైనంతలో ఎక్కువమందిని విద్యావంతులని తయారు

చేయడానికి కృషిచేయండి. కొత్త దారుల్లో వెళ్ళేప్పుడు ఆటంకాలు సహజం. వాటికి భయపడి వెనుకంజవేస్తే పురోగతి ఆగిపోతుంది. నిరంతర పరిశ్రమ, సత్సంకల్పం మనిషిని లక్ష్యానికి చేరిస్తాయి. చాలా సార్లు ఎంతో కృషి చేస్తున్నా ఆశించిన ఫలితం రాలేదనిపిస్తుంది. - అలాంటప్పుడు మీరు పెట్టిన కృషి సరిపోలేదన్నమాట. మరింత కృషి చేయండి. నేను పాటించిన సూత్రం కూడా ఇదే.

అమెరికాలో ఉండి కూడా మీరు ప్రతిఫలాపేక్షలేకుండా 'కౌముది' లాంటి పత్రికని నడుపుతున్నందుకు మిమ్మల్ని అభినందిస్తున్నాను. ఈ ఇంటర్వ్యూ ద్వారా 'కౌముది' పాఠకులని కలుసుకుంటున్నందుకు చాలా సంతోషంగా ఉంది.

నాన్నగారు.. A Humble Colossus

- త్రిపురనేని సాయిచంద్

ప్రముఖ రచయిత స్వర్ణేయ త్రిపురనేని గోపీచంద్ గారి గురించి శాశి అన్వయ సాయిచంద్ గారు వ్రాసిన వ్యాసం. 'తెలుగు పురుషు' 17 5 ౯౯
మహాస్థలం జ్ఞాపక సంఘం నుంచి పునరుద్ధరణ

నాన్నగారి గురించి నా మొదటి జ్ఞాపకం ఆయన మరణం గురించినదే అప్పుడు నాకు నాలుగేళ్ళు. ఓ రోజు నేను, మా చిన్నక్క మా ఇంటికి ఎదురుగా ఉన్న పార్కులో ఆడుకుంటున్నాం. మా ఇంట్లోనుంచి పనిమనిషి బయటకు వచ్చి 'మీ నాన్న చనిపోయాడు' అని చెప్పింది. అప్పటివరకూ నాకు ఒక మనిషి చనిపోవడం అంటే ఏంటో తెలియదు. నేను, చిన్నక్క ఇంట్లోకి వెళ్ళాం. నాన్న భౌతికకాయం చుట్టూ జనాలు చేరి బిగ్గరగా ఏడుస్తున్నారు. నేను ఇంట్లోకి వెళ్ళగానే, 'అయ్యో సాయివచ్చాడం' టూ మరింత బిగ్గరగా ఏడ్చారు. బాల్యంలో అదే నా మొదటి జ్ఞాపకం. నా జీవితంలో నాన్న గూర్చి ఎక్కువ ప్రభావితం చూపించిన సంఘటన ఆయన మరణం.

నాన్నగారు ఓ కథ రాసినా తన చుట్టూ ఉన్న ప్రపంచానికి సంబంధించిన అంశాలే ఎక్కువగా ఉంటాయి. మా కుటుంబంలో ఎవరిదో ఒక ప్రాత్ర అన్వయించబడి ఉంటుంది. అందుకే నాన్నగారి కథలలో ఆటోబయోగ్రాఫికల్ ఎలిమెంట్స్ ఎక్కువగా ఉంటాయి. మా నాన్న సాహిత్యం చదవడం ఆసక్తి కలగటానికి కారణమైన సంఘటన ఒకటుంది. నేను చదివిన మొదటి కథ కన్నకూతురి కథ. అది మా తాత (అమ్మ తండ్రి) మీద రాసింది. ఆ కథ రాశాక మా ఇంట్లో పెద్ద గొడవే జరిగింది. మా తాత అలిగి వెళ్ళిపోయారు. అప్పుడు అసలు ఆ కథలో ఏముందో తెలుసు కోవాలనే ఆసక్తి కలిగింది. ప్రతి కథా ఏదో ఒక సన్నివేశానికి సంబంధించింది. అలాగే ఏదో ఒక రిఫరెన్సుతోనే కథలు చదివేవాడిని. చాల చిన్న వయస్సులోనే నేను నాన్నగారి సాహిత్యాన్ని చదవడం పూర్తిచేశాను. నాన్నగారు కాలం చేశాక నాలుగేళ్ళకు అమ్మ పోయింది. అప్పటి నుండి విజయవాడలో ఉన్న మామయ్య పాతూరి నాగభూషణంగారు (గ్రంథాలయ ఉద్యమ నాయకులు), మరికొంత మంది మిత్రులు కలిసి గోరాగారి పాఠశాలలో చేర్పించారు. అది గాంధేయ పద్ధతిలో నడపబడుతున్న పాఠశాల. అక్కడ నా ఆలోచనావిధానంలో ఎంతో మార్పు జరిగింది. ఆయన సామాజిక దృక్పథం నాకు వచ్చింది. అంతేకాకుండా ఆయన ఆచరించే ప్రతిపనీ నాన్నగారి కథల్లో తారసపడే ప్రాత్రలలాగానే ఉండేవి. అక్కడ ఉన్న పెద్దలు కూడా నాన్నగారి సాహిత్యం గూర్చి ఎక్కువగా చర్చించేవాళ్ళు.

నేను 8వ తరగతి నుండి మెట్రిక్యులేషన్ దాకా అక్కడ చదివాను. ఆ స్కూలులో చేరడం నా జీవితంలో గొప్ప మలుపు. చేసి చెప్పి, చెప్పి చేసి గోరాగారి స్వభావం నాకు నచ్చింది. ఆయన ఏ పని చేసినా దానికి సంబంధించిన రిఫరెన్స్ నాకు నాన్నగారి కథలలో కనిపించేది. నాన కథలు కారణమవుతున్నాయి. సరే కానివ్వండి. పేదవాళ్ళంతా ఒక్కటే. చీకటి గదులో. గాంధీరామయ్య పాతగానీ - ఇవనీ

నాకు వారి సాహిత్యంలో కనిపించేవి. గోరాగారి దగ్గర నుండి నేను బెంగుళూరు వెళ్ళినా, సిన్యాలలో పనిచేసినా, గోపీచంద్ గారి గూర్చి ఎవరో ఒకరు మాట్లాడటం, చర్చ చేయడం మూలాన చదివిన ప్రతిసారీ నాకు కొత్త పాయింట్ కనిపించేది.

ఈ రోజు కూడా నాన్నగారు నా పక్కన ఉన్నట్లు అనిపిస్తుంది. వారి రచనలలో నాకు బాగా నచ్చేది ప్రాతలలో వైవిధ్యం చూపిన తీరు. పనిపిల్ల గురించి రాసినా, అరవిందుని గూర్చి రాసినా, కమ్యూనిస్టు కార్యకర్త గురించి రాసినా ఈ వైవిధ్యం స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. అదే విధానం నాకు షేక్స్పియర్ లోనూ, సత్యజిత్ రేలోను కనిపిస్తుంది.

నేను ' మా భూమి ' సినిమా చేస్తున్నప్పుడు అందరూ గోపీచంద్ గారబ్బాయి చేస్తున్నాడు అని అనేవారు. అతి చిన్న వయసులోనే గౌతం ఫోస్, నర్సింగరావుగారలతో పనిచేసి అవకాశం రావడం అదృష్టంగా భావిస్తున్నాను. జీవితంలో నాకు లభించిన మంచి అవకాశం. నాకు చేతనైనంతగా ఎంతో డెడికేటేషన్ చేశాను. దాదాపు ఆ సినిమా మొదలై విడుదలయ్యే నాటికి రెండు సంవత్సరాలు పట్టింది. ఆ రెండు సంవత్సరాలు ' మా భూమి ' తో మమేకమై పనిచేశాను.

తాతగారి హేతువాద దృక్పథంగానీ, నాన్నగారి ఆధ్యాత్మిక ధోరణిగానీ, ఏదైనా, సమాజాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకుని మాత్రమే రాశారు. అప్పటి నుండి నేను కూడా ఏ పని చేసినా దానికో సామాజిక ప్రయోజనం ఉండాలి అని నిర్ణయించుకున్నాను. మా భూమి నుండి అంకురం వరకూ సామాజిక దృష్టితో ఉన్న సినిమాలు మాత్రమే చేశాను. శివ, మంచుపల్లకి మినహాయస్తే మిగతావన్నీ అలాంటివే. ఆ రోజుల్లో ఆర్.కె.నారాయణ్ గారి మాల్గుడి డేస్ ను శంకర్ నాగ్ గారు దూరదర్శన్ కు చేశారు. అప్పుడు నేను నాన్న సాహిత్యం కూడా ఎంతో వైవిధ్యంతో ఉంది కదాని దూరదర్శన్ లో మొదటి ప్రయత్నంగా, వారి చివరి నవల పండిత పరమేశ్వరశాస్త్రి వీలునామాను టెలివీషన్ లోగా తీశాను. దానికి మంచి రెస్పాన్స్ వచ్చింది. నవలకు ఎంత పేరు వచ్చిందో సీరియల్ కు కూడా అంతే పేరుతో బాటు అవార్డులు కూడా వచ్చాయి. ఆ తర్వాత నాన్నగారి కథలు గోపీచంద్ కి అమర్ కహానీ పేరుతో తీశాను. అంతేకాకుండా వారి మీద ఒక డాక్యుమెంటరీ తీశాను. దాన్ని సాహిత్యపరంగా, సినిమా పరంగా తీశాను. దానిలో ఎన్నో అరుదైన ఇంటర్వ్యూలు ఉన్నాయి. ఎల్.వి.ప్రసాద్ గారు ఆ ఇంటర్వ్యూలో మాట్లాడుతూ "గోపీచంద్ గారి దయవల్లనే నేను డైరెక్టర్ ను అయ్యాను. దర్శకుడు కె.ఎస్.ప్రకాశ్ గారు తీస్తున్న గృహప్రవేశంకు అసిస్టెంట్లు డైరెక్టరుగా నన్ను పిలిచారు. దానికి ముందుగా డైరెక్టర్ గోపీచంద్ గారు అనుకున్నారు. నాతో మాట్లాడిన తర్వాత ఈ సినిమాకి ఎల్.వి.ప్రసాద్ గారు డైరెక్టరు అయితే బాగుంటుంది అని నిర్మాతను ఒప్పించి మరీ, నాతో సినిమా చేశారు. ఆ విధంగా వారి పుణ్యం వల్లనే నేను డైరెక్టర్ ను అయ్యాను," అని విన్నవంగా చెప్పుకున్నారు.

గుమ్మడిగారికి, 'మీరు హీరో కంటే క్యారెక్టర్ యాక్టర్ గా బాగా రాణిస్తారు', అని చెప్పారు నాన్నగారు. ఆయన ఆ తర్వాత ఎన్నో సినిమాలలో క్యారెక్టర్ యాక్టర్ గా ప్రతిభావంతంగా పనిచేసిన విషయం తెలిసిందే ఆ సమయంలోనే నేను 'సినిమా సినిమా' అనే డాక్యుమెంటరీ తీశాను. ఎల్.వి.ప్రసాద్, కె.ఎస్.ప్రకాశరావు గారి లాంటివారితో చేసిన ఆ ఇంటర్వ్యూకు ఎంతో గుర్తింపు వచ్చింది. నాకు వృత్తిపరమైన సంతృప్తిని ఇవ్వడంతోపాటు నాన్నగారి సమకాలికులను కలిసే అదృష్టం కలిగింది.

నాకు చిన్నప్పటి నుండీ ప్రముఖ డాక్యుమెంటరీ డైరెక్టర్ సుఖదేవ్ అంటే చాలా ఇష్టం. నాకు సినిమాల్లో సత్యజిత్ రే అంటే ఎంత ఇష్టమో సుఖదేవ్ అన్నా అంతే ఇష్టం. వారి లాగా సామాజిక దృక్పథం ఉన్న కథాంశంతో డాక్యుమెంటరీలు తీయాలని నిర్ణయించుకున్నాను. అప్పటి నుండి ఇప్పటివరకూ అదే ఓరవడిలో డాక్యుమెంటరీలు తీస్తున్నాను.

మా కుటుంబం గురించి చెప్పాలంటే మా తాత కవిరాజుగారు అప్పటికే ఒక ఉద్యమనేతగా పోరాడిన స్థితి న భూతో న భవిష్యతి. ఎంతో ధైర్యంగా ఒక ప్రత్యామ్నాయ సాంస్కృతిక వారసత్వ పునాది వేసిన మహానుభావుడాయన. నాకు తెలిసి నాన్నగారు తాతగారి భుజాల నెక్కి ప్రపంచాన్ని చూశారు. అందుకే నాన్నగారికి అంత వైవిధ్యమైన దృష్టి, ఒరవడి అలవడ్డాయి.

తాతగారిలో ఎన్నో వైవిధ్యాలు మనం గమనించవచ్చు. వారు హేతువాదులై ఉండి ఎంతోమంది సనాతనులతో సత్సంబంధాలు కలిగి ఉండేవారు. ఆ క్రమంలోనే వారికి ఉన్నవ లక్ష్మీ నారాయణ పంతులుగారితో సాన్నిహిత్యం ఏర్పడింది. వారు ఇంటికి వస్తూపోతూ ఉండేవారు. ఉన్నవగారి పరిచయంతోనే తనలో ఆధ్యాత్మిక ధోరణులు అంకురించాయని నాన్నగారు చెప్పుకునేవారు. అప్పటినుండి నాన్నగారి సొంత నడక మొదలైంది. ఉన్నవ, ఎం.ఎన్.రాయ్, అరవిందుని ప్రభావం వారిమీద ఉండేవి. ఇప్పటికీ వారిదో అద్భుతమైన ప్రయాణం. ఆ క్రమంలో వారు ఎంతోమందికి చేయూత నిచ్చారు.

నాన్నగారు మా తాతగారిలాగానే నాస్తికులై ఉంటే ఇంక దీంట్లో మాట్లాడటానికి ఏముండేది. తండ్రి నాస్తికుడు కాబట్టి అతడు నాస్తికుడు అయ్యాడు అనుకునేవారు...

వారిలో నాకు బాగా నచ్చింది నిజాయితీ. ఆ క్రమంలో వారు సొంత మనుషుల మీద కూడా రాయడానికి వెనుకాడలేదు. వారి చివరి నవల పండిత పరమేశ్వర శాస్త్రి వీలునామాలో పాత్రలన్నీ తెనాలిలో తన సన్నిహిత మిత్రుల హిపోక్రసీ మీదనే రాశారు. వారు ఎవరి మెప్పుకోసం రాయలేదు.

హి ఈజ్ ఎ రియల్ థింకర్, రియల్ ఫిలాసఫర్.

మా బాబాయి కుల్చంద్ గారు కూడా రాశారు. వారు రాసిన 'కరువు రోజుల్లో' అనే నాటకంలో ఎన్టీఆర్, జి. వరలక్ష్మి. నిర్మలమ్మలాంటి హిమాహిమీలు నటించారు. ఆ తర్వాత ఎందుకో వారు రాయలేదు. మా పెద్దన్నయ్య డాక్టర్ రమేష్ కూడా నాటికలు, నాటకాలు రాశారు. వారు మానవత్వం, కుక్కలున్నాయి జాగ్రత్త, శవ కళ్యాణం, మనకికలేరు, దిష్టిబొమ్మలులాంటివి రాశారు. ఆ రోజుల్లో 'మానవత్వం' దర్శకులు టి.కృష్ణ, రావుగోపాలరావులాంటివారు బాగా ఇష్టపడ్డ నాటిక. ఆ తర్వాత వారు ఇంగ్లండ్ వెళ్ళారు. రాయడం మానేశారు. మా రెండో అన్నయ్య, చిన్నక్క కూడా కొన్ని కథలు రాశారు. నా కెందుకో రాయడం అబ్బలేదు. ఎప్పుడూ రాయాలని కూడా ప్రయత్నించలేదు.

ఇంతకుముందే చెప్పాను, తాతగారికి ఉన్నవగారికి మంచి సంబంధాలు ఉండేవని. ఉన్నవగారు నడుపుతున్న 'శారదా నికేతన్' లో అమ్మ చదువుకున్నారు. ఆ పరిచయమే అమ్మకు, నాన్నకు పెళ్ళి జరిగేందుకు దోహదపడింది. వారు ఏ కథ రాసినా మొదటి శ్రోత, విమర్శకురాలు అమ్మ మాత్రమే. చాలా వరకు నాన్న చెబుతుంటే అమ్మ రాస్తూ ఉండేది. ఆ దృశ్యం ఇప్పటికీ నా కళ్ళలో అలానే ఉండిపోయింది. ఆ దృశ్యాన్నే యధాతధంగా నా పరమేశ్వరశాస్త్రి వీలునామా టెలిఫిల్మ్ ప్రారంభ సన్నివేశంగా చిత్రీకరించాను.

నాన్నగారు పోయాక అమ్మ ఎప్పుడూ ఏడుస్తూ ఉండేది. వారు పోయాక తనూ ఎంతోకాలం బ్రతకలేదు. అమ్మా, నాన్న రమేష్ అన్నయ్య నా బాల్యం మీద చెరగని ముద్ర వేశారు.

చివరగా మీతో ఒక మాట చెప్పాలని ఉంది. నాకు జన్మల మీద నమ్మకం లేదు. అయినప్పటికీ, జన్మంటూ ఉంటే మళ్ళీ మళ్ళీ గోపీచంద్ గారి అబ్బాయిగానే పుట్టాలని కోరుకుంటున్నాను.

మా అన్నయ్య తిలక్
- దేవరకొండ గంగాధర రామారావు

సాధన సాహితీ స్రవంతి, హైదరాబాద్ వారు జనవరి 2008లో ప్రచురించిన తిలక్ సాహితీ సమాలోచనమ్ విశేష సంచికనుండి పునర్ముద్రితం. తిలక్ గారి కుమారుడు డా.సత్యనారాయణ మూర్తి(యు.కె) గారి ప్రత్యేక అనుమతితో..

అల వైకుంఠ పురంబులో..... పర్యంక రమావినోదియై తిలక్ కవితలు రాసి ఉంటాడని చాలామంది ఊహ.

ఎప్పుడూ తెల్లని లాల్మీవేసుకుని, మల్లెపువ్వులా, నవ్వుతూ ఉండే తిలక్ కి బాధలూ, సమస్యలూ ఉంటాయని ఊహించడం కష్టం. కాని ఆ ఊహ నిజం కాదు. తిలక్ పేరులో ఉన్న 'లక్' జీవితంలో లేదు!

1944 జూన్ లో మా నాన్నగారు పుష్కర స్నానానికి కానూరు అగ్రహారం వెళ్ళారు. అక్కడే గుండెపోటు వచ్చి, గోదావరి ఒడ్డునే మరణించారు. అప్పటినుంచి తిలక్ ఆరోగ్యం క్షీణించింది. అతనిని ఒక రకమైన ప్రాణభయం ఆవరించింది. అతని చిన్నప్పటి నుంచి జీర్ణసంబంధమైన సమస్యతో బాధపడేవాడు. దానివలన అప్పుడప్పుడు గుండె దడ వచ్చేది. అదే ఇప్పుడూ వస్తే హార్ట్ అటాక్ అని భయం పెంచుకున్నాడు. ఈ అనవసర ఆందోళన మానసికంగా కృంగదీసింది. డాక్టర్ల చుట్టూ తిరిగి వందలకు వందలు ఖర్చుచేశారు.

విశాఖపట్నం, మద్రాసులలో ఉన్న ఎక్స్ ఫర్ట్ డాక్టర్లు చూసి 'నీ గుండె రాయిలా ఉందని' భరోసా ఇచ్చారు. అయినా తిలక్ ధైర్యం తెచ్చుకోలేకపోయాడు. దీనికి తోడు ఆర్థిక సమస్యలు చుట్టుముట్టాయి.

ఆందోళన లేని సమయంలో తిలక్ యధాప్రకారం నవ్వుతూ, ఉత్సాహంగా కబుర్లు చెపుతుండేవాడు. ఇతనికి ఏమైనా బాధ ఉందా అన్న సందేహం కలిగేంత, మాములుగా ఉండేవాడు.

నేను తిలక్ తో చాలా సన్నిహితంగా ఉండేవాడిని. కారణం నాకూ సాహిత్యంలో అభిలాష ఎక్కువ. తిలక్ గదిలో ఏవో పుస్తకాలూ పత్రికలూ ఉండేవి. ఇవికాక అనేక తెలుగు, ఇంగ్లీషు పుస్తకాలుండేవి. తిలక్ చదివిన పుస్తకాలలో చాలా వరకు నేనూ చదివేవాణ్ణి, ఇద్దరం

ఆయా రచయితల గురించి, పాత్రల గురించి చర్చించుకునేవాళ్ళం. తిలక్ నాకన్నా పదేళ్ళు పెద్దయినా స్నేహితుల్లాగే ఉండేవాళ్ళం. అసలు మా అన్నదమ్ములం అందరం అలాగే చనువుగా ఉండేవాళ్ళం. తిలక్తో, మోరల్స్, మ్యారేజి సెక్స్ విషయాలు కూడా సహజంగా చర్చించుకునేవాళ్ళం. తిలక్ ఎంతో ఇంగ్లీషు సాహిత్యం చదివాడు. విశ్వసాహిత్యాన్ని చదివినవాడు కనుకనే అతని ఆలోచనా పరిధి విశాలంగా ఉండేది.

అతడి చిన్న వయసులోనే చాలమంది కవులు వచ్చి, తిలక్తో సాహిత్య గోష్టి జరిపి వెళ్ళేవారు. అందులో కొందరు, శ్రీ కృష్ణశాస్త్రి, శ్రీ పాలగుమ్మి పద్మరాజు, శ్రీ ఇంద్రగంటి హనుమచ్ఛాస్త్రి, అడవి బాపిరాజు, తల్లావర్ణుల శివశంకర శాస్త్రి, ఆవంత్స సోమసుందర్ మొదలయినవారు. వీరు కాక ఏలూరిపాటి అనంత రామయ్య, లక్ష్మణదాస్ తర్వాత లక్ష్మణ యతీంద్రులు, యువకవులు ఎందరో వచ్చేవారు. నేను ఏలూరులో ఉండగా తిలక్ మా ఇంట్లో ఒక నెల రోజులున్నాడు. ఆ నెల ఇంచుమించు ప్రతిరోజూ వెల్చేరు నారాయణరావుగారు తిలక్ని కలిసేవారు.

తిలక్ నిగర్వి, నిరాడంబరుడు. ఎవరినీ నొప్పించేవాడు కాదు. అసలు కోపం లేదు. లౌక్యం తెలియని వ్యక్తి. తిలక్ కంటే వయసులో పెద్దవాడు, లాయరు ఒకాయన తిలక్ని 'ఏరా తిలక్', 'ఏమోయ్ తిలక్' అని అతి చనువుగా పలకరించేవాడు ఆ వ్యక్తికి ఊళ్ళో మంచి పేరు లేదు. తిలక్తో ఎందులోనూ సరితూగడు. 'నువ్వు కూడా వాణ్ణి 'ఏరా' అని సంభోదించు అని తిలక్ని ఒత్తిడి చేసేవాణ్ణి. కాని అమాయకుడు తిలక్. ఆ పని చేయలేకపోయాడు. అంతటి మెత్తమనిషి.

తిలక్ పాండిత్యం అతని కృషి ఎవరి దగ్గరా వ్యాకరణం నేర్చుకోలేదు. సాహిత్యంలో ఏ ప్రక్రియ ఉద్యమం కాకూడదు. ఆ భావమే తిలక్ ఇలా చెప్పాడు. "ఇజంలో ఇంపిజన్ అయితే ఇంగిత జ్ఞానం నశిస్తుంది"

మానవాభ్యుతికి ఆలంబనమైన ఎన్నో సిద్ధాంతాలు ఈ రోజున బీటలు వారుతున్నాయి. అవే నమ్ముకున్న దేశాలు పతనమౌతున్నాయి. ఈ విషయం తిలక్ ఆనాడే గ్రహించాడు. అందుకే తిలక్ కవి, ద్రష్ట!

తిలక్ తన కవితలో "దుఃఖాన్ని చావుని వెళ్ళిపొమ్మ"న్నాడు. కాని ఆ రెండు అతన్ని చిన్న వయసులోనే వెంటాడి, సమీపించి, కబళించాయి. అదే కవితలో 'నేను అమరుడి'ని చెప్పుకున్నాడు అని మాత్రం నిజమైంది. కవిగా తిలక్ 'అమరుడే'!

మా నాన్నగారి జ్ఞాపకాలు దేవరకొండ సత్యనారాయణ మూర్తి.

దాదాపు 40 సంవత్సరాల తర్వాత మా నాన్నగారి గురించి వ్రాయటం ఒక కొత్త అనుభూతి. నా జ్ఞాపకశక్తికి ఒక పరీక్ష. ఎన్నెన్నో ఆలోచనలు అనుభవాలు.

మా నాన్నగారికి అత్యంత ప్రിയమైన వ్యక్తి మా అమ్మగారు కీ.శే.దేవరకొండ ఇందిరాదేవి. అలాగే ముగ్గురు పిల్లలం. నేనూ మా తమ్ముడు సుబ్రహ్మణ్యం. మా చెల్లెలు చంద్రలేఖ. మా చెల్లాయి మా నాన్నగారికి ఆరోప్రాణం. నాకు గుర్తున్నంతవరకూ మా అమ్మగారి మీద కాని పిల్లల మీద కాని కోపం తెచ్చుకోవడం ఎప్పుడూ జరగలేదు. ఖాళీ దొరికినప్పుడు పిల్లలు మేం ముగ్గురం మా నాన్నగారి పక్కలో చేరి ఆయనతో కథలు చెప్పించుకోవడం గాని, కబుర్లు చెప్పడం కాని చేసేవాళ్ళం. ఆయన అనుభవాలు, చిన్నతనం గురించి చెబుతూ ఉండేవారు.

ఖాళీ దొరికినప్పుడు ఆయన ఏదో పుస్తకంగాని, పేపరు గాని చదువుతూనే ఉండేవారు. మా చిన్నతనంలో మా ఇంట దాదాపు 5 లేక 6 వేల పుస్తకాలు ఉండేవి. ఆయనకి కీటు. పెలీ. బెరన్. డిలన్ డామస్. సోమర్సెట్ మామ్. శరత్ బాబు. చలం టాల్సాయ్.

గోర్కీల రచనలు అంటే అభిమానం. శ్రీ శ్రీ గారంటే చాలా అభిమానం. కృష్ణశాస్త్రిగారు మా నాన్నగారి ఇంటికి రావడం నాకు బాగా గుర్తు. కవులూ, సాహిత్యాభిమానులు ఆయనకి ఆప్టబంధువులు. మా ఇంటికి చాలా మంది కవులు వస్తూపోతూ ఉండేవారు. ప్రతి సాయంత్రం, మా ఇంటిపొంగణంలో ఆరు బయట బంధువులతో, స్నేహితులతో గంటల తరబడి చర్చించుకోవడం జరుగుతూ ఉండేది. కవి మిత్రులతో కాళోజీ నారాయణరావుగారిని 'కన్నా' అని, ఆవంత్స సోమ సుందర్‌గారిని 'తమ్ముడూ' అని సంబోధించేవారు.

ఆయనకి సాహిత్యమే కాకుండా సంగీతం అంటే కూడా ప్రాణం. ఎవరైనా చక్కగా పాడే వాళ్ళంటే బ్రతిమాలైనా వాళ్ళ చేత పాడించుకుని ఆనందించేవారు. అటు శాస్త్రీయ సంగీతం, ఇటు లలిత సంగీతం కూడా ఆయనకు చాలా చాలా ఇష్టం. శ్రీమతి ఇంద్రగంటి జానకీబాలగారు, మా నాన్నగారికి పాటలు పాడి వినిపించడం నాకు బాగా గుర్తు. సంగీతంలాగా మా నాన్నగారికి సినిమాలంటే చాలా ఇష్టం. చాలా ఎక్కువగా సినిమాలు చూసేవారు. మల్లీశ్వరి, బంగారుపాప, ముద్దుబిడ్డ సినిమాలు ఆయనకి చాలా నచ్చిన చిత్రాలు. కొని నచ్చిన పాటలు, సన్నివేశాలు చూడటానికి మళ్ళీ మళ్ళీ ఆ సినిమాకి వెళ్ళేవారు.

ఆయనకున్న చెడు అలవాటు "నశ్యం" పీల్చడం. సిగరెట్లు, మధుపానీయాలూ ఎప్పుడూ అలవాటులేవు. ఆయనకి కుల వ్యవస్థ అంటే చాలా అయిష్టం. అది పూర్తిగా నిర్మూలమయితే కాని మనం పురోగమించం అని అంటూ ఉండేవారు. అలాగే డబ్బుని, హోదాని చూసి తోటి మనుష్యులని గౌరవించడం చూసి ఆయన బాధపడేవారు.

రోజు రాత్రి ఒంటిగంట, రెండు గంటల వరకూ చదవడం, అప్పుడప్పుడు రాయటం ఆయన అలవాటు. రచనలన్నీ వేర్వేరు కాగితాలమీద రాసి పడేస్తే, కవిమిత్రులు వాటిని ఫెయిర్ కాపీ చేసి, ప్రచురణకి పంపించడం జరిగేది. కొంతమంది ఉత్సాహవంతులైన యువతని చేకూర్చి, సుచిత్ర ప్రణయం, సాలెగూడు లాంటి నాటకాలు రాసి, వాటిని ఆంధ్ర నాటక కళాపరిషత్ పోటీలలో ప్రదర్శించడం జరిగింది. ఆచార్య తంగిరాల సుబ్బారావుగారు హీరోగా నటించారు కూడా. ఎవరైనా సంగీతం, సాహిత్యం మీద అభిమానం చూపిస్తే వారందరూ అతి తొందరలో మా నాన్నగారికి అతి సన్నిహితులైపోయేవారు.

మా చిన్నతనంలో మా నాన్నగారు "Nervousness - Palpitations" అనే అనారోగ్యంతో బాధపడుతూ ఉండేవారు. మా తాతగారు అకస్మాత్తుగా గుండెపోటుతో మరణించడంతో నాన్నగారికి ఈ జబ్బు పట్టుకుంది. దాదాపు పదహారు సంవత్సరాలు ఆయన రోజులో 20 గంటలు మా ఫ్యామిలీ డాక్టర్ క్రిష్ణమాచారి గారి హాస్పిటల్‌లో కాని, ఆయన ఇంటి దగ్గర కాని ఉండేవారు. తను ఉండటానికి మా డాక్టరుగారి ఇంటి ఆవరణలో ఒక గది కూడా స్వంతంగా కట్టించుకున్నారు. ఆగర్భ శ్రీమంతుడుగా పుట్టిన మా నాన్నగారు ఈ అనారోగ్యకారణంగాను, అనుభవంలేని వ్యాపార వ్యవహారాల వల్ల - తన జబ్బు తగ్గి, మళ్ళీ కొద్ది ఉత్సాహంగా కథలూ కవితలూ రాయటం ప్రారంభించే టైముకి చాలా ఆర్థిక ఇబ్బందులకి గురయ్యారు. చివరి 3,4 సంవత్సరాలలో చాలా ఇబ్బంది పడ్డారు. కానీ అదృష్టం కొద్దీ నేను, మా తమ్ముడు మెడికల్ కాలేజీలో సీటు సంపాదించుకోవడం, ఆయనకి విపరీతమైన ధైర్యాన్ని, ఆనందాన్ని కలుగజేసాయి.

మా అమ్మ ఇందిరాదేవి గారు 24 గంటలూ, మా నాన్నగారికి తోడూ - నీడూ. తన అనారోగ్యం మూలంగా మా అమ్మగారి జీవితం కూడా పాడుచేశానని మా నాన్నగారు బాధపడేవారు. ఆవిడ ప్రక్కన ఉంటే నాన్నగారికి కొండంత ధైర్యం. ఆయనకి ఆవిడంటే విపరీతమైన ప్రేమ - అమాయకురాలని జాలి.

మా చెల్లెలు చంద్రలేఖ ఆయనకి నిజంగా ఆరోప్రాణం. ఎవ్వరైనా మా చెల్లాయిని ఏమైనా అంటే ఊరుకునేవారు కాదు, అటువంటిది 1966లో మా చెల్లెలు పెళ్ళి చేసుకుని రాజస్థాన్ వెళ్ళడంతో ఆయన చాలా బెంగపెట్టుకున్నారు. కాని దురదృష్టం కొద్దీ చెల్లెలి పెళ్ళి అయిన రెండు నెలలోపుగా అకస్మాత్తుగా గుండెపోటుతో 44 సంవత్సరాలకి మరణించారు. అందరిలాగానే నేనూ ఇప్పటికీ అనుకుంటూ ఉంటాను "ఇంకా కొన్ని సంవత్సరాలు నాన్నగారు బ్రతికి ఉంటే బాగుండేది కదా" అని.

“నువ్వు లేవు నీ పాట ఉంది”

కుందుర్తి

ఆధునిక వచన కవిత్వానికి ప్రాణం పోసినవాడు తిలక్. అంతకుముందే ఒక మట్టి బొమ్మను దేవాలయంలో ప్రతిష్ఠ చేశారుగాని, అది తిలక్ వాణిస్పర్శ తగిలేవరకు పలకలేదు. ఆయన్ను చూడగానే కులుకుతూ, కేరింతలు కొడుతూ ఆటలాడింది. అదీ ఆయన ప్రత్యేకత. అజ్ఞాతవాసం రోజులు లెక్కించుకుని విజయదశమినాడు విల్లందుకున్న వివ్వచ్చుని వలె విజ్రుంభించి కవితా యుద్ధభూమిలో వీరవిహారం చేసి ఘనవిజయాలు సాధించాడు. అప్పటికి గాని వచన కవిత్వానికి ఒక స్థాయిరాలేదు. ఒక గౌరవం లభించలేదు.

కవితా శిల్పజ్ఞాడు:

చెప్పడానికి "సరుకు"లేనివారు. ఆధునిక కవుల్లో చాలామంది ఉన్నారు. ఉన్నకొద్దీ మందిలో తిలక్ పుష్కలంగా ఉన్నవాడు. అందులోనూ వ్యంగ్యవైభవంతో చెప్పగల కొద్దిమందిలో ఒకడు. వస్తువు ప్రేమ కవితా సంబంధిగానీ, అభ్యుదయ భావముగానీ, అతిలోక సంబంధమైన విషయంగానీ, దానిని చెప్పే నేర్పు అతనికి అలవడినట్లు మరెవరికీ సమకాలికులకు అలవడలేదంటే అతిశయోక్తికాదు. ఆయన కవిత చెప్పిన వైఖరి అటు సంప్రదాయజ్ఞులనూ ఆధునికులను కూడా సమానంగా సమ్మోహనపరచింది. పద్యమెంత పటువుగా వ్రాయగలడో ఆధునిక వచన గేయమంత చక్కగా వ్రాసి చూపించాడు. ఆయన చేతి వృత్తము అనేకులు ప్రేమ కవులు పోజాలని పోకడలు పోయింది. తెలుగు పద్యపు సాబగులు క్రుమ్మరించింది. ఎత్తుగడ, నడక, ముగింపు - అన్నీ కాలానిక యుగంలో వచ్చిన కవితా శిల్పము శిఖర స్థాయిని చేరుకున్న రూపములుగా ఆయన రసజ్ఞులను ఆశ్చర్యాంబుధి నోలలాడించాడు. అదే విధంగా వచన గేయం పరిమళ భరితమైన బంగారపు తీగలా సాగి ఆయన పనితనపు సామర్థ్యానికి లొంగి, సంప్రదాయ కవితా వాదులతో సహా సమస్త రసజ్ఞుల కంఠాభరణమై వాసికెక్కింది. వచన పద్యమంటే ఒంటికి సరిపడని పండిత కవులు సైతం తిలక్ శిల్పానికి తలక్రిందులైనారు. తదభిమానం గల ఆధునికుల మాట సరేసరి.

వచన కవిత ఒప్పించినవాడు

సంప్రదాయ కవిత్వము, భావ కవిత్వము. అభ్యుదయ కవిత్వము, వచన కవిత్వము - అనే నాలుగు దశలలో ఆయన కవితా రథం సాగింది. ఇరవయ్యో శతాబ్ది ప్రప్రథమార్థభాగంలో తెలుగు కవిత్వపు వైఖరులలో వచ్చిన విప్లవాత్మకమైన మార్పులు అంతకుముందెన్నడూ, అంత త్వర త్వరగా రాలేదనే విషయం అందరికీ విదితమే.

ప్రపంచంలో శరవేగంతో జరిగిన రాజకీయ, సాంఘిక విప్లవాల ప్రభావం పడడం వల్లనేమి, ఆంగ్ల భాషద్వారా పరభాషా సర్వ కవితారీతుల ప్రదర్శనాపేక్ష ఉండడం సహజం. అది లోపము కాకపోగా ఒక విధంగా ఆదరణీయమైన లక్షణమే. సంప్రదాయ కవితారీతులనుంచి మారి, ఆధునికవైపు మరలిన కొద్దిమంది కవులకే ఈనాటికైనా ఆధునిక కవితా రంగంలో ప్రజాదరణ లభిస్తూ ఉండడం గమనార్హం. ఎందుకంటే వారికి కవిత్వం వ్రాయడానికి తగిన వ్యుత్పత్తి, ప్రతిభ, సాధనాబలం మొదలైన లక్షణాలు ఉండడంచేత,

వచనకవిత్వం రాసినా, తిలక్వలె రాణించడానికి అవకాశం ఉంది. అంటే వచన కవిత్వాన్ని సైతముప్పించడానికి తగిన కవితా సంస్కృతి వారికి ఉంది.

భాష - భావము:

అభ్యుదయ కవితాయుగంలో కావ్య వస్తువు కొన్ని పరిధులకు లోబడి కొన్ని నిర్దిష్ట అంశాలకు మాత్రమే పరిమితమైపోయింది. దాని పరిధిని విస్తృత పరచి, సర్వజీవిత రంగాలకు వ్యాపింప జేయాలనే ప్రయత్నం వచన కవితా యుగంలో ప్రారంభమయింది. అన్ని రసాలను వచన కవిత్వంలో ఒప్పించాలనే అస్మదాదుల ఆకాంక్షకు తిలక్ ఉదాహరణ ప్రాయమైన కవిత్వం రాశాడు. ప్రేమ కవితకు కొత్త జీవనం పోశాడు. వచన కవిత్వంలో అభ్యుదయ భావనలు రాసినా, ప్రణయభావన చేసినా, మరొకటి చేసినా, ఆయన ప్రతిదానిలో సంపూర్ణ శక్తి సామర్థ్యములు కల కవిగా భాసించాడు. అంతేకాక అభ్యుదయ కవితా దశలో కావ్య వస్తువుకు మాత్రమే ప్రాధాన్యమేర్పడి, కవిత్వవిలువలకు అప్రాధాన్యమేర్పడినందువల్ల ఆ రీతి కవిత్వం ఏ ఒకరిద్దరి విషయంలోనో తప్ప అంతగా ప్రజాదరణ పొందలేకపోయింది. ఈ లోపాన్ని సరిదిద్దటానికో అన్నట్లు తిలక్ తన అభ్యుదయ భావాలకు కవితా విలువల దృష్ట్యా నిలువదగిన భాషా, భావశక్తిని జోడించి కృతకృత్యుడైనాడు. కాల్పనిదోద్యమపు శబ్దసౌందర్యము - ఈ రెంటిమేళవింపు అతని కవితా విజయానికి ప్రధాన కారణం.

స్పష్టతే అలంకారము:

తిలక్ కవిత్వంలో కొట్టొచ్చినట్లు కనిపించే మరొక లక్షణం స్పష్టత. అదే ఆయన కవితకు నిజమైన అలంకారంగా భాసించింది. ఇటీవలి ఆధునిక కవిత్వంలోని సుస్పష్టత సరియైన సమాధానము. ఏనాటికైనా స్పష్టత లేని కవిత రాణించలేదు. పఠిత హృదయం మీద ముద్రవేయలేదు. విస్పష్టమైన భావజాలంతోనే, రసజ్ఞ లోకాకర్షకంగా వ్యంగ్యంగా వైభవాన్ని ప్రదర్శించగల నేర్పు తిలక్కుంది. ఇది మహా కవిత్వ లక్షణము.

కవిత్వం కొద్దిగా రాసినా ఎక్కువ రాసినా తన సొంతమని చెప్పుకోదగిన శైలిని సంతరించుకోలేనివాడు సాహిత్య చరిత్రలో నిలద్రొక్కుకోలేడు. తిలక్ ఇటీవలివారిలో సొంతశైలిని నిర్మించుకున్న బహు కొద్దిమందిలో ఒకడు. కొన్ని పంక్తులు చదివి వినిపిస్తే, బహుశః ఇవి తిలక్వి అయి ఉంటాయనే అనుమానమైనా మనకు కలుగుతుంది.

అభ్యుదయ కవి:

తిలక్ ఎన్ని రకాల కవితారీతులను ప్రదర్శించినా, ఎన్ని రకాల కథావస్తువులను స్వీకరించినా నూటికి నూరుపాళ్ళు అభ్యుదయ కవితాయుగపు భావజాలమే చెరగని ముద్ర వేసినది. విశేషంగా మానవతావాది. అభ్యుదయ కవితాయుగంలో ఉవ్వెత్తుగా లేచి సర్వదిశాక్రమణ చేసిన అంతర్జాతీయ భావన అతన్ని ఆవేశించింది. ఇతర దేశములలో జరిగిన హృదయ విదారక సంఘటనలు, యుద్ధములు, రక్తపాతము అతని హృదయాన్ని కదిలించినవి. కథావస్తువులుగా అతని కావ్యముల నిండా పరచుకున్నవి. "సంకుచితమైన జాతిమతాల సరిహద్దుల్ని చెరిపివేసి, అకుంతిత మానవీయ పతాక ఎగురవేసిన" అభ్యుదయ కవి కంఠమతనిది. ఉత్తర ధృవాన ఒక పాదము, దక్షిణ ధృవాన ఒక పాదము ఉంచి త్రివిక్రముని వలె పెరిగి కవితా రాజ్యమును పాలించిన వాడు తిలక్. ఎవరెస్టుకన్నా ఎత్తైన అతని ఊహా శిఖరాన్ని చేరుకోవడం సాధ్యం కాదని తనే చెప్పుకున్నాడు. సింధూరంకన్న ఎరుపైన అతని హృదయాన్ని చదవడం కూడా అంత కష్టమే.

సజాతీయత

తన కవిత్వం గ్రంథరూపంలో రాక ముందే యావదాంధ్ర ప్రజల నాకర్షించి సమకాలిక సాహితీ రంగంలో పేరు ప్రతిష్ఠల నార్జించుకున్న ఆధునిక కవుల్లో శ్రీ శ్రీ తరువాత చెప్పుకోదగినవాడు తిలక్. ఇటువంటి శక్తి సామర్థ్యాలు కొద్దిమందికి మాత్రమే ఉంటాయి. ఆంగ బాషా సబావం పడిన ఆధునిక కవలో కొందరు చేసే బావన. వాడే పదజాలం విజాతీయతకు చాలా దగరలో

ఉండడం కద్దు. ఆ కారణం వలననే ప్రజలకు దూరమవడం జరుగుతుంది. తిలక్ దారి వేరు, ఎన్ని ఆంగ్ల కవితారీతులను చదివి ఆకళింపు చేసుకున్నప్పటికీ అతని భావము, భాష సజాతీయమైనవి. భారతీయ సంస్కృతి పరిధి దాటనవి. అందుకే అతన్ని పాఠకులారాదరించారు.

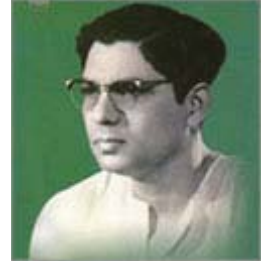
తెలుగులో వచన కవితా వికాసాన్ని గాఢంగా కాంక్షించి దానికై యధాశక్తి కృషి చేసేవారిలో ఒకడైన తిలక్ పరమాప్తకోటిలోనివాడు. తోడుగా, ఈ కృషిలో నిలబడి మరికొంత కాలం సహాయ పడతాడని ఆశించాను. కాని దైవమన్యధా చేసినాడు.

"నువ్వు లేవు నీ పాట ఉంది."

అనే శీర్షికతో తిలక్ ఒక చక్కని ప్రేమగీతాన్ని రాశాడు. ఈ వ్యాసానికి ఎంత వెదికినా ఇంతకంటే మంచి శీర్షిక దొరకలేదు. అదే సార్థకంగా ఉంది.

తిలక్ కి నివాళి

- శ్రీశ్రీ

అదికాదు, నాకు తెలియకడుగుతున్నాను

ఏమిటీ ఘోరం?

అబద్ధాలు ప్రకటించడానికి అలవాటుపడిపోయిన - కాదు

అంకితం అయిపోయిన

ఓ దుర్వార్తా పత్రికలారా! చెప్పండి

ఈ వార్త నిజమేనా?

(బహుశా నిజమే అనుకోవాలి. అప్పుడప్పుడో

భయంకర సత్యం ప్రకటిస్తారు!

అప్పుడే మీ అబద్ధాలకు విలువ.)

సిమెంటునే మారుపేరు ధరించిన

ఇసుకతో నిర్మించబడిన

వంతెనలాంటి ప్రభుత్వమా

ఏమిటీ ఘోరం?

అని నిన్నడిగి ఏం లాభం?

నిద్రపో హాయిగా

వృక్షమా! ఋక్షమా! ద్విపక్షమా!

బదులు చెపాండరా! మీరెనా

జనాబు లేదు

గాలి మూగదయిపోయింది

పాట బూడిదయిపోయింది

వయస్సు సగం తీరకముందే

అంతరించిన ప్రజాకవి

నభస్సు సగం చేరకముందే

అస్తమించిన ప్రభారవి

మరి కనిపించడా?

కోకిలవలె కూజించె కలధ్వని

కేసరివలె గర్జించే రణధ్వని

ఇక వినిపించడా

భావి దూరతీరాలకు

చేరువుగా విహరిస్తూ

జీవనాడి స్పందించే

రుధిర మధువులందించే

యువకవి లోక ప్రతినిధి

నవభావామృత రసధుని

కవితా సతి నొసట నిత్య

రస గంగాధర తిలకం

సమకాలిక సమస్యలకు

స్వచ్ఛస్నాటిక ఫలకం

నడినింగిని మాయమయాడా

మన మిత్రుడు

కవితా పుత్రుడు

కదన క్షాత్రుడు

సకల జగన్మిత్రుడు!

☆ ☆ ☆

అక్షరబ్రహ్మ ' బ్రహ్మం '

ఈనాడు ఏ ప్రొఫెషనల్ తెలుగు డి.టి.పిని పరిశీలించినా కనిపించేవి 'అను ఫాంట్స్'. కొన్నివందల అందమైన ఫాంట్స్ తో దక్షిణాది భాషలన్నింటి అక్షరాలని ప్రింటింగ్ కి అనువుగా అందిస్తున్న 'అను ఫాంట్స్' కి ఇంతవరకూ పోటీలేదు. ఈ 'అను ఫాంట్స్' ని రూపొందించిన అక్షరశిల్పి పరిచయమే ఈ నెల 'కౌముది' ప్రత్యేకం. చదవండి..!

తెలుగు చలన చిత్ర పరిశ్రమలో ఎందరో హేమాహేమీల పురిటి గడ్డ పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా. అలాంటి పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా, పాలకొల్లులో 1945 సెప్టెంబర్ 23 న నా తలితండ్లు శ్రీ కొసనా ముత్యమాచార్యులు, శ్రీమతి రాజేశ్వరి గార్ల చివరి సంతానంగా ఈ ప్రపంచంలో అడుగు పెట్టాను. ఇది నా మొదటి జన్మ.

ఎటువంటి ప్రచార మాధ్యమాలు లేని ఆ రోజుల్లోనే కోస్తా జిల్లాలో 'శిల్పచార్యులు'గా మా తండ్రిగారికి ఎంతో పేరు ప్రఖ్యాతలుండేవి. కాని ఆయన లౌక్యం తెలియని వ్యక్తి, అందువల్ల ఆర్థిక సమస్యలు మా ఇంట్లో చాలా సామాన్య విషయంగా ఉండేవి. 1959 లో మా తల్లిగారు స్వర్గస్తులైనారు. అప్పుడు నా వయసు పద్దాలుగు సంవత్సరాలు. ఆ తరుణంలో మా అన్నదమ్ములం తలా ఒక దారి అయ్యాం. మా అన్నయ్య శ్రీ ఈశ్వరరావు గారు, అప్పటికే పాలిటెక్నిక్ కోర్సు కొనసాగించలేక పని వెతుక్కుంటూ మద్రాసు వెళ్ళిపోయారు. నేను మా రెండో అన్నయ్య దగ్గర బెజవాడలో ఉన్నాను. అటు పాలకొల్లులోనూ, బెజవాడలోనూ సినిమా పోస్టర్లను గమనించడం నాకు చాలా ఇష్టమైన అలవాటు. వాటిల్లో శ్రీ టి.వి.యస్. శర్మ గారి పోస్టర్లలోని అక్షరాలు, లోగోలు నన్ను చాలా ఆకర్షించేవి. ఇంటికొచ్చి కాగితాల మీద పెన్సిళ్ళతో అలాగే వ్రాయడానికి ప్రయత్నించేవాడిని.

బెజవాడలో మా ఇంటి ప్రక్కన, రంగు రంగు బల్బులతో సినిమా టైటిల్ ను థియేటర్ డిస్ ప్లే బోర్డులుగా తయారు చేసే అతను ఉండేవాడు. 1961 లో "సత్యభామా పరిణయం" సినిమా 'రామా టాకీసు'లో విడుదల కానుంది. అక్కడ పెట్టడానికి లైట్ల డిస్ ప్లే బోర్డు ఆర్డరు అతనికి వచ్చింది, దాని తయారీ నిమిత్తం అక్షరాలు వ్రాసే వ్యక్తి అందుబాటులో లేక నన్ను వ్రాయమని అడిగాడు, అప్పటిదాకా ప్రాక్టీసు కోసం చిన్నవి వ్రాయడం మాత్రమే వచ్చు కానీ అతనికి 4 అడుగుల ఎత్తు 24 అడుగుల పొడవులో ఆ టైటిల్ కావలసి ఉంది. ఆ సినిమా పేరు ఉన్న పేపరు కటింగ్ ను చూస్తూ 6'X 4' సైజు ఫ్లేవుడ్స్

27-2-1967 "ఈశ్వర్" ప్రారంభోత్సవంలో శ్రీ కేతా గారితో

వగైరాలు లేవు. అందువల్ల ఎన్ని డిజైన్స్ ఉంటే అన్నింటి మీద అన్ని పేర్లు నేరుగా డిజైన్ మీదే వ్రాయాల్సిందే. రాత్రింబవళ్ళు పని ఉండేది. సంస్థ ప్రారంభించిన పది సంవత్సరాల వరకు, మా అన్నయ్యకు నేనే సహాయకుడిని. ఆయన పెయింటింగ్ చేసి డిజైను చేసేవారు. నేను లోగో మరియు సాంకేతిక వర్గం పేర్లు వ్రాసి పూర్తి చేసేవాడిని. ఒకానొకప్పుడు మా అన్నయ్య " నా సంతకం నాకంటే మా తమ్ముడే బాగా చేస్తాడు" అనే వారు.

శ్రీ పుల్లయ్యగారు, శ్రీ డి.రామానాయుడుగారు, చందమామ.... విజయచిత్ర అధినేత శ్రీ బి.వి విశ్వనాథరెడ్డిగారు, శ్రీ కె. మురారి గారు వంటి ప్రముఖులు నా అక్షర శైలిని అభినందించి, నాతోనే వ్రాయించుకునేవారు. అది నా అదృష్టం. 1991లో అప్పటి ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రి శ్రీ యన్.టి.రామారావుగారు ప్రవేశపెట్టిన 'పిల్లలకు వీడియో పాఠాలు' అనే ప్రాజెక్టు రూపకల్పన బాధ్యతలు ప్రముఖ చిత్రకారులు, దర్శకులు, రచయితలు అయిన శ్రీ బాపు రమణ గార్లకు అప్పజెప్పారు. ఆ సమయంలో శ్రీ బాపు గారి వద్ద నుండి నాకు కబురు వచ్చింది, వెళ్ళి కలవటం ఆయన నాతో కొన్ని గుండటి అక్షరాలు వ్రాయించారు. ఇది నేను ఎప్పుడూ ఎదురు చూడని, మరిచిపోలేని సంఘటన. ఎందుకంటే నా చిన్నతనంలో నేను ఆయనకు వీరాభిమానిని. ఏ పత్రికలో అయినా ఆయన 'కార్టూను' గాని, 'సినిమా లోగో' గాని, 'సినిమా డిజైను' గాని కనబడితే భద్రంగా దాచుకునేవాడిని. వాటిని అనుకరించడానికి చాలా ప్రయత్నం చేసేవాడిని. కానీ కుదిరేవి కాదు. ఆయన స్టైల్ ఆయనదే. అలాంటిది ఆయనే నాతో అక్షరాలు వ్రాయించుకోవడం నిజంగా నా పూర్వజన్మ సుకృతంగానే భావిస్తున్నాను. ఆ సందర్భంగా ఆయన స్వహస్తాలతో నాకు వ్రాసిన ఉత్తరం ఇంకా నా దగ్గర భద్రంగా దాచుకున్నాను.

తెలుగులో కంప్యూటర్ ఫాంట్స్ సరియైనవి లేవని నాకు మొదటి నుండి బాధగానే ఉండేది. ఎందుకంటే ఇంగ్లీషు మరియు ఉత్తరాది భాషల్లో ఎన్నో వెరైటీ ఫాంట్స్ ఉండేవి. కానీ, తెలుగులో టెక్స్ట్ ఫాంట్ అనగా దినపత్రికలలో వాడే స్టైల్ తప్ప వేరే స్టైల్స్ లేవు. హెడ్డింగులకు పనికి వచ్చే ఫాంట్స్ అసలు లేవు. 1991లో శ్రీ సుంకే మురళి కృష్ణగారు తెలుగులో మంచి ఫాంట్స్ చేయాలని సంకల్పించి విశేష కృషి జరిపి "అనూ గ్రాఫిక్ సిస్టమ్స్" అనే సంస్థను స్థాపించి, చెయ్యబోయే ఫాంటుస్ అందమైనవిగా చెయ్యాలనే ఉద్దేశ్యంతో మంచి లెటరింగ్ ఆర్టిస్టు కోసం వెతుకుతున్నారు. ఆ సమయంలో ప్రముఖ సినీ జర్నలిస్టు నా మిత్రులు అయిన శ్రీ మోహన్ కుమార్ గారి ద్వారా నన్ను సంప్రదించారు. ఆ విధంగా

శ్రీ ఈశ్వర్, అనూ గ్రాఫిక్స్ శ్రీ మురళీకృష్ణ మరియు ఎన్.ఎల్.పి శ్రీ వెంకటేశ్వరరావు గార్లతో

శ్రీ ఈశ్వర్, చందమామ శ్రీ విశ్వం గార్లతో

'అనూ ఫాంట్స్' మురళిగారితో నా పరిచయం అయ్యింది. తెలుగులో

మొదట వ్రాసిన ఫాంట్ "ప్రగతి".... దాన్ని అనుసరించి "బ్రహ్మ", "జ్యోతి" మొదలైనవి నేను వ్రాసినవే. తెలుగులో సుమారు 90 ఫాంట్స్, తమిళంలో సుమారు 280, కన్నడంలో సుమారు 68, మలయాళంలో కొన్ని ఫాంట్స్ కు స్టైల్స్ వ్రాసి ఇచ్చాను. అవన్నీ ఇప్పుడు "అనూ ఫాంట్స్"గా బాగా ప్రాచుర్యం పొందిన విషయం మీకందరికీ తెలిసినదే.

1967 నుండి 1990 దాకా సుమారు 1000 చిత్రాలకు పైగా రక్తకాల లోగోలు. మోడర్ టెమ్లో లే - అవార్డ్ వాయడం ద్వారా ఎంతో కష్టపడి

సంపాదించిన అనుభవంతో ఫాంటన్స్ వ్రాయగలిగాను. ఒక పైలు ఎన్నుకుని అచ్చుల దగ్గర నుండి హల్లులు, గుణింతాలు అన్నీ అదే పైలు మారకుండా వ్రాయగలుగుతానని 'అనూ ఫాంటన్స్' నా మీద గురి ఏర్పడింది. టెక్నికల్ ప్రాబ్లమ్స్ దాటుకుంటూ వారికి కావాల్సిన దానికనుగుణంగా అక్షరం అందం, పైలు మారకుండా వ్రాసిచ్చాను. ఇలా నాలోని అక్షర కళ శాశ్వతంగా ఉండిపోయి అందరికీ ఉపయోగ పడడం నాకు చాలా సంతోషాన్ని ఇచ్చింది. ఈ అవకాశం కల్పించిన 'అనూ ఫాంటన్స్' మురళిగారికి నేను ఎప్పుడూ ఋణపడి ఉంటాను. 'అనూ ఫాంటన్స్' మురళిగారు "బ్రహ్మాం గారు! తెలుగు అక్షరం ఉన్నంత కాలం మీరు, నేనూ తెలుగువారందరికీ జ్ఞాపకం ఉంటాం" అని అంటూ ఉంటారు.

1995 నుండి మా అన్నయ్య ఆశీస్సులతో "బ్రహ్మాం" అనే పేరుతో దాదాపు 25 చిత్రాలకు పబ్లిసిటీ డిజైన్స్ చేసాను. ప్రముఖ దర్శకులు, నా మిత్రులు అయిన శ్రీ విక్రమన్ గారు, నన్ను ఎంతో ప్రోత్సహించారు. తమిళంలో ఆయన దర్శకత్వం వహించిన 'పూవే ఉనక్కాగ' (శుభాకాంక్షలు), 'సూర్యవంశం', 'ఉన్నిడత్తిల్ ఎన్నెక్కొడుత్తేన్' (రాజా), 'వానత్తైపోల' (మా అన్నయ్య) మొదలయిన చిత్రాలకు గాను డిజైనింగ్ చాతో చేయించారు. ఆ చిత్రాలు చాలా పెద్ద విజయాలు సాధించాయి. సుప్రసిద్ధ నిర్మాణ సంస్థ 'సూపర్ గుడ్ ఫిలింస్' లోగో 1989 లో వారి మొదటి చిత్రం 'పుదు వసంతం' (నవ వసంతం) సందర్భంగా శ్రీ ఆర్. బి. చౌదరి గారికి నేను వ్రాసిందే అది ఇప్పటికీ ప్రసిద్ధి చెందుతూ ఉంది. ఆ తరువాత నా కుమారుడు చిరంజీవి సురేష్ బాబు, 'బ్రహ్మాం గ్రాఫిక్స్' పేరుతో

శ్రీ యు.వి.రామారావు గారితో

తమిళం, తెలుగు చిత్రాలకు కంప్యూటర్ గ్రాఫిక్ డిజైనింగ్ చేసాడు. ప్రస్తుతం తను, చెన్నైలోని ఐ.టి.సి. లిమిటెడ్, గ్రీటింగ్ కార్డు డివిజన్లో గ్రాఫిక్ డిజైనర్గా ఉద్యోగం చేస్తున్నాడు.

ఇక నాకుటుంబం గురించి చెప్పాలంటే నా భార్య సత్యవతితో వివాహం, 1971 లో మా అన్నయ్యగారి చేతుల మీదుగా రంగరంగ వైభవంగా జరిగింది. ఎందరో ప్రముఖులు, స్టూడియో ఓనర్లు, నిర్మాతలు, దర్శకులు, బంధుమిత్రుల సమక్షంలో అతి వైభవంగా జరిగిన ఆ వేడుక ఇప్పటికీ మరువలేను. నాకు ముగ్గురు సంతానం. మా

పెద్దమ్మాయి చిరంజీవి విజయలక్ష్మిని డాక్టర్ జి.శ్రీనివాస్కు ఇచ్చి 1999 లో వివాహం చేసాను. వాళ్ళకు ఒక పాప, సత్యశ్రీ దుర్గ, అదే సంవత్సరం నా భార్య సత్యవతి హృద్రోగంతో స్వర్గస్థులైనారు. ఆ తరువాత 2000 లో మా చిన్నమ్మాయి హేమను కె.రామకృష్ణతోనూ, 2006 లో మా అబ్బాయి సురేష్ బాబుకు శారద శ్రీ దుర్గతోనూ మా అన్నగారు శ్రీ ఈశ్వర్ దంపతుల చేతుల మీదుగా వివాహం జరిపించారు. మా చిన్నమ్మాయికి ఇద్దరు అబ్బాయిలు అభిరామ్, అఖిల్.

ప్రస్తుతం నేను చెన్నైలోనే ఉంటున్నాను. మా అబ్బాయి నా దగ్గరే ఉంటున్నాడు. పుస్తకాలు చదవడం, పాత పాటలు వినడం, సినిమాలు చూడడం నాకు ఇష్టమైన అలవాట్లు. అప్పుడప్పుడూ అన్నయ్య దగ్గరకి వెళ్లి పాత జ్ఞాపకాలు నెమరువేసుకుంటూ ఆనందించడం, నా కుటుంబ సభ్యులు, మనుమరాలితో హాయిగా కాలక్షేపం చేస్తూ గడపడం కూడా నాకు ఎంతో ఇష్టం.

కె.బ్రహ్మానందరావు మరియు కుటుంబ సభ్యులు

నా తమ్ముడు బ్రహ్మాం

నా సోదరుడు బ్రహ్మాం గురించి నేను చెప్పడం అంటే నా గురించి నేను చెప్పుకోవడమే. అయినా కొన్ని విషయాలు చెప్పక తప్పదు. విజయవాడలో క్లాత్ బేనర్ సెక్షన్ లో లెటరింగ్ ఆర్టిస్టుగా పనిచేశాక 1964 లో మద్రాసు వచ్చి, నేను పని చేస్తున్న 'స్టూడియో కేతా'లో ముఖ్య లెటరింగ్ ఆర్టిస్టుగా కొనసాగాడు. అప్పుడే కావలసిన మెళుకువలన్నీ వంటపట్టించుకున్నాడు. ఆ సమయంలోనే బాపు టైప్ లెటరింగ్ వ్రాయడం ప్రారంభించి సినిమా పోస్టర్స్ మీద వివిధ రకాలైన మోడర్న్ లెటరింగ్ రాయడం ప్రారంభించాడు. అంతకు ముందు కాలంలో అందరూ పోస్టర్ల మీద పేపర్ యాడ్స్ లోనూ వాడడం సుమారుగా ఆ కాలంలోనే ప్రారంభం అయ్యింది. 1967 లో నేను నా పేరు మీద పబ్లిసిటీ ప్రారంభించాక అక్షర బాధ్యత అంతా బ్రహ్మామే చూసుకునేవాడు. డిజైను ఎంత బాగా చేసినా, లెటర్స్ డిస్ ప్లే, పొందిక బాగుండక పోతే ఆ డిజైను అందంగా రాదు. డిజైన్ కంపోజ్ చేయడం ఎంత ముఖ్యమో దానికి తగిన సైజులో సరియైన చోట లెటరింగ్ వ్రాయడం కూడా అంత ముఖ్యం. అప్పుడే ఆ డిజైనుకు అందం వస్తుంది. తెలుగే కాదు, తమిళ, కన్నడ, మలయాళ, ఒరియా, బెంగాలీ, హిందీ ఈ భాషలన్నీ అతి సునాయాసంగా, అందంగా, చూడ సొంపుగా వ్రాయడం బ్రహ్మాం సొత్తు అయ్యింది. నాకున్న విపరీతమైన పని వత్తిడి కూడా వాణ్ణి తీర్చిదిద్దింది.

"సాక్షి" సినిమాకు పని చేస్తున్న సమయంలో శ్రీ బాపుగారు "మీ వాడు లెటరింగ్ చాలా బాగా వ్రాస్తాడండి. మీ వాడు వ్రాస్తే ఇక నేను చూడనక్కరలేదు నేను వ్రాసినట్టే ఉంటుంది." అనే వారు. ఈ రోజుకి కూడా బాపుగారు, రమణగారు ఎక్కడ కనిపించినా, నా యోగక్షేమాలతో బాటు బ్రహ్మాం యోగక్షేమాలు అడిగి తెలుసుకుంటుంటారు. అంటే వాళ్ళ మనసుల్లో అంత చోటు సంపాదించాడన్నమాట.

ఇకపోతే, సీనియర్ జర్నలిస్టు శ్రీ మోహన్ కుమార్ గారు ఎప్పుడూ "అక్షర బ్రహ్మా" అనే పిలిచేవారు. ఆయనే 'అనూ ఫాంట్స్' మురళి కృష్ణ గారికి పరిచయం చేశారు. అక్షర ఒంపుసొంపులు వాడి స్వయం కృషి అయినా ఏ డిజైనుకు ఏ సైజులో లెటరింగ్ ఉండాలి? ఎక్కడ ఉండాలి? అనేది మాత్రం నా నుండి నేర్చుకున్నాడు. నా కెరీర్ లో మొత్తం నేను చేసిన డిజైన్స్ అన్నింటికీ కావలసిన పరిమితిలో అక్షరాలు వ్రాసి వాటికి అందాన్ని తీసుకురావడానికి బ్రహ్మాం కృషి కారణం. కంప్యూటర్ ప్రవేశించక ముందు ప్రతి చిన్న డిజైను మీదా చేతోటే లెటరింగ్ వ్రాయవలసి వచ్చేది. ఆ తరువాతి కాలంలో ఒక సారి లెటరింగ్ వ్రాసి, దాన్ని ఫోటోగ్రాఫ్ చేసి కావలసిన సైజుల్లో ప్రింట్స్ వేయించి డిజైన్స్ లో అంటించే ప్రక్రియ ప్రారంభించాం. ఆ విధంగా మా ప్రారంభకాలం ఎంతో శ్రమతో కూడుకున్నదై ఉండేది. ఇప్పుడు కంప్యూటర్ ప్రవేశించి, డిజైన్స్ చెయ్యడం కూడా సులభమైంది. అదే సమయంలో లెటరింగ్ ఫాంట్స్ తయారు చేయాలనే ఆలోచన శ్రీ మురళి కృష్ణగారికి రావడం, ఆయన మోహన్ కుమార్ గారిని సంప్రదించటం, వారిరువురు కలిసి నా దగ్గరకు వచ్చి బ్రహ్మాం చేత - ఫాంట్స్ వ్రాయుస్తే బాగుంటుందని నా సలహా అడగడం జరిగింది. ఆ విధంగా ఫాంట్స్ వ్రాయడం ప్రారంభించాడు. అనూ ఫాంట్స్ లో ఇప్పుడున్న అన్ని భాషల ఫాంట్స్ లోనూ సుమారు 80 శాతం ఫాంట్స్ బ్రహ్మాం వ్రాసినవే అంటే కాదు, మన తెలుగు దినపత్రికల్లోనూ, మాస పత్రికల్లోనూ 'పూనా' నుంచి వచ్చిన పాతకాలపు ఫాంట్స్ నే వాడేవారు. అనూ ఫాంట్స్ అందుబాటులోకి వచ్చాక దాదాపు అన్ని పత్రికల్లోనూ వివిధరకాలైన అక్షరాలు ఇప్పుడు మీరు చూస్తున్నారు. ఇదంతా బ్రహ్మాం కృషి అందులో సందేహం లేదు. - ఈశ్వర్.

ఆయన నిజంగా అక్షర బ్రహ్మే!

అది 1991 సంవత్సరం. అప్పటికే కంప్యూటర్లు ముద్రణా రంగానికి కూడా వ్యాపించాయి. కంప్యూటర్లో చక్కటి తెలుగు ఫాంట్స్ చేయాలనే తపనతో రెండు మూడు సంవత్సరాలు కృషి చేసి అవసరమైన సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని పూర్తిగా రెడీ చేసుకున్నాను. అయితే ఫాంట్స్ చేయడానికి అక్షరాలు చక్కగా వ్రాసే ఆర్టిస్టుల సహకారం అవసరం. తెలుగు అక్షరాలు వ్రాసే ఆర్టిస్టుల కోసం చెన్నయ్, హైదరాబాదు, విజయవాడ నగరాల్లో లెటరింగ్ ఆర్టిస్టులను సంప్రదించి తెలుగు ఫాంట్స్ చేయడం మొదలు పెట్టాను. ఆ సమయంలోనే సీనియర్ పాత్రికేయులు మోహన్ కుమార్ గారు పబ్లిసిటీ ఆర్టిస్ట్ శ్రీ ఈశ్వర్ గారి సోదరులు బ్రహ్మం గారిని పరిచయం చేసారు. ఈశ్వర్ గారు ఉండేది టి.నగర్లో మా ప్రక్క వీధి కావడం విశేషం. అప్పటికే దాదాపు వివిధ భాషలలో 1000కి పైగా సినిమలకు పబ్లిసిటీ డిజైన్లను, టైటిల్ కార్డులను తన అందమైన అక్షరాలతో తీర్చి దిద్దిన అపార అనుభవం బ్రహ్మం గారికి ఉంది. తెలుగు అక్షరాల అనాటమీపై ఆయనకున్న పట్టు నిజంగా సంభ్రమాశ్చర్యాలను కలిగించేది. అంతటి అనుభవశాలి కనుకే మా అనూ తెలుగు ఫాంట్స్లో ఆయన సహకారంతో తీర్చిదిద్దిన ప్రగతి, బ్రహ్మ, జ్యోతి వంటి ఫాంట్స్ ఈనాటికీ హైలెట్ గా నిలుస్తున్నాయి. ఫాంట్స్కు పేరును సూచించమని కోరగా మొదటి ఫాంట్కు వారి సోదరులు శ్రీ ఈశ్వర్ గారి పేరును సూచించారు. అన్నగారిపై ఆయనకు అంతటి అభిమానం, గౌరవం. అక్షరాలను అందంగా తీర్చిదిద్దడమే కాకుండా ఎంత చిన్న సైజులో ప్రింట్ చేసినా అవి ముద్ద కాకుండా ఉండేందుకు అక్షరంలోని అన్ని భాగాలకీ ఖచ్చితమైన కొలతలతో అంచనాలు వేసుకునేవారు. ఏదైనా కొత్త సైజులో ఒక్క పదాన్ని పేపర్ కటింగ్లో చూపిస్తే చాలు ఫాంట్కు కావాల్సిన అన్ని అక్షరాలను వ్రాసి ఇచ్చేవారు. తెలుగు అక్షరాల వరకూ నా దృష్టిలో బ్రహ్మాంగారు నిజంగా అక్షర బ్రహ్మే! తెలుగు, తమిళ్, కన్నడ, మళయాళం భాషల అక్షరాలపై కూడా ఆయనకు మంచి పట్టు ఉండేది. మా అనూ ఫాంట్స్లోని మరికొన్ని ఫాంట్స్ రూపొందించడంలో సహకరించిన ఆర్టిస్టులు కూడా బ్రహ్మగారి వద్ద అక్షరాలను దిద్దిన ఆయన శిష్యులే కావడం విశేషం.

- అనూ ఫాంట్స్ మురళీకృష్ణ

మట్లూరి వారి 'కృష్ణాపత్రిక' దర్బారులోని ప్రముఖులలో ఒకరైన రావూరు వెంకట సత్యనారాయణరావు డైలీ కాలమిస్టుగా ప్రసిద్ధులు. 1911 లో కృష్ణాజిల్లా ముచ్చిలి గుంటలో జనించిన రావూరు 1938 లో 'కృష్ణాపత్రిక'లో చేరి 'వడగళ్ళు' అనే శీర్షిక నడిపారు. దరిమిలా 1960 ప్రాంతాల్లో ఆంధ్రపభ డైలీలో 'టీకా -- టిప్పణం' అనే శీర్షిక ప్రారంభించి, దానినే 'ఆషామాషీ' అనే పేరుతో వ్యవహరించారు. దాదాపు 20 సంవత్సరాలు సాగిన ఆ శీర్షిక రావూరు మార్కు సున్నితమైన హాస్యానికి పెట్టింది పేరు. 'చక్రపాణి' వంటి కొన్ని చిత్రాలకు రచన చేసిన రావూరు హాస్య ప్రచారానికి 'నవ్వండి - నవ్వించండి' అని ఒక ఉద్యమ స్థాయి ప్రయత్నం కూడా చేశారు. హాస్య రచనలో కాక ఇతర రచనలు కూడా చేసిన రావూరు 1983 జులై 1న మరణించారు. ఆయనను గుర్తు చేసుకుంటూ వారి కుమార్తె జ్ఞానప్రసూన గారు వ్రాసిన వ్యాసం తో బాటు అప్పట్లో ఆయన వ్రాసిన 'ఆషామాషీ' కాలమ్ ఒక దానిని కూడా ఈ నెల ప్రత్యేకంగా 'కౌముది' పాఠకులకి అందిస్తున్నాం.

నాన్నగారి జ్ఞాపకాలు

- తటవర్తి జ్ఞాన ప్రసూన

నాన్నగారి (రావూరు సత్యనారాయణగారు) గురించి తలచుకోగానే ఆయన సదా నిమగ్నమై ఉండే సాహితీ కార్యక్రమాలు గుర్తుకొస్తాయి. 1963 లో హైదరాబాదులో భాషా కుటీరం అని ఒక సంస్థ స్థాపించారు. మాఇంట్లోనే చిన్న సభ నిర్వహించారు. స్థానం నరసింహా రావు గారు, గొట్టిపాటి బ్రహ్మయ్యగారు, డాక్టర్ పాటిబండ్ల మాధవ శర్మగారు, శ్రీమతి యల్లాప్రగడ సీతాకుమారిగారు, శ్రీ ఉపశ్రీగారు, ఏడిద కామేశ్వరరావు గారు ఆనాటి సభలో ఉన్నారు.

అప్పటి నుంచి నాన్నగారు భాషా కుటీరంలో సభ్యులు. సన్మానాలు, పుస్తక ఆవిష్కరణలు జరుపుతుండేవారు మధ్యాహ్నం పదకొండు గంటలకు ఊళ్ళోకి ఎవరో ప్రముఖులు వచ్చారని తెలిసేది. సాయంత్రం వారికి సన్మానం చెయ్యాలనుకొనే వారు. శాలువా, పూలదండలు, సన్మానపత్రం, చాయ్ తప్పకుండా ఉండేవి. సన్మాన పత్రం నాన్నగారే వ్రాసేవారు కనుక సరిపోయేది. ఇక శాలువాలకి, పూలదండలకి, పిలుపాలకి నేను మా

పెద్దబ్బాయి పరుగులెట్టేవాళ్ళము. ఆ ఏర్పాట్లకి తగ్గట్టుగా సభ బాగానే జరిగేది. సభకు వచ్చిన వారందరూ ఏదో ఒక రంగంలో నిష్ణాతులై ఉండేవాళ్ళు. దానితో సభలో లెక్కకి తక్కువ మంది ఉన్నా నిండుగా ఉండేది. వందరూపాయలలోపే సభ జరిపించేవారు. అధ్యక్షులుగా ఉండమని, ఉపన్యాసకులుగా రమ్మని ఎవరినీ పిలవడం ఉండేదికాదు. సభకి వచ్చిన వాళ్ళే ఒకరు అధ్యక్షులు అయిపోయేవారు, ఒకరు ఉపన్యాసకులు అయిపోయేవాళ్ళు.

నాన్నగారు విజయవాడలో ఉద్యోగం చేసేప్పుడు గాంధీనగరంలో ఉండేవాళ్ళం. ఒకసారి శ్రీ భాట్లం శ్రీరామశర్మ మూర్తిగారికి నాన్నగారు సన్మాన సభ ఏర్పాటు చేశారు. అక్కడే పక్కన ఉన్న హైస్కూలు వాళ్ళకూడా ఆయన్ని పిలిచారు. ఆయన 'ముందు అటు వెళ్ళి మీ సభకి వస్తా' అన్నారు. వేసవి కాలం పనులన్ని అయ్యాయి. జంపఖానాలు తెచ్చి వరండాలో పడేశారు. సన్మాన పత్రం నాన్న రాశారు. అమ్మని పిలిచి చదివి వినిపించాను, మంచి కాగితం మీద కాపీ చేసి పక్కన పూలు ఆకులు చిత్రించాను. ఇంకా భాట్లం వారు రావడానికి సమయం ఉంది. నాన్నగారికి మూడుపూటల స్నానం చెయ్యడం ఒక అలవాటు. అలానే ఏ పని చేయాలన్నా పావుకప్పు కాఫీ తాగి ఒక్క సిగరెట్టు కాలిస్తే గాని చేసేవారు కాదు. ఆ రోజుకూడా ఇంకా భాట్లం వారు రావడానికి సమయం ఉంది కదా అనే ధీమాతో, వరండాలో తుండు చుట్టుకుని కూర్చుని సిగరెట్ కాలుస్తున్నారు. కారు శబ్దం వినిపించింది. మేము మేడ మీద ఉండేవాళ్ళం. ఇంటి వరండాలో నుంచుంటే మెయిన్ రోడ్డు, ఇంకా రెండు సందులు కనిపించేవి. తొంగి చూస్తే ఏముంది భాట్లం గారి కారు మా సందులోకి తిరిగింది!! 'నాన్నా! వారు వచ్చేశారు' అరిచినంత పని చేసాను నేను. నాన్న లోపలికి పరుగెట్టి పంచ, లాల్సీ ఉత్తరీయం వేసుకొచ్చారు. మేము జంపఖానా పరిచి కుర్చీ వేశాము, సుబ్బు అగరు వత్తులు వెలిగించాడు. ఆయన మెట్లెక్కి వచ్చేసరికి నాన్న ఎదురు వెళ్ళి తీసుకు వచ్చారు. అమ్మ శాలువా అవి పళ్ళెంలో పెట్టి అందించింది. కూర్చోపెట్టి ఆయనకి దండ వేసి, శాలువా కప్పి, సన్మాన పత్రం చదివారు, ఆయన పదినిమిషాలు మాట్లాడి వెళ్ళిపోయారు. వందన సమర్పణ సమయానికి కార్యదర్శిని వచ్చింది. ఒక్కోసారి ఇలా హడావుడి గా జరిగేవి నాన్నగారి సభలు. ఇప్పుడు తల్చుకుంటే ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. 50 రూపాయలతో సభ అయిపోయేది.

నేను పుట్టిన ఒకటి రెండు ఏళ్ళ లోపే నాన్న కృష్ణా పత్రికలో చేరారు. అంతకు ముందు, కిరసనాయిలు అమ్మే కొట్లోనూ, కొంతకాలం కరెంటు బల్బులు అమ్మే కొట్లోనూ పని చేసేవారు.

కుటుంబపోషణకోసం ఏ పని చేసినా, ఎప్పటికైనా కృష్ణాపత్రికలో ఉద్యోగం తెచ్చుకోవాలనేది నాన్నగారి ఆశయమట! అందులో ఫుల్ టైమ్ ఉద్యోగం రాక ముందు అప్పుడప్పుడూ సినిమా సమీక్షలు వ్రాసేవారట. రోజూ సాయంత్రం కృష్ణా పత్రిక ఆఫీసుకు వెళ్ళివచ్చేవారట. ఆ పత్రిక స్థాపకులు ముట్లూరి కృష్ణారావు గారు తోటలో తిరుగుతుంటే ఆయన వెనకాలే నాన్నగారుకూడా వెళ్ళేవారట.

కృష్ణారావు గారిని ఎవరు తమంతట తాము పలకరించేవాళ్ళు కారు. ప్రజలకి ఆయనంటే అత్యంత గౌరవ భావం ఉండటం వల్ల ఆయన వంక చూడటానికి, పక్కన నడవటానికి భయపడేవాళ్ళు. హిమవన్నగము వంటి ఆకారము. తెల్లటి ఖద్దరు పంచె, లాల్సీ, అంచుల కండువలు, తలపాగా ఆయన్ని ఒకసారి చూసినవాళ్ళెవరూ ఆ రూపాన్ని మర్చిపోలేరు. "నీ తలపాగా కుచ్చు ధవళించిన రీవియేరీవి అని పువ్వాడ శేషగిరి రావుగారు పద్యం వ్రాశారు. ఒకరోజు నాన్నగారు ఆఫీసుకు వెళ్ళి తోటలో ఆయన వెనకే తిరుగుతున్నారట. కొంచెం సేపు అయాక ఆయన వెనక్కి తిరిగి 'రేపటినుంచి రండి ఆఫీసుకి' అన్నారు. ఇక నాన్నగారి స్థితి " ఆజ్ మేరీ జామీపర్ నోహా హై కదం" అన్నట్లుగా అయింది. ఇంకేమీ అడగకుండా ఇంటికి పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చేశారంట. ఆనాటి నుండి పత్రికకే అంకితం. కృష్ణా పత్రికని నాన్నగారు నెత్తిమీద పెట్టుకుని ఎంతగా ఆరాధించేరో మాకూ అంత ఆరాధన ఉండేది. బందరులో కృష్ణాపత్రిక ఆఫీసు ఒక

గురుత్వాకర్షణ కేంద్రం. కవులు, గాయకులు, నటులు, చిత్రకారులు, దేశ సేవకులు, రాజకీయ నేతలు వేదాంతులు, హాస్య ప్రయులు అక్కడ సమావేశమై భావాలు పంచుకునేవారు.

శ్రీ ముట్నూరి కృష్ణారావు గారు పరమ వేదాంతులు, స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో పాల్గొని జైలుకు వెళ్ళి వచ్చిన దేశభక్తులు, హాస్యప్రియులు, సాహితీ మూర్తులు. ఆయన నీడలో కృష్ణా పత్రిక ఘనమైన పేరు ప్రతిష్ఠలు సంపాదించుకొంది. నా చిన్నతనంలో బయట ప్రపంచంతో ఏమీ సంబంధం ఉండేది కాదు. కృష్ణా పత్రిక, సాహిత్యం అంతే!

బందరులో శుక్రవారం నాడు కొత్త సినిమాలు విడుదల చేసేవారు. మినర్వా టాకీసు, బృందావన్ హాలు, కృష్ణ కిశోర్, సరస్వతి అని కూడా ఒక హాలు వుండేదనుకుంటాను, గుర్తులేదు. మినర్వా థియేటర్ యజమానులు కృష్ణా పత్రికలో రివ్యూ వేయించుకోవడానికి కొత్త సినిమా గురువారం నాడు ప్రీ రివ్యూ వేసేవారు. నాన్న గారు, మల్లినాథ సూరిగారు వెళ్ళేవారు. ముట్నూరివారు అప్పుడప్పుడూ వెళ్ళేవారు. మామూలుగా ఐతే రోజునాన్న ఆఫీసుకి నడిచివెళ్ళి నడిచి వచ్చేవారు. సినిమా ప్రివ్యూ రోజుమాత్రం ఇంటికి గుర్రపు బండి వచ్చేది. గుర్రపు బండి మీద వెళ్ళటమంటే హుందాగా అనిపించేది. నాన్నని అడగకుండానే తయారయి బండిలో ఎక్కి కూర్చునేదాన్ని. సినిమా ఏమీ తెలిసేదికాదు. గుర్రపుబండి హుషారు ఒకటి రెండోది సినిమా హాలులో విశ్రాంతిప్పుడు కూల్డ్రీంకు, ఒక కిళ్ళీ ఇచ్చేవాళ్ళు. దానికోసం వెళ్ళేదాన్ని. కిళ్ళీ బందరులో చాలా బాగుండేది. ఇప్పటికీ ఆ తీపితనం తలుచుకుంటే నాలిక మీదకి వస్తుంది. సినిమా

పూర్వగానే నాన్న, అక్కడినుంచి ఆఫీసుకి వెళ్ళి గబగబా రివ్యూ వ్రాసేవారు.

కృష్ణా పత్రిక ఆఫీసులో వెనక తోట ఉండేది. చక్కటి శిల్పాలు ఉండేవి. క్రోటన్స్, పూల మొక్కలు ఉండేవి. ఆ తోటలో తిరిగి పూలుకోసుకుని కాగితం కవరులోపట్టుకుని వచ్చేదాన్ని. చెక్క మెట్లు వుండి డబ్బా పైన ఒక గాడి ఉండేది. అక్కడ శ్రీ తోట వెంకటేశ్వర రావు గారు చిత్రాలు గీస్తూ ఉండేవారు. అవి సంప్రదాయ సిద్ధంగా, సాగసుగా, లలితంగా ఉండేవి. ఆ మెట్ల పైన "బాతుపూల" తీగ ఉండేది. ఆ పూలు బాతుల్లా ఉండేవి. వైలెట్ రంగులో చుక్కలు ఉండి, ఆకుపచ్చ ముక్కుతో భలేగా ఉండేవి. అవి కోసుకునే దాన్ని. ఆ తీగని 40 ఏళ్ళ తరువాత కల్పన వాళ్ళింటిలో చూశాను. ఆ తీగని వదిలి రాలేకపోయాను. నాన్న రివ్యూ వ్రాయడం అయి కంప్యూటర్ కిచ్చాక ఇంటికి వెళ్ళేవాళ్ళం. నాకు అదొక విహార యాత్రలా అనిపించేది.

మీటర్ కాగితాలని అరిచేయి అంత వెడల్పున గోధుమ రంగు కాగితాలు జానెడు పొడవు ఉన్నవి వ్రాసుకోవడానికి ఆ ఆఫీసువాళ్ళు ఇచ్చేవారు. నాన్న నిద్ర లేవగానే కాఫీ తాగి ఆ కాగితాలు అట్ట ఒళ్ళో పెట్టుకు కూర్చునేవారు. ఎప్పుడూ కాఫీ కప్పు దగ్గర ఉండేది. సిగరెట్లు, వక్కపాడి, అమృతాంజనం సీసా, అగ్గిపెట్టె చుట్టూ ఉండేవి. కాసేపు ఎడమభుజం కుడిచేత్తో వ్రాసుకుంటూ ఆలోచించేవారు. కాసేపు బనీను చేతి అంచు మునివేళ్ళతో పట్టుకు దాన్ని సాగదీస్తూ ఆలోచించేవారు.

గడ్డానికి కలం ఆనించి ఆలోచించేవారు, ఈ ముద్రలన్ని ఇప్పటికీ నాకు బాగా గుర్తు. ఆయన వ్రాస్తుంటే ఆయన ప్రక్కనే కూర్చునేదాన్ని, ఆయన ఒక కాగితం వ్రాసి నా చేతికిచ్చేవారు, చదివేదాన్ని, ఆయన వ్రాయడం పూర్తి అయేసరికి నేను చదవడం అయిపోయేది. అప్పుడు మా అమ్మని పిలిచి చదవమనేదాన్ని. మా అమ్మ "బాగేనే ఉంది." అనేది. పొడుగాటి కాగితాలు ప్రింటు చేసి పూవులు వచ్చేవి, అవి ఇంటికి దిద్దడానికి తెచ్చేవారు నాన్న, అది చదివేదాన్ని. తరువాత ఎనిమిది పుటలు ఒక ఫారంగా వచ్చేవి. అప్పుడు మళ్ళీ చదివేదాన్ని, చివరికి సంచిత వస్తే కృష్ణాపత్రిక నెలదాకా చదివేదాన్ని.

బందరు ఎవరు వచ్చినా కృష్ణాపత్రిక ఆఫీసును దర్శించకుండా వెళ్ళేవారు కాదు. నాన్నగారు వారిని ఇంటికి భోజనానికి పిలిచేవారు. పదకొండు గంటలకి ఆపీసు కురాడు వచాడంటే చుటాలు వసునట్టే. చిన తాటాకు బుటలో లేత వంకాయలు.

దోసకాయలు, బీరకాయలు, పచ్చిమిర్చి, కొత్తిమీర తాజాకూరలు ఒక చిన్ని చీటి ఉండేవి. 'ఫలానా పెద్ద మనిషి బోజనానికి వస్తున్నారు, వారితో ఒకరిద్దరు రావచ్చు' అని నాన్న వ్రాసేవారు. తొమ్మిదేళ్ళ దాకా మా అమ్మకి సరుకులు నేనే తెచ్చిపెట్టేదాన్ని, నాన్న ఏమీ పట్టించుకునేవారు కాదు. నేను బయటికి వెళ్ళడం మానేసాక మా అమ్మ ఎవరైనా హఠాత్తుగా వస్తే చాలా కంగారు పడిపోయేది.

వచ్చిన వాళ్ళు విందు అయిపోయాక నాన్న కొత్త రచనలు వారికి చదివి వినిపించమనేవారు. నేను ఆస్థాన చదువరిని. ఒక రచనని ఎన్ని సార్లు చదవమన్నా చదివేదాన్ని. పదకొండేళ్ళు వచ్చేదాకా మా నాన్నగారి చొక్కా పట్టుకు తిరిగేదాన్ని. ఆయనకి చాలా ప్రేమ, చక్కగా వ్యక్తం చేసేవారు. మా అమ్మకి అంతకు పదిరెట్లున్నా వెలికి తీసేది కాదు.

కృష్ణా పత్రికకి బోలెడు పుస్తకాలు వచ్చేవి, అవి నాన్న తోస్తే అన్నీ చదివేదాన్ని. నవలలు, కథలు ఎన్నో. కొంచెం పెద్దయ్యాక అడవి బాపిరాజుగారి 'నారాయణరావు' నవల చదివాను. నాకు అలాటి అన్న లేడని చాటుగా వారం రోజులు ఏడిచాను, కళ్ళు వాచి, ఎర్రబడ్డాయి. ఒకరోజు నాన్న చూసి, 'ఎందుకమ్మా కళ్ళు అలా ఎర్రబడ్డాయి?' అన్నారు. నాన్న గుర్తించారని తెలియగానే భోరున ఏడిచాను, 'ఎందుకమ్మా కన్నీళ్ళు, ఏమయింది?' అన్నారు. 'నాకు నారాయణరావు లాటి అన్నయ్య లేడని ఏడుపొచ్చింది' అన్నాను. 'బాగుందమ్మా! తమ్ముడైతే తెచ్చి ఇవ్వగలను కాని అన్నయ్యనెలా తెస్తాను' అని నవ్వేవారు.

మా నాన్నగారి అలవాటు పొద్దుటిపూట పూల పొట్లాము తేవడం, రాత్రి మిఠాయి తేవడం. ఆ మిఠాయి తింటే గాని నిద్ర వచ్చేదికాదు. మా నాన్నగారు ఆఫీసునుండి ఆరుగంటలకి బయలుదేరి మల్లినాథ సూరిగారిని వెంటపెట్టుకుని కాఫీ తాగడానికి వెళ్ళేవాళ్ళు. బందరులో రాబ్బర్స్ పేట కుదురు అని వుండేది అక్కడ మంజప్ప హోటలు, ఇడ్లీ, గారె, వడ, పెసరట్టు దోసె బ్రహ్మాండంగా చేసేవాడు. కాఫీ అంటే మంజప్ప కాఫీనే. అక్కడ కాఫీ కాస్త వాసన ఊరంతా వ్యాపించేది. ప్రతివాడిని పిల్చుకొచ్చేది. అక్కడ చర్చలు చేస్తూ ఎనిమిది గంటలకి ఇంటి ముఖం పట్టేవారు నాన్న. పక్కనున్న వాళ్ళతో కబుర్లాడుతూ రోడ్ల మీద గంటల తరబడి నిలబడేవారు. ఆయనని వాళ్ళు వదిలేవాళ్ళు కాదు. ఇంటిదాకా వచ్చి వాకిటిలో నిలబడి మళ్ళీ కబుర్లు.. తొమ్మిదయేసరికి నాకు నిద్ర వచ్చేది కానీ మిఠాయి తినకుండా ఎలా? వరండాలో నిల్చుని దగ్గినా, తుమ్మినా నాన్న వచ్చేవారు కాదు. కిందకి దిగి వెళ్ళి తెచ్చుకోవడం సభ్యత కాదుకదా? ఒకోసారి నిద్రపోయేదాన్ని. తెల్లారలేచి నాకు మిఠాయి తేలేదని పొట్లాడేదాన్ని. నాన్న వచ్చి నిద్రలేపి తినిపించేవారు. 'నువ్వు తిన్నావమ్మా! నేనే నోట్లో పెట్టా, ఇదిగో ఈ పొట్లాం ఆకులు చూడు' అని చూపించేరు. నవ్వి ఊరుకునేదాన్ని. అలాంటి పితృ ప్రేమ దొరకడం ఎంతో దుర్లభం.

కృష్ణా పత్రికలో ఉండగా నాన్నగారు చాలా నవలలు, కథలు, వ్యాసాలు, వడగళ్ళు వ్రాసారు. కీర్తి, తలంబ్రాలు, ఏరువాక, పరితాపం అనే నాటికలు వ్రాసారు. నాటకం రిహార్సిల్స్ కి నాన్నగారితో పాటు వెళ్ళేదాన్ని. ఒకరోజు ఒక నటీమణి ఇంటిలో రిహార్సిల్స్ కి వెళ్ళాను. చిన్నతనం కదా? లోపలికి తొంగి చూశా. పెరటిలో ఒకాయన చేపని రాతిమీద వేసి రుద్దుతున్నాడు. తరువాత వచ్చి హీరో డైలాగులు చెప్పాడు. ఇంటికి వస్తూ నాన్నని అడిగాను, 'నాన్నగారూ అతను హీరో కదా! అక్కడ వాళ్ళింటిలో పని ఎందుకు చేస్తున్నాడు?' అని. 'అంతేనమ్మా! మంచి వేషం వెయ్యాలంటే ఎన్నో తిప్పలు పడాలి, ఎంత మందినో మంచి చేసుకోవాలి' అన్నారు.

నాన్నగారు సాహిత్యంలో దాదాపు అన్ని ప్రక్రియలు చేపట్టారు. ముఖ్యంగా హాస్య రచనలు కుప్పలు కుప్పలుగా వ్రాసారు నిత్యం. కాని ఆయనకి రావలసిన ప్రఖ్యాతి రాలేదు. రాలేదని ఆయన ఎప్పుడూ అనుకునేవారు కాదు. ఆయన స్థిత ప్రజ్ఞత్వమే మాకు శ్రీరామ రక్ష అయింది. తప్పటడుగుల నాడే పద్యాలు పాటలు వినిపించి, కొత్తలోకంలో నడిపించారు నాన్నగారు. ఒక కవికి బిడ్డగా పుట్టడం మహద్భాగ్యం. ఐహిక సుఖాలకు అరులు జాచకుండా ఉన్నదానితో సంతృప్తి చెందడం చెప్పక చెప్పారు. ***

రావూరు సత్యనారాయణగారు నేను ఆంధ్రపభలో 'కులాసా కబుర్లు' మానేసిన చాలా సంవత్సరాలకి 'ఆషామాషీ' మొదలెట్టారు. ఆయన కృష్ణాపత్రికలో 'వడగళ్ళు' రచయితగా ప్రసిద్ధులు. చాలా సంవత్సరాలపాటు చాలా హృద్యంగా, జీవన సమస్యల్ని ఆవిష్కరిస్తూ 'ఆషామాషీ' నడిపారు. తరువాత నేను ఆంధ్రజ్యోతిలో ప్రారంభించిన 'జీవన్ కాలమ్' ఆ పత్రిక మూతపడేంతవరకూ నిర్వహించి, తరువాత వార్తలో నిర్వహించిన 'గొల్లపూడి కాలమ్' కి వీరంతా స్ఫూర్తి.

ఒకానొక కాలమ్లో రావూరు గారు - మ్మితుల్ని కలిసే రకరకాల తరహాలను వివరించారు. దాంట్లో నా గురించి రాస్తూ "మ్మితుడు మారుతీరావు కలిసినప్పుడు 'తప్పకుండా రేపు మా ఇంటికి రండి. సరదాగా గడుపుదాం. మా ఇల్లు అడిగితే ఎవరయినా చెప్పతారు. మనం ఇలా కలుస్తూండాలి' అంటాడు. ఇల్లు గుర్తు తెలిక కలుసుకోక పోయినా బెంగ పెట్టుకోడు. ఫోన్ చెయ్యడు. స్నేహం మీద విశ్వాసం తగ్గించుకోడు. మళ్ళీ కలిసినప్పుడు అంతే ఉత్సాహంగా 'మనం సరదాగా కలుసుకోవాలి' అంటాడు" అని అన్నారు.

- గొల్లపూడి మారుతీరావు

ఆషామాషీ కబుర్ల రావూరు (1960పాఠాల్లో వచ్చిన కాలమ్ ఇది)

రూపాయి - పాపాయి

ధర పెరిగిన తర్వాత, డబ్బు విలువా, దానితో మనుష్యుల విలువా కూడా తగ్గింది. ఏదైనా కొనాలంటే, ఎక్కువ ధర పెట్టడమే కాదు - అమ్మే వాళ్ళ చేత అనేక మాటలు పడాల్సి వస్తోంది.

ఇదివరలో ఎవరైనా బేరానికి వస్తే "అయ్యా బాబు దయచెయ్యండి. తమరికేం కావాలి - పెద్దలు మీరు మళ్ళీ మాకొట్టుకు రావద్దా?" అంటూ ఉండేవారు. ఇప్పుడీ మాటలెక్కడా వినిపించడం లేదు. "ఏమిటయ్యా నీకేం కావాలి."

"తొందరగా ఉంటే వెళ్ళు"

"అంతకు తక్కువ రాదు. వెళ్ళు వెళ్ళు."

"ధర తగ్గించాలా! కొన్నాళ్ళు పోయిన తర్వాత రా -"

"నువ్వు రాకపోతే వందమంది వస్తారు -" ఇలాటి పదజాలం దొర్లుతోంది. సంసార భారం నెత్తిన పెట్టుకున్నందుకు, ఇవన్నీ భరించి, ఆ దుకాణదారుని సింహాసనం మీద కూర్చున్న ఒక మహారాజుగా భావించి, చేతనైతే సీసపద్యం చదివో లేకపోతే వచనంలో పొగిడో, ఆ వస్తువు చేత పట్టుకు రావడం తప్పడం లేదు.

కూరల దుకాణాల వద్దకు వెడితే - ఎంత నమ్రత ప్రకటించాలి! కూరలు ఏరుదామంటే

"అదేంపనికి రాదు. కావల్సి ఇంటికి పట్టుకు వెళ్ళి ఏరుకో, అక్కరలేకపోతే వెళ్ళిపో" అంటాడు దుకాణదారు.

మొన్న ఒకసారి వంకాయలు కొంటున్నాను. తూచి ఇవ్వబోతున్నాడు. 'రాళ్ళు సరిగా ఉన్నాయా?' అన్నాను. తక్కెట్లో వంకాయలు గభాలున గ్రుమ్మరించి "తనిఖీకొచ్చారా - తమరు! అసలు నీకు అమ్మను వెళ్ళు" అంటూ మొదలు పెట్టాడు. ధరను గురించి మాట్లాడకూడదు. సరిగదా - రాళ్ళ విషయం అడక్కూడదు. త్రాసులో వారుంటే అడక్కూడదు. తూకం కొంచెం నిలబెట్టమని అంతకన్నా అడక్కూడదు.

పేరుకి మాత్రం - కొందరిళ్ళలో భర్తలున్నట్టు - ఒక పళ్ళెంలో ముఖాలు మారీ, శిఖాలు చెరిగి అలాపడి ఉంటాయి రాళ్ళు. వాటిని గురించి ఆలోచించక్కరలేదు. రెండో పళ్ళెంలో కూరల్ని కుంచెంతో కొలిచినట్లు కొలుస్తాడు గాని, తూచడం కనపడదు. వ్యక్తుల కడగళ్ళకు తోడు ఈ రాళ్ళు ఒకటి!

మా ఇంటి వద్దకు ఒక ముసలమ్మ కాయగూరలు తెచ్చేది. ఆవిడ దగ్గర ఒకరోజు ఉన్న రాళ్ళు మర్నాడు ఉండేవి కావు. ప్రతిరోజూ మారుస్తుంటే ఎక్కడ అడిగేది, ఒక రోజైతే పోట్లాడటానికి అవకాశం ఉంటుందిగాని!

ఆ రాళ్ళు చాలా విచిత్రంగా ఉండేవి. శనివారం అన్నీ శివలింగాల రూపంలో ఉండేవి. ఆదివారం అన్నీ - త్రోక్కుడు బిళ్ళ ఆటలో పిల్లల ఆడే రాళ్ళలాగా గుండ్రంగా ఉండేవి. ఒకనాడు అన్నీ నలచదరం - ఒకరోజున మాత్రం ఒక రాతి ముక్క, ఒక ఇనుపముక్క వేసుకుని వచ్చింది.

శివలింగాలు తెచ్చిననాడు కూరకొనుక్కుని, డబ్బులిచ్చి వాటిని కళ్ళకు అద్దుకు రావడం మా వంతు అయ్యేది. గుండ్రంగా ఉన్న రాళ్ళు తెచ్చిననాడు - ఇవ్వాళ మనపని సున్నా - అని లోలోపల పాడుకుంటూ ఇంట్లోకి పోవడం జరిగేది.

ఆవిడ దగ్గర భూగర్భ పరిశోధకులకు పనికి వచ్చే రకాలు కూడా కొన్ని ఉన్నాయేమోననిపిస్తుంది. ఏ రాతితో తూచినా ఒప్పుకోవలసిందే! - సరిగా లేవు అంటే -

"కూర తూచి ఇస్తా.... మీ ఇష్టం వచ్చిన చోటికి పోయి తూయించుకురండి" అని సవార్ చేసేది.

మొన్న మా మిత్రుడొకడు కూరల దుకాణానికి వెళ్ళి "ఏమిటయ్యా పొట్లకాయ నిండా ఇలా పొడలున్నాయి?" అన్నాడట "మనుష్యులకే ఉన్నాయి. పొట్లకాయకు ఉండవా? అయినా అవన్నీ దోమకాట్లు. మనం దుప్పటి కప్పుకుంటే దూరి కుడుతున్నాయి. దొడ్లలో ఉండే కాయల్ని కుట్టడం ఆశ్చర్యమేమిటి" అని దబాయించాడట వాడు.

మొన్న వేసవి కాలంలో మామిడి పండ్లు కొంటూ ఒకాయన "డజను కొన్నాగా, పదమూడో పండేది?" అన్నాడట.

"పదమూడో పండు తలపండే" నని ఆ బేరగాడు, తట్టెత్తుకుని దబదబా వెళ్ళిపోయాడట.

మొన్న ఒకావిడ బజారునుంచీ వస్తూ పోనీ పిల్లలకేమైనా కొనుక్కుపోదామని మిఠాయి దుకాణానికి వెళ్ళి "ఒక బేడ చేగోడిలియ్యినాయనా" అందట. ఆ అంగడిదారుడు బేడకయితే జీడిలు కొనుక్కోవమూ" అని ఇచ్చి వేశాడట.

ఎక్కడికిపోయినా అణాబేరాలు, బేడా బేరాలు ఉండటం లేదసలు. పావలా తక్కువ అయితే ఎవరూ పలకరించరు సరిగదా - పైగా విసుక్కొంటారు. వారినేదో అవమానించినట్లుగా.

మొన్న ఒక రోజున మా ఇంటికొచ్చిన బంధువుల పిల్లలు బఠానీలు అమ్మే ఆయన్ని మేడమీదికి పిలిచి - ఒక అణా మరమరాలివ్వమన్నారట.

అక్కడితో ఆయనికెక్కడలేని కోపం వచ్చింది. "అణా కోసం ఇన్ని మెట్లెక్కిస్తారా? పావలా బేరమన్నాలేదే ఎందుకు పిలవాలి?" అని పోట్లాడాడు.

"మరమరాలిక్కూడా పావలా లెక్కడ పెడతామయ్యా, పిల్లలు అణావి కొనుక్కుంటారు. అంతకంటే ఎక్కువదేనికి?" అని ఆ పిల్లల తల్లి వెళ్ళి కల్పించుకుని చెప్పింది.

"అణా బేరమని క్రిందవుండగానే చెప్పాలి - లేకపోతే దిగిరావాలి - అంతేగాని, దొరలల్లే కూర్చుని నొకర్లను పిలిచినట్టు అణా బేరాల పరువు అలా ఉంది. వస్తువు రాకపోగా, కుస్తీలకు తయారవుతున్నారు. "

అందుకని ఏ బేరానికి వెళ్ళినా, ఎవరిని పిలిచినా భయం వేస్తోంది. ధరలు తగ్గవు, గృహస్తుల దగ్గర డబ్బులు పెరగవు. ఈ అసందర్భ పరిస్థితుల్లో పడి, కొట్టుకు పోవలసిందే గాని, నెట్టుకు తిరిగే అవకాశం లేదు.

మొన్న ఒకరింట్లో పెళ్ళి కొడుకు యాపిల్ కావాలన్నాడట. మామగారు సణుక్కుంటూనే సైకిలిచ్చి కొడుకుని బజారు పంపాడు. అతడు తిరిగొచ్చి 'యాపిల్ రూపాయి చిన్న రకంది' అని చెప్పాడట ఆ గృహస్థు "బాబోయ్ రూపాయే" అని ఉలిక్కిపడ్డాడట.

కొనితేకపోతే అల్లడికి కోపం వస్తోంది. ఒక రోజు కొంటే ప్రతీరోజూ అడుగుతాడేమో! ఇలా బాధపడి చివరకు - ఒకటి తెప్పించాడట.

ఆయన పెళ్ళాన్ని పాపాయి అని పిలుస్తాడు. ఆ రోజంతా పావుగంట కొకసారి పాపాయి అని ఆవిణ్ణి పిలిచి రూపాయి అంటూ కూర్చున్నాడట. ఈ పాపాయి - రూపాయి గొడవ, అల్లడి మూడు నిద్రలయ్యే దాకా సాగుతూనే ఉంది.

‘చందమామ’ కి వెన్నెముక - సుబ్రహ్మణ్య సృష్టి - వసుంధర

ప్రకృతిలో అత్యంత ఆహ్లాదకరమైనది ఆకాశంలో చందమామ. అందుకే కావాలని పిల్లలు మారాం చేస్తారు. పెద్దలకూ కావాలనే ఉంటుంది - కానీ అసాధ్యమని గ్రహించి మనసులోని భావాన్ని పైకి చెప్పరు. బాలరాముడు చందమామ కావాలంటే - కౌసల్య అద్దంలో చూపించి భ్రమపెట్టింది త్రేతాయుగంలో. కలియుగంలో 1947 జూలైలో - నాగిరెడ్డి, చక్రపాణి అనే ఇద్దరు కారణ జన్మలు - అన్ని వయసులవారికీ చేతిలో ‘చందమామ’ ని ఉంచారు. అది భ్రమ కాదు. సూర్యతేజంతో సమానమైన జ్ఞానకిరణాల్ని - సుధా చంద్రికలుగా ప్రసరించి ఆహ్లాదాన్ని కలిగించే ‘చందమామ’ పిల్లల ప్రతిక తెలుగునాట వెలసి భర్త ఖండమంతా ఆవరించి - ఖండాంతర ఖ్యాతికి విస్తరించింది. చందమామ అనగానే గుర్తుకొచ్చే ప్రముఖులు - నాగిరెడ్డి, చక్రపాణి. చిత్ర, శంకర్. తర్వాత కొడవటిగంటి. ఆ తర్వాత విశ్వం. ఇది జగమెరిగిన నిజం. 1978 సంవత్సరాంతానికి చందమామలో మా కథల సంఖ్య యాభైకి చేరుకున్నా అప్పటికి మేమెరిగిన నిజమూ అదే.

1979 మార్చి నెలలో ఒక ‘అంతర్జాతీయ విజ్ఞాన సదస్సు’లో పాల్గొనడానికి అప్పటి మద్రాసుకి వెళ్ళినప్పుడు నేను పెట్టుకున్న ఇతర పనుల్లో చందమామ కార్యాలయ సందర్శనం ముఖ్యమైనది. ఆ రోజు మార్చి 23. చందమామ కార్యాలయ ముఖద్వారం వద్ద కాపలా వ్యక్తితో మాట్లాడుతుండగా - ఓ బక్కపలచని పెద్దమనిషి లోపలికెడుతూ నన్ను చూసి ఆగి విషయమేమిటని అడిగారు. ‘వసుంధర’లో రాజగోపాలరావుని నేనని తెలియగానే ఆయన ముఖంలో ‘చందమామ’ వెలుగు. తన పేరు దాసరి సుబ్రహ్మణ్యం అని చెప్పి - ఆప్యాయంగా చేయి పట్టుకుని, ఆత్మీయంగా మాట్లాడుతూ, దారి పొడుగునా మా రచనా కౌశలాన్ని పొగుడుతూ - లోపలికి తీసుకెళ్ళి మాన్యులు కొడవటిగంటి కుటుంబరావుకి పరిచయం చేసారు. మేమభిమానించే, ఆరాధించే అసామాన్య రచయిత నా ఎదుటనే ఉన్నారని తెలియగానే కాసేపు నేనీలోకాన్ని విస్మరించాను. కుటుంబరావు నా వంక అభిమానంగా చూసి, “మీరు చాలా చిన్నవారే. మీ కథల స్థాయి, పరిణితిని బట్టి చాలా పెద్దవారనుకున్నాను” అంటూ మా ‘అర్జునుడూ - అనసూయమ్మా’ సాంఘిక కథని ప్రస్తావించి కాస్త ఎక్కువగానే పొగిడారు. అప్పుడు నా వయసు ముప్పై ఆరేళ్ళు. అప్పుడు కలిగిన ఆనందాశ్చర్యపరవశాల్ని తట్టుకునేందుకు నా కథల స్థాయి, పరిణితి ఉపయోగిస్తే, ‘సామాన్యులు తమ గొప్పతనాన్ని పొగుడుకునేంత సులభంగా మాన్యులు ఇతరుల్ని ప్రశంసిస్తారు’ అని స్ఫురించింది. నేనాయనకి ధన్యవాదాలు చెప్పి, “బాల సాహిత్యంలో ‘తోకచుక్క’ వంటి వజ్రతుల్యమైన రచనని అందించిన చందమామలో ఓ గులకరాయిని కావడం నా అదృష్టం” అన్నాను. అప్పుడు పేలింది బాంబు. “మిమ్మల్నిక్కడికి తీసుకొచ్చిన వారెవరో తెలుసా? తోకచుక్క సీరియల్ వ్రాసిన దాసరి సుబ్రహ్మణ్యంగారు” అన్నారు కుటుంబరావుగారు.

దిమ్మెరపోయాను. మాట వరసకైనా దారిలో తన గురించి చెప్పుకోని ఆ గుణాడ్యుణ్ణి అబ్బురంగా చూస్తుండిపోయాను. మార్చి 23 (1979) నా జీవితంలో మరుపురాని రోజై నిలిచింది.

చందమామ ఒక విచిత్ర సంఘ. అక్కడ వ్యక్తిత్వాలకున్న ప్రాధాన్యం వ్యక్తులకి లేదు. ప్రతిభకున్న ప్రాధాన్యం పేరుకి లేదు. చందమామలో అలరించే భాష 'చక్రపాణి'దని కుటుంబరావు అంటారు. చందమామ కథల సాగసు కుటుంబరావుదని సుబ్రహ్మణ్యం అంటారు. చందమామ సీరియల్స్ 'సుబ్రహ్మణ్య సృష్టి' అని కుటుంబరావువంటారు. వీరి సమన్వయం ఎంత గొప్పదంటే - 1980 (ఆగస్ట్ 17) లో కుటుంబరావు కన్ను మూసేక - సుబ్రహ్మణ్యం ఆయన భారాన్ని పూర్తిగా తన మీద వేసుకున్నా - చందమామ భాషలో మార్పు కనపడలేదు. చిత్రకారులకీ, ప్రధాన సంపాదకులకీ, సంపాదవర్గానికీ, రచయితలకీ ఉన్న అపూర్వ సమన్వయమే చందమామ గొప్పతనానికి ముఖ్యకారణమనవచ్చు.

శ్రీ దాసరి సుబ్రహ్మణ్యంతో 1979 లో ప్రారంభమయిన మా పరిచయం, స్నేహంగా మారడానికి ఎంతోకాలం పట్టలేదు. మేము తరచుగా మద్రాసు వెళ్ళకపోయినా వెళ్ళినప్పుడల్లా ఆయన్ను కలవడం రివాజయింది. మిగతా సమయాల్లో దేశ కాల పరిస్థితులని సమీక్షిస్తూ, విమర్శిస్తూ ఉత్తరాలు వ్రాసేవారాయన. ప్రపంచ రీతుల పట్ల ఆయనకున్న అవగాహన ఎంత గొప్పదో ఆ ఉత్తరాలు తెలియజేసేవి. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధంతో ప్రారంభించి నేటిదాకా వ్యవస్థలోని పరిణామాలు తెలుసుకోవడంలో మాకాయన ఉత్తరాలెంతో సహకరించేవి.

శ్రీ దాసరి క్రమశిక్షణ ఆదర్శప్రాయం. కథ అందిన వెంటనే రచయితలకి కార్డు వ్రాసి అందినట్లు తెలియబర్చడం, అలాగే రచనని తిరుగు స్థాంపులు జతపర్చనివారికి కూడా తిప్పి పంపడం, కాంప్లిమెంటరీ కాపీ, పారితోషికం వగైరాల విషయంలో తనవి కాని బాధ్యతలు కూడా స్వీకరించడం ఆయన ప్రవృత్తి. ఈ కారణం వల్ల ఎందరో రచయితలు తమ కథల్ని ముందుగా చందమామకే పంపేవారు. తనకి నచ్చిన రచన ప్రచురణకై యాజమాన్యంతో తీవ్రంగా తలపడ్డానికి వెనుకాడని ఆయన - యాజమాన్యం తగిన సాహిత్యేతర కారణాలు చెప్పినప్పుడు - అవగాహనతోనూ వర్తించేవారు. రచన బాగుందనీ, ఇతర కారణాలవల్ల ప్రచురణార్థం కాలేదనీ - ప్రత్యేకంగా ఉత్తరం వ్రాసి రచయితలు నిరుత్సాహానికి గురి కాకుండా చూసేవారు.

తానెక్కువ చదువుకోలేదనే శ్రీ దాసరి ఆంగ్ల సాహిత్యాన్ని క్షుణ్ణంగా అధ్యయనం చేసారు. 1950లలో దాసు పేరిట ఆయన వ్రాసిన క్రైం నవలలు బహుళ ప్రజాదరాణ పొందాయి. 1967 లో ప్రచురితమైన ఆయన కథల సంపుటి 'ఇంద్రాణి' మా వద్ద ఉంది. అందులో ఓ కథని మేము 'రచన' లో - సాహితీ పథ్యంగా పరిచయం చేసి ఉన్నాం.

మానవత్వానికి ప్రాధాన్యమిచ్చే శ్రీ దాసరి మార్క్సిజాన్ని, నాస్తికవాదాన్ని బలపర్చడం విశేషం. తన అన్న శ్రీ వేంకటేశ్వర్లు 'ఈశ్వర ప్రభు' పేరిట వెలువర్చిన 'మత గ్రంథాల మాయాబజార్', 'బుద్ధుడు చారిత్రక వ్యక్తి కాదు' అన్న పుస్తకాలనాయన మాకు కానుకగా ఇచ్చారు. నాస్తికతలో తీవ్రవాదమనిపింప జోసే ఆసక్తికరమైన ఈ పుస్తకాలని నార్ల వెంకటేశ్వరరావు, ఆవుల సాంబశివరావు వంటి ప్రముఖులు ప్రశంసించడం గమనార్హం.

అన్నగారి ప్రభావం, కుటుంబరావు సాహచర్యం - శ్రీ దాసరి వ్యక్తిత్వంపై కొంత ప్రభావం చూపినట్లే తోస్తుంది. 'చందమామ' మతాల్ని నిరసించకపోయినా, ఇజాలకి తావివ్వకపోయినా - బాల సాహిత్యానికి అత్యవసరమైన హేతువాదానికి ప్రాధాన్యమివ్వడంలో - కుటుంబరావు - సుబ్రహ్మణ్యంల జంట పాత్ర చెప్పుకోతగ్గది. అమెరికానీ, ఆస్తికతనీ గర్తించడమే హేతువాదమనే తత్వాన్ని నిరసించే మాకూ, ఆయనకీ మధ్య కొంత కాలం ఉత్తరాల చర్చ జరిగినప్పుడు - ఆయన నమ్మకం కంటే తర్కానికే ప్రాధాన్యమివ్వడం మరచిపోలేం.

శ్రీ దాసరి ఇరవై తొమ్మిదవ యేట చందమామలో ప్రవేశించారు. శుక్లపక్ష చంద్రునిలా వర్ణిత ఆయన ప్రతిభని స్వంతం చేసుకోవాలని ఇతర పత్రికలు ప్రయత్నించినా - అంకిత భావంతో చందమామకే కట్టుబడిపోయారు, మధ్యలో బొమ్మరిల్లు, ప్రమోదవంటి పిల్లల పత్రికలకి కొన్ని శీర్షికలు నిర్వహించినా - ఆ పత్రికలకి తాత్కాలికంగా మార్గదర్శకం కావాలన్నదే ఆయన ఉద్దేశ్యం. అంకిత భావం విషయంలో ఆయన చందమామ సంస్థాపకుల్ని కూడా మించిపోయారని కొందరు చెప్పుకుంటారు. ఆయనలో చందమామకి సర్క్యలేషన్ తగ్గితే కలవరం. ఆర్థిక ఇబ్బందుల్లో కలవరం. తాత్కాలికంగా పత్రిక ఆగిపోతే కలవరం. చందమామ విజయాలని తన విజయాలగా భావించి గర్వపడే ఆయన ఆర్థిక ప్రతిఫలం విషయంలో అల్పసంతోషి ఎక్కువ సంవత్సరాలు చందమామకి సంపాదకుడిగా వ్యవహరించిన శ్రీవిశ్వం - ఆయన్ని గురువులా గౌరవించి, స్నేహితుడిలా ఆదరించేవారు. ఆయన ఆరోగ్యాన్ని అశ్రద్ధ చేస్తే కన్నబిడ్డలా మందలించడమూ కద్దు.

శ్రీ దాసరి కుటుంబ జీవితంలో ఒడిదుడుకులు చెప్పుకోతగ్గవే అనిపిస్తుంది. ఆయన పుట్టిన ఊరు పెద గాజులూరు (తెనాలి దగ్గర - చుండూరు రైల్వేస్టేషన్). ఆయనకి తన వయసు సరిగ్గా తెలియదు. తన అక్కగారి వయసుననుసరించి లెక్క కట్టి తను పుట్టింది 1922లో అని ఆయన అంచనా. 1929లో పెద్దలు అక్కడున్న కొద్ది పొలాన్నీ అమ్మి రేపల్లె సమీపంలోని కైతేపల్లి గ్రామానికి వెళ్ళారు. అక్కడా పొలాలు పండక 1932 ప్రాంతాల్లో రేపల్లె చేరారు. ఆయనకు వివాహమై ఓ కూతురు పుట్టాక - ఏకారణం వల్లనో మద్రాసులో ఒంటరి జీవితాన్నే గడిపారు. ఐతే అవసరపడినప్పుడల్లా తన ఒక్కగానొక్క కూతురుకి ఆర్థిక నైతిక సాయమందించడం ఆయన ప్రేమానురాగాలకి నిదర్శనం. ఇప్పుడు తన రెండేళ్ళ మునిమనుమరాల్ని తల్పుకుని ముత్తాత నయ్యానని మురిసిపోయే ఆయనకి చందమామ కి దూరమౌతాననే తప్ప వయసు మీదపడుతున్నందుకెప్పుడూ ఆయన భయపడలేదు.

కాశీమజలీ కథల్లోని అద్భుత మంత్రతంత్రాలకి - హేతువాదాన్ని జతపర్చడంలో శిక్షణనిచ్చే - శ్రీ దాసరి చందమామ సీరియల్స్: తోకచుక్క(1954); మకరదేవత; ముగ్గురు మాంత్రికులు; కంచుకోట; జ్వాలాద్వీపం; రాకాసిలోయ; పాతాళదుర్గం; శిథిలాలయం; రాతిరథం; యక్షపర్వతం; మాయా సరోవరం; భల్లూక మాంత్రికుడు(1978). వీటిని మేమే కాదు - అప్పటి, ఇప్పటి చందమామ పాఠకులెవ్వరూ మరువలేరు. కథల పట్ల ఆయన అంకిత భావం, సంపాదకవర్గంలో సభ్యుడిగా ఆయన పాటించే క్రమశిక్షణ అందరికీ ఆదర్శం. ఆయన స్నేహం అనుభవకవేద్యం. ఆయన అభిమానం నిష్కల్మషం. ఆయన పరిచయం మా అదృష్టం. ప్రస్తుతం ఆయన స్థానంలో ఉన్న వారి పేరు 'బాల సుబ్రహ్మణ్యం' కావడం కాకతాళీయమనిపించదు. ఇక చందమామలో ఆయన పాత్ర ఎప్పటికీ కొనసాగుతుందనడానికి నిదర్శనమనిపిస్తుంది.

ఆచార్య రామవరపు గణేశ్వరరావు మాటల్లో:

కథల మాంత్రికుడు 'దాసరి సుబ్రహ్మణ్యం'

(సాహిత్య ప్రస్థానం, సెప్టెంబరు 2008 నుంచి పునర్ముద్రితం)

"వ్యాఘ్రదత్తుడు మృతవీరుల సమాధిని తవ్వసాగాడు. విష వృక్షం నుంచి మూలుగులు వినిపించసాగాయి. పడగ విప్పిన పాములవలె ఉన్న ఆ చెట్టు ఆకులు బుసలు కొట్టడం ప్రారంభించాయి. ఏకాక్షి మాంత్రికుడు, తన చేతనున్న కత్తిని పైకెత్తి ఏదో మంత్రం పఠించనున్నంతలో, వ్యాఘ్రదత్తుడి నుంచి జాలిగొలిపే ఆర్తనాదం వినిపించింది. ఏకాక్షి వెనక్కు తిరిగిచూసాడు. చతుర్వేతుడి వేగు నరవానరం వ్యాఘ్రదత్తుణ్ణి బంధించి గిరగిర తిప్పుతున్నది. నల్లగూబ "ఏకాక్షి...ఏకాక్షి' అని అరుస్తూంది. తను శాక్తికేయుడి త్రిశూలాన్ని వెతికి పట్టుకోకముందే తన శత్రువులు అక్కడికి రావచ్చని భయం కలిగింది. ఏకాక్షి కాల భుజంగాన్ని పిలిచి నరవానరం మీదికి ఉసిగొల్పాడు. పైన కపాలం, నల్లగూబ భయంకరంగా పోరాడసాగినై"- కుతూహలం రేకెత్తిస్తోంది కదూ! ఇది చదవటానికి మొదలుపెట్టిన పాఠకుడు చివరి పేజీ అయిపోయేవరకూ వదలడు. ఒకూ జలదరింపజేసే ఈ సనివేశం 'తోకచుక్క' అనే సీరియల్ లోనిది.

'చందమామ' తెలియనివారు, అందులో రంగుల బొమ్మల సీరియల్ చదవనివారు ఉండరు. అయితే వాటిని రాసింది దాసరి సుబ్రహ్మణ్యం అన్న విషయం అందరికీ తెలియకపోవచ్చు. నిండు 54 సంవత్సరాలు (1952 - 2006) 'చందమామ' సంపాదకవర్గ సభ్యుడిగా ఉండి, తర్వాత అనారోగ్య కారణంగా పదవీ విరమణ చేసి, ప్రస్తుతం విజయవాడలో స్థిరపడ్డారాయన.

దాసరి సుబ్రహ్మణ్యం తెనాలి సమీపంలోని పెదగాజులూరులో జన్మించారు. స్వయంకృషితో మంచి రచయిత అయ్యారు. ఆణిముత్యాలలాంటి కథలు రాశారు. 'ఇంద్రాణి', 'పగటి కలలు' అనే పేర్లతో వీరి కథాసంకలనాలు వచ్చాయి. వీరి ఇంకొన్ని రచనలు ఇతర కథాసంకలనాలలో చోటు చేసుకున్నాయి. మారు పేర్లతో ఎన్నో డిటెక్టివ్, మిస్టరీ కథలు, నవలలు రాశారు.

బాలల భావనాశక్తిని పెంచటంకోసం, వారికి ఉల్లాసాన్ని కలిగించటంకోసం రాశారు. అందులో కొన్ని, 'తోకచుక్క', 'మకరదేవత', 'ముగ్గురు మాంత్రికులు', 'కంచుకోట', 'జ్వాలాద్వీపం', 'రాకాసిలోయ', 'పాతాళదుర్గం', 'శిథిలాలయం', 'యక్షపర్వతం', 'రాతిరథం', 'భల్లూక మాంత్రికుడు', 'మాయా సరోవరం', వీటిలో రాక్షసులూ, భూతాలూ, యక్షులూ, నాగకన్యలూ, రెక్కల మనుషులూ, మొసలి మనుషులూ, మరుగుజ్జు దేశస్థులూ, వృశ్చిక జాతివాళ్ళూ, ఉష్ణయోధులూ, నరభక్తులూ, మాంత్రికులూ, తాంత్రికులూ, ఆటవికులూ, అఘోరీలూ కాక గండభేరుండాలూ, పొలాల దున్నే సింహాలూ, రథం నడిపి ఏనుగులూ మనకి కనిపిస్తాయి. వైవిధ్యభరితమైన పాత్రలతో పాటు, అడుగడుగునా ఉత్కంఠ కలిగించే సన్నివేశాలు, అనూహ్యమైన మలుపులూ ఉంటాయి.

చిన్నపిల్లలకోసం సాహసం, మంత్రతంత్రాలు, అద్భుతమైన సంఘటనలతో కథలు రాయాలనే ఆలోచన ఆయనలో కలిగించినవి: కథా సరిత్యాగరం, పంచతంత్రం, దశకుమార చరిత్ర, పాండురంగమహాత్యం కావ్యంలోని నిగమశర్మ కథలాంటివి కొన్ని.

'పాతాళ దుర్గం'లో ఒక రాక్షసుడు రాకుమారైన అపహరిస్తే, ఆమెను రక్షించడానికి ఒక మాంత్రికుడు మరో రాక్షసుని సహాయం తీసుకుంటూ, "వీడి రావణుడి పాలిటి విభీషణుడివంటివాడు. వంశ ద్రోహులేకాలంలోనూ ఉంటుంటారు" అంటాడు. ఏ కథనైనా మన పురాణ గాధలు, ఇతిహాసాలలోని విషయాలతో కలిపి, అన్నీ మన భారతీయ సంస్కృతికి చెందినవనిపించేలా చేస్తారు. రాక్షసులని మనుషులు జయించడమూ, సామాన్యులలో అసాధారణ శక్తులుండడమూ - వగైరాలన్నీ అభూత కల్పనలే అయినా - అవి పిల్లలని ఉత్తేజపరుస్తాయి. లోభం, దురాశ, అసూయ, అధికార అహం, అధర్మం, ద్రోహం, కుట్ర, కృతఘ్నత శిక్షించబడటం, పిల్లలకి తృప్తినిస్తుంది.

ధైర్యసాహసాలు, సద్బుద్ధి, స్నేహపాత్రత, త్యాగం, ఔదార్యం, కార్యదీక్ష - లాంటి మేలిక భావాలు బాలలో నాటి వారికి నైతిక బలాన్ని కలిగిస్తాయి. అనూహ్యమైన మానవాతీత సంఘటనలు, మంత్రతంత్రాలు - పిల్లల కల్పనా శక్తికి పదును పెడతాయి.

ఈ కథలలో మానవాతీతమైన సంఘటనలన్నా వాటిలో అసహజ మనస్తత్వం మనకు ఎక్కడా కనిపించదు. నిజానికి దాసరి సుబ్రహ్మణ్యం రసపోషణకోసమే ఈ అసంభవాలను వాడతారు. ఎందుకంటే రసోవృత్తి సహజమనస్తత్వాన్ని పురస్కరించుకునే సాధ్యమౌతుంది కనుక. 'భల్లూక మాంత్రికుడు' కథలో - మాంత్రికుడు తలారిని భల్లూకంగా మార్చినా, వాడి ఆలోచనలు సహజంగానే ఉంటాయి. మనిషిగా పుట్టి, మనిషిగా జీవించిన తను అరణ్యాలు పట్టి ఏ తేనె పట్టో తింటూ జీవించటం కన్నా నీచం మరొకటున్నదా అని అనుకుంటాడు. "మరి నా దినభత్యం? దారులు కొట్టుతూ బతికేంత నీచుణ్ణి కాదుకదా!" అంటాడు తలారి. స్వతహాగా హాస్యపియులైన దాసరి ఇలాంటి పాత్రలని ప్రవేశపెడుతుంటారు.

జీవన్మరణ సమస్యతో ఒక ప్రక్క అందరూ సతమతమౌతుంటే, "మరి నా పదో పెళ్ళాం సంగతి ఏం చేస్తారు?" అని గడియ గడియకూ వారికి గుర్తు చేస్తూ తన మౌఢ్యం చూపించే పులిందుడనే ఆటవికుడిలాంటి పాత్రలను సృష్టిస్తుంటారు.

ప్రకృతి వర్షనలూ, సౌందర్య వర్షనలూ లేకుండా వర్షనలో వ్యర్థపదార్థాలు లేకుండా 'కీకారణ్యం', 'చిమ్మచీకటి', 'మహాకాయుడు' లాంటి మాటల్లో ఊహకు తావిచ్చేటట్లు రాయడంలో వీరికి వీరే సాటి. చిన్న పిల్లలకు అర్థమయ్యేలా తేలిగ్గా ఉంటుంది. ఒక చిన్న పేరాలో విస్తృతమైన దృశ్యాన్ని కళ్ళముందుంచగలరు దాసరి. 'ఆ కొండ మీద పెద్ద వృక్షాలు, పొదలు కిక్కిరిసి ఉన్నవి. ఎదురుగా ఒక చిన్న జలపాతం ఉంది. అతడు దాహం తీర్చుకునేందుకు పోగానే నీటి ధార కట్టుబడిపోయింది. నిలువెత్తు ద్వారం కనిపించింది. అదొక గుహ. లోపల అగ్నిజ్వాలలు లేస్తున్నవి'.

దాసరి వర్షనలకు దీటుగా, ఆయన పద చిత్రాల శిల్పాన్ని స్వర్ణీయ 'చిత్రా' సృష్టించేవారు. ఈ రంగుల బొమ్మల సీరియల్ను కేవలం తెలుగువారికే పరిమితమైనవి కావు. అని భారతీయ భాషలలోకి అనువదించబడేవి. మనదేశంలోని అన్ని ప్రాంతాల ఆచార వ్యవహారాలు, సంప్రదాయాలు, సంస్కృతిని ప్రతిబింబించేవి. అన్ని వయసులవాళ్ళూ చదివి ఆనందించేలా రూపొందించబడేవి.

దాసరి సుబ్రహ్మణ్యంగారి రంగుల బొమ్మల సీరియల్ను చిన్నతనం నుంచీ చదువుతూ ఎన్నో తరాల వాళ్ళు పెద్దవాళ్ళయ్యారు. వాటి ప్రభావం వాళ్ళ మనసుల మీద ఈనాటికీ ఉంది. వీరి రచనలని 'చందమామ'లో పునర్ముద్రిస్తూ, నేటి తరం పాఠకులకి అవి తిరిగి చదివే అవకాశాన్ని కల్పిస్తున్న 'చందమామ' యాజమాన్యం వారికి కూడా మనం కృతజ్ఞులుగా ఉండాలి. ఒంటరిగా ఉండడానికిష్టపడే మనస్తత్వం ఉండడం వలన తన రచనలద్వారా బాలలకి ఎంతో అభిమానపాత్రుడైన దాసరి సుబ్రహ్మణ్యంగారికి బాల సాహిత్యరంగంలో రావలసినంత గుర్తింపు రాలేదు.

వేమూరి సత్యనారాయణ

- వసుంధర

ఆంధ్రప్రభ వారపత్రికలో శ్రీ శ్రీరమణ నిర్వహించిన అద్భుతమైన శీర్షిక శ్రీ ఛానెల్. ఇతరులని ప్రశంసించడమనే ముసుగులో తెలివిగా సోయ్యర్లని ఇరికించే ప్రక్రియని ఆయన గొప్పగా విశ్లేషించారు. శ్రీ వేమూరి సత్యనారాయణ గురించి మేము చెప్పే నాలుగు మాటలూ అందుకు ఉదాహరణగా నిలిచే అవకాశముంది. కానీ తప్పదు. ఆరంభంలో మా ఎదుగుదల ఆయనతో ముడిపడి ఉంది మరి. శ్రీ రమణ దీన్ని ముందరి కాళ్ళకి బంధమంటే కూడా కాదనలేం. ఇక విషయంలోకి వస్తే -

‘మృత్యుదేవత’ అనే చిన్న క్రైమ్ తరహా నవల వ్రాసి 1975 లో జ్యోతి మాస పత్రికకి పంపితే - అది వేసుకుంటున్నట్లు శ్రీ వేమూరి సత్యనారాయణ నుంచి ఉత్తరం వచ్చింది. అదే మాకు తొలిసారిగా ఆయన పేరుతో పరిచయం. ఆ తరహా రచనల్ని సాంఘిక పత్రికల్లో వేసే సంప్రదాయం అప్పట్లో లేకపోవడం

వల్ల మా కప్పుడు ఆశ్చర్యానందాలు కలిగిన మాట వాస్తవం. ప్రచురణ సమయానికి మేము జర్నల్లో ఉంటే ఆ చిరునామాకి ఓ కాపీ పంపడం వారి సహృదయతకి నిదర్శనం. తర్వాత ముళ్ళపూడి - మునిమాణిక్యంల మిశ్రమ ప్రభావముండి - మాదంటూ ఓ ముద్ర కూడా వేయగల ‘పెళ్ళయ్యాక చూడు’ అనే నవల 1976లో వ్రాసాం. అది మాకెంతో నచ్చినా అలాంటి నవలకి సంపాదకులతో పరిచయాలవసరమని మా నమ్మకం. విలక్షణమైన రచనల్ని ఆదరిస్తుందని జ్యోతికి పంపితే - వేమూరి సత్యనారాయణ ఆ రచనని ప్రచురణకి స్వీకరించడమే కాక - ఎంతగానో ప్రశంసిస్తూ ఉత్తరం వ్రాసారు. మాసపత్రిక నవలానుబంధం సైజుకి కుదించాల్సి వస్తే - పాఠకుల్ని మరిన్ని నవ్వుల జల్లులకి దూరం చేస్తున్నందుకు బాధగా ఉందన్న వారి వినయం కొత్తగా నవలా రచన ప్రారంభించిన మాకు ఆశ్చర్యమే కదా! అది మాకు వారి మలి పరిచయం. ఆ తర్వాత మేము ‘పెళ్ళి చేసి చూడు’ అనే కుటుంబ నవల ఒక వినూత్న ప్రయోగంగా వ్రాసి పంపామంటే అప్పటికి వేమూరి సత్యనారాయణ అభిరుచిపై కలిగిన నమ్మకమే కారణం. ఒక మధ్య తరగతి కుటుంబంలో జరిగిన పెళ్ళి వివరాలనిచ్చే ఆ కథ ఎందరో అపరిచతుల ప్రశంసలనందుకుంది. 2007 లో మా అభిమాన ఆరాధ్య రచయిత ముళ్ళపూడి వెంకటరమణ (అంతవరకూ మాతో ఎటువంటి పరిచయం లేకపోయినా) ఆ నవల చదివి చెన్నై నుంచి ఫోన్ చేసి చాలాసేపు అభినందించినప్పుడు - ప్రచురించిన సంపాదకుణ్ణి గుర్తుచేసుకున్నాం. సత్యనారాయణకా విషయం తెలిసేసరికి మేము అమెరికాలో ఉన్నాం. అప్పుడాయన తానెన్నిక చేసిన నవలకి లభించిన ప్రశంసలకి గర్వపడుతూ అమెరికాకి ఫోన్ చేసి అభినందించారు. సంపాదకుడిగా ఆయనకున్న అంకితభావానికి అంతకంటే ఉదాహరణ ఏం చెప్పగలం? జ్యోతి నవలల పోటీలో ద్వితీయ బహుమతి

పొందిన మా 'వరాలిచ్చే దేవుళ్ళు' నవలకి సినిమా అవకాశంవస్తే తనే చొరవ తీసుకుని మాకా విషయం తెలిపి 1980లో కాబోలు మమ్మల్ని చెన్నై రప్పించారు. అదే మాకు ఆయనతో తొలి ముఖపరిచయం. ధనికొండ హనుమంతరావు తనయుడు శ్రీధర్ ప్రారంభించిన ప్రమోద అనే పిల్లల పత్రికకి సలహాదారుగా ఉంటూ - తర్వాత కొంతకాలానికి ఆ పత్రికని ఆయన తనే నిర్వహించడమూ మాకు తెలుసు. మరోసారి వేరే సినిమా పనిమీద మద్రాసు వెళ్ళినప్పుడు - ఆయన ఇంట్లో 'మంచు పల్లకి' సన్నాహాలు కుటుంబ వ్యవహారాలా నడవడం కళ్ళారా చూడడం మరుపురాని అనుభవం. అప్పట్నుంచీ మేము పరస్పరం హితులం, సన్నిహితులం. ఆయన తత్వం ఎటువంటిదంటే - సినీలోకంలో ఆయన ఎన్నో విజయాలు సాధించినా ఆర్థికంగా బావుకున్నది లేదు. ఇప్పటికీ ఆయన ఆసక్తి సాహిత్యమే ఐనా - పత్రికాలోకంలో అనుకూల వాతావరణమూ లేదు. తెలుగునాట చెప్పుకోతగ్గ మంచి పత్రికలున్నప్పటికీ - ఆయన సంపాదకత్వంలో ఓ పత్రిక లేకపోవడం ఆ మేరకి మన పత్రికా రంగానికి లోటు. ఎందుకంటే ప్రాచుర్యం పొందిన జ్యోతి వంటి మాసపత్రికని ఎనిమిది సంవత్సరాల పాటు ఆ స్థాయిలో నిర్వహించడం సామాన్య విశేషం కాదు. మాకున్న పరిమిత జ్ఞానం ప్రకారం - ఆయన హయాంలో ఊపిరి పోసుకున్న వారిలో మాకు తెలిసి మేము కాక యండమూరి, మల్లాది, (మీరా) లక్ష్మి ఉన్నారు. ఒకొక్కరే నోరు విప్పితే - ఆయన గురించి మరిన్ని కుతూహల విశేషాలు తెలియగలవని నమ్మకం. ఈ అక్షర జాలం అందుకు సహకరిస్తుందని ఆశ. ఇంతకుమించి ఆయన చెప్పరని కూడా - ఆయనచేత కొంత చెప్పించే ప్రయత్నం చేసి అదాయన మాటల్లోనే ఇక్కడ అందజేస్తున్నాం.

తన గురించి శ్రీ వేమూరి సత్యనారాయణ మాటల్లో

బీయస్సీ చదివే (1962 -65) రోజుల్లో - నేనూ పత్రిక నడపాలన్న ఆసక్తి పుట్టింది. నేను, కంకిపాటి గంగరాజు (కవి), మండవ గోపాలకృష్ణ (సినీ నిర్మాత), వేమూరి బలరాం (స్వాతి) ఒకే ఊరికి (ఘంటసాలపాలెం) చెందిన సమకాలికులం. నేను, బలరాం, నాగేశ్వరరావు, తుమ్మల గోపాలరావు (తర్వాత కొన్నాళ్ళు ప్రభవ మాసపత్రిక నడిపారు) సమాన వాటాదారులుగా స్వాతి మాసపత్రికని 1970లో ప్రారంభించాం. మేమందరం ప్రభుత్వోద్యోగాల్లో ఉండడంవల్ల సంపాదకుడిగా మండవ గోపాలకృష్ణ పేరు వేసి, శీలా వీరాజుని గౌరవ సంపాదకులుగా అభ్యర్థించాం. తొలి సంచిక ముఖ చిత్రం బాపు (అదే తర్వాతనుంచి స్వాతి చిహ్నమైంది), స్వాతి మకుటాక్షరాలు చంద్ర (ఇప్పటికీ కొనసాగుతున్నాయి) సమకూర్చారు. సంపాదకవర్గంలో నాది ప్రముఖపాత్ర. పత్రికకి పేరొచ్చినా నడపడం కష్టంగా ఉండేది. ఆకారణంగా మధ్య మధ్య చిన్న చిన్న మనస్పర్థలు వచ్చి నిర్వహణలో కొంత ప్లబ్లతకి దారి తీసింది. అలా నాలుగేళ్ళు గడిచాయి. అప్పటికి బలరాంకి కొంత అనుభవమూ, నమ్మకమూ కలగలిసి, ధైర్యం చేసి మొత్తం పత్రికని తనే నడుపుతాననడమే కాక - కొంత గడువిస్తే మిగతా పెట్టుబడులు తిరిగొచ్చేస్తానన్నాడు. అలా మేము 1973లో పెద్ద మనుషుల ఒప్పందంతో ధర్మబద్ధంగా విడిపోయాం. ఇప్పుడు స్వాతి ఎదుగుదల చూస్తే - బలరాం పట్ల స్నేహభావాన్ని మించిన గౌరవభావం కలుగుతుంది.

రీడర్స్ డైజెస్ట్ పత్రికలోని 'జీవితం నుంచి నేనేం నేర్చుకున్నాను?' అన్న శీర్షిక నాకు వచ్చింది. ఆ ప్రేరణతో అదే తరహా శీర్షిక స్వాతిలో నిర్వహించాలని తెన్నేటి విశ్వనాథం, భానుమతి, ఎన్టీరామారావు, నార్ల వెంకటేశ్వరరావు వంటి ప్రముఖులకి ఉత్తరాలు వ్రాసాను. ఒక్క నార్లనుంచి మాత్రమే ప్రతిస్పందన వచ్చింది.

నా ఆలోచనలు మేధావి వర్గం దిశలో ఎక్కువగా నడుస్తున్నాయని స్వాతి నడిపే రోజుల్లో బలరాం నన్ను హెచ్చరించాడు. సంపాదకుల్లో మూడింట రెండు ఓట్లు పడినప్పుడే కథని ఎన్నిక చేయాలని మేము నిర్ణయించాం. అలా ఒకసారి 'థాంక్యూ వెరీ మచ్' అనే కథకి నా ఒక్కడి ఓటు మాత్రమే పడడం వల్ల తిప్పి పంపాల్సివచ్చింది. ఆ కథ నాకెంతగా వచ్చిందంటే - 1973లో జ్యోతి మాసపత్రికకి సంపాదక బాధ్యతలు స్వీకరించాక - ఆ కథ కోసం అన్వేషణ ప్రారంభించాను. రచయిత్రి పేరు అపర్ణ అనీ, ఊరు గుంటూరు అనీ గుర్తు. అదే ఊరికి చెందిన ప్రతాప రవిశంకర్ అనే మరో రచయితని - ఆరా తీయమని కోరాను. ఆయన శ్రమ

ఫలితంగా అపర్ణ అన్నది కలం పేరనీ, రచయిత అసలు పేరు చలపతి అని తెలిసింది. తిరిగొచ్చిన కథలు లోపభూయిష్టమని భావించే ఆ రచయిత ఆ కథ నెప్పుడో చించిపారేసాడట. నేను అడిగానని మళ్ళీ వ్రాసి పంపిన ఆ కథ - అప్పటికి బాగున్నా - పూర్వపు పస కోల్పోయిందనిపించింది. ఆ కథలో నాకు గుర్తున్న కొన్ని మంచి అంశాలని ఆయనకి గుర్తుచేసి మళ్ళీ తిరగ్రాహించి ప్రచురించాను. పూర్వమంత కాకపోయినా ఆ కథకి ఎనభై శాతమైనా పూర్వవైభవం కలిగిందనిపించింది.

నేను జ్యోతి నిర్వహిస్తున్నప్పుడు లక్ష్మి అనే రచయిత్రి 'మీరా' అనే చాలా పెద్ద నవల పంపారు. నాకు నమ్మకమున్న వారు చదివి బాగుందంటే నేను కేవలం పదిహేను పేజీలు మాత్రం చదివి - ఈ రచయిత్రి 'మరో యద్దనపూడి' అన్న నిర్ణయానికి వచ్చాను. ప్రచురితమయ్యాక ఆ నవల ఆమెని 'మీరా లక్ష్మి'ని చేసింది. 1981 లో నేను జ్యోతిని విడిచి వచ్చినా ఆ నవల ప్రచురణ సీరియల్ గా కొనసాగింది.

యండమూరి తొలి నవల్లో ఒకటైన 'యుగాంతం' ముందు నాకు సినాస్పెన్ గా వచ్చింది. అది బాగున్నప్పటికీ మొత్తం నవల చదివాకనే ప్రచురణపై నిర్ణయం తీసుకున్నాను. మల్లాది వెంకట కృష్ణమూర్తి 'మేఘమాల' నవల చదివి ముగింపులో హీరోని చంపడం నచ్చక ఆ విషయం ఆయనకి చెప్పాను. మేమిద్దరం కలిసి మాట్లాడుకున్నాక మల్లాది నాతో ఏకీభవించి ముగింపు మార్చారు. ప్రముఖ చలనచిత్ర దర్శకుడు వంశీ కూడా జ్యోతి పత్రిక ద్వారానే నాకు పరిచయం. అతడి రచనలు చదివినప్పుడు 'మరో చలం' అనుకున్నాను.

నేను జ్యోతి పత్రికకి సినిమా కబుర్లు కూడా సేకించేవాణ్ణి. అలా సినీ జర్నలిస్టుగా వ్యవహరిస్తుండగా - ఒక తెలుపు - నలుపు చిత్రాన్ని పొరపాటున రంగుల చిత్రంగా అభివర్ణించినందుకు సినీప్రముఖుడు విజయ బాపినీడుతో వివాదం అనతగ్గ సంవాదం ఏర్పడింది. పొరపాటునే తప్ప అభియోగాన్ని ఆమోదించని నా తత్వంతో అది చాలా దూరమే వెళ్ళినా - చివరికి మళ్ళీ మేమిద్దరం స్నేహంలో యధాస్థితికి రాగలిగాం. జ్యోతి పత్రికకి సినీ జర్నలిస్టుగా ఉండగానే - నటుడు విజయచందర్ తో పరిచయమైంది. ఆయన తన 'కరుణామయుడు' చిత్రానికి స్పెషల్ పబ్లిక్ రిలేషన్స్ ఆఫీసర్ కావాలంటే మిక్కిలినేని జగదీష్ బాబు పేరు సూచించాను. నెల గడిచినా ఆయన పత్రాలేడని నామీద నిందపడితే నేనే ఆ బాధ్యత స్వీకరించాల్సివచ్చింది. ఆ చిత్రం సాధించిన ఘనవిజయం నన్ను సినీ వ్యాసంగానికి మరింత దగ్గర చేసింది. అంతకాలం దగ్గర స్నేహితుడిగా మాత్రమే కొనసాగుతున్న తమ్మారెడ్డి భరద్వాజ కూడా అప్పుడు నాకు తన రెండు చిత్రాల పబ్లిక్ రిలేషన్స్ ఆఫీసర్ బాధ్యత అప్పగించాడు. తర్వాత బాపు దర్శకత్వంలో 'రాజాధిరాజు' చిత్రానికి పనిచేస్తూ రాజమండ్రిలో ఉండగా గోదావరి ఫైనాన్స్ కంపెనీ అధినేత ఎమ్మార్ ప్రసాదరావు కలిసారు.

సినీ నిర్మాత కావాలన్న ఆయన ఉత్సాహం, పెట్టుబడి - నన్ను 'గోదావరి చిత్ర' బానర్ మీద 'మంచు పల్లకి' (1982) చిత్ర నిర్మాణానికి పురికొల్పాయి. ఆరంభంలో సంపదించిన కొందరు ప్రముఖ దర్శకులు బిజీగా ఉండడంతో - తానింకా దర్శకత్వపు బాధ్యతలు చేపట్టడానికి మానసికంగా సిద్ధపడలేనన్న వంశీని దర్శకత్వానికి ఒప్పించాను. సినిమాటోగ్రాఫర్ గా హరి అనుమోలుకి, నటుడిగా మల్లిఖార్జున రావుకి కూడా ఇది తొలి చిత్రం. స్వాతి (క్రాంతికుమార్), లేడీస్ టైలర్ (సవంతి మూవీస్) చిత్రాలకి ప్రొడక్షన్ డిజైనర్ గా చేసాక - నేను సినీరంగంలో పూర్తిగా స్థిరపడిపోయానని చెప్పాలి. ప్రస్తుతం ఆ రంగంలోనే బిజీగా ఉన్నాను.

సినీ రంగంలో రచయితలకీ దర్శకులకులాగే - పత్రికారంగంలోనూ - సంపాదకులకీ రచయితలకీ అవినాభావ సంబంధముంది. రచయితగా నేను చేసిన ప్రయత్నాల్లో ముఖ్యమైనది 1973లో 'మై డియర్ ఫూల్.' ఇది ఆంధ్రపత్రికలో యర్రంశెట్టి శాయి, డి.ప్రభాకర్, తాడిమళ్ళ రామకృష్ణ, చందు సోంబాబులతో కలిసి గొలుసు కథగా వ్రాసాను. వసుధ పత్రికలో 'పారిజాతం', జ్యోతి పత్రికలో 'నాలుగో నెల మొదలైంది', మరో పత్రికలో 'జలతారు' (సంపాదకులు - నాయని కృష్ణమూర్తి) నాకు గుర్తున్న ఇతర కథలు. చంద్ర బొమ్మకి కథవ్రాసే ప్రక్రియగా - జ్యోతి దీపావళి ప్రత్యేక సంచికకి 'ఓటమి' వ్రాసాను. సినీరంగంలో తరచుగా కథా సహకారిస్తున్నా - పత్రికాముఖంగా బహుశా అదే నా ఆఖరి కథ .

లలిత సంగీత శిక్షణాలయం..ఆయనకదో యజ్ఞం..!

ఆయనో గాయకుడు, సంగీత దర్శకుడు, సంగీతం నేర్పే గురువు. లలిత సంగీతంలో తనదైన పట్టు సాధించి దాదాపు వెయ్యి ఆడియో కేసెట్ల రూపకల్పనలో పాలు పంచుకున్నారు. సినీ, టి.వి. ఎపిసోడ్స్ కి సంగీత దర్శకత్వం వహిస్తున్నారు. సినీ పాటల జోరుని తట్టుకుని, వివిధ వేదికలమీద లలిత సంగీత కచేరీలు చేస్తున్నారు. ఇది పెద్ద గొప్పగా అనిపించకపోవచ్చు కానీ వారంలో ఆరు రోజులు తన వృత్తితో బిజీగా వున్నా ప్రతి ఆదివారం ఆయన చేపడుతున్న ఒక కార్యక్రమం మాత్రం ఆయన్ని లలిత సంగీత రంగంలో ప్రత్యేకమైన వ్యక్తిగా నిలబెడుతుంది.

లిటిల్ మ్యూజిషియన్స్ ఎకాడెమీ పేరుతో పది సంవత్సరాల క్రిందట ఆయన మొదలుపెట్టిన 'బాలబాలికలకి ఉచిత లలిత సంగీత శిక్షణ' అన్న కార్యక్రమం నిర్విఘ్నంగా సాగుతూ ఆయన శిష్యుపరంపరని కొనసాగిస్తోంది. ప్రస్తుతం వివిధ టి.వి.ఛానెళ్ళలో వస్తున్న సింగింగ్ రియాల్టీ షోస్ లో పాల్గొనే బాల గాయనీ గాయకుల్లో 85 శాతం మంది ఈయన వద్ద శిక్షణ పొందిన వారే అంటే లలిత సంగీత రంగంలో ఆయన చేసిన, చేస్తున్న కృషి ఏమిటో తేలికగా అర్థం చేసుకోవచ్చు. జాతీయ స్థాయిలో పేరు పొందిన కారుణ్య, హేమచంద్ర లాంటి గాయకులు కూడా తొలిరోజుల్లో ఈయన వద్ద శిక్షణ పొందిన వారే!

ఆయనే రామాచారిగా అందరికీ పరిచయం ఉన్న కొమాండూరి రామాచారి గారు.

హైదరాబాదులో ఉంటున్న వారణాసి నాగలక్ష్మి గారితో ఫోన్ లో మాట్లాడుతున్నప్పుడు మాటల మధ్యలో వాళ్ళ అమ్మాయిని టి.వి.లో పాటల షోటీల్లో చూసామని అన్నాను. ఆ సందర్భంలో తమ పాపకి లలిత సంగీతం నేర్చిన రామాచారి గారి గురించి, ఆయన చేస్తున్న ఉచిత లలిత సంగీత శిక్షణ గురించి ప్రస్తావించారు. ఆయన పిల్లలకి సంగీతం నేర్పడంలో తీసుకుంటున్న శ్రద్ధ గురించీ, ఫలితాల గురించీ తను ప్రత్యక్షంగా గమనించానని నాగలక్ష్మి గారు చెప్పారు. రామాచారి గారి పేరు వినగానే హైదరాబాదులో ఉండగా దూరదర్శన్ లో ఆయన లలిత సంగీతం విన్న సన్నివేశాలు గుర్తొచ్చాయి. నాగలక్ష్మిగారే ఆయన ఫోన్ నంబరు ఇచ్చారు.

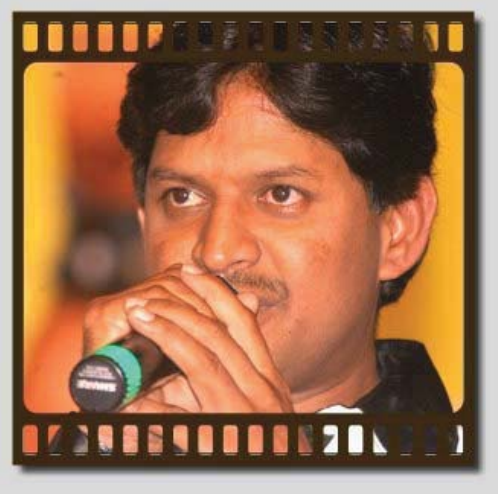
ఒకటి రెండు సార్లు పరిచయాలయ్యాక సంక్రాంతి రోజు ఇంటర్వ్యూకి టైము కుదిరింది మా ఇద్దరికీ.. దాదాపు రెండు గంటలు మాట్లాడుకున్నాం. వ్యక్తిగా, గాయకుడిగా, గురువుగా, సమాజం పట్ల బాధ్యత గల కళాకారుడిగా రామాచారి గారు చేస్తున్న సేవలూ, ఆయనకి గల భవిష్యత్ ప్రణాళికలు వివరంగా చెప్పారు.

ఎక్కడో మెదక్ దగ్గర మూల పల్లెటూరిలో బాల్య జీవితాన్ని మొదలు పెట్టి, కేవలం సంగీతం నేర్చుకోవాలన్న తపనతో హైదరాబాదులో అడుగుపెట్టి ఒంటరిగా ఎన్నో ఆటుపోట్లని ఎదుర్కొని స్వయం శక్తితో ఒక్కొక్క ఇటుకే పేర్చుకుంటూ ఆయన నిర్మించుకున్న లలిత సంగీత స్వరాల పొదరింటిని 'కౌముది' పాఠకులకి పరిచయం చేయడానికి ఆనందిస్తున్నాం.

- కొముది

రామాచారి గారూ.. సర్కాంతి రోజు.. మీరు ఫేమిలీ తో గడిపే సమయాన్ని మేము డిస్టర్బ్ చేస్తున్నామేమో!?

లేదండీ. ఇదే మంచి రోజు. ఈ రోజు ఇలా అంతర్జాతీయంగా ఖ్యాతి పొందిన పత్రికా పాఠకులకి పరిచయం చేసే ఈ మాటలకన్నా మంచి పని ఏముంటుందండీ. !

అందరూ సినిమా పాటల హోరులో పడి కొట్టుకుపోతుంటే మీరు మాత్రం లలిత సంగీతంలో నిమగ్నమవడానికి కారణమేమిటో చెబుతారా?

మీ ప్రశ్నకి సూటి సమాధానంలోకి వెళ్ళబోయే ముందు చిన్న వివరణ. లలిత సంగీతంలో ఎక్కువ సమయం గడుపుతున్నా, నేను సినిమా సంగీతానికి వ్యతిరేకం కాదండీ. నిజానికి నేను కూడా కీరవాణి గారు లాంటి కొంతమంది ప్రముఖ సంగీత దర్శకులకి సహాయకుడిగా పనిచేసాను. నేను సొంతంగా 'ప్రేమలేఖ రాసా' అనే చిత్రానికి సంగీత దర్శకత్వం వహించాను కూడా. ఇంకా అనేక టి.వి.ఛానెళ్ళలోని సీరియల్స్ కి సంగీత దర్శకత్వం వహిస్తున్నాను.

ఐతే లలిత సంగీతం విషయానికి వస్తే -

మన తెలుగు వారి సంగీత పెన్నిధి అంతా లలిత సంగీతంలోనే ఉందండీ. అలనాడు పాలగుమ్మి విశ్వనాథం, చిత్తరంజన్, మల్లిక్, ఎన్.సి.వి.జగన్నాథాచార్యులు, బాలాంత్రపు రజనీ కాంతరావు లాంటి మహా మహులు స్వరపరచిన అనేక లలిత గేయాలు వింటే ఈ లైట్ మ్యూజిక్ గొప్పతనమేమిటో తెలుస్తుంది. సినిమా బీట్ పాటలకి అలవాటు పడిన ఈ తరానికి మన లలిత సంగీతంలో ఉన్న గొప్ప తనాన్ని పరిచయం చేయడమే కాక అందులో నిష్ణాతుల్ని చేయడం కూడా నా ఆశయం. ఆ దిశగానే నా కార్యక్రమాలన్నీ సాగుతున్నాయి.

కొత్తగా గాయనీ గాయకులౌదామనుకుంటున్న బాలబాలికలు సినిమా పాటల అభ్యాసంతో మొదలు పెడుతున్నారు. ఒక పాటని పదే పదే విని, అనుకరిస్తూ పాడడం వల్ల తప్పని సరిగా ఒరిజినల్ సింగర్స్ ప్రభావం ఉంటుంది. అలా సాధన చేసిన వారు సొంతంగా పాడడం వద్దకి వచ్చేసరికి అంత పరిణితి చూపించలేక పోవచ్చు.

ఏ ప్రభావమూ లేని లలిత గీతాలని నేర్చుకోవడంతో మొదలు పెడితే తమ సొంత గొంతు, సొంత శైలి అలవడుతాయి. తమంత తాముగా ఏ కొత్త పాటనైనా పాడే ఆత్మ విశ్వాసం వస్తుంది.

మరో కారణం - లలిత గేయాలు దాదాపు అన్నీ ఉత్తమ సాహిత్యంతో కూడుకున్నవే కాబట్టి తెలుగుభాషా మధురిమలని ఆస్వాదిస్తూ గాన ప్రపంచంలో విహరించడానికి వీలౌతుంది.

లలిత సంగీత రంగంలో మీ కృషి గురించి చెప్పండి

మరుగున పడిపోతున్న అలనాటి ప్రముఖులు స్వరపరచిన 'మనసాయెరా మాధవా.. నినుచూడ...', 'రామ చరణం...రామ చరణం..మాకు శరణం..'..లాంటి పాటలతో బాటుగా నేను సొంతంగా స్వరపరచిన లలిత గేయాలని కూడా నా వద్దకి వచ్చే పిల్లలకి

నేర్చిస్తున్నాను.

ఇంతవరకూ సంగీత దర్శకుడిగా, గాయకుడిగా, మ్యూజిక్ కండ్క్టర్ గా దాదాపు 1000 ఆడియో కేసెట్స్ రూపొందించడంలో పాలు పంచుకున్నాను. ఆకాశవాణిలో గ్రేడ్ 1 కంపోజర్ గా, బి-హై గ్రేడ్ సింగర్ గా సర్టిఫికేట్లు తెచ్చుకున్నాను.

అలానే లలిత సంగీతాన్ని సామాజిక ప్రయోజనానికి ఉపయోగించడంలోకూడా మంచి ఫలితాలని సాధించాము. ఎప్పటికప్పుడు సమాజంలో తలెత్తుతున్న సాంఘిక సమస్యల ఆధారంగా కూడా పాటలు రాసుకుని వివిధ వేదికల మీద ప్రదర్శనలిచ్చి ప్రజలని చైతన్యం చేయడంలో మా వంతు కృషి చేస్తున్నాము.

ఇటీవల పలు తెలుగు ఛానెళ్లలో వస్తున్న చిన్న పిల్లల పాటల రియాలిటీ షోస్ లోని చిచ్చర పిడుగులంతా మీ వద్ద శిక్షణ పొందిన వారే అని విన్నాము. వాళ్లని పరిచయం చేసుకునేప్పుడు పది మందిలో దాదాపు 8 మంది వరకూ మీ వద్దనే తర్బీదు పొందామని అంటున్నారు. ఆ విశేషాలు చెప్పండి.

మీరు విన్నది నిజమేనండీ. ఐతే నా వద్ద సినిమా పాటలు అభ్యాసం చేయడానికి ముందు వాళ్లకి లలిత సంగీతంలో ప్రావీణ్యం వచ్చేలా చేస్తున్నాము. ఇందుకోసమని 1998లో లిటిల్ మ్యూజిషియన్స్ ఎకడమీ అనే సంస్థని మొదలు పెట్టాము.

అదెలా జరిగిందంటే అప్పుడప్పుడే మద్రాసు నుంచీ తెలుగు చలన చిత్ర పరిశ్రమ హైదరాబాదుకి తరలి వస్తోంది. చాలామంది సినీ సంగీత దర్శకులు గాయనీ గాయకుల్ని మద్రాసు నుంచీ, ఇతర నగరాల నుంచీ తెచ్చుకునే వాళ్ళు. కోర్స్ పాడడానికి కూడా వేరే చోట్ల నుంచీ గాయనీ గాయకుల్ని తెచ్చుకునే వారు. 'హైదరాబాదులో శాస్త్రీయ సంగీత పాడే వాళ్ళున్నారు కానీ సినిమా పాటలకి తగినట్లుగా క్రియేటివ్ గా, ఫ్లెక్సిబుల్ గా పాడే వాళ్ళు లేరని' అంటుండేవాళ్ళు.

ఒక చిన్న విషయం గమనించాలండీ.. శాస్త్రీయ సంగీతం అనేది సంగీత భాషలో గ్రామర్ లాంటిది. మన భాషలో గ్రామర్ నేర్చుకున్నాక కవితలో, కథలో వ్రాయాలంటే కావల్సిన అధ్యయనం, అభ్యాసం వేరు. అలానే లలితగీతాలు, సినిమా పాటలు పాడాలంటే అవసరమైన అభ్యాసం వేరు. ఆ వెలితిని కొంతవరకైనా పూరించే ప్రయత్నంలోనే మా లిటిల్ మ్యూజిషియన్స్ ఎకాడమీ స్థాపించడం జరిగింది.

గత పదేళ్ళుగా దాదాపు 500 పైగా బాల గాయనీ గాయకులు మా సంస్థలో శిక్షణ పొందారు. అందులో చాలామంది ఇప్పుడు గాయనీ గాయకులుగా పేరు తెచ్చుకుంటున్నారు.

ఈ సంస్థని మొదలు పెట్టాలని ఆలోచన వచ్చినప్పుడు నాకు మిత్రులైన సహ గాయనీ గాయకుల పిల్లలనీ, వాళ్ళకి తెలిసిన వాళ్ళ పిల్లలనీ చేర్చి మొదటి బాచ్ మొదలు పెట్టాను. శ్రీసౌమ్య అనే పాప మొదటి బాచ్ లో ఉంది. ఆమె తాతగారు ఆచార్య జి.వి.సుబ్రహ్మణ్యం గారే (అప్పటి తెలుగు యూనివర్సిటీ వైస్ ఛాన్సలర్) తమ ఇంట్లో ఒక హాల్లో క్లాసులు పెట్టుకోమని అన్నారు. ఆ విధంగా నల్లకుంటలోని జి.వి.సుబ్రహ్మణ్యం గారింట్లో మా మొదటి బాచ్ లిటిల్ మ్యూజిషియన్స్ మొదలయ్యారు. తరువాత బాచ్ సైజు పెరిగే సరికి మరో శిష్యుడు సుమీత్ సింగ్ ఇంట్లో కారులు పెట్టి సెల్లార్ కి మా సంస్థ కార్యకలాపాలు తరలించాము.

అదీ సరిపోని పరిస్థితి వచ్చినప్పటినుంచీ, ఆంధ్ర మహిళాసభ కాలేజీలో 300 మంది పట్టే ఆడిటోరియమ్ అద్దెకి తీసుకుని అక్కడ క్లాసులు పెడుతున్నాము.

1999 ఫిబ్రవరి 18వ తేదీన ప్రముఖ గాయకుడు ఎస్.పి. బాల సుబ్రహ్మణ్యంగారి చేతులమీదుగా ఎల్.ఎం.ఎ రిజిస్టర్డ్ సంస్థగా అవతరించింది. అప్పటినుంచి ఇప్పటి వరకూ బాలసుబ్రహ్మణ్యం గారు మాకు గాడ్ ఫాదర్లా ఈ సంస్థకి సలహాలు అందిస్తున్నారు.

మీ ఎకాడమీలోకి విద్యార్థుల ఎంపిక ఎలా ఉంటుంది?

మొదట్లో ఐతే తెలిసిన వాళ్ళ పిల్లలని నేనే ఆహ్వానించి మరీ శిక్షణ నిచ్చే వాడిని, ఐతే తరువాత తరువాత మౌత్ పబ్లిసిటీ ద్వారానే అందరికీ తెలిసి వాళ్ళంతట వాళ్ళే రావడం మొదలు పెట్టారు. నావద్దకి వచ్చిన వాళ్ళకి ఆడిషన్ పెడతాము. ముందుగా వాళ్ళ గాత్ర సౌలభ్యం, శృతి, లయ జ్ఞానం చూస్తాము. వాటిని బట్టి వాళ్ళు మా శిక్షణలో ముందుకి వెళ్ళగలరో లేరో నిర్ణయించి చేర్చుకోవడం జరుగుతుంది. కొంతమంది అసలు సంగీత శిక్షణ లేని వాళ్ళు వస్తుంటారు. వాళ్ళకి శాస్త్రీయ సంగీత శిక్షణ తీసుకోమని సలహా ఇస్తాము. మా వద్దకి వస్తూనే, శాస్త్రీయ సంగీత శిక్షణకి వెళుతున్న పిల్లలు కూడా చాలా మంది ఉన్నారు. మరుగుపడిన వజ్రాన్ని సాన బట్టగలము కానీ కేవలం రాయిని తీసుకుని వజ్రంగా మాత్రం మార్చలేము.

మీ ఎకాడమీలో శిక్షణ ఎలా వుంటుంది? ఏవరెవరు బోధిస్తారు?

ఇందులో పిల్లలకి శిక్షణ నిచ్చేది నేను ఒక్కడినే నండీ.. ఆదివారం ఉదయం 10 నుంచీ సాయంకాలం 6 వరకూ పాటలు నేర్పిస్తాము. మా వద్దకి వచ్చిన పిల్లల్లో వాళ్ళ అనుభవాన్ని బట్టి, గాత్ర పరిణితిని బట్టి గ్రేడులుగా విభజించి బాచ్ ల వారి శిక్షణ నిస్తాను.

మా వద్ద శిక్షణ ఎలా ఉంటుందంటే- నేను ముఖ్యంగా లలిత సంగీతంతో మొదలు పెడతానని చెప్పాను కదా. స్వచ్ఛత, స్పష్టత, మైక్ ఫోకస్, వాయిస్ ట్రోయింగ్, భావ ప్రకటన, బోడీ లాంగ్వేజ్, స్టేజ్ ప్రజెన్స్..ఇలాంటి వాటిమీద ఎక్కువ కేంద్రీకరిస్తాను. మారుతున్న కాలానుగుణంగా పాటలు పాడడం అంటే కేవలం గాత్రకచేరిలా ఉండడంలేదు. పబ్లిక్ లో పైకి రావాలనుకున్న గాయనీగాయకులు ఇవన్నీ నేర్చుకోవడం తప్పని సరి. పైగా ఈ రోజుల్లో వస్తున్న టి.వి. కార్యక్రమాల్లో సింగర్ యొక్క ప్రతి కదలికనీ క్లోజప్ లో చూపిస్తున్నప్పుడు ప్రతి కదలికలోనూ ప్రొఫెషనలిజం కనిపించాలి. అందుకే గాత్రంతో బాటు ఇలాంటి లక్షణాలన్నింటిలోనూ వాళ్ళు ఆల్ రౌండ్స్ అయ్యేలా చూస్తాము.

ఒక సారి ఇలా టెక్నిక్స్ అన్నీ నేర్చుకున్న వాళ్ళు, టి.వి. షోస్ కి వెళ్ళబోయే ముందు వాళ్ళు పాడబోయే పాటలతో నా వద్దకి వస్తారు. వాటికి మెరుగులు దిద్ది, పోటీకి కావల్సిన మెళకువలు చెప్పి పంపిస్తుంటాను. మీరింతకుముందు చెప్పారే టి.వి. రియాల్టీ కార్యక్రమాల్లో చూసాననీ.. ఆ మెరికలు ఇలా తయారైన వారే.

మీ వద్ద ఇలాంటి శిక్షణా కాలం ఎంత వుంటుంది?

దీనికొక పరిమితి అంటూ ఉండదండీ.. వాళ్ళు తృప్తిగా పాడుతున్నాం అనుకునేంత వరకూ వస్తూనే ఉంటారు. ఐతే సాధారణంగా ఇంటర్మీడియట్ క్లాసుకి వచ్చే వరకూ మాత్రమే మా క్లాసుకి అనుమతిస్తాము.

దీనికి ఫీజు ఎంత వుంటుంది?

అస్సలేమీ తీసుకోమండీ. అంతా ఉచితంగానే బోధిస్తాము. కనీసం ఎలాంటి బహుమతులు కూడా తీసుకోము. ఇలాగే గత 10 సంవత్సరాలుగా కొనసాగిస్తున్నాము. ఇక ముందుకూడా ఇలానే కొనసాగించాలని నా ఆశయం.

కేవలం హైదరాబాదు లోని పిల్లలకే ఇది పరిమితమా లేక?

నా వద్దకి నెల్లూరు, విశాఖపట్నం, కరీమ్నగర్ లాంటి దూర ప్రాంతాల నుంచి కూడా వస్తుంటారు. బస్సు ఛార్జీలు పెట్టుకోలేని వాళ్ళకి ఛార్జీలు కూడా మేమే భరిస్తాము.

మీ వద్ద ఇలా శిక్షణ పొందిన పిల్లలతో మీ అనుభవాలు ఎలా వున్నాయి?

ఓ..అద్భుతం అండీ. ఆదివారం వాళ్ళతో గడిపే ప్రతి నిమిషాన్నీ నేను మనస్ఫూర్తిగా ఆనందిస్తాను. నిజానికి ఆదివారం నాకు బయట ప్రాఫెషనల్ కార్యక్రమాలు వచ్చే రోజు. ఐనా ఈ పిల్లలకోసమని వాటిని కూడా ఒప్పుకోను. అలానే నేను ఈ లిటిల్ మ్యూజిషియన్స్ ఎకాడెమీ ప్రారంభించిన కొత్తలో 'ఆ..రామాచారి అంటే పిల్లలకి పాటలు నేర్పే వాడేలే..' అని నన్నొక సంగీత దర్శకుడిగా కానీ, ప్రాఫెషనల్ సింగర్ గానీ అంతగా గుర్తించే వాళ్ళు కాదు. ఆ ఇమేజ్ నుంచీ బయట పడడానికి కొంతకాలం పట్టింది. ఏమైనా ఆరు రోజులు నా ప్రాఫెషన్ కోసం పడిన తపన కంటే ఒక్క రోజు వీళ్ళతో గడపడం నాకెంతో తృప్తినిస్తుంది.

నా వద్ద నేర్చుకున్న పిల్లలతో వివిధ వేదికలమీద ప్రదర్శనలిస్తుంటాము. నేనే వాళ్ళని వివిధ వేదికల మీద పరిచయం చేస్తుంటాను. కేవలం హైదరాబాదు సంస్థలే కాక ఢిల్లీ, ముంబాయి. చెన్నై, బెంగుళూరు లాంటి బయట నగరాల నుంచీ కూడా మా బాలగాయనీ గాయకుల కార్యక్రమాలకి ఆహ్వానాలు వస్తుంటాయి.

నావద్ద నేర్చుకున్న పాత విద్యార్థులంతా కలిసి అల్పమినా ఆఫ్ లిటిల్ మ్యూజిషియన్స్ ఎకాడెమీ అనే పేరుతో ఒక సంస్థగా ఏర్పడి వారూ మరికొంతమందికి సహాయం చేస్తున్నారు. నా వద్ద నేర్చుకున్న పిల్లలు వచ్చి నాతో సంగీతపరమైన చర్చలు చేస్తున్నప్పుడు నేను చాలా తృప్తిగా, గర్వంగా ఫీలౌతుంటాను.

ఈ సంగీత ప్రస్థానంలో మరపురాని సంఘటనలు ఏవైనా చెబుతారా?

ఓ..చాలా ఉన్నాయండీ.

మా ఎకాడెమీ లో శిక్షణ ఎలా ఉంటుందంటే పిల్లలంతా హాలు బయటే చెప్పులు వదిలేసి, లోనికి వస్తారు. అందరూ కిందనే కూర్చుంటారు. వారితో పాటు వచ్చిన పేరెంట్స్ కూడ లోనికి వచ్చి వెనకాల కుర్చీల్లో కూర్చుంటారు. మేము పాటల మధ్యలో పిల్లల వ్యక్తిత్వ వికాసం గురించీ, మానవీయ విలువల గురించి కూడ చెబుతుంటాము. అవసరమైనప్పుడు ఆయా రంగంలో నిష్ణాతులని తీసుకువచ్చి పిల్లలకి చదువు విషయంలో కూడా సలహాలు ఇప్పిస్తుంటాము. అంటే మావద్ద పిల్లల సర్వతోముఖాభివృద్ధికి అవసరమైన అంశాలనన్నింటినీ ఉచితంగా బోధిస్తామన్న మాట.

ఒక సారి మేము క్లాసులో చెప్పిన కుటుంబవిలులవ గురించిన విన్న ఒక పాప, వాళ్ళ అమ్మ నాన్నలతో ' నాయనమ్మను పల్లెటూరి నుంచీ తీసుకొచ్చి మనవద్దే ఉంచుకుందాం. నాకు నానమ్మ దగ్గర పడుకుని చందమామ కథలు చెప్పించుకోవాలని ఉంది...' అని చెప్పిందట. ఈ విషయాన్ని తల్లిదండ్రులే నాకు స్వయంగా చెప్పారు.

ఇంకోసారి ఒక మార్వాడీ స్కూల్లో పేరెంట్స్ మీట్ సందర్భంగా మా పిల్లలతో పాట కచేరీ పెట్టారు. అందులో ఒకపాటని హిందీలో సొంతంగా వ్రాయించి పిల్లలతో పాడించాను. అర్థం ఎలా ఉంటుందంటే - అమ్మానాన్నా..మీరు మేము అడిగిన వన్నీ ఇస్తున్నారు, మంచి స్కూలుకి పంపిస్తున్నారు. సాయంకాలం ఇంటికి వచ్చేసరికి తాళం మమ్మల్ని ఆహ్వానిస్తుంది. రిఫిజిటర్ మా ఆకలి తీరుస్తుంది .టి.వి. మాకు కబుర్లు చెబుతుంది. మిమ్మల్ని చూసే లోగా నిద్ర మమ్మల్ని నిద్ర పుచ్చుతుంది. - ఇలా సాగుతుంది.

పాట పూర్తయే సరికి ఇద్దరు తల్లులు వేదిక మీదికి వచ్చి కళ్ళవెంబడి నీళ్ళు పెట్టుకుంటూ- ఇంక నుంచీ సాయంకాలం పెందలకాడే ఇంటికి వచ్చి తమ పిల్లల్ని చూసుకుంటామని అందరి సమక్షంలో ప్రకటించారు.

ఇంకోసారి మా ఎకడమీ పిల్లలతో చెన్నైలో కార్యక్రమం చేస్తున్నప్పుడు ఎస్సీ బాల స్వబ్రహ్మణ్యం గారు వేదిక మీదనే ఉద్యేగానికి లోనై ఆనంద బాష్పాలు కార్పారు. పది పదిహేను నిమిషాల పాటు సభంతా ఉద్యిగ్గుభితమై పోయింది.

ఇంక నా శిష్యులు సాధిస్తున్న విజయాల గురించి వేరే చెప్పాల్సిన అవసరం లేదు కదా..

కారుణ్య(ఇండియన్ ఐడోల్), హేమ చంద్ర(జీ-సరిగమప), ఇర్పాన్ ఆలీ (వాయిస్ ఆఫ్ ఇండియా), ఇంకా నేపథ్యగాయనీ గాయకులు దీపు, గీతా మాధురి, ప్రణవి, శ్రావణి, హర్షిత, నాగసాహితి..వగైరా అనేక మంది సంగీత ప్రపంచంలో పేరు తెచ్చుకుంటున్నారు.

అసలు మీదేవారు? మీ బాల్యం..సంగీతం పట్ల మీకు ఆసక్తి మొదలైన వైనం..వగైరా వివరాలు చెప్పండి.

మాది మెదక్ జిల్లా శివ్వంపేట మండలంలో పెద గొట్టుముక్కల అనే అతి చిన్న పల్లెటూరు. మొత్తం కలిపి 200 ఇళ్ళుంటాయేమో. అంతా మెట్టప్రాంతం. పక్కనే అడవి.. వ్యవసాయం అంతంత మాత్రమే. చదువూ, నాగరికతా..ఇలాంటివన్నీ కొత్త మాటలే అలాంటి ప్రాంతాల్లో.

నేను 1964 జనవరి 22 న పుట్టాను. నాన్న గారి పేరి కొమాండూరి కృష్ణమాచార్యులు, అమ్మ గారి పేరు యశోదమ్మ. ఇంట్లో నేనే పెద్ద సంతానం. నా తరువాత ఒక తమ్ముడు, ఒక చెల్లి పుట్టారు.

నాన్న వూళ్ళోనే పౌరోహిత్యం చేస్తుండే వారు.

మా వూళ్ళో ఎలిమెంటరీ స్కూలు కూడా సరిగా ఉండేది కాదు. ఒకటే గది. దాన్నే స్కూలు అనే వారు. ఎక్కువమంది పిల్లలం పక్కనే ఉన్న చెట్ల కింద కూర్చునే చదువుకునే వాళ్ళం. హైస్కూలు కైతే మూడు కిలో మీటర్ల దూరంలో ఉన్న గోమారం అనే వూరికి వెళ్ళేవాళ్ళం. ముందు చెప్పినట్లేచదువుల మీద అంత అవగాహన లేక పోవడంతో హైస్కూలు వరకూ వానాకాలం చదువులే. తెలుగు మీడియమ్ లో పదో తరగతి మొదటి ప్రయత్నంలో ఫెయిల్ అయ్యాను.

చదువుల సంగతి ఇలా వుంటే చిన్నప్పటినుంచి సంగీతం, అంటే తెలీని ఆకర్షణ మొదలైంది. ఇండుకు కారణాలనేకం. నాన్నగారు పౌరోహిత్యం చేసే సమయాల్లో శ్రావ్యంగా భగవంతుడిని కీర్తిస్తూ పాటలు పాడే వారు. అతి చిన్న వయసులోనే నన్ను బాగా ఆకర్షించిన విషయం అదీ. నాన్న గారు హరి కథలు కూడా చెప్పేవారు. నేను ఆయనకి సహాయకుడిగా వేదిక ఎక్కుతుండేవాడిని. అలానే నాన్నగారు చదువకును వగైరెన యాదగిరి గుటకి సంబరాల సమయంలో వెళ్ళేవాళ్ళు. నేనూ ఆయనతో వెళ్ళి యాదగిరి సంబరాలలో జరిగే జానపద

కార్యక్రమాలు చూసి బాగా ఆకర్షితుడయ్యేవాడిని. చుట్టు పక్కల ఎక్కడ కోలాటాలూ, ఒగ్గు కథలూ జరిగినా తప్పని జరిగా హాజరయ్యే వాడిని. వాటిని చూసి వచ్చి, మా మిత్రుల వద్ద నా సొంత శైలిలో వాటిని మళ్ళీ రిపీట్ చేసేవాడిని. ఈ విధంగా చిన్నప్పటినుంచీ బహు ముఖాలుగా సంగీతం అంటే బలీయమైన ఆకర్షణ ఏర్పడింది.

మీరు హైదరాబాదు ఎప్పుడొచ్చారు? అది ఎలా జరిగింది? మీ హైదరాబాదు తొలిరోజుల గురించి చెప్పండి.

పదో తరగతిలో ఉండగానే మా హైస్కూలుకి హైదరాబాదునుంచి భారతి అనే మేడమ్ ఏదో ట్రైనింగ్ కి వచ్చారు. ఆవిడ అప్పటికే హైదరాబాదులో ప్రభుత్వ సంగీత కళాశాలలో వీణ నేర్చుకుంటున్నారు. నా గొంతు విని, పాటల పట్ల నాకున్న ఆసక్తిని గమనించీ, హైదరాబాదు వస్తే మంచి భవిష్యత్తు ఉంటుంది అని సలహా ఇచ్చారు.. ఐతే నేను పదో తరగతి ఫెయిలయ్యానని చెప్పాను కదా. సహజంగానే నాన్నగారు మళ్ళీ పరీక్షలమీద దృష్టి పెట్టమని చెప్పారు. ఆ సమయంలో 10 క్లాసు ఫెయిలయిన కుర్రాడు 'హైదరాబాదు వెళ్ళి సంగీతం నేర్చుకుంటాన'ంటే ఏ తండ్రి మాత్రం ఒప్పుకోగలరు. వాళ్ళ దృష్టిలో వాళ్ళు చెప్పిందే సమంజసం. కానీ సంగీతం పట్ల నాకున్న మక్కువ నన్ను ఆపలేకపోయింది. ఒక్కడినే హైదరాబాదు వచ్చి భారతి మేడమ్ గారిని కలిసాను. ఆవిడే నన్ను గవర్నమెంట్ మ్యూజిక్ కాలేజీలో చేర్పించారు.

ఐతే నివాసం ఎలా? మా వూరి నుంచీ వచ్చి హైదరాబాదులో చదువుకుంటున్న కొంతమంది కుర్రాళ్ళు సికింద్రాబాదులో ఒక రూములో ఉంటున్నారు. నన్ను కూడా వాళ్ళతో ఉంచుకోమని అభ్యర్థించాను. నేను డబ్బులు ఇచ్చుకోలేను కాబట్టి వాళ్ళకి కావల్సిన వంట చేయడం, సరుకులు తేవడం, ఇల్లు శుభ్రం చేయడం ..వగైరా పనులన్నీ నేను చేసే ఒప్పందం మీద నన్ను ఉచితంగా ఆ రూములో ఉంచుకునేందుకు ఒప్పుకున్నారు. అందరి పరిస్థితి అంతంత మాత్రమే కాబట్టి అన్నం మాత్రం వండేవాడిని. ఏ వంకాయో వేసుకునే వాళ్ళం. పక్కనే ఒక స్వీట్ షాపు ఉండేది. అతను వెన్న తీసి వేసాక మిగిలిన నీళ్ళ మజ్జిగ అమ్మే వాడు. 10 పైసలకి అది తెచ్చేవాడిని. అదే పంచభక్త్య పరమాన్నం ఆ రోజుల్లో.

బస్సు ప్రయాణానికి కూడా డబ్బులు ఉండేవికాదు. ఎన్ని కిలోమీటర్లైనా నడిచే వెళ్ళే వాడిని.

అలా మ్యూజిక్ కాలేజీలో చదువుకుంటూనే 'బాలానందం' కార్యక్రమాల్లో పాల్గొనడానికి 'ఆకాశవాణి' కి వెళ్ళానొకసారి. అక్కడ పరిచయమైన జానకీరాణి అక్కయ్య గారు నన్ను శారదాశ్రీనివాసన్ గారికి పరిచయం చేసారు. ఆవిడే నన్ను ఓరుగంటి లీలావతి గారనే మ్యూజిక్ టీచర్ గారికి పరిచయం చేసారు. ఆవిడ నాకు ఉచితంగా సంగీతం నేర్పడానికి ఒప్పుకున్నారు.

ఆ విధంగా ఒక వైపు మ్యూజిక్ కాలేజీలోనూ, మరో వైపు లీలావతి గారి వద్దా సంగీతం నేర్చుకుంటూ మధ్య మధ్యలో - ఆకాశవాణిలో చిన్న చిన్న కార్యక్రమాల్లో పాల్గొంటూ ఉండేవాడిని. ఓరుగంటి లీలావతి గారు నన్ను సొంత కుటుంబ సభ్యుడిలా చూసుకునే వారు. వాళ్ళింటికి పాఠాలు నేర్చుకోడానికి వెళ్ళినప్పుడు భోజనం కూడా ఉచితంగా పెట్టేవారు.

అలా జరుగుతున్నప్పుడే సాయిబాబా గారనే సంగీతదర్శకుడు పరిచయమయ్యారు. ఆయన ద్వారా ఆయన ట్రూప్ లో చేరి స్టేజ్ కార్యక్రమాలు ఇస్తుండే వాడిని. అలా కొంచెం కొంచెం ఆదాయం కూడా రావడం మొదలైంది

ఇదిలా ఉండగా..మరో వైపు నుంచీ చదువుకూడా పూర్తిచేయడం మొదలు పెట్టాను. 10వ తరగతి ప్రైవేటుగా రాసి పాసయ్యాను. మధ్యలో రెండేళ్ళు మెడ్యల్ వెళ్ళి ఇంటర్మీడియట్ చదివి మళ్ళీ హైదరాబాదు వచ్చేసి డిగ్రీ పూర్తి చేసాను. తరువాత ఉద్యోగంలో చేరాక బి.యి.డి పూర్తి చేసాను.

ఉద్యోగం అంటే మొదట్లో ఒక ఆఫీసులో బోయ్‌గా చేరాను. డిగ్రీ వచ్చాక ఒక స్కూల్లో మ్యూజిక్ అసిస్టెంట్‌గా చేరాను. తరువాత ఆల్ సెయింట్స్ హైస్కూల్లో చాలా రోజులు మ్యూజిక్ టీచర్‌గా చేసాక, రిజైన్ చేసి, ఫుల్ టైమ్ సంగీతాన్ని ప్రొఫెషన్‌గా తీసుకున్నాను.

మీ పట్టుదలకి అభినందనలండీ..

పట్టుదల అంటేనండీ..నేను హైదరాబాదు వచ్చిన కొత్తలో మీకు ఇంతకు ముందు చెప్పిన ఇబ్బందులకంటే కల్చరల్ షాక్ ఎక్కువ ఇబ్బంది పెట్టింది నన్ను. తెలంగాణా మారు మూల పల్లెనుంచీ వచ్చిన నాకు భాషా సంస్కారం అంతంత మాత్రమే ఉండేది. హిందీ, ఇంగ్లీషు అస్సలు రావు. ఎవరి వద్దకైనా వెళ్ళి అయిదు నిమిషాలు మాట్లాడాలంటే సిగ్గుగా అనిపించేది. అదే టైములో ఒక పక్క సంగీత సాధన, మరో వైపు చదువూ.. అలాంటప్పుడే నాకంటూ నేను ఒక ప్రణాళిక వేసుకునే వాడిని. నాలో ఉన్న లోపాలేమిటి, వాటిని అధిగమించడానికి ఎలా సాధన చెయ్యాలి అని నాకు నేనే ఒక నిశ్చయానికి వచ్చేవాడిని. విధంగా పట్టుదలతో నే నన్ను నేను సంస్కరించుకుంటూ అందరితో పరిచయాలు పెంచుకున్నాను.

ఇంకో ఛాలెంజ్ ఏమిటంటే. ఆ రోజుల్లో ఎవరూ తెలీదు నాకు (ఈ రోజుల్లో ఐతే నేను నా స్టూడెంట్స్ ని తీసుకెళ్ళి అందరికీ పరిచయం చేసి వీళ్ళకి అవకాశ మివ్వండి.. అని చెప్పగలుగుతున్నాను) నా అంతట నేనే వెళ్ళి అందరికీ పరిచయం చేసుకోవడం, వాళ్ళకి నా మీద నమ్మకం కలిగేలా చేసుకోవడం.. అదొక అనుభవం. అదృష్టవశాత్తూ అన్నీ మంచి పరిచయాలే జరిగాయి నాకు.

ఈ రోజు నేను ఉచితంగా ఇలా పిల్లలకి లలిత సంగీతం నేర్పడానికి ఒక కారణం , నా తొలిరోజుల్లో నాకు ఉచితంగా సంగీతం నేర్పిన గురువు గార్ల ప్రేరణే అని చెప్పుకోవచ్చు.

మీ కుటుంబ సభ్యుల గురించి..

నా శ్రీమతి పేరు సుజాత. అరోరా డిగ్రీ కాలేజీలో తెలుగు-సంస్కృతం లెక్చరర్‌గా పనిచేస్తోంది. అబ్బాయి పేరు సాకేత్ . ఇంటర్మీడియట్ చదువుతున్నాడు. 'మా' టి.వి. లో వచ్చే 'ఐడియా సూపర్ సింగర్' కార్యక్రమానికి యాంకర్‌గా కూడా పనిచేస్తున్నాడు. అమ్మాయి సాహితీ 5 వ తరగతి చదువుతోంది. పిల్లలిద్దరికీ సంగీతంలో ప్రవేశం ఉంది. బాగా పాడుతారు.

బాల్యాన్ని ఆనందంగా గడిపిన పిల్లలు భవిష్యత్తులో తమ వ్యక్తిత్వాన్ని సరైన మార్గంలో మలచుకోగలరని నా విశ్వాసం. నా చిన్నప్పుడు చదువు సంధ్యలెలా ఉన్నా చిన్నవయసులో, పల్లెటూరిలో లభించే చిన్న చిన్న ఆనందాలని పూర్తిగా అనుభవించాను. వీధుల్లో ఆడుకోవడం, చెరువుల్లో ఈత కొట్టడం వగైరా అన్నింటిలో ఉండేవాడిని. మా పిల్లలకి కూడా ఆడుకోవడానికి పూర్తి స్వేచ్ఛనిస్తాను. కేవలం చదువులకోసమని వాళ్ళు ఎదురుచూసే చిన్న చిన్న ఆనందాలని తిరస్కరించను.

ఎక్కడో పల్లెటూరినుంచీ ఒంటరిగా నగరానికి వచ్చారు. మీకంటూ ఒక గుర్తింపును తెచ్చుకోవడమే కాక మరింతమంది శిష్యుల్ని తయారు చేస్తున్నారు, అదీ ఏమాత్రం ప్రతిఫలం ఆశించకుండా. మరి ఇక్కడి నుంచీ ఇంకా ఎక్కడి దాకా మీ స్వర ప్రస్థానం..?

చాలా భవిష్యత్ ప్రణాళికలున్నాయండీ. ముందుగా మా సంస్థకొక సొంత భవనం కోసం చూస్తున్నాం. బాలసుబ్రహ్మణ్యంగారి సహకారంతో నిధుల సేకరణకోసం బెనిఫిట్ కార్యక్రమాలు నిర్వహించాము. ఈ ప్రణాళిక విజయవంతం కావడనికి ఇంకా నిధుల సేకరణ చేస్తున్నాము. ఎవరైనా స్వచ్ఛందంగా మా సంస్థకి సహాయం చేయాలకున్న వాళ్ళు నన్ను నేరుగా సంప్రదించవచ్చు. (ఫోన్: 91-92465 42427 Email: sriram.koushik@yahoo.com)

సొంత భవనం పని అయ్యాక, కొంతమంది అనాధ బాల బాలికల్ని దత్తత చేసుకుని వారికి చదువుతో బాటు సంగీత రంగంలో కూడా శిక్షణ నివ్వాలని మరొక ఆలోచన ఉంది. ఇప్పటికే ఒక సింగరేణి కాలరీస్ నుంచీ ఒక పేద బాలికని దత్తత తీసుకుని కొంతమంది దాతల సహకారంతో ఉచితంగా విద్యా సదుపాయాలు కల్పించాము. నేను ఉచితంగా సంగీతశిక్షణ నిస్తున్నాను.

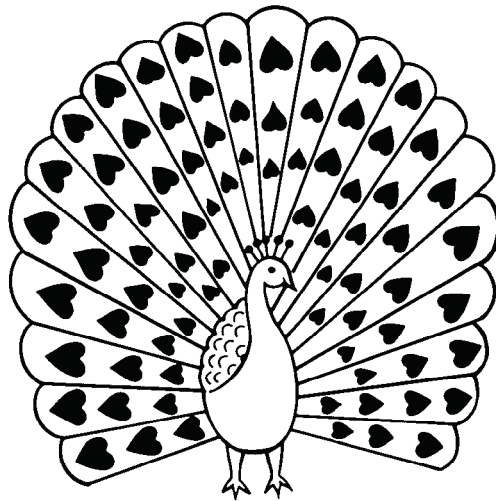
ఇంకొక దీర్ఘకాలిక ప్రణాళిక ఏమిటంటే - యాదగిరిగుట్ట లాంటి చోట వృద్ధ సంగీత కళాకారులకి ఓల్డేజ్ హోమ్ ఒకటి స్థాపించాలని ఉంది.

ఈ మూడు ప్రాజెక్టులూ విజయవంతం చేయడమే నా ముందున్న కర్తవ్యం.

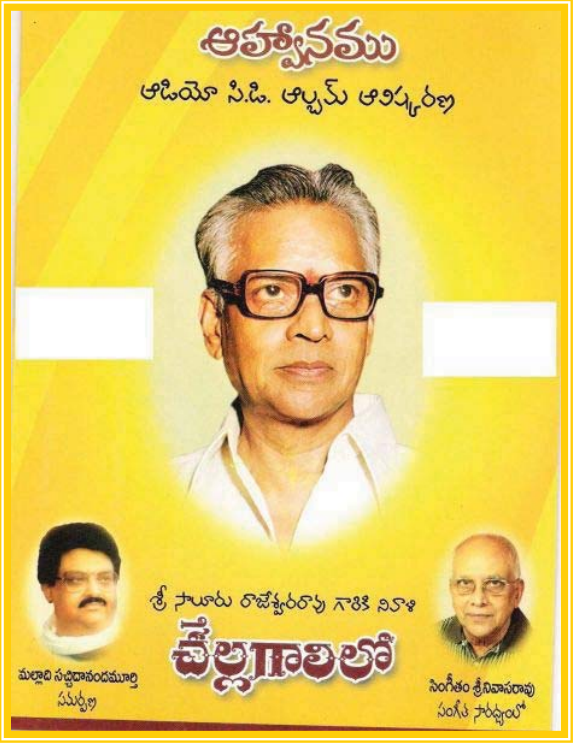
నా జీవితంలో నా కృషితో పాటు నాకు ఎంతోమంది సహాయం చేశారు. అలాంటి సహాయాన్నే నేనూ మరి కొంతమందికి అందించాలనేది నా తాపత్రయం.

మీ ఆశయాలన్నీ నెరవేరి, తెలుగు లలిత సంగీత రంగంలో మీ కృషి చిరస్థాయిగా నిలిచిపోవాలని కౌముది మనస్ఫూర్తిగా కోరుకుంటోంది. మీకూ , మీ కుటుంబసభ్యులకీ సర్వకాలి శుభాకాంక్షలు.

చాలా సంతోషమండీ. ఈ విధంగా 'కౌముది' పాఠకులకి పరిచయం కావడం, మా కార్యక్రమాల గురించి పదిమందికీ తెలియచేసే అవకాశం రావడం నా అదృష్టంగా భావిస్తున్నాను. మీకు నా కృతజ్ఞతలు.

సాలారి సంగీతానికి గుడి కట్టిన సింగీతం
- రాజు

"సంగీతానికి గుడి కడితే సింగీతం" అని చమత్కరించారు పి.బి.శ్రీనివాస్ - దర్శకుడు సింగీతం శ్రీనివాసరావు గురించి... లలిత, శాస్త్రీయ, సినీ సంగీతాలపై సింగీతం శ్రీనివాసరావు గారి కున్న అభిరుచి, ప్రవేశం, పట్టు ఈ మూడింటి గురించి తెలుగు ప్రేక్షకులకు అంతగా తెలియకపోవచ్చు. సంగీత దర్శకుడిగా ఆయన స్వరాలను సమకూర్చిన "భాగ్యలక్ష్మీ బారమ్మా" అనే కన్నడ చిత్రాన్ని చూసిన వారికి తెలుసు. తెలుగు సినీ పరిశ్రమలో కొంతమందికి మాత్రం తెలుసు. జంధ్యాల వంటి దర్శకులు సింగీతం శ్రీనివాసరావు గారిని సంగీత దర్శకుడిగా పెట్టుకుని ఓ చిత్రం తీయాలని ఉబలాటపడేవారు కూడా! ఆ తర్వాత శ్రీ సింగీతం 'పెళ్ళి పందిరి' అనే ఓ టీవీ సీరియల్లోని పాటలకు బాణీలు కట్టారు. ఈ విషయాలు కూడా మళ్ళీ కొంతమందికే తెలుసు. కానీ తనలోని సంగీతాభిరుచిని తట్టి మేల్కొలిపి, ఆ సంగీతంలోని ఆత్మని, హృదయాన్ని అనుభూతి లోనికి తెచ్చుకునే మార్గాన్ని చూపిన గురువు శ్రీ యస్. రాజేశ్వరరావుగారికి నివాళిగా ప్రత్యేకమైన రీతిలో ఓ మ్యూజిక్ ఆల్బమ్ ని సమర్పించుకోవాలన్న కోరిక సింగీతం వారి హృదయాంతరాలలో గత పది పదిహేనేళ్ళకు పైగా రూపు దిద్దుకుంటోందన్న విషయం ఆయన సన్నిహితులకు తప్ప

వేరెవరికీ తెలియదు.

ఏదైనా సరే 'రాజు' కుంటున్న కొద్దీ 'రాణి'స్తుంది. సినీ సంగీత సామ్రాజ్యానికి రాజువంటి రాజేశ్వరరావుగారిపై ఓ మ్యూజిక్ ఆల్బమ్ తయారు చేయాలన్న ప్రయత్నం రాణింపులోకి రావటానికి సింగీతం గారు పడిన తపన ఎంత ఉన్నతమైనదో ఎంత శాశ్వతమైనదో 'చల్లగాలిలో' అనే పేరుతో విడుదల కానున్న ఆ ఆల్బమ్ వింటే తెలుస్తుంది.

ఈ 'చల్లగాలి'లో ఆల్బమ్ కి ఉన్న ప్రత్యేకతలు ఇన్నీ అన్నీ కావు. మొట్ట మొదటిది అన్ని పాటలకు సింగీతం శ్రీనివాసరావుగారు బాణీలు కట్టడం, వాటిని ఎందరో మహానుభావులు సాహిత్యం సమకూర్చటం, మరెందరో మహానుభావులు పాడడం.... ఈ వివరాలలోకి తరువాత వెళదాం....

ఇక్కడ విన్నూత్నంగా కనిపించే ప్రక్రియ ఏమిటంటే ప్రతిపాటా రాజేశ్వరరావుగారి స్వర రచనా సామర్థ్యాన్ని, ఆయన అందించిన మాధుర్యాలని, ఆపాత మధురాల వంటి ప్రయోగాల గురించి వర్ణిస్తూంటుంది. యస్.రాజేశ్వరరావుగారు పాడిన ప్రైవేట్ రికార్డులలోని పల్లవులు ప్రతి పాటలోనూ మధ్య మధ్య సందర్భ శుద్ధితో ఆయన గొంతుతోనే వస్తాయి. ఇలా మ్యాచ్ చెయ్యటం సామాన్యమైన విషయం కాదు. శుభ్ర సరిపోవాలి. తాళ గతిలో తేడా రాకుండా ఉండాలి. అలనాడు రాజేశ్వరరావుగారు పాడిన ఆయా పెవేటు గీతాలు

- ఇప్పుడు సింగీతంవారు సమకూర్చిన బాణీలలో ఒక అంతర్భాగంగానే ఉండాలి... అలా అని ఆనాటి 'రాజేశ్వరం' తనకున్న ప్రత్యేకతని కోల్పోకూడదు. ఊహించడానికి, చెప్పడానికి, వినడానికి, రాయడానికి బాగానే ఉంటుంది ఈ ప్రయోగం... కానీ పాటని పాడించుకుంటున్నప్పుడు, మిక్సింగ్ చేస్తున్నప్పుడు, బాలెన్స్ చేసుకోవలసి వచ్చినప్పుడు తెలుస్తుంది - ఆ ఊహ వెనుకగల మేధస్సులోని ప్రతికణం ఎంత గొప్పదో, అది ప్రతిక్షణం ఎంతగా జ్వలించిపోయి ఉంటుందో!? అందుకే 'చల్లగాలిలో' మ్యూజిక్ ఆల్బంలోని ఒక్కొక్క పాటకీ రాజేశ్వరరావుగారి ఆత్మను సింగీతం వారి హృదయంతో మేళవించుకుంటూ వింటే - గుండె పొరలన్నీ అనుభూతి వర్షంతో తడిసి ముద్దయిపోతాయి. కళ్ళు రసగంగలై పొంగిపోతాయి.

ఇంతటి రసస్పందనను కలిగించే 'చల్లగాలిలో' మ్యూజిక్ ఆల్బంలోని పాటల వివరాలలోకి వెళ్ళడానికి ముందు ఇంకో విషయాన్ని తెలుసుకోవాలి. ఇప్పుడంటే టెక్నాలజీ బాగా విస్తరించింది కానీ... పది పదిహేనేళ్ళ క్రితం ఎన్నో సౌలభ్యాలు అందుబాటులోకి రాలేదు. కానీ సింగీతం వారి మేధస్సులో జరిగే విచిత్రాలు టెక్నిక్ ఆధారంగా చేసుకుని పెరిగినవే తప్ప పుట్టినవి మాత్రం కావు. ఈ ఆల్బమ్ ఆవిర్భావానికి తగిన ఆలోచన స్ఫురించగానే అలనాడు యస్. రాజేశ్వరరావుగారు స్వరపరచి, పాడిన సుప్రసిద్ధ లలితగీతాలను కీబోర్డ్లో ఫీడ్ చేయించి, ఒక్కొక్క గీతానికి ఎన్నెన్ని 'బార్'లు ఉన్నాయో లెక్కచూసుకున్నారు సింగీతం. ఆ 'బార్'ల లెక్క ప్రకారమే తను అనుకున్న ట్యూన్ని వేటూరిగారితో రాయించి తనే ట్రాక్ పాడుకుని రికార్డ్ చేసి చూసుకున్నారు.

ఇలా ఈ ఆల్బం రూపుదిద్దుకుంటున్న తరుణంలో తక్కిన సంగీత మిత్రుల ద్వారా విని, ముచ్చట పడి, తగిన ధన సహాయం చేస్తానని, ముందుకొచ్చారు - మల్లాది సచ్చిదానంద మూర్తి అనే పారిశ్రామిక వేత్త! సరస్వరి, లక్ష్మి ఒకే చోట ఉండవన్న ఆర్థ్యకీ విని సరస్వతీ పుత్రులందరూ పనులు మానేసుకుని పైకి రావటాన్ని వాయిదా వేసేసుకుంటారన్న నిరాశావాదానికి ఆ దేవుడు సృష్టించిన నిలువెత్తు జవాబులా ఉంటారీ సచ్చిదానంద మూర్తి. ఈయన ఇచ్చిన ప్రోత్సాహంతో మరో ఏడు బాణీలను కంపోజ్ చేసి, అందులో ఒక బాణీని తనే సాహిత్యాన్ని సమకూర్చేసుకుని, ఇంకో అయిదు వరసలకు సిరివెన్నెల, భువనచంద్ర, వెన్నెల కంటి, సాయికృష్ణ యాచేంద్ర, గొల్లపూడి మారుతీరావు వంటి ప్రసిద్ధుల చేత తనలోని భావాలకు అనుగుణంగా పాటలను రాయించుకున్నారు సింగీతం. ఈ ప్రాజెక్ట్ కి తగిన ధనసహాయం చేసి ఊరుకోకుండా మిగిలిన లబ్ధిప్రతిష్ఠల స్థాయికి తగ్గకుండా తనుకూడా ఓ పాట రాసి రాజేశ్వరరావుగారి పట్ల తనకు గల గౌరవాభిమానాలను చాటుకున్నారు మల్లాది సచ్చిదానంద మూర్తి.

అలా ఎనిమిది పాటల తయారీ పూర్తయింది. ఇక రికార్డింగ్ జరగాలి. రాజేశ్వరరావుగారి తనయుడిగానే కాకుండా మంచి సంగీత దర్శకుడిగా కూడా పేరు తెచ్చుకున్న సాలూరి వాసూరావు రంగప్రవేశం ఇప్పుడు జరిగింది. సింగీతంగారి భావాలకు అనుగుణంగా పాటలను మిక్సింగ్ చేయటంలో తన వంతు కర్తవ్యాన్ని చిత్త శుద్ధితో నిర్వర్తించాడాయన. అంతేకాదు, రాజేశ్వరరావుగారి ప్రసిద్ధ సినీగీతాల పల్లవుల్ని ఇంటర్లూడ్స్ గా కూడా వాడుకుని ఆర్కెస్ట్రయిజేషన్ కి మరింత శోభను సమకూర్చిపెట్టాడు.

ఇక ప్రయోగాత్మకంగా రూపుదిద్దుకున్న ఆ ఎనిమిది పాటల వివరాలలోకి వెళితే....

(1) పల్లవి. నాటి గీతాల పారిజాతాల మౌన సంగీతమో

రచన: వేటూరి

గానం: ఎస్.బాలసుబ్రహ్మణ్యం

ఇంటర్లూడ్స్ గా ఉపయోగించుకున్న పాటలు: వినిపించని రాగాలే, మదిలో వీణలు మ్రోగే

యస్.రాజేశ్వరరావుగారి సంగీతంపై ఎంతటి అనురాగం, అభిమానం, గౌరవం వేటూరిగారికి ఉన్నాయో అణువణువునా తెలిసిపోయే పాట ఇది

మొదటి చరణంలో - 'మల్లిశ్వరికి, మేఘమాలకు నువు నేర్చిన భీమష్టాసులు' ('మల్లిశ్వరి' లో 'రాగాల ఓ మేఘమాల' పాటకు భీంష్టాస్ రాగం ఆధారం) లాంటి వాక్యాలు ఆ అనురాగానికి ఉదాహరణగా కనిపిస్తే - 'మిస్సమ్మ' లోని 'బృందావనమిది అందరిది' పాటను దృష్టిలో పెట్టుకుని - 'నీ బృందావనమిది అందరిది, మన రాజేశ్వరుడందరివాడేలే' వంటి వాక్యాలు ఆ అభిమానానికి సాక్ష్యంగా నిలిచిపోతాయి. అలాగే 'ఎక్కడ ఎక్కడ ఆ మోహనాల మొలకలు' (రాజేశ్వరరావుగారి సంగీతంలో మోహనరాగానికున్న స్థానం అపారం) 'ఎప్పుడు మాష్టారు మళ్ళీ ఆ స్వర యుగం, ఉందో లేదో ఈ జన్మకా యోగం', వంటి వాక్యాలు ఆయన పట్ల వేటూరిగారికున్న గౌరవానికి అక్షరాభిషేకంలా అనిపిస్తాయి. ముఖ్యంగా ఈ వాక్యాలు వింటుంటే రాజేశ్వరరావుగారి అభిమానులకు గుండె చెమ్మగిల్లిక మానదు. అందుకేనేమో ఈ ఆడియో ఆవిష్కరణ సభలో స్పీకర్లో ఈ పాట వస్తున్నంత సేపూ శ్రీమతి పి.సుశీల కళ్ళు ఒత్తుకుంటూనే ఉన్నారు. ఈ పాటకు సంగీతం వారు సమకూర్చిన ట్యూను, మధ్య మధ్య రాజేశ్వరరావుగారి 'చల్లగాలిలో యమునా తట్టిపై' అనే లలితగీతాన్ని ఇమిడ్చిన పద్ధతి, ఆ ట్యూన్ని శ్రీ ఎస్పీ.బాలు తనదైన స్పష్టమైన వాచకంతో, గళ మాధుర్యంతో, భావస్ఫూరకంగా ఆవిష్కరించిన విధానం ఇవన్నీ పాటను పదే పదే వినేలా చేస్తాయి.

(2) పల్లవి: పాడమను తుమ్మెదా

రచన: వెన్నెల కంటి

గానం: రావు బాల సరస్వతి దేవి

ఇంటర్లూడ్ గా ఉపయోగించుకున్న పాట: బృందావనమిది అందరిది, నడిరేయి ఏ రుమాములో, తెరతీయరా

లలిత గీతాలు రాజ్యమేలుతున్న రోజుల్లో రాజేశ్వరరావు - రావు బాల సరస్వతి దేవి కలిసి పాడిన పాటలకు విపరీతమైన ఆదరణ ఉండేది. 1942 లో ఫ్రైవేట్ రికార్డ్ గా రిలీజైన 'తుమ్మెదా ఒక్కసారి మోమెత్తి చూడమని' పాటను అదే పనిగా పాడుకునేవారు సంగీతాభిమానులు. 'డాక్టర్ చక్రవర్తి' సినిమాలో ఆ లలిత గీతాన్ని కాస్సేపు ఆలపించి ఆ పాటపై తనకు గల మక్కువను హాస్యనటుడు పద్మానాభం చాటుకున్నాడు కూడా! ఈ 'చల్లగాలిలో' ఆల్బమ్ లోని రావు బాల సరస్వతి దేవి పాడిన 'పాడమను తుమ్మెదా' పాటను వింటున్నప్పుడు, మధ్య మధ్య రాజేశ్వరరావుగారి 'తుమ్మెదా ఒకసారి' పాట ఆ యుగళ గళంతోనే కలిసినప్పుడు, వీరిద్దరి యుగళ గీతాలకు ఆనాడు అంతటి క్రేజ్ ఎందుకు ఉండేదో అర్థం అవుతుంది. పాడడం ప్రాక్షీసు తప్పినా, ఇంత వయసు వచ్చినా - రావు బాల సరస్వతి దేవి - ఈ పాటను ఒకే ఒక టేక్ లో పాడగలగటం ఓ ప్రత్యేకమయిన విశేషం. ముఖ్యంగా మొదటి చరణంలో - సవరించు గళములో సరిగమే పాటగా - దగ్గర వేరొకరెవరైనా అయితే తారాస్థాయికి వెళ్ళిపోయి తమధాటిని చూపించేవారు. అలా చేయకుండా - మంద్రంలోనే ఆ తారాస్థాయిని తలపింపజేయటం బాల సరస్వతి దేవి ప్రత్యేకత.

(3) పల్లవి: మరువలేనిది మరులు గొలిపే మధురగానమిది

రచన: సాయికృష్ణ యాచేంద్ర

గానం: శ్రీమతి పి.సుశీల

ఇంటర్లూడ్ గా ఉపయోగించుకున్న పాటలు: పాడమని నన్నడగవలెనా, పాడవేల రాధికా, బైనా నిజమేనా

రాజేశ్వరరావు గారు స్వరపరచి పాడిన 'కలగంటి కలగంటి కనుల రేకుల వంటి' లలితగీతం కూడా ఆ రోజుల్లో ఎంతో ప్రాచుర్యాన్ని పొందింది. ఉదాహరణకు 'రాము' సినిమాలో జమున ఈ పాటను కాస్సేపు ఆలపించినట్టు చిత్రీకరించారు కూడా! 'చల్లగాలిలో' ఆల్బం ఆవిష్కరణకు విచ్చేసిన అతిథుల్లో ఒకరైన జమున గారికి అవన్నీ గుర్తుకొచ్చాయేమో మౌనంగా ఆ పాటను పాడేసుకుంటూ కనిపించారందరికీ. అటువంటి 'కలగంటి' పాటను కలగలుపుకుంటూ సంగీతం వారు స్వరపరచిన 'మరువలేనిది

మరులు గొలిపే మధురగానమిది ' పాటను పాడిన శ్రీమతి పి.సుశీల కూడా అంతటి తాదాత్మ్యతను అనుభవించి పాడారనిపిస్తుంది. ముఖ్యంగా రెండవ చరణంలో ' అమరులతో కూడి ఆలా....పన ' అంటూ ట్యూన్ కి తనదైన ఎక్స్ ప్రెషన్ తో జీవం పోశారామె.

(4) పల్లవి: నీ పెదవి కదిలేను తీయని స్వరములుగా

రచన: మల్లాది సచ్చిదానంద మూర్తి

గానం: సింగీతం శ్రీనివాసరావు

ఇంటర్లూడ్ గా ఉపయోగించుకున్న పాటలు: పాలకడలిపై, నీ చెలిమీ నేడె కోరితినీ, పిలిచిన బిగువటరా

ఆల్బమ్ లో నాల్గవ పాటగా వినిపించే ' నీ పెదవి కదిలేను ' పాట వినగానే ఫస్ట్ ఇంప్రెషన్ లోనే బావుందనిపించడానికి కారణం - ఆ పాట కళ్యాణి రాగంపై ఆధారపడి ఉండడమా లేక స్వరకర్త సింగీతం వారే పాడడమా అన్నది ఓ పట్టాన తేలని విషయం. ఓ మంచి భావగీతం ఇది అని అనిపించేట్టుగా కుదిరిన ఇంత మంచి ట్యూన్ ని తనకోసం సింగీతం వారు అట్టే పెట్టేసుకున్నారేమోనని కూడా అనిపిస్తుంది - దుర్బుద్ధితో ఆలోచిస్తే! ఈ పాటలో రాజేశ్వరరావుగారి అలనాటి ప్రసిద్ధ గీతం - ' గాలివానలో ఎటకీ ఒంటిగ ' పాటను మధ్యలో కలుపుకోవటం ఒక ఎత్తైతే - ఈ పాటను మల్లాది సచ్చిదానంద మూర్తిగారే స్వయంగా రాసి తనలోని సాహితీ పిపాసను ఆవిష్కరించతం మరొక ఎత్తు.

(5) పల్లవి: స్వరములా శరములా

రచన: సింగీతం శ్రీనివాసరావు

గానం: యస్.జానకి

ఇంటర్లూడ్ గా ఎంచుకున్న పాటలు: రావోయి చందమామ, కిల కిల నవ్వులు చిలికిన

శ్రీమతి యస్. జానకి పాడగా ఈ ఆల్బమ్ లో వినిపించే ' స్వరములా శరములా ' పాట మన పంచ ప్రాణాలనూ కైవసం చేసేసుకుంటుంది. రెండవ చరణంలో రచయితగా సింగీతం వెలిబుచ్చిన భావాలు - విదేశీ బాణీలకు కొత్తందాలు సమకూర్చిన రాజేశ్వరరావుగారి ప్రతిభావ్యుత్పత్తులకు - అద్దం పడతాయి. ఈ పాటలో రాజేశ్వరరావు గారు అలనాడు పాడిన ' హాయిగా పాడుదునా ' పాటను మధ్య మధ్య కలుపుకున్నారు. ఆ ' కలయిక ' ఎంత గొప్పగా కుదిరిందంటే - ఇటువంటి కాంబినేషన్ భవిష్యత్తులో ' ఇక - కలే ' అనిపించేటంత స్థాయిలో కుదిరింది. నిజం చెప్పాలంటే - రాజేశ్వరరావుగారి ఆనాటి పాట, జానకి గారి ఈనాటి పాట వేర్వేరు కావు, వారిద్దరూ ఆనాడే ఈ పాటను కలిసి పాడేసి ఉంటారు - అనే భ్రమలో కాస్పిపు మునిగిపోతాం కూడా! దానికి తోడు జానకి గారి మార్కు నవ్వులు, ' తీయగా ' అనే పదాన్ని చక్కర పాకాన్ని చెవికి అందించినంత తియ్యగా పాడడం ఇవన్నీ ' స్వరములా శరములా ' పాటను ఎక్కడికో తీసుకు వెళ్ళిపోయాయి.

(6) పల్లవి: హృదయాన తావి చివురించు మోవి

రచన: గొల్లపూడి మారుతీరావు

గానం: ఎం.ఎం.కీరవాణి

ఇంటర్లూడ్ గా ఉపయోగించుకున్న పాటలు: నా హృదయంలో నిదురించే చెలీ, ఈ నల్లనిరాలలో, ఎచటి నుండీ వీచెనో

ఈ పాటను గొల్లపూడి మారుతీరావు రాయటం, కీరవాణి పాడడం అదనపు ఆకర్షణలుగా నిలిచాయి. కీరవాణిగారికి ఆ పేరుని వారి నాన్నగారు పెట్టడానికి కారణం - రాజేశ్వరరావుగారు ' విప్రనారాయణ ' లో స్వరపరచిన ' ఎందుకోయీ తోటమాలీ ' పాటకు ఆధారం కీరవాణి రాగం కావటమే! "ఈ పాటను పాడి నేను బుణం తీర్చుకున్నాను" అన్నారు కీరవాణి. ' చల్లగాలిలో ' ఆవిష్కరణ సభలో....! ఆయన అలా అనపగాడు ' ఋషి మూలం ' తెలిసిన వారందరూ పులకించిపోయారా పదపయోగానికి. ఆ పులకింత కీరవాణి

పాడిన విధానంలో కూడా కనిపిస్తుంది. ఇక మారుతీరావుగారు - మమతంపు విరులై, నీ స్వరాలే రాజేశ్వరాలై, సంగీతమే సంగతియై (సంగతి అంటే స్నేహం) లాంటి పదప్రయోగాలతో గీత రచయితగా కూడా ఆకట్టుకున్నారు.

(7) పల్లవి: గాలి పరిమళించిందిలే

రచన: భువనచంద్ర

గానం: వాణీ జయరాం

ఇంటర్లాడ్స్ గా ఉపయోగించిన పాటలు: నీవు లేక వీణ, హలో హలో ఓ అమ్మాయి, అందాల బొమ్మతో ఆటాడవా

రాజేశ్వరరావుగారు పాడిన 'నావను నడిపే నవయువకా' పాటను కలుపుకుంటూ వాణీ జయరాం గళ మాధుర్యంతో సాగిన ఈ పాట కూడా యస్. జానకి గారు ఈ ఆల్బమ్ లో పాడిన 'స్వరములా శరములా' పాటంత చక్కగా కుదిరిపోయింది.

(8) పల్లవి: మళ్ళీ ఒకసారి మళ్ళీ ఒకసారి

రచన: 'సిరివెనెల' సీతారామశాస్త్రి

గానం: ఎస్.పి.బాలసుబ్రహ్మణ్యం

ఇంటర్లాడ్స్ గా ఉపయోగించిన పాటలు: ఆకాశ వీధిలో హాయిగా, జగమే మారినది, నీవు రావునిదుర రాదు

శ్రోతలకు రస నైవేద్యపు అనుభూతిని కలిగించడానికి కొన్ని కొన్ని పాటల్ని ఆడియోలో ఆఖర్న ఉంచుతారు. ఎస్.పి.బాలసుబ్రహ్మణ్యం ప్రాణ ప్రతిష్ట చేసిన పాట ఆ అనుభూతిని సంపూర్ణంగా అందించడమే కాకుండా మళ్ళీ మళ్ళీ వినేలా చేస్తుంది కూడా! చరణాల మధ్యలో వచ్చే 'వీస్తున్న చిరుగాలిలోనా' దగ్గర, 'నా తీరు నీ దారిలోనా' దగ్గర బాలూ రాగాలాపన చేసిన పద్ధతి రాజేశ్వరరావు గారి శైలిని తలపింప చేయటమే కాదు మనల్ని మైమరిచేట్టు చేస్తుంది కూడా! ఈ పాటలో రాజేశ్వరరావుగారు పాడిన 'పాట పాడుమా కృష్ణా' పాటను అత్యద్భుతంగా కలుపుకున్నారు. ఇక రచయితగా సీతారామశాస్త్రి - వేటూరి తర్వాత స్థానం నాదే - అని ఇక్కడ కూడా నిరూపించుకున్నారు. 'నా పుట్టుకే పాంచజన్యం - దాన్ని పూరించితే జన్మధన్యం', 'అనికో వనికో పయనం ఎటకో', 'మళ్ళించు పాదాలదారి - గిరిధారి' లాంటి ప్రయోగాలు అందుకు సాక్ష్యాలుగా నిలబడతాయి.

ఇలా అణువణువునా రాజేశ్వరరావుగారు మనకు అందించిన 'ఆపాతమధురాలను' మనచేత మళ్ళీ మరోసారి ఆస్వాదింపచేసేలా తయారైన 'చల్లగాలిలో' ఆడియో ఆల్బమ్ కొనియాడతగ్గది, కొని దాచుకోతగ్గది మాత్రమే కాదు, దొరకక పోతే దోచుకోతగ్గది కూడా! ఈ ఆల్బమ్ చెన్నైకి చెందిన కళాతపస్వి క్రియేషన్స్ (ఫోన్ 044 - 22491939) ద్వారా అతి త్వరలో విడుదల కాబోతోంది.

డిటెక్టివ్ యుగంధర్ సృష్టి కర్త
ప్రముఖ డిటెక్టివ్ నవలా రచయిత శ్రీ కొమ్మూరి సాంబశివరావు గారు
ప్రత్యేకరచన: కిరణ్ ప్రభ

మర్డర్ మిస్టరీ , క్రైమ్ ఫిక్షన్, సై భిల్లర్..వెరసి డిటెక్టివ్ నవల..! మూడు, నాలుగు దశాబ్దాల క్రిందట తెలుగు పాఠకలోకంలో డిటెక్టివ్ నవలలు ఒక ప్రభంజనం..పెను తుఫాను..నిత్య సంచలనం. సగటు పాఠకుడి పఠనాసక్తిని పెంచింది షాకెట్ సైజులో వెలువడిన డిటెక్టివ్ పుస్తకాలే. ఆ రోజుల్లో, ఆంధ్రప్రదేశ్ లో మారుమూల గ్రామాల్లో సైతం బడ్డికొట్టు ఉందంటే అందులో షాకెట్ సైజు డిటెక్టివ్ లు వేలాడుతూ ఉండాల్సిందే. ఈ నవలా రచయితలకి ప్రత్యేకమైన క్రేజ్ ఉండేది. కొమ్మూరి సాంబశివరావు, టెంపోరావు, భయంకర్, విశ్వప్రసాద్, విశ్వమోహన్, విశ్వభరత్, గిరిజ శ్రీభగవాన్, కొప్పిశెట్టి.. ఇవన్నీ ఆ రోజుల్లో ఇంటింటా తరచూ వినిపించిన డిటెక్టివ్ నవలా రచయితల పేర్లు వీరందరిలో ప్రముఖంగా నిలిచిన రచయిత కొమ్మూరి సాంబశివరావు గారు. యాభై సంవత్సరాల క్రిందటే తెలుగు భాషలో మొట్టమొదటి హారర్ నవల 'చావు తప్పితే చాలు', మొట్టమొదటి సై భిల్లర్ '888' వ్రాసిన ఘనత సాంబశివరావు గారిది.

ఈయన నవలల్లోని డిటెక్టివ్ యుగంధర్, అసిస్టెంట్ రాజు.. ఆంధ్రదేశం పాఠకుల మనసుల్లో, కొన్ని దశాబ్దాలపాటు, ఆత్మీయమైన వ్యక్తులుగా వెలిగారు,.... సాధారణమైన వాక్కాలూ, సరళమైన శైలీ సాంబశివరావు గారి ప్రత్యేకత. అందుకే ఆయన రచనలు నెల నెలకీ పునర్ముద్రణకి వస్తుండేవి. (తన రచనాశైలికి కొమ్మూరి సాంబశివరావు గారే ఆదర్శం అని ప్రముఖ రచయిత మల్లాది వెంకట కృష్ణమూర్తి గారు చాలా చోట్ల పేర్కొన్నారు). 20 సంవత్సరాలలో 90 నవలు వ్రాసిన కొమ్మూరి సాంబశివరావు గారు ఎక్కడా తన ఫోటో ప్రచురించుకునే వారు కాదు. ఒకే ఒక్కసారి 1986లో, 'స్రవంతి' పత్రికలో మల్లాది గారి పట్టుదల మీద, తన ఫోటో ప్రచురణకిచ్చారు. ఆయన మరణించాకే ఆయన ఫోటోని పాఠకలోకం అందరూ చూడగలిగారు. డిటెక్టివ్ నవలా రచయితగా పేరు తెచ్చుకోవడానికి చాలా కాలం క్రిందటే ఆయన రెండు పత్రికలకి స్థాపకుడు గానూ, సంపాదకుడు గానూ పనిచేసారనీ, సినీ జర్నలిజం లో నిష్ణాతులనీ చాలామందికి తెలియక పోవచ్చు.

అలనాటి ప్రముఖ డిటెక్టివ్ నవలారచయిత కొమ్మూరి సాంబశివరావు గారి గురించిన ప్రత్యేక కథనం ఈ నెల 'కౌముది' ప్రత్యేకం. వారి నాన్నగారి గురించిన అనేక విశేషాల్ని వివరంగా చెప్పడమే కాక, కొన్ని అరుదైన ఫోటోలని కూడా ఇచ్చి, ఈ వ్యాసం ఇలా రూపుదిద్దికోడానికి ఎంతగానో సహకరించిన శ్రీ కొమ్మూరి వెంకట్ గారికి ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు అందిస్తున్నాం.

- కిరణ్ ప్రభ

కుటుంబ నేపథ్యం:

20 వ శతాబ్దం మొదటి రోజులు. తెనాలిలో కొమ్మూరి వెంకట్రామయ్య గారు ప్రింటింగ్ ప్రెస్ నడుపుతుండేవారు. ప్రముఖ రచయిత గుడిపాటి వెంకట చలం, వెంకట్రామయ్య గారికి స్వయానా అన్నయ్య. (బాల్యంలోనే తాతగారు దత్తత తీసుకోవడం వల్ల చలం గారి ఇంటిపేరి గుడిపాటిగా స్థిరపడిపోయింది). వెంకట్రామయ్యగారి భార్య పద్మావతి. ఆ రోజుల్లోనే వారిది అభ్యుదయభావాలు గల కుటుంబం. పద్మావతిగారు బళ్ళారి రాఘవ బృందంతో కలిసి రంగస్థల నాటకాల్లో నటిస్తుండే వారు. ఆ రోజుల్లో కుటుంబస్త్రీలు నాటకాల్లో నటించడమంటే పెద్ద సంచలనం. వెంకట్రామయ్య, పద్మావతి గార్ల రెండవ సంతానమే కొమ్మూరి సాంబశివరావు గారు. 1926లో జన్మించారు. సాంబశివరావు గారి అక్కయ్య వరూధిని (ప్రముఖ రచయిత కొడవటిగంటి కుటుంబరావు గారి భార్య), చెల్లి ఉషారాణి (ఉషారాణి భాటియా పేరుతో చక్కటి కథలు వ్రాసారు. న్యూఢిల్లీ నేషనల్ బుక్ ట్రస్ట్లో తెలుగు విభాగానికి అధిపతిగా కూడా పనిచేసారు)

వెంకట్రామయ్యగారు తన ప్రెస్లో చలం, దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి గారి పుస్తకాలతో పాటుగా కాంగ్రెస్ సాహిత్యాన్ని కూడా ప్రచురిస్తుండేవారు. స్వాతంత్ర్యోద్యమం వేడి అందుకుంటున్న రోజుల్లో కాంగ్రెస్ సాహిత్యాన్ని ముద్రిస్తున్నారన్న నెపంతో వెంకట్రామయ్యగారి ప్రెస్ని మూసివేయించింది బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం. అందువల్ల 1928-29 ప్రాంతాల్లో కుటుంబాన్ని తీసుకుని మద్రాసుకి వెళ్ళిపోయారు వెంకట్రామయ్య గారు. మద్రాసులో కొద్ది కాలం ఒక ప్రెస్లో పనిచేసి, తరువాత ఆయనే సొంతంగా ప్రింటింగ్ ప్రెస్ పెట్టి తెలుగు పుస్తకాలు ముద్రిస్తుండేవారు. 1930 ప్రాంతాల్లో 'తెలుగు సినిమా' అనే పత్రికని స్థాపించారు కానీ ఎక్కువకాలం నడపలేక ఆపేసారు. ఆయనకున్న సాహితీ మిత్రుల సాగత్యం వల్ల వారి ఇల్లు ఎప్పుడూ రచయితలూ, కవులూ, కళాకారులతో కళకళలాడుతుండేది. అంచేత సాంబశివరావు గారికి సహజంగా చిన్నతనం నుంచే సాహిత్యం పట్ల ఆసక్తి పెరిగింది. తెలుగు సాహిత్యంతో పాటుగా ఇంగ్లీషు పుస్తకాలు కూడా విపరీతంగా చదివేవారు సాంబశివరావు గారు.

1960లో కొమ్మూరిగారు

తొలి రోజుల్లో..:

తన 14 వ సంవత్సరంలో మొదటి సారిగా ఒక ప్రేమకథని వ్రాసారు సాంబశివరావు గారు. ఎస్సెస్సెల్సీ అయ్యాక ఇంక చదువు ముందుకి సాగలేదు. భవిష్యత్తులో ఆంధ్రదేశం నీరాజునాలు పట్టే రచయితగా రూపుదిద్దుకున్న సాంబశివరావు గారికి స్కూల్ ఫైనల్లో అతి తక్కువ మార్కులు వచ్చింది తెలుగు సబ్జెక్టులోనే..! కారణమేమిటో తెలుసా? - పరీక్షల్లో ప్రశ్నలన్నింటికీ , టెక్స్ బుక్లో ఉండేటటువంటి గ్రాంథికంలో కాకుండా, వాడుక భాషలో సమాధానాలు వ్రాయడమే. విచిత్రమేమంటే, కొన్ని దశాబ్దాల తరువాత, ఆ వాడుకభాషలో రచనే ఆయన్ని లక్షలాదిమంది పాఠకులకి చేరువ చేసింది..!

తన 20 సంవత్సరాల వయసులోనే నార్ల వెంకటేశ్వరరావుగారి సంపాదకత్వంలో వస్తున్న ఆంధ్రప్రభలో పొలిటికల్ రిపోర్టర్గా మొదటి ఉద్యోగాన్ని ప్రారంభించారు (నిజానికి మొదటి ఉద్యోగం, చివరి ఉద్యోగం కూడా అదే ఆయనకి. దీని తరువాత మళ్ళీ ఎక్కడా ఉద్యోగం చెయ్యలేదు) మద్రాసు అసెంబ్లీ నుంచీ వార్తల సేకరణ ఆయన డ్యూటీ. రెండేళ్ళకి మించి ఆ వుద్యోగంలో కొనసాగలేక పోయారు.

1948 ప్రాంతాల్లో బయటికి వచ్చేసి, తండ్రి వెంకట్రామయ్యగారు గతంలో ప్రారంభించి ఆపేసిన, 'తెలుగు సినిమా' అనే పత్రికని పునః ప్రారంభించారు. తండ్రిగారు పబ్లిషర్, సాంబశివరావు గారు ఎడిటర్. అక్కినేని, ఎన్టీఆర్, ఎస్వీఆర్ లాంటి ప్రముఖుల చిత్రరంగ సవేశాని సముఖంగా సమర్పించిన పత్రిక 'తెలుగు సినిమా'. ఆ రోజుల్లోనే హాలీవుడ్ పత్రికల సాయిలో కలర్ ముఖచితం.

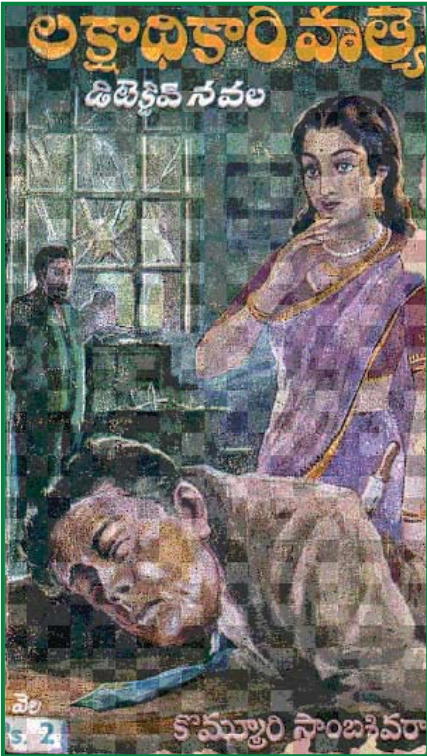
తారల ఇంటర్వ్యూలూ, పబ్లిష్, పోటీలతో ఆంధ్రదేశాన్ని అలరించింది ఈ పత్రిక. దీన్ని 'వన్ మేన్ షో' గానే నిర్వహించడం వల్ల ఆయనకి ఏ కొంచెం ఇబ్బంది వచ్చినా పత్రిక క్వాలిటీ దెబ్బతినేది. పాఠకులకి తేడా తెలిసిపోయేది. ఈ లిమిటేషన్ వల్ల నాలుగైదేళ్ళ మించి నడపలేకపోయారు ఆ పత్రికని.

దీని తరువాత, 1953-54, ప్రాంతాల్లో 'మంజూష' అనే సాహితీ పత్రికని ప్రారంభించారు సాంబశివరావు గారు. దీనిలో పెదనాన్న చలంగారు, ఆరుద్రగారు, దేవులపల్లిగారు లాంటి లబ్ధిపత్రికలు వ్రాస్తుండేవారు. కేవలం సాహిత్య ప్రధానంగా సాగిన పత్రికకూడా ఎక్కువకాలం లాభాలతో నడవలేదు. కొన్ని సంవత్సరాల నష్టం తర్వాత దాన్ని ఆపేయ్యాల్సి వచ్చింది.

తొలి నవల..విజయపథం..!:

అప్పుడు.. ఏమీ చెయ్యాలా అన్న ఆలోచనవచ్చింది సాంబశివరావుగారికి. వేరే ఉద్యోగమేమీ లేదు. బ్రతుకు తెరువుకోసం ఏదో ఒక పనిచెయ్యాలి. అప్పటివరకూ ఆయనకి తెలిసింది పత్రికలూ, రచనలే. అదే స్ఫూర్తితో, 1956-57 ప్రాంతంలో, కొమ్మూరి సాంబశివరావు గారు తన మొట్టమొదటి డిటెక్టివ్ నవల రాసారు. దాని పేరు 'లక్ష్మణాధికారి హత్య'. పుస్తక ప్రచురణకోసమని 'ఆధునిక గ్రంథమాల' అనే పబ్లిషింగ్ సంస్థని కూడా మొదలుపెట్టారు. అంతకుముందు 'తెలుగు సినిమా' పత్రిక వల్ల ఏర్పడిన ఏజెంట్ల నెట్వర్క్ని ఉపయోగించుకుని తన తొలి డిటెక్టివ్ నవలని - ఆంధ్రదేశమంతా విడుదల చేసారు. అది అనూహ్యమైన విజయాన్ని సాధించి, రెండు నెలలలోనే పునర్ముద్రణ కొచ్చింది.

సాంబశివరావుగారికి 1954లో బ్యాచారికి చెందిన శ్యామలాదేవి గారితో వివాహం జరిగింది. వారికి ఒక అబ్బాయి.. పేరు వెంకట్. ప్రస్తుత నివాసం మద్రాసులో. Veda Corporate Advisors Pvt. Ltd అనే కంపెనీకి Founder Director గా పనిచేస్తున్నారు.

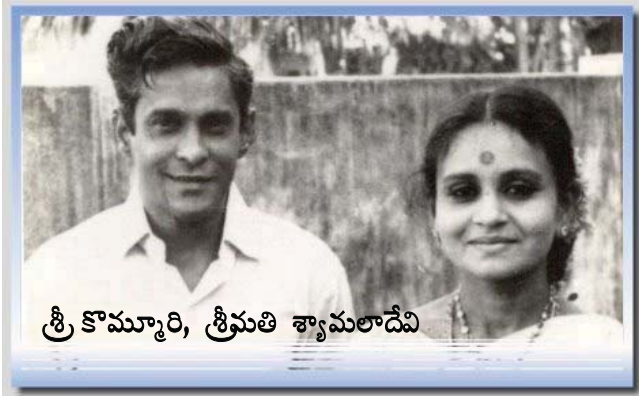

అక్కడి నుంచీ ఇంక సాంబశివరావు గారు డిటెక్టివ్ నవల రచయితగా వెనుతిరిగి చూడలేదు. 1957 నుంచీ 1980 వరకూ ఆయన రచనలకి స్వర్ణయుగం. ఆయన బతికున్నంతకాలం, మరో ఉద్యోగమేమీ చెయ్యకుండా, రచయితగానే కొనసాగారు. అన్ని రకాల డిటెక్టివ్ నవలలూ కలిపి మొత్తం 90 వరకూ రాసారు.

పుస్తకం టైటిల్లోనే ఒక విధమైన ఉత్సుకత కలిగించేవారు ఆయన. 'పదమూడు గంటలు కొట్టిన గడియారం', 'నేను చావను', 'చావు తప్పితే చాలు', 'చచ్చి బ్రతికిన మనిషి' ఇలా. సాంబశివరావు గారి శైలి కూడా పాఠకుల్ని తేలిగ్గా ఆకర్షించేది. అధ్యాయాల్ని ఊపిరి బిగపట్టే సస్పెన్స్ తో ఆపడం కూడా సాంబశివరావు గారి నవలల ప్రత్యేకత. ఒక అధ్యాయాన్ని తరువాత ఏమిటి అన్న కుతూహలమైన సన్నివేశంతో ఆపితే, మళ్ళీ రెండు, మూడు అధ్యాయాల తర్వాత కానీ దాని కొనసాగింపు ఉండదు. ఈ సస్పెన్స్ పాఠకుల్ని పుస్తకం పూర్తయేవరకూ కట్టి పడేసింది.

తన డిటెక్టివ్ నవలలకి స్ఫూర్తి నిచ్చిన ఆంగ్ల రచయిత ఎడ్గర్ వేలేస్ అని చెప్పేవారు సాంబశివరావు గారు. ఏ నవల రాసినా కథా నేపథ్యం గురించి పూర్తిస్థాయి పరిశోధన చేసి గాని కలం పట్టుకునే వారు కాదు. ఇంటర్వెయ్ లాంటి సదుపాయాలు లేని ఆ రోజుల్లో

అమెరికన్ ఎంబసీకి, బ్రిటిష్ లైబ్రరీకి వెళ్ళి గంటల తరబడి పుస్తకాలు చదివి విషయ సేకరణ చేసే వారు.

ప్రత్యేకతలు:

ఆయన రచనల్లో 20 వరకూ సాంఘిక నవలలు కూడా ఉన్నాయి. ఈ సాంఘికాలకి ప్రేరణ పెదనాన్న చలం గారని అంటుండేవారు. ఆ రోజుల్లోనే ఎంతో భావుకత ఉట్టిపడే టైటిల్స్ పెట్టేవారు తమ సాంఘిక నవలలకి. 'మళ్ళీ ఎప్పుడో ఎక్కడో..', 'నిన్నెందుకు ప్రేమించాలి?', 'ఇదంతా ఎవరి కోసం?', 'తొలిప్రేమ' వగైరా. 1960 దశకంలో ఇలాంటి పొయెటిక్ టచ్ ఉన్న పేర్లతో సాంఘికనవలలు రావడం, అందునా ఒక డిటెక్టివ్ నవల రచయిత కలం నుంచీ, అభినందించదగ్గ విశేషమే. ఐతే డిటెక్టివ్ నవల

రచయితగా ఒక ముద్ర ఉండడం వల్ల ఆయన రాసిన సాంఘిక నవలలు పెద్దగా ప్రజాదరణ పొందలేకపోయాయి. ఒక మాదిరి సెంటర్లలో, ఆయన రాసిన డిటెక్టివ్ నవలలకి 50 కాపీలు ప్రింట్ ఆర్డర్ వస్తే, సాంఘిక నవలలకి 35 కాపీలకే ఆర్డర్ వచ్చేది. ఇలాంటి వ్యాపారాత్మకమైన కారణాల వల్ల కూడా ఆయన ఎక్కువగా సాంఘికాలు వ్రాయలేదు.

సాంబశివరావు గారి రచనల ప్రత్యేకతల గురించి ప్రస్తావన వచ్చినపుడు ఆయన ప్రారంభించిన రోజుల్లోనే పొలిటికల్ థ్రిల్లర్ గురించి తప్పక వ్రాయాలి. '555' అనే నవలలో చైనా లాంటి దేశం, దలైలామా లాంటి వ్యక్తిని కిడ్నాప్ చేయడం, డిటెక్టివ్ యుగంధర్ అక్కడకి వెళ్ళి ఆయన్ని విడిపించుకురావడం లాంటి అంశాలూ.. 'నేఫాలో కెప్టెన్ నరేష్' అనే నవలలో పాకిస్థాన్ తో ఇండియా యుద్ధం ఇలాంటి ఊహలతో నవలలు రాసారు. ఐతే ఆ రోజుల్లోని రాజకీయాల సున్నితత్వం దృష్ట్యా దేశాలూ, స్థావరాలూ.. కల్పితమైన పేర్లతో ఉండేవి. (పాకిస్థాన్ అనడానికి పరిస్థాన్ అని వ్రాసేవారు). ఆయన రాసిన, తెలుగులో మొట్టమొదటి హారర్ నవల, 'చావు తప్పితే చాలు' సృష్టించిన సంచలనం ఆ రోజుల్లోని పాఠకులెవరూ ఇప్పటికీ మర్చిపోలేరు.

కొమ్మూరి సాంబశివరావు గారి చేతికి ఆరువేళ్ళుండేవి. అందువల్ల కలం పట్టుకున్నప్పుడు గట్టి పట్టు ఉండేది కాదు. తద్వారా అక్షరాలు కుదురుగా ఉండేవి కాదు. ఆయన వ్రాత ప్రతుల్ని కంప్యూటర్ చెయ్యడం కూడా కష్టంగా ఉండేది. అలాంటి సమయంలో టోప్ రికార్డర్ లో రికార్డు చేస్తే దాన్ని విని ఆయన శ్రీమతి శ్యామలాదేవి గారు వ్రాతప్రతిని తయారు చేసి ప్రెస్ కి ఇచ్చేవారు.

తన మొట్ట మొదటి నవల 'లక్షాధికారి హత్య' లో ప్రవేశ పెట్టిన డిటెక్టివ్ యుగంధర్, అసిస్టెంట్ రాజు పాత్రలనే చివరి వరకూ కొనసాగించారు. మధ్యలో ఒక నవలలో లాయర్ విశాలాక్షి పాత్రని ప్రవేశపెట్టారు కానీ ఎక్కువ నవలల్లో ఆ పాత్రని కొనసాగించలేదు. రోజుల్లో మరి అంత డేరింగ్, డాషింగ్ లేడీ పాత్రలని పాఠకులు రిసీవ్ చేసుకోలేదేమో మరి.

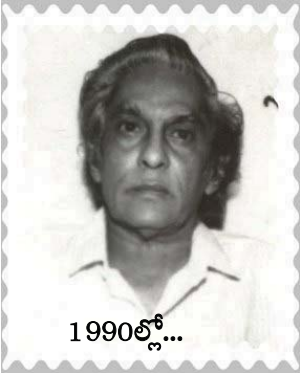
మొత్తం పుస్తకాలు, పునర్ముద్రణలూ కలిపితే ఆయన నవలలన్నీ దాదాపు పది లక్షల కాపీలు ముద్రించారు. ఒక డిటెక్టివ్ నవల రచయితగా ఇదొక రికార్డు ఆయనకి. నవలలు వ్రాయడం ఒక ఎత్తు ఐతే వాటిని అందరికీ అందేలా పంపిణీ చేసే నెట్ వర్క్ ని నెలకొల్పడం, కొనసాగించడం మరో ఎత్తు. ఆయన జీవనాధారం ఈ నవలల్లే కాబట్టి,

నవలల డిస్ట్రిబ్యూషన్ లో కూడా ప్రత్యేక శ్రద్ధ తీసుకునే వారు. అందుకు ఫలితమే ప్రతి చిన్న బడ్జెట్ కొట్టులోనూ ఆయన నవలలు కనిపించేవి. అయితే కొన్ని రోజుల తర్వాత పాఠకుల సంఖ్య పెరిగింది కానీ ఆర్డర్ల సంఖ్య తగ్గింది. విషయమేమిటంటే అద్దె లైబ్రరీలు (అప్పట్లో 'అణా లైబ్రరీలు' అనే వాళ్ళు) పెరిగిపోవడం. వ్యక్తిగతంగా కొనడం కంటే లైబ్రరీలో రోజుకో 'అణా' (ఆరు నయాపైసలు) ఇచ్చి అద్దెకి పుస్తకం తెచ్చుకుని చదువుకోవడం అలవాటైంది. సేల్స్ పడిపోయాయి. దీనిని కొంతవరకూ అధిగమించడానికి ఒక కొత్త టెక్నిక్ కనిపెట్టి అమలు పరిచారు సాంబశివరావు గారు. తన పోకెట్ నవలల కవర్ పేజీలని తేలిగా ఊడిపోయేగమ్ తో అతికించీ, లోపలిబెండింగ్ ని కూడా కాసే వదులుగా ఉంచీ పుస్తకాలు రిలీజ్ చేయడం మొదలుపెట్టారు. అందువల ఒక్కో పుస్తకం నాలుగైదు

సార్లకంటే ఎక్కువమందికి అద్దె కివ్వడానికి వీలయ్యేదు కాదు. అందువల్ల పూర్తిగా కాకపోయినా చాలా వరకూ సేల్స్ ని పెంచుకోగలిగారు.

సినిరంగంలో:

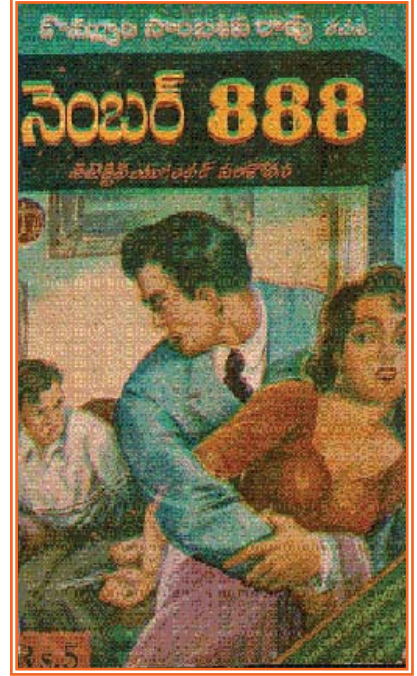
మద్రాసులో రచయితగా ఉంటూ తెలుగు సినిమా రంగానికి దూరంగా ఉండడం అసాధ్యమే ఐనా, సాంబశివరావు గారు సినిమారంగానికి మరి ఎక్కువగా అంకితం కాలేదు. సినిరంగ ప్రముఖులు కె.ఎస్.ప్రకాశరావు గారు, దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి గారు, ఆరుద్రగారు, శ్రీశ్రీ వీరికి చాలా దగ్గర స్నేహితులు. సాంబశివరావు గారు వ్రాసిన డిటెక్టివ్ నవలలు ఆ కాలంలోని తెలుగు సినిమా కథల ఒరవడికంటే చాలా ఎడ్యూన్స్ డాగా ఉండేవి. రామ్ గోపాల్ వర్మ లాంటి ఆఫ్ బీట్ దర్శకులు ఆ రోజుల్లో ఉంటే సాంబశివరావు గారి కథలకి వెండితెర రూపం త్వరగా వచ్చేదేమోకానీ, కుటుంబగాధా చిత్రాల నడుమ ఈయన కథలు ఎక్కువగా సినిమాలగా రాలేదు. మరొక కారణం - తన నవలల్లోని కథాంశానికి ఎలాంటి మార్పులు చెయ్యడానికి ఒప్పుకునే వారు కాదు. సాంబశివరావుగారి నవల ఆధారంగా వచ్చిన మొదటి సినిమా 'పట్టుకుంటే లక్ష' (చలం, నాగభూషణం..వగైరా పాత్రధారులు), రెండోది 'ఒక చల్లని రాత్రి'. ఇది సాంఘికం. మూడోది చిరంజీవి తొలిసారి ద్విపాత్రాభినయం చేసిన 'నకిలీ మనిషి' (దీనికి మాతృక 'నేను చావను' నవల). తను సృష్టించిన యుగంధర్ పాత్రకి సరిగ్గా సరిపోయే పర్షనాలిటీ ఎస్వీ.రంగారావు గారిదే ననీ, ఏదైనా సినిమాలో డిటెక్టివ్ యుగంధర్ గా ఎస్వీర్ గారిని చూడాలనీ ఆయన చిరకాల వాంఛ దురదృష్టవశాత్తూ అది తీరని కోరికగానే మిగిలిపోయింది.

1975 ప్రాంతాల్లో సాంబశివరావు గారు తనే నిర్మాతగా తన నవల 'మళ్ళీ ఎప్పుడో ఎక్కడో..'ని తెరకెక్కించాలని సిని నిర్మాణంలోకి దిగారు. శ్రీశ్రీ గారు పాటలు, పెండ్యాల గారు సంగీతం, జయంతి హీరోయిన్. సినిమా నిర్మాణం 90 శాతం అయింది. అనుకోని కారణాల వల్ల మిగతాది పూర్తి కాలేదు. సినిమా నిర్మాణం కోసం తెచ్చిన అప్పులు, వడ్డీలు.. ఆర్థికంగా దెబ్బతిన్నారు సాంబశివరావు గారు. ఆ దెబ్బనుంచీ కోలుకోవడానికి చాలా సమయం పట్టింది. రచయితగా ఎంత సంపాదించినా అదంతా ఈ ఒక్క సినిమా నిర్మాణం తుడిచిపెట్టేసింది. దానితో అప్పులు తీర్చడానికి రచనలు చెయ్యాల్సిన పరిస్థితి వచ్చింది. సాధారణంగా మూడ్ ఉన్నప్పుడే రచనలుచేసే అలవాటుండేది ఆయనకి. రాస్తే రెండు మూడు రోజుల్లో నవల పూర్తి చేసేసేవారు. లేకుంటే నెలల తరబడి కలం పట్టుకునే వారు కాదు అలాంటిది బలవంతంగా రచనలు చెయ్యాల్సిన పరిస్థితి.

చివరి సంవత్సరాలు:

అదే సమయంలో చినపాటినుంచీ అలవాటైన చెన్ సోకింగ్ కూడా ఆరోగాన్ని దెబ్బతీసింది. ఊపిరి తితులూ, గుండె ఈ

1983-84ల్లో, పంజాబ్ టెర్రరిజం కథాంశంగా వ్రాసిన 'అర్ధరాత్రి పిలుపు' అనే నవలలో ఒక సంఘటన సృష్టించారు. అది 1984 జులై నెలలో అనుకుంటూ 'విజయ' మాసపత్రికలో వచ్చింది. భారతదేశపు ప్రధాన మంత్రిని తన అంగరక్షకుడే చంపబోతే, డిటెక్టివ్ యుగంధర్ అడ్డుపడి రక్షిస్తాడు. ఇది వ్రాసిన మూడు - నాలుగు నెలలోనే ఇందిరాగాంధీ హత్య జరగడం కాకతాళియం..!

సుదీర్ఘ ధూమపానానికి దెబ్బతిన్నాయి. తొందరగా అలసిపోయే వారు. ఆయనకి చాలా ఇష్టమైన వాకింగ్ అలవాటుని కూడా మానుకోవాల్సి వచ్చింది. ఇన్ని కారణాల వల్ల 1980 తర్వాత ఎక్కువగా వ్రాయలేదు. 1983లో విజయభాషినీడు గారికి (విజయ మాసపత్రిక కోసం) 'అర్థ రాత్రి పిలుపు' అన్న నవల రాసారు. 1986లో తన చివరి నవల 'నేను నేను కాను' వ్రాసారు. తరువాత 1994 లో ఆయన చనిపోయే వరకూ మరేమీ రచనలు చేయలేదు.

1994 , మే 17న నిద్రలోనే తుది శ్వాస వదిలారు. 30 సంవత్సరాల పాటు తెలుగు వారందరికీ ఇంటింటా పేరుగా మారుమోగిన "కొమ్మూరి సాంబశివరావు రచన.. డిటెక్టివ్ యుగంధర్ పరిశోధన " అన్న నినాదం సరికొత్తగా రూపుదిద్దుకోవడం ఆగిపోయింది.

ఆయన జీవించినంత కాలం, 1986లో ఒక్కసారితప్ప, తన ఫోటో ఎక్కడా ప్రచురించలేదు. ఆయన సన్నిహితులకు తప్ప కొమ్మూరి సాంబశివరావుగారు అంటే ఎలా ఉంటారో ఎవరికీ తెలీదు. ఆయన మరణించాకే ఆయన ఫోటో వార్తాపత్రికల్లో వచ్చింది.

ఆయన తీరనికోరికల్లో ఒకటి - మహాత్మా గాంధీ హత్య ఆధారంగా ఒక క్రైమ్ ఫిక్షన్ నవల వ్రాయడం. రాజకీయాలు, ఆదర్శాలు, న్యాయాన్యాయాలు జోలికి పోకుండా కేవలం హత్యకి జరిగిన కుట్రతో మొదలుపెట్టి, హంతకుడి ఉరితీత వరకూ వ్రాయలనుకున్నారు. ఇందుకోసం బోలెడంత పరిశోధన చేసి చాలా విషయాలు సేకరించారు కానీ ఆ రచన పూర్తిచేయలేకపోయారు. ఈ విషయంలో చివరి వరకూ ఆయన తపనపడుతూనే ఉండేవారు.

జ్ఞాపకాలు:

నాన్నగారి జ్ఞాపకాలని గుర్తు తెచ్చుకుంటూ, సాంబశివరావుగారి అబ్బాయి, వెంకటగారు ఇలా అన్నారు..

"నాన్న గారు చిన్నప్పటినుంచి నాతో ఒక స్నేహితుడిలా మెలిగే వారు. వాళ్ళ నాన్నగారు ఆయనతో అలానే ఉండే వారట. మాకు వయసులో తేడా ఎక్కువగానే ఉన్నా నన్ను ఒక మిత్రుడిగా చూసేవారు. ఆయన నుంచీ నేను నేర్చుకున్నవాటిలో ముఖ్యమైన విషయాలు మూడు.

మొదటిది: విద్యార్జన, గ్రంథ పఠనానికి ఉన్న వ్యత్యాసం. క్లాసు పుస్తకాలే కాకుండా బయట మంచి పుస్తకాలు చదవడం ద్వారా మానసిక వికాసం ఉంటుందని చరణాత్మకంగా చూపించారు. ఆయన పుస్తకాలు విపరీతంగా చదివే వారు. ఆయన చనిపోవడానికి ఏడెనిగిది సంవత్సరాల ముందు నుంచీ ఏమీ రాయకపోయినా ఎప్పుడూ ఏదో ఒక పుస్తకం చదువుతూనే ఉండేవారు. ఆ అలవాటు నాకు రావడమే కాక దాని వల్ల ఎంతో ఉపయోగం ఉన్నదన్న విషయం పదే పదే ఋజువౌతూ వస్తోంది.

రెండోది: కష్ట సుఖాలని సమానంగా స్వీకరించడం. ఆయన జీవితాన్ని గమనిస్తే ఒక సైన్ కర్వ్ లా ఉంటుంది. కెరీర్ మొదలు పెట్టిన కొత్తలో 'తెలుగుసినిమా' పత్రిక నిర్వహిస్తున్నప్పుడు బాగా సంపాదించారు. కొత్త మేరిస్ మెనర్ కారు మెయిన్ టెయిన్ చేసారు 1948 ప్రాంతాల్లోనే. మళ్ళీ 'మంజూష' పత్రిక సమయంలో ఇబ్బందులు ఎదుర్కొన్నారు. మళ్ళీ డిటెక్టివ్ నవలా రచయితగా రూపుదిద్దికోగానే స్టార్లమ్ ని అనుభవించారు. ఆంధ్రదేశమంతా ఆయన పేరు మారు మోగిపోయింది. మళ్ళీ సినిమా నిర్మాణంతో ఇబ్బందుల్లో పడ్డారు..ఈ విధంగా ఎప్పుడు కష్టలు ఎదురైనా.. "ఓహో ..ఇలాంటివి లోగడ చాలా చూసాన్నే..వీటిని మాత్రం ఎదుర్కోలేనా.." అన్న ధీమాతో ఉండేవారు. ఈ స్వభావం నామీద ఎంతో ప్రభావాన్ని చూపించింది.

మూడో విషయం: ఏదైనా బిజినెస్ మొదలుపెట్టినప్పుడు 'అంతా నేనే' అనే పరిస్థితి కల్పించుకోవద్దు. ఒక వ్యక్తిగా నువ్వు చాలా పనులు సమరవంతంగా చెయ్యాలి, కానీ 'ఆ ఒక్కటి' అనది ఇబ్బందులో పడితే మొత్తం బిజినెస్ ఇబ్బందులో పడినట్టే అని విషయం

గుర్తుపెట్టుకో అనే వారు. ఆయన 'తెలుగు సినిమా' పత్రికని నడిపినప్పుడు దాదాపు కవర్ పేజీ నుంచీ చివరి పేజీ వరకూ మొత్తం మేటర్ అంతా ఆయనే వ్రాసే వారు. ఆయనకి ఇబ్బందులు రాగానే పత్రికని మూసయ్యాల్సి వచ్చింది. అలానే ఆధునిక గ్రంథమాల తరఫున కూడ కేవలం తన పుస్తకాలనే ప్రచురించారు. ఆయన వ్రాయడం ఆగిపోగానే ఆధునిక గ్రంథమాలా ఆగిపోయింది. వేరే రచయితల పుస్తకాలు కూడా ప్రచురించి ఉంటే వ్యాపారాత్మకంగా ఇంకా విజయాలు సాధించి ఉండేవారేమో. అలా చెయ్యకపోవడం పొరబాటని అంటుండేవారు. 'నువ్వు ఏ కంపెనీ మొదలుపెట్టినా నీ చుట్టూనే తిప్పుకోకుండ, దాన్ని వ్యవస్థీకృతం చెయ్యి. పదిమంది బలాన్నీ సంపాదించుకో 'అని సలహా ఇచ్చేవారు. ఇప్పటికీ మా బిజినెస్ వ్యవహారాల్లో ఈ సలహాని పాటిస్తున్నాను.

ఇన్నేళ్ళ తరువాత నాన్నగారిని ఈతరం పాఠకులకి పరిచయం చేస్తున్నందుకూ, మరోసారి ఆ జ్ఞాపకాలని మననం చేసుకునే అవకాశాన్ని కల్పించినందుకూ 'కౌముది'కి కృతజ్ఞతలు తెలియచేస్తున్నాను."

కొమ్మూరి గారి జ్ఞాపకాలు - మల్లాది వెంకట కృష్ణమూర్తి

కొమ్మూరి సాంబశివరావుగారు తన తొలి డిటెక్టివ్ నవల మొదలుపెట్టబోయే ముందు, అందులోని డిటెక్టివ్ పాత్రకి ఏమి పేరు పెట్టాలా అని అని ఆలోచిస్తూ ఒక రోజు పానగల్ పార్కుకి వెళ్ళారట. అక్కడ కనిపించిన మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రి గారిని సలహా అడిగారట. "తెలుగు వాళ్ళలో డిటెక్టివ్ వృత్తిని చేపట్టిన మొదటి వ్యక్తి పేరు యుగంధర్. మీ నవలలోని డిటెక్టివ్ పాత్రకి కూడా అదే పేరు పెట్టండి" అని చెప్పారట. ఈ విషయాన్ని ఒకసారి కొమ్మూరి సాంబశివరావు గారు, నాతో స్వయంగా చెప్పారు.

ఓసారి మద్రాసులో ఆయన్ని కలుసుకున్నప్పుడు తీవ్రమైన అనారోగ్యంతో ఉన్నారు. ఊపిరి కూడా సరిగా అందడంలేదు. ఆరోజు ఆయన అన్నమాటలు నాకింకా గుర్తున్నాయి. 'నా అనారోగ్యం గురించి ఏమాత్రం చింతించడంలేదు. ఏదో ఒక రోజు ఇలాంటి పరిస్థితి వస్తుందని తెలుసు. ఐతేనేం..సిగరెట్లు కాల్చడం అన్న అలవాటుని పరిపూర్ణంగా అనుభవించాను. ఇదో ఇప్పుడిలా అనారోగ్యం రూపంలో దానికి ప్రతిఫలం చెల్లిస్తున్నాను. అప్పటి ఆనందమూ, ఇప్పటి అనారోగ్యమూ రెండూ నేను కోరితెచ్చుకున్నవే..!' అన్నారు చాలా తేలిగ్గా.

ఆయన చాలా హాస్యస్ఫూర్తకంగా మాట్లాడేవారు. సంభాషణల్లో ఎన్నో జోక్స్ దొర్లుతుండేవి. ఈ హాస్యం రచనల్లో ప్రతిబింబించలేదేమని అడిగాను. 'ఎందుకో మరి నాకూ తెలీదు. నేను ఇంతవరకూ ఈ విషయాన్ని గమనించలేదు సుమా..' అన్నారు. ఆయన భార్య శ్యామల గారు వంటలు బాగా చేసేవారు. నేనూ, నా శ్రీమతి పద్మజ 1990 అగస్టులో వాళ్ళింటికి వెళ్ళినప్పుడు శ్యామల గారు బిస్కెట్ బెల్లా బాత్ చేసిపెట్టారు. సాంబశివరావుగారు శ్యామల గారిని ఎంతగానో ప్రేమించే వారు. ఆమె మరణం ఆయన్ని బాగా కుంగతీసింది. శ్యామలగారు లేని వెలితిని ఆయన చివరిరోజుల్లో బాగా ఫీలవుతుండేవారు.

సాంబశివరావుగారి మరణవార్తని న్యూఢిల్లీ ఆకాశవాణి వార్తల్లో ప్రసారం చేసారు. అప్పటి ప్రధాన మంత్రి స్వర్గీయ పి.వి.నరసింహారావు గారు కొమ్మూరి గారికి తన సంతాపాన్ని తెలియచేసారు. పి.వి.నరసింహారావు గారు, షావుకారు జానకి గారు, కొంగర జగ్గయ్య గారు కొమ్మూరి గారినీ, వారి నవలలనీ విపరీతంగా అభిమానించే వారు.

1987లో అప్పటి ఆంధ్రజ్యోతి ఎడిటర్ పురాణంగారిని, కొమ్మూరి సాంబశివరావు గారితో సాహితీ జ్ఞాపకాలని వ్రాయించమని సలహా ఇచ్చాను. ఆయన ఒప్పుకున్నారు. నేనే కొమ్మూరి గారితో కూడా మాట్లాడి ఒప్పించారు. ఐతే ఎన్నిరోజులైనా పురాణం గారి నుంచీ కొమ్మూరిగారికి అధికారకమైన సమాచారమేమీ వెళ్ళలేదు. కొన్ని సిద్ధాంతాలకి కట్టుబడే రచయిత ఐన సాంబశివరావుగారు, తనంత తాను వ్రాసి పంపడానికి అంగీకరించలేదు.

ఐతే ఆ వ్యాసాలకి ఉన్న ప్రాధాన్యత దృష్ట్యా నేనే కొమ్మూరిగారిని పదే పదే అడిగి ఒప్పించాను. కొద్ది వారాలు ఆ వ్యాసాలు ఆంధ్రజ్యోతిలో వచ్చాయి. సాంబశివరావు గారి అభిమానుల ఆనందానికి హద్దులేవు. అయితే సాంబశివరావు గారికి కనీసం పత్రిక కాంప్లెమెంటరీ కాపీలు కూడా వెళ్ళలేదు. అభిమాన ధనుడైన సాంబశివరావుగారు చాలా బాధపడ్డారు. వ్రాయడం ఆపేసారు. పురాణం గారైనా కనీసం ఫోన్ చేసో, ఉత్తరం రాసో సాంబశివరావు గారిని ఫాలోఅప్ చెయ్యాలింది.. ఆయన దాన్ని అక్కడే వదిలేసారు. ఆ విధంగా కొమ్మూరి సాంబశివరావు గారినుంచీ ఎన్నో విలువైన విశేషాలని తెలుసుకునే అవకాశాన్ని ఆంధ్రపాఠక లోకం కోల్పోయింది.

డిటెక్టివ్ పుస్తకానికి పెట్టి వెల, దాని సైజు దృష్ట్యా, పెద్ద పెద్ద నవలలు వ్రాయాలని ఉన్నప్పటికీ, కొమ్మూరి సాంబశివరావు గారు తమ రచనల్ని 144 పేజీలకే పరిమితం చేసుకోవాల్సి వచ్చేది. ఐతే నేను వారి 'ప్రాక్టికల్ జోకర్' నవలని ఈ కాలానికి తగినట్లుగా (యుగంధర్ సెల్ఫోన్ వాడడం.. వగైరా మార్పులతో) తిరగరాసినప్పుడు అది 240 పేజీలకి పైగా వచ్చింది. దీన్ని ఆంధ్రజ్యోతి గ్రూపు వాళ్ళు 'నవ్య' వారపత్రిక ఆరంభించినప్పుడు, దానిలో సీరియల్ గా మొదలుపెట్టారు. పాఠకులు కూడా ఈ కొత్త ప్రయోగాన్ని బాగా రిసీవ్ చేసుకున్నారు. ఆ కోవలో మరికొన్ని వ్రాద్దామని అనుకున్నాను కానీ అప్పటి ఎడిటర్ గారి విముఖతవల్ల అవి ముందుకి సాగలేదు.

తెలుగుదేశం హయాంలో రాష్ట్రమంత్రిగా పనిచేసిన శ్రీపతి రాజేశ్వర్(అప్పట్లో ఎన్టీఆర్ అభిమాన సంఘం రాష్ట్ర అధ్యక్షుడు) గారు కొమ్మూరి గారికి విపరీతమైన అభిమాని. మద్రాసు వెళ్ళినప్పుడు ఆయన తరచూ సాంబశివరావు గారిని కలుస్తూ ఉండేవారు. సాంబశివరావు గారు కూడా హైదరాబాదు వచ్చినప్పుడల్లా రాజేశ్వర్ గారి ఇంట్లోనే ఉండేవారు. సాంబశివరావు గారు వ్రాసిన 'లాకెట్ మర్మం' అనే నవల అంటే రాజేశ్వర్ గారికి చాలా ఇష్టం. 'ప్రాక్టికల్ జోకర్' మాదిరిగానే 'లాకెట్ మర్మం' నవలని కూడా నాతో ఆధునీకరించి వ్రాయించుకున్నారు రాజేశ్వర్ గారు. ఆయన 2005 లో మొదలుపెట్టిన 'మనదేశం' అనే మాసపత్రికలో దాన్ని సీరియల్ గా కూడా వేసారు. ఐతే ఆ పత్రిక నాలుగు సంచికల తరువాత ఆగిపోవడంతో 'లాకెట్ మర్మం' ఆధునిక వెర్షన్ అసంపూర్ణంగానే మిగిలిపోయింది.

సాంబశివరావు గారు
స్వదస్తూరితో
వ్రాసిన లేఖ
చివరిపేజీలో..

Commuri Sambasiva Rao
Author,
Journalist and Publisher

825 ~~3865~~
Phone: 422855

97, Habibullah Road,
Thyagarayanagar,
Madras - 600 017.

Ref.

Date: 11.9.89

16/9/89

శ్రీ ముమ్మరణ్!

'60625 రోజుల' 60000. 25200

11.9.89 వ్రాసినది.

'60625 రోజుల' రెడ్యూస్ చేసినది.

రెడ్యూస్ చేసినది 25200.

11.9.89, రోజు: 25200, ముమ్మరణ్

వ్రాసినది.

25200 రెడ్యూస్ చేసినది, ముమ్మరణ్

Craft ను రెడ్యూస్ చేసినది. 25200. 25200

మొత్తం రెడ్యూస్ చేసినది, 25200

25200 రెడ్యూస్ చేసినది. 25200

25200 రెడ్యూస్ చేసినది. 25200

25200 రెడ్యూస్ చేసినది. 25200

25200 రెడ్యూస్ చేసినది. 25200

25200 రెడ్యూస్ చేసినది. 25200

25200 రెడ్యూస్ చేసినది. 25200

25200 రెడ్యూస్ చేసినది. 25200

25200 రెడ్యూస్ చేసినది. 25200

25200 రెడ్యూస్ చేసినది. 25200

25200 రెడ్యూస్ చేసినది. 25200

P.T.O

శ్రీ ముమ్మరణ్

దాదాపు మూడు, నాలుగు దశాబ్దాల క్రిందట సినిమాలు, పత్రికలు, రేడియో.ఇవి మాత్రమే వినోద కాలక్షేపాలు. సినిమా ఖయేటర్లు, పుస్తకాలూ అన్ని ఊళ్ళకీ వెళ్ళకపోయినా 'పంచాయితీ రేడియో' రూపంలో ఆకాశవాణి మాత్రం అన్ని చోట్లా విస్తరించి ఉండేది. ఆకాశవాణిలోని ఎనౌన్సర్లకి ప్రత్యేకమైన క్రేజ్ ఉండేది అప్పట్లో. మిగతావాళ్ళకంటే భిన్నంగా ఆ రోజుల్లోనే సినిమా పాటలతో విభిన్న తరహా కార్యక్రమాలని రూపొందించి ప్రసారం చేసి, శ్రోతలని కూడ అందులో భాగస్వాముల్ని చేసి, అనౌన్సర్లలో స్టార్ ఇమేజ్ ని సంపాదించుకున్న అలనాటి 'రేడియో రామం' గారి జ్ఞాపకాల సంపుటి ఈ నెల ప్రత్యేకంలో మీకోసం.

కాగడా పెట్టి వెతికినా ఒక్క రేడియో కూడా కనిపించని ఊరు మాది! ఎస్.ఎస్.ఎల్.సి వరకూ కరెంటు ఎరుగని పల్లె మాది. మా ఊరు ఖండవిల్లి. తణుకు తాలూకా. పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా. పదహారవ ఏడు దాకా కరెంటు లేదు మాకు. కిరోసిన్ దీపం దగ్గరే చదువు. హరికేన్ లాంతరే సాయం. సాయంత్రం అయిందంటే! 1960 తరువాతే కరెంటు వెలుగు ఖండవిల్లిలో ప్రవేశించింది.

సినిమా చూడాలంటే ఏడు మైళ్ళు సైకిల్ తొక్కుకుంటూ వెళ్ళాలి. ఇంట్లో మా నాన్నగారు కొన్న గ్రామఫోన్ ఉండేది. తణుకులో సినిమా రికార్డులు కొనుక్కుని, గ్రామఫోనులో వేసుకుని పాటలు వినేవాళ్ళం. అలాగ పాటలు అలవాటయ్యాయి చిన్నతనంలోనే. టూత్ బ్రష్ కొనాలన్నా, టంగ్ క్లీనర్ కావాలన్నా, ఆఖరికి జ్వరం వస్తే తినే బ్రెడ్ కూడా తణుకే ఆధారం అవడంతో - తణుకు మాకు 'డ్రీమ్ లాండ్' లాగ ఉండేది. ఎప్పుడు ఛాన్సు దొరికితే అప్పుడు తణుకు వెళ్ళిపోతూ ఉండేవాళ్ళం. తణుకులో మా పెదనాన్నగారు లాయరు. అంచేత ఎప్పుడు తణుకు వెళ్ళినా, ఎన్నాళ్ళున్నా సమస్యలేదు. ఇప్పటికీ తణుకు తాలూకా అనుభూతులు నన్ను

వెంటాడుతూనే ఉంటాయి.

కాలేజీో చదువుకి, కుటుంబ పరిస్థితులవల్ల నెల్లూరు వెళ్ళాల్సివచ్చింది. డిగ్రీ అయాక, మద్రాసుకి మారింది మకాం. అక్కడ అడయారు ఫిలిం ఇన్స్టిట్యూట్ లో మూడు సంవత్సరాలు ఫిలిం కోర్సు చదివాను. 1968వ సంవత్సరానికి సౌండ్ బ్రాంచిలో బెస్ట్ స్టూడెంట్ అవార్డు ఇచ్చారు ఏవియమ్ చెట్టియారీ! కొంతకాలం షార్టు ఫిలిమ్స్ నిర్మించాం ఏడుగురు మిత్రులం కలిసి. బి.ఎన్.రెడ్డిగారు కూడా మా ఫిలిమ్స్ చూసి మెచ్చుకుని ఆశీస్సులందించారు.

మళ్ళీ పరిస్థితులు మారాయి! 1970 నుంచీ రేడియోలోకంలోకి వచ్చిపడ్డాను. 1970లో వైజాగ్, 1971లో హైదరాబాద్ ఆకాశవాణిలో టెంపరరీ ఉద్యోగం. 1972 నుంచీ విజయవాడ వివిదబారతి సేషన్ పరిసెంట్ ఉద్యోగం. 2002 వరకూ సీనియర్ గేడ్

ఎనౌన్సర్ గా ఉద్యోగం. అదృష్టవశాత్తూ ఆ టైములోనే ఎన్నో కార్యక్రమాలు చేసే అవకాశం దొరికింది. అలాగే ఎంతో మంది పెద్ద పెద్ద వారితో కలిసి పనిచేసే అదృష్టం కూడా లభించింది.

నాటక శాఖలో శంకరం మంచి సత్యంగారు. సంగీత శాఖలో ఓలేటి వెంకటేశ్వర్లుగారు, తెలుగు ప్రవచన శాఖలో పేరెన్నికగన్న కళాకారులు ఉపశ్రీగారు - పేరు పొందిన ఎనౌన్సర్లు ఏబి.ఆనంద్, లింగరాజు శర్మ కోకా సంజీవరావు, ఎం.వాసుదేవ్ మూర్తి మొదలైన సిబ్బందితో - ఒకే కుటుంబంగా కాలం గడిచింది. వీరేగాక, శ్రీరంగం గోపాలరత్నం, వింజమూరి లక్ష్మి, విబి కనకదుర్గ, నాగరత్నమ్మ, సి.రామ్మోహనరావు నండూరి సుబ్బారావుగారు - మొదలైన పేరెన్నిక గల gaints తో పనిచేసే అరుదైన అవకాశం కూడా లభించింది ఇంత పెద్ద కుటుంబాన్ని అన్నివేళలా కనిపెట్టుకుని గైడ్ చేసే ఇంటి పెద్ద, స్టేషన్ డైరెక్టర్ బాలాంత్రపు రజనీ కాంతరావుగారు కొండంత అండలా ఉండేవారు. అటు సీనియర్ కళాకారుల దగ్గరనుంచీ - ఇటు నాలాంటి యువజనులవరకూ అందరికీ దిశానిర్దేశం చేసేవారాయన. ఎవరిలో 'టేలంట్' ఉన్నా సరే, అది బయటకి తీసి, పదును పెట్టి గాలిలో (AIR) కి వదిలేవారు ఆయన. ఇప్పటికీ ఆయన హైదరాబాద్ లో సంపూర్ణ ఆరోగ్యంతో, అందరినీ పలకరించి యాక్టివ్ గా ఉన్నారంటే అది భగవంతుడి దీవెనే అనుకోవాలి.

నేను 1972 లో విజయవాడ, వివిధభారతి వాణిజ్య ప్రసార విభాగంలో చేరిన తరువాత నుంచీ, ఎన్నో సంగీత కార్యక్రమాలకు రూపుదిద్దే అవకాశం లభించింది. రోజూ మూడుపూటలా శ్రోతలు కోరిన సినిమా పాటలు 'జనరంజని' కార్యక్రంలో వినిపించేవాళ్ళం. ఇంతకంటే కూడా - ఫీచర్ టైప్ లో ఏదైనా సీరియల్ ప్రోగ్రామ్స్ చేస్తే క్రియేటివ్ గానూ ఉంటుంది, ఇంట్రోస్ట్ర్ గానూ ఉంటుందని నా భావన. రజనీగారి ఆశీస్సులతో అనేక కార్యక్రమాలు చేసేవాడిని. ముందుగా 'సరాగమాల'! పేరులోనే అర్థం ఉన్నట్టు - ఒకే శీర్షికలోకి వచ్చే సినీ పాటల్ని ఏర్పికూర్చి, వాఖ్యానం కలగలిపి ఈ కార్యక్రమం కొన్ని సంవత్సరాలు కొనసాగించాను. శ్రోతలకి బాగానే నచ్చింది ఆ కార్యక్రమం. అప్పుడే స్థిరపడింది 'రేడియో రామం' అనే పేరు నాకు! మరికొన్నాళ్ళకి 'ఇంద్రధనసు' అనే కార్యక్రమం ప్లే చేసా. ఇది కొంచెం విజ్ఞాన ప్రధానమైన కార్యక్రమం. అటు వినోదం, ఇటు సమాచారం - రెండూ కలిగలిపిన ప్రోగ్రాం. ఒక్కోవారం ఒక్కో సంగీత వాద్యాన్ని శ్రోతలకు పరిచయం చేయటం. ఆ వాద్యం వినటానికి అసలు ఈ రూపం ఏమిటో శబ్దమూలకంగా వినియోగించిన సినిమా పాటల్ని ఎన్నుకుని - వరసగా ఒక్కోపాట శ్రోతలకు అందించడం. సంగీతంలో ఏడు స్వరాలు. ఇంద్రధనసులో ఏడురంగులు కనక, ఈ ప్రోగ్రాం పేరు ఇంద్రధనసు అని పెట్టాను. మొదట్టింంచీ పదవ ఏట నుంచీ రేడియో సిలోన్ లో సినిమా పాటల కార్యక్రమాలు వినడం అలవాటవడం వల్ల - ఈ కొత్త కార్యక్రమ తయారీకి ఎక్కువ కష్టపడాల్సిన అవసరం రాలేదు. అయితే వారం తిరిగే సరికి ఓ కొత్త వాద్యాన్ని ఎంచుకుని - సినిమా పాటల్లో ఆ వాద్యం ప్రస్తుటంగా వినిపించే రికార్డులు లైబ్రరీ నుంచి సంగ్రహించడం మంచి ఎక్సర్ సైజ్ గా ఉండేది. ఒక్కో సంగీత దర్శకుడు ఒక్కో వాద్యాన్ని తన Orchestra లో ఎలా వాడాలో సోదాహరణంగా వినిపించేవాడిని. ముందుగా కొత్త సంగీతవాద్యపరిచయం. శాస్త్రీయ సంగీతంలో దాని అసలు రూపం, సినిమాలలో పాటలలో దాని సినిమా రూపం ఆ తర్వాత 5,6 పాటలు ఆ వాద్య ప్రధానంగా వచ్చినవి వినిపించడం ఇలా సాగేది ఆ కార్యక్రమ సరళి. ఇది 25 వారాలు నిరామాటంగా కొనసాగింది. శ్రోతలి, ఎంతగానో ఆకటుకును

కార్యక్రమం. చుట్టుపక్కల ఊళ్ళో నుంచి శ్రోతలు మమ్మల్ని చూట్టానికి వచ్చేవారు ఆ కార్యక్రమ ప్రసార సమయంలో! సినిమా స్టార్స్ అంత లెవెల్లో పాపులారిటీ ఉండేది. అది మరి ఎంకరేజ్‌మెంట్‌గా ఉండేది మాకు.

ఇదిగాక, 'సంగీత ప్రియ' అనే కార్యక్రమం ఒకదాన్ని కొత్తగా ప్లాన్ చేసా, 3,4 ఏళ్ళపాటు. అదికూడా సినిమా సంగీతం, రేడియో సంగీతం మీద ఆధారపడింది. కేవలం "వినికెడి జ్ఞానం"తో సహజ సిద్ధంగా సినిమా పాటలూ, లలిత గీతాలు పాడే శ్రోతలు ఎందరో ఉండేవారు. అలాంటి వారందరినీ ఈ సంగీతప్రియద్వారా పరిచయంచేసా. సంగీత వాద్యాలు వాయిచేవారిని కూడా పరిచయం చేసేవాడిని. శ్రోతలతో ఇంటరాక్షన్ ఉండటం వల్ల - ఇలాంటి ప్రోగ్రామ్స్ కి మంచి డిమాండ్ ఉండేది. చాలా మటుకు అలాంటి ప్రోగ్రామ్స్ రికార్డు చేసి, ఆడియో కేసెట్స్ రూపంలో భద్రపరిచా. ఇన్నేళ్ళు అయ్యాక అవి మళ్ళీ వింటుంటే ఎంతో ఆనందంగా ఉంటుంది. అలాంటి మంచి శ్రోతలు, అభిరుచిగల కళాకారులు ఉండటం వల్లనే నా ప్రోగ్రాంలు పేరు తెచ్చుకున్నాయి

వివిధ భారతి వాణిజ్య విభాగంలో ఇలాంటి కార్యక్రమాలు ఎన్ని చేసినా - ఇంకా అసంతృప్తిగానే ఉండేది. నాలో కళాభిరుచిని శాటిస్ఫై చేయడానికి - విజయవాడ 'A' సర్వీస్ లో కూడా కొన్ని రూపకాలు చేయాలనిపించేది. 1980, 2000 మధ్య దాదాపు 20 సంవత్సరాలలో పదిహేనుకు పైగా ప్రత్యేక కార్యక్రమాలకు రూపు దిద్ది సమర్పించడం జరిగింది. వాటిని ఆకాశవాణి వార్షిక పోటీలకు పంపడం కూడా ఒక ప్రత్యేకమైన అనుభూతి. ఆశ్రమ ఊరికే పోలేదు. 1980 మొదలు పది వార్షిక బహుమతులు, జాతీయ స్థాయిలో నాకు లభించాయి. అదొక రికార్డ్. నాకు బహుమతులు వచ్చాయి అని చెప్పుకోవడం కంటే, జాతీయ స్థాయిలో వందకి పైగా రేడియో స్టేషన్లు పాల్గొనే పోటీలో, మన తెలుగు ప్రోగ్రామ్స్ కి అన్ని బహుమతులు రావడం నాకు ఎంతో ఆనందం కలిగేది.

ఇప్పటికీ 'రామం గారూ' అని పలకరించే సోదర సోదరీమణులు ఉన్నారంటే - గుండె ఆనందంతో నిండిపోతుంది! సినిమా ఫీల్డ్ నుంచి రేడియోలోకంలోకి ప్రవేశించినా సరే - ఇంత ఆదరణ లభించడం భగవంతుడి వరంగా భావిస్తాను. నన్ను ఇప్పటికీ ఆదరించే ప్రియాతి ప్రియమైన శ్రోతలకు, శబ్దమిత్రులకూ ఎప్పటికీ ఋణపడిఉంటాను.

ఈ నెలలోనే ఆకాశవాణి, విజయవాడ కేంద్రం తన 60 వ పుట్టిన రోజుని జరుపుకుంటోంది.

ఆకురాలు కాలానికీ వసంతం - ఇదొక వైవిధ్య చిత్రకళా రూపం

ఎవరూ పట్టించుకోని ఎండుటాకులకు వసంతం ఉంటుందనీ, వీటికి ఓ అందమైన ఆకృతి కల్పించవచ్చనీ అంటున్నారు పేరులోనే 'వసంతాన్ని' నింపుకున్న ముక్తవరం వసంత కుమారి గారు. చూసే కనులకు మనసుంటే ఎటుచూసినా అందమే అన్నట్లు వసంత కుమారి గారికి ప్రతి ఆకులో ఒక విభిన్న రూపం కనిపిస్తుంది. వివిధ చెట్ల ఆకులలో ఉన్న వర్ణ వైవిధ్యం, రూప వైవిధ్యమే ఆమె కళకి పునాది.

ఆకుల్లో భిన్న రూపాలని ఊహించి, ఆకుల అమరికతో రూపాలు సృష్టించడం వసంతకుమారి గారి సృజనాత్మకత. ఆకులని కత్తిరించి ఏ రూపాన్నైనా చెయ్యొచ్చు కానీ కత్తిరించకుండా, ఎటువంటి రంగులూ అద్దకుండా సహజరూపంలోనే కళాఖండాల్ని చిత్రిస్తారు వసంత కుమారి గారు. అందం కంటే సహజత్వానికి ప్రాముఖ్యత నిచ్చే ఈ చిత్రకారిణి.. పక్షులు, లతలు, జంతువుల బొమ్మలే కాకుండా, భావ చిత్రాలు, సామాజిక అంశాలని కూడా తన వైవిధ్యమైన కళాకృతుల్లో పొందుపరచడం మరో ప్రత్యేకత.

ప్రత్యేకంగా ఎవరి వద్దా నేర్చుకోకుండా, ఎలాంటి శిక్షణా లేకుండా తనంత తానుగా ఈ కళని ఔపోసన పట్టిన వసంతకుమారి గారు ఇంతవరకూ 200 పైగా చిత్రాలు వేసారు. మొట్టమొదటి బొమ్మ 'సంక్రాంతి హేల' 2004, జనవరి 16 న ఆంధ్రప్రభ వారపత్రిక ముఖ చిత్రంగా వచ్చింది. మొదటి బొమ్మకే లభించిన అరుదైన ప్రోత్సాహంతో మరింత శ్రద్ధతో ఆకులను సేకరించి చిత్రాలను వేసి ప్రముఖ పత్రికలన్నింటికీ పంపించారు. విపుల మాసపత్రిక కి మూడు సంచికలకు ముఖ చిత్రాలు ఈమె చిత్రించిన ఎండుటాకుల చిత్రాలే. ఇంకా చతుర, భూమిక వగైరా పత్రికలకి కూడా ముఖచిత్రాలుగా వచ్చాయి. వసంత కుమారి గారి ఈ విలక్షణ చిత్రకళ గురించి టి.వి. లలోనూ, అన్ని ప్రముఖ పత్రికల్లోనూ అనేక పరిచయాలు, వ్యాసాలు వచ్చాయి. అంతర్జాతీయ చిత్రకళా పోటీలలో కూడా పాల్గొన్న ఈమె 2005 జూన్ లో షాంబర్గ్ లోని లైబరీలో ప్రదర్శన కూడా ఏర్పాటు చేసారు. పద్మశ్రీ ఎస్.వి.రామారావు గారు, చందనాఖాన్, చంద్ర, అబ్యూరి ఛాయాదేవి, శిలావీరాజు..లాంటి ప్రముఖుల ప్రశంసలనందుకున్నారు .

..సొంత రాష్ట్రంలోనూ, దేశ వ్యాప్తంగానూ అనేక పురస్కారాలనందుకున్న వసంత కుమారి గారు..ఈ కళలో ప్రావీణ్యత సంపాదించడం వెనుకనున్న తన అనుభవాలని 'కౌముది' తో ఇలా పంచుకుంటున్నారు.

గుర్తుపెట్టుకో అనే వారు. ఆయన 'తెలుగు సినిమా' పత్రికని నడిపినప్పుడు దాదాపు కవర్ పేజీ నుంచీ చివరి పేజీ వరకూ మొత్తం మేటర్ అంతా ఆయనే వ్రాసే వారు. ఆయనకి ఇబ్బందులు రాగానే పత్రికని మూసయ్యాల్సి వచ్చింది. అలానే ఆధునిక గ్రంథమాల తరఫున కూడ కేవలం తన పుస్తకాలనే ప్రచురించారు. ఆయన వ్రాయడం ఆగిపోగానే ఆధునిక గ్రంథమాలా ఆగిపోయింది. వేరే రచయితల పుస్తకాలు కూడా ప్రచురించి ఉంటే వ్యాపారాత్మకంగా ఇంకా విజయాలు సాధించి ఉండేవారేమో. అలా చెయ్యకపోవడం పొరబాటని అంటుండేవారు. 'నువ్వు ఏ కంపెనీ మొదలుపెట్టినా నీ చుట్టూనే తిప్పుకోకుండ, దాన్ని వ్యవస్థీకృతం చెయ్యి. పదిమంది బలాన్నీ సంపాదించుకో 'అని సలహా ఇచ్చేవారు. ఇప్పటికీ మా బిజినెస్ వ్యవహారాల్లో ఈ సలహాని పాటిస్తున్నాను.

ఇన్నేళ్ళ తరువాత నాన్నగారిని ఈతరం పాఠకులకి పరిచయం చేస్తున్నందుకూ, మరోసారి ఆ జ్ఞాపకాలని మననం చేసుకునే అవకాశాన్ని కల్పించినందుకూ 'కౌముది'కి కృతజ్ఞతలు తెలియచేస్తున్నాను."

కొమ్మూరి గారి జ్ఞాపకాలు - మల్లాది వెంకట కృష్ణమూర్తి

కొమ్మూరి సాంబశివరావుగారు తన తొలి డిటెక్టివ్ నవల మొదలుపెట్టబోయే ముందు, అందులోని డిటెక్టివ్ పాత్రకి ఏమి పేరు పెట్టాలా అని అని ఆలోచిస్తూ ఒక రోజు పానగల్ పార్కుకి వెళ్ళారట. అక్కడ కనిపించిన మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రి గారిని సలహా అడిగారట. "తెలుగు వాళ్ళలో డిటెక్టివ్ వృత్తిని చేపట్టిన మొదటి వ్యక్తి పేరు యుగంధర్. మీ నవలలోని డిటెక్టివ్ పాత్రకి కూడా అదే పేరు పెట్టండి" అని చెప్పారట. ఈ విషయాన్ని ఒకసారి కొమ్మూరి సాంబశివరావు గారు, నాతో స్వయంగా చెప్పారు.

ఓసారి మద్రాసులో ఆయన్ని కలుసుకున్నప్పుడు తీవ్రమైన అనారోగ్యంతో ఉన్నారు. ఊపిరి కూడా సరిగా అందడంలేదు. ఆరోజు ఆయన అన్నమాటలు నాకింకా గుర్తున్నాయి. 'నా అనారోగ్యం గురించి ఏమాత్రం చింతించడంలేదు. ఏదో ఒక రోజు ఇలాంటి పరిస్థితి వస్తుందని తెలుసు. ఐతేనేం..సిగరెట్లు కాల్చడం అన్న అలవాటుని పరిపూర్ణంగా అనుభవించాను. ఇదో ఇప్పుడిలా అనారోగ్యం రూపంలో దానికి ప్రతిఫలం చెల్లిస్తున్నాను. అప్పటి ఆనందమూ, ఇప్పటి అనారోగ్యమూ రెండూ నేను కోరితెచ్చుకున్నవే..!' అన్నారు చాలా తేలిగ్గా.

ఆయన చాలా హాస్యస్ఫూర్తకంగా మాట్లాడేవారు. సంభాషణల్లో ఎన్నో జోక్స్ దొర్లుతుండేవి. ఈ హాస్యం రచనల్లో ప్రతిబింబించలేదేమని అడిగాను. 'ఎందుకో మరి నాకూ తెలీదు. నేను ఇంతవరకూ ఈ విషయాన్ని గమనించలేదు సుమా..' అన్నారు. ఆయన భార్య శ్యామల గారు వంటలు బాగా చేసేవారు. నేనూ, నా శ్రీమతి పద్మజ 1990 అగస్టులో వాళ్ళింటికి వెళ్ళినప్పుడు శ్యామల గారు బిస్కెట్ బెల్లా బాత్ చేసిపెట్టారు. సాంబశివరావుగారు శ్యామల గారిని ఎంతగానో ప్రేమించే వారు. ఆమె మరణం ఆయన్ని బాగా కుంగతీసింది. శ్యామలగారు లేని వెలితిని ఆయన చివరిరోజుల్లో బాగా ఫీలవుతుండేవారు.

సాంబశివరావుగారి మరణవార్తని న్యూఢిల్లీ ఆకాశవాణి వార్తల్లో ప్రసారం చేసారు. అప్పటి ప్రధాన మంత్రి స్వర్ణీయ పి.వి.నరసింహారావు గారు కొమ్మూరి గారికి తన సంతాపాన్ని తెలియచేసారు. పి.వి.నరసింహారావు గారు, షావుకారు జానకి గారు, కొంగర జగ్గయ్య గారు కొమ్మూరి గారినీ, వారి నవలలనీ విపరీతంగా అభిమానించే వారు.

1987లో అప్పటి ఆంధ్రజ్యోతి ఎడిటర్ పురాణంగారిని, కొమ్మూరి సాంబశివరావు గారితో సాహితీ జ్ఞాపకాలని వ్రాయించమని సలహా ఇచ్చాను. ఆయన ఒప్పుకున్నారు. నేనే కొమ్మూరి గారితో కూడా మాట్లాడి ఒప్పించారు. ఐతే ఎన్నిరోజులైనా పురాణం గారి నుంచీ కొమ్మూరిగారికి అధికారకమైన సమాచారమేమీ వెళ్ళలేదు. కొన్ని సిద్ధాంతాలకి కట్టుబడే రచయిత ఐన సాంబశివరావుగారు, తనంత తాను వ్రాసి పంపడానికి అంగీకరించలేదు.

చిన్నప్పటినుంచీ కాస్త ఈస్టటిక్ సెన్స్ వుండడం అప్పటికే గ్రీటింగ్

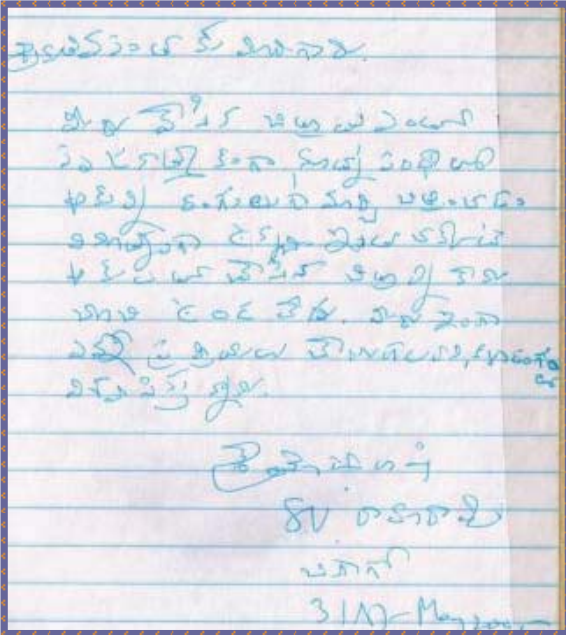

కార్డులు తయారీలో అనుభవం ఉండడంతో అందరూ పనికిరావనుకునే వస్తువుల్లో కొత్త కొత్త రూపాలు ఊహించుకునే దాన్ని. ఏదైనా విలక్షణంగా ఉండాలనుకునే కోరిక కూడా దీనికి మరికొంత బలం చేకూర్చింది.

పిల్లల దగ్గరికి 2002 లో అమెరికా రావడం జరిగింది. ఫాల్ కలర్స్ చూడడం కోసం షికాగో, కనెక్టికట్ వెళ్ళాం.

ఆకులు ఇండియాలో ఉండవని కాదు కానీ అమెరికాలో మైళ్ళు మైళ్ళు వర్ష వైవిధ్యంతో, రూప వైవిధ్యాన్ని కలిగి ఉన్న ఆకుల్ని చూసి ముగ్ధురాలినయ్యాను. పరవశించడం అందరూ చేస్తారు, కానీ ప్రకృతిని ఒడిసి పట్టుకోవాలన్న తపన నాకే మొదలైందేమో ననిపించింది. ఆకులు సేకరించడం అలవాటుగా మారింది. కూరలకు వెళ్ళినా, ఎక్కడికి వెళ్ళినా నా కళ్ళు ఆకుల మీదే మొట్టమొదటిసారి ఆకులతో ఒక బొకేలాగ చేసి ఫ్రేమ్ లో బిగించాను. తర్వాత జంతువులు, మనిషి రూపాల్ని చేయాలన్న ఆలోచన వచ్చింది. మనిషి భాగాలు చేసేప్పుడు చాలా జాగ్రత్తగా చేయాలి. రంగుల్లో చిత్రాలు వేయడం కంటే ఆకుల్లో రూపం రూపు దిద్దుకోవడంలో పరిధి చాలా తక్కువగా ఉంటుంది. ఉదాహరణకి. చార్లీచాప్లిన్ బొమ్మ తీసుకుంటే ప్యాంట్ లూజ్ గా ముడుతలున్నట్లు రావాలంటే

మా కుటుంబం గురించి: శ్రీవారు ముక్తవరం పార్థసారధి. ప్రముఖ రచయిత. చిత్రం బాగా లేకపోతే నిర్మోహమాటంగా చెబుతారు. ఆయన అలా అనగానే ఎందుకు బాగోలేదో నిశితంగా పరిశీలించుకుంటాను. నేను ఈ కళలో ముందుకు వెళ్ళగలనని మనో ధైర్యాన్నిచ్చింది మా కుటుంబసభ్యులందరూ. మా కిద్దరు అబ్బాయిలు వికాస్, సందీప్. కోడళ్ళు లావణ్య, స్వప్న. మనవరాళ్ళు లయ, రియా, అన్య. కొడుకులూ, కోడళ్ళూ ప్రాఫెషనల్ రంగాల్లో అమెరికాలో స్థిరపడ్డారు. నా కళకు కావల్సినవన్నీ సమకూరుస్తుంటారు.

అటువంటి ఆకునే ఎంచుకోవాలి. అంతే సైజు ఉండాలి. ఆకారమూ రంగూ, సైజూ కూడా చిత్రాలని రూపొందించడంలో ప్రధాన పాత్ర వహిస్తాయి. అలానే

రూపాన్నిరాణి, గాంధీ, నేటివ్ అమెరికన్, అజంతా కుడ్యం..ఇలాంటి వన్నీ తయారు చేసేప్పుడు వాటికి సరిపడా ఆకుల కోసం బాగానే శ్రమించాల్సి వచ్చింది.

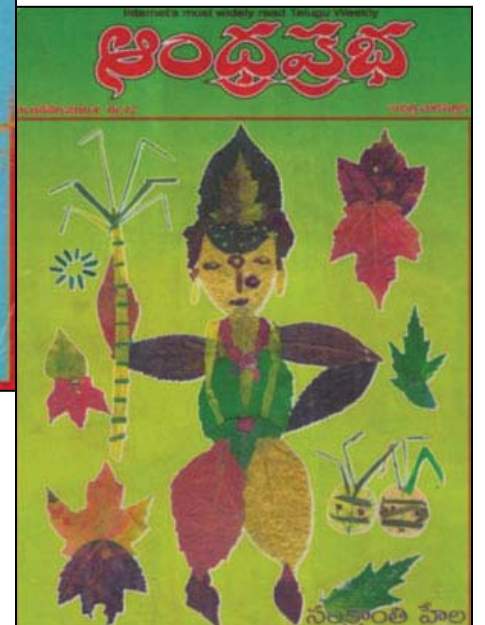
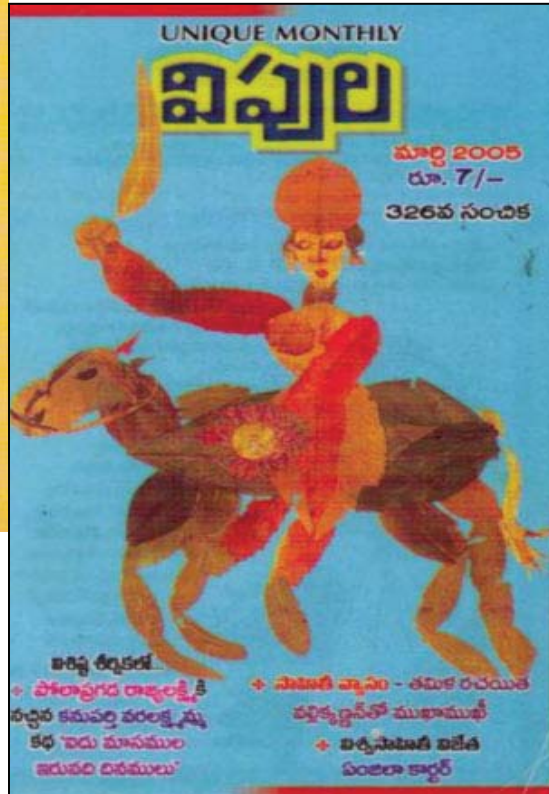
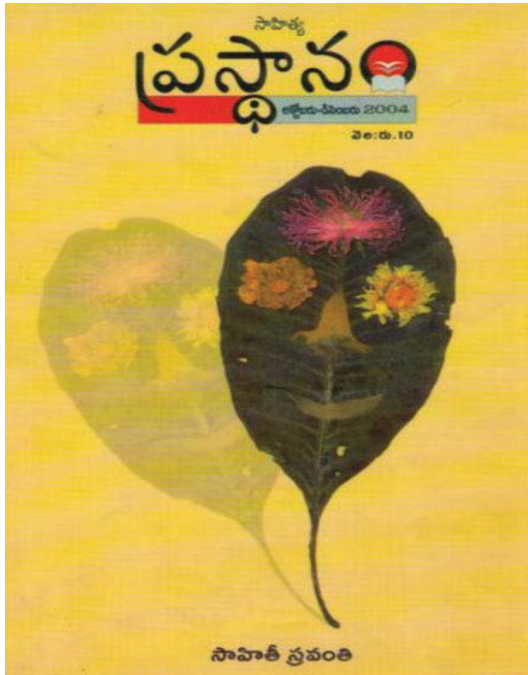
కొన్ని సార్లు భిన్నాకృతుల్లో వున్న ఆకులను చూసినప్పుడు ఒక ఊహా చిత్రం మొదలౌతుంది. ఉదా.శూలం లాంటి ఆకుని చూసినప్పుడు దుర్గామాత. కత్తిలాంటి ఆకు చూసినప్పుడు రూపాన్నిరాణి..ఇలా. కొన్ని సార్లేమో..ముందుగా ఒక ఆలోచన మెదులుతుంది.

ఉదాహరణకి. తల్లిదండ్రుల ప్రేమ, పండగ సంబరం, కష్టజీవులు, ..మొదలైన అంశాలు తీసుకున్నప్పుడు వందలు , వేలు ఆకులు సేకరించి, వాటిలోంచి కావల్సిన వాటిని సునిశితమైన పరిశీలనతో ఎంచుకుని చిత్రీకరించాల్సి ఉంటుంది.

ఇప్పటికి ఏదో సాధించేసాను అనుకోవడం లేదు. ఇంకా చెయ్యాల్సింది చాలా ఉంది. "పురాణ కాలం నుంచీ నేటి దాకా స్త్రీ ప్రస్థానం " అనే అంశంతో 'ప్రకృతి ప్రపంచాన్ని' చూపించాలని ఉంది. ఈ కళని ప్రోత్సహించాల్సిన అవసరం కూడా ఉందని భావిస్తున్నాను. రాలిపోయే ఆకులకు మళ్ళీ జీవం పోసి పునఃసృష్టి చేయొచ్చన్న విషయాన్ని కళాకారులందరికీ తెలియచేయాలని ఉంది. ..

మీ అందరి ప్రోత్సాహంతో ఈ కళాపథంలో మరిన్ని కొత్త మజిలీలు చేరుకోవాలని ఆశ.. ఆకాంక్ష..

vk mukthavaram@yahoo.com

తెలుగులకు చదువనేర్పిన రచయిత

వెయ్యి నవలలు వ్రాసిన తెలుగు రచయిత

అలనాటి పాపులర్ రచయిత - కొవ్వలి

- గొల్లపూడి మారుతీరావు

ఇవాళ తెలుగులో తెలుగు పిల్లలకి తెలుగురాదు. తల్లిదండ్రులూ తెలుగు రాదని బాధపడక ఇంగ్లీషు నేర్పించి గర్వపడడం అలవాటు చేసుకున్నారు. భాష 'రుచి' మరిచిపోయి, వృత్తికి భాష దోహదం చేస్తే చాలుననుకుని సరిపెట్టుకుని చాలా దశాబ్దాలయిపోయింది. అప్పుడే తేలికగా నాలుగయిదు తరాల తెలుగువారు 'తెలుగు'ను నష్టపోయారు. భాష పారే సెలయేరులాంటిది. పారకపోతే నీరు మురిగి మురికి కూపం మిగులుతుంది. వాడుక లేని భాష వాడుక అవసరంలేని కారణానే - డినోసార్, టిరనోసార్, ఆర్కియాస్టెరిక్స్, పులిలాగ క్రమంగా చచ్చిపోతుంది. ఆ మధ్య ఐక్యరాజ్యసమితి పరిశీలనలో కాలగతిలో మాయమయే భాషలో తెలుగు పదకొండవ స్థానంలో ఉందన్నారు. ఈ మాట ఆ మధ్య ఓ అంతర్జాతీయ తెలుగు సభల్లో చెపితే - పెద్దలు భుజాలు తడుపుకున్నారు. మధ్యరకం వారు మన తెలుగుకేం భయంలేదని బోరలు విరిచారు. అత్యవంచన కూడా ఒక్కొక్కప్పుడు జాతికి సుఖంగా ఉంటుంది.

ఇప్పటి తెలుగువారి సమస్య పిల్లలకి 'తెలుగు' తెలిసేలా చేయడం. ఇదొక కొరకరాని సమస్య. కానీ ఏడెనిమిది దశాబ్దాల క్రితం తెలుగు లోగిళ్ళలో - ప్రతివ్యక్తికీ చదవడాన్నీ, విరివిగా ఆలోచించడాన్నీ మప్పి - భాషని వంట గదుల్లోకి, పడక గదుల్లోకి, రైలు కంపార్టుమెంట్లలోకి తోలుకొచ్చిన ఉద్యమకారుడొకాయన ఉన్నారు. ఈ తరానికి ఇలాంటి ఆలోచనే అబ్బురంగా కనిపించవచ్చు. ఇంతకీ ఆ ఉద్యమం - వ్యక్తి పేరు - **కొవ్వలి. పూర్తి పేరు కొవ్వలి లక్ష్మీనరసింహారావు.**

బొత్తిగా చదువురాని ఒకావిడ - తన బిడ్డ విసర్జనని మహాభారతం పేజీని చించి ఎత్తడం చూశారు. గుండె తరుక్కుపోయింది. (కుక్క కాటుతో ప్రాణాలు పోగుట్టుకునే వాళ్ళని చూసి అలనాడు లూయీ పాశ్చరు ఇలాగే స్పందించి మానవాలి పునరుజ్జీవనానికి

'ఏంటి రాబీస్'ని కనిపెట్టివుంటాడు.) "నీ చేతిలోవున్న ఆ కాగితంలో ఏం వుందో తెలుసా?" అని ఆవిణ్ణి అడిగారాయన. తల అడ్డంగా తిప్పిందామె. కొవ్వలి ఆ క్షణంలో రెండే లక్ష్యాలను సిద్ధం చేసుకున్నారు. భాషని ఆకాశమార్గం నుంచి నేలమీదకి దింపాలని, చదువుమీదకి మనసుపోనీ ఏ స్త్రీ అయినా చేత పుస్తకం పట్టుకు చదివేటట్టు చేయాలని. ఇది పెద్ద వైజ్ఞానిక విప్లవం, అప్పటికి ఛందస్సు నడుం విరగొట్టే కవులింకా రాలేదు.

తండ్రి ఆయన్ని కోపరేటివ్ ట్రైనింగులో పెట్టాలనుకున్నారు. కానీ ఆయన రాజమండ్రి గౌతమీ గ్రంథాలయంలో మాయమయ్యారు. కొన్ని వందల పుస్తకాల్ని ఆపోశన పట్టారు. క్రమంగా తను చెప్పాలనుకున్న వాక్యానికి ఒక రూపాన్ని తెచ్చుకున్నారు. ఒక శైలి రూపుదిద్దుకుంది. అలా అందరికీ అర్థమయ్యేలాగ రాసిన మొదటి నవల "పల్లెపడుచు". 'మాకొద్దీ తెల్లదొరతనం' అని రవి అస్తమించని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం మీద తిరగబడిన గరిమెళ్ళ సత్యనారాయణగారు ఆ నవలకి పీఠిక రాశారు. అంతేకాదు. 'దాసీపిల్ల' అనే నవలకి చెళ్ళపిళ్ళ వెంకట శాస్త్రిగారు ముందుమాట రాశారు. అది కేవలం ప్రారంభం.

ఆ రోజుల్లో రాజమండ్రిలో పెద్ద ప్రచురణ కర్త శ్రీ కొండపల్లి వీరవెంకయ్య అండ్ సన్స్. (వారి వారసుడు భాస్కరరావుగారు నా తరంలో నా రచనలు చాలావాటిని ప్రచురించారు.) వారికి ఓ నవలని ప్రచురణకి ఇచ్చారు కొవ్వలి. దాన్ని పరిశీలనార్థం శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిగారికి పంపారు వెంకయ్యగారు. "భాషా ద్రోహం చేసే ఇటువంటి రచనలు వేస్తే వంశక్షయం అవుతుంది" అని శాస్త్రిగారు హెచ్చరించారు. వెంకయ్యగారు భయపడి ఆ నవలని పక్కన పడేశారు. ఒకరోజు వీరాస్వామి అనే పోస్ట్మాన్ ఉత్తరాల బంగీ ఇవ్వడానికి వచ్చి - అక్కడ పడివున్న కొవ్వలి నవలని యధాలాపంగా తీసి మొదటి పేజీలు తిప్పాడు. అంతే. పుస్తకానికి అతుక్కుపోయి, తన ఉద్యోగాన్ని మరిచిపోయి కొన్ని గంటలు - నవల పూర్తయ్యేదాకా అక్కడే ఉండిపోయాడు. వెంకయ్యగారు గుండె దిటవున్న వ్యాపారి. సంప్రదాయపు ఆంక్షని పక్కన పెట్టి, ఓ పామరుడి ఆసక్తికి పట్టం గట్టారు. నవల ప్రచురితమయ్యింది. ఆ నవల పేరు 'ఫ్లవర్ గరల్'. ఆ పుస్తకాన్ని ఇద్దరికీ పంపారు వెంకయ్యగారు: అడిగినవారికీ, అడగనివారికీ. అదొక వెల్లువ. మొదట విడత కాపీలు ఖర్చయిపోయాయి. అప్పుడు కొవ్వలిని పిలిపించారు వెంకయ్యగారు. వంద పుస్తకాల ప్రచురణకి ఒప్పందం చేశారు. ప్రతిఫలం ఎంత? పన్నెండున్నర రూపాయలు. ఇది తక్కువ పైకం అనుకునేవారికి - ఆనాడు ఒక నవల వెల రెండణాలు లేదా పావలా. తర్వాత ఆరణాలు (37 పైసలు) అయింది. ఇది చౌక బేరం కాదు. తెలుగు భాష జనజీవంలోకి చొచ్చుకు వచ్చే ఉద్యమానికి ఇది పట్టాభిషేకం.

రచయిత సంఘజీవి. ప్రయత్నించినా నేల విడిచి సాము చెయ్యలేడు. జిజ్ఞాసకి సమాజ శ్రేయస్సు వ్యసనం. వితంతు విహాలు, బాల్య వివాహాలు, కులమత వర్ణాంతర వివాహాలు - ఒకటేమిటి? - నా తరంలో నాలాంటి కురకారు విస్తుపోయి పుస్తకాలకు అతుక్కుపోయి చదువుకొనేటంత విరివిగా - పేజీలు నిండాాయి. రామోహనరాయ్, వీరేశలింగం వంటి సంస్కర్తలు ఎంచుకున్న విప్లవ ధోరణిని - నేలబారు స్థాయిలో కొవ్వలి పదిమందికీ పంచడం ప్రారంభించాడు. ఆయన రచనలు దావానలంలాగ మూలమూలలనూ చుట్టివేశాయి.

కొవ్వలి స్ఫురద్రూపి. చక్కగా జర్నా కిళ్ళీ వేసుకుని, ఇస్త్రీ మడత కట్టుకుని, జుట్కాలో కులాసాగా విహరించే దశ అది. చదివిన వారందరూ ఆయనకి అభిమానులే. ముఖ్యంగా ఆడవాళ్ళు. ఆరోజుల్లో ఎందరో ఆడవాళ్ళు "హృదయేశ్వరా! మానసచోరా!" అంటూ ప్రేమలేఖలు రాసేవారు. చలంగారు వీరి పాపులారిటీ మీద చమత్కరించిన మాట: "ఆ రోజుల్లో - కొవ్వలి తమ

కొవ్వలి నరసింహారావు, భార్య శ్రీలక్ష్మి దేవి

కొగిలిలో లేని ఆడపిల్లలుండేవారు కాదు". అయితే కొవ్వలికి అదొక్కటే మరిచిపోలేని మహా శుక్రమహాదశ.

ఆయన రచనలకి ప్రచురణ కర్తలు పోటీలు పడ్డారు. రౌల్ బుక్ డిపో, వెంకటేశ్వర పబ్లిషింగ్ హౌస్, పాండురంగా బుక్ డిపో, యస్. ఏ స్వామి అండ్ కో, సరస్వతీ బుక్ డిపో. అయితే రచయిత వ్యాపారికాడు. నవలల సర్వ హక్కులూ వారికి ఇచ్చేస్తూ వచ్చాడు.

ఎక్కడో పశ్చిమ బెంగాలులో పురూలియాలో ఒకమ్మాయి ఆయన రచనలు చదివింది. ఆమె మనసు ఆయనమీదకి పోయింది. ఆయనకి ఉత్తరం రాసింది. ఆవిడ పేరు లక్ష్మీ దేవి. కొవ్వలికి ఆమెతో పరిచయం పెరిగింది. ఫలితం. పురూలియాలో వారిద్దరికీ పెళ్ళి జరిగింది.

కొవ్వలి అప్పటి ప్రాచుర్యాన్ని చెప్పడానికి మిత్రులు వి.వి.కె రంగారావు మాటలు: కొవ్వలి రెండు తరాలకి చదివే అలవాటుని కలగజేశారు. రాజమండ్రి స్టేషన్లో - 60 ఏళ్ళ క్రితం (2001 లో వ్రాసిన వాక్యాలివి) పుస్తకాలొక యాభై చేత పట్టుకుని ప్రతి కంపార్ట్మెంట్ కి తిరిగి అమ్మిన వ్యక్తి నా కళ్ళకి కట్టినట్టు జ్ఞాపకం. పుస్తకం వెల రూపాయి. పన్నెండణాలు అని బేరమాడితే తగ్గించేవారు. కొన్ని నవలల్లో శృంగారం పాలు ఎక్కువగా ఉంటుందని పెద్దలు మమ్మల్ని చదవనిచ్చేవారు కాదు...

ఆ రోజుల్లో మడికట్టుకున్న పెద్దలకు ఇద్దరిమీదే ఆంక్ష - కొవ్వలి, చలం. జాతికి ఒకరు అలవాటునీ, ఒకరు ఆలోచననీ ప్రసాదించారు. ఇక్కడ ఇక విచిత్రమైన సంఘటన చలంగారి మాటల్లోనే వినాలి: "నేను నూజివీడులో ఉండే రోజుల్లో ఒకబ్బాయి నన్ను పలకరించే ధైర్యం లేక దూరంగా నా వెనుక నడుస్తుండేవాడు. చివరికో రోజు ధైర్యం 'ఏం కావాలి?' అని అడిగాను. అతను అధిక భక్తితో 'నేను బీదవాణ్ణి. మీ పుస్తకం ఒకటిస్తే దాన్ని చదివి తిరిగి మీకు ఇచ్చేస్తాను' అని అడిగాడు. నేను అతణ్ణి ఇంటికి తీసుకెళ్ళి 'చలంగారి కలం' కాపీ ఇచ్చాను.

"నేను అడిగింది చలంగారి కాపీ కాదండీ, మీరు రాసిన పుస్తకం 'అన్నాడు. నేను ఆశ్చర్యపడి చూశాను. 'నేనెవరనుకున్నావు?' అన్నాను. 'మీరు కొవ్వలి నరసింహారావు కాదా!.' 'కాదు. నేను చలంని' అన్నాను. అతని ముఖంలో ఎంత డిస్సప్పాయింట్ మెంట్! నాకు సాధ్యమయితే కొవ్వలి పుస్తకం ఒకటి కొని ఇచ్చేవాణ్ణి" - అదీ కొవ్వలి!

పుంఖాను పుంఖంగా రచనలు చేస్తున్న కొవ్వలి పేరు మద్రాసు దాకా పాకింది. రాజరాజేశ్వరి ఫిలింస్ అధినేత కడారు నాగభూషణంగారూ, వారి సతీమణి కన్నాంబగారూ ఆయన చేత సినిమా రచన చేయించాలని మద్రాసు పిలిపించారు. ఆ విధంగా కొవ్వలి మొదటి చిత్రం "తల్లిపేమ" రాశారు.

ఆయన రచయితగా నిరంకుశుడు. స్వాభిమానం కలవాడు. ఈ రెండూ సినిమా రంగంలో చెల్లని విషయాలు. ఆ బేనర్ కి రెండో చిత్రం 'దక్షయజ్ఞం'. సంభాషణా రచన పూర్తయ్యాక నాగభూషణంగారితో చర్చకి కూర్చున్నారు ఓ రాత్రి. దక్షపజాపతికి కుష్టంగా సంభాషణలు రాశారు. ఆ పాత్రని ఎస్వీ రంగారాగారు చేస్తున్నారు కనుక మరింత విరివిగా మాటలుండాలన్నారు నిర్మాత. అది పాత్రాచిత్యం కాదన్నారు రచయిత. మాటా మాటా పెరిగింది. "మేం డబ్బిస్తున్నాం. రాయాలి" అని నిలదీశారు నాగభూషణం. అప్పుడు తెల్లవారు ఝామున నాలుగయింది. లేచి ఇంటికొచ్చేశారు కొవ్వలి. ఇంటికంటే రాజమండ్రికి.

ఆయనకి పాతికేళ్ళు వచ్చేసరికి 400 నవలలు ప్రచురితమయాయి! ఆయన రచనల వల్ల ప్రచురణ కర్తలు డబ్బు చేసుకున్నారు కానీ రచయితకేమీ మిగలేదు. భార్య ఆలోచనపరురాలు. తామే పుస్తకాలను ప్రచురిస్తే? ఆ విధంగా కొవ్వలి బుక్ డిపో పుట్టింది. పుస్తకాల్ని ఎవరు వ్యాపారులకి చేర్చాలి? కొవ్వలే స్వయంగా వెళ్ళాల్సి వచ్చేది - రచయితగా కాదు. తాను కొవ్వలికి ప్రతినిధినని చెప్పుకునేవారు! ఈ సంస్థ నాలుగేళ్ళు నడిచింది. ఆయన వ్యాపారికాడు. తత్కారణంగా వ్యాపారం అప్పుల్లో పడింది. రుణాలు పెరిగాయి. 1950 వ సంవత్సరంలో ఓ రెండు వందల రూపాయలు, ఏడాదిన్నర కొడుకునీ ఎత్తుకునీ మద్రాసుకు చేరారు.

సెంట్రల్ స్టేషనుకి ఎదురుగా రామస్వామి సత్రంలో కుటుంబాన్ని దింపి - మద్రాసులో పరిచయం ఉన్న ఒకే వ్యక్తి దగ్గరకి బయలుదేరారు. ఆయన రాజరాజేశ్వరి ఫిలిమ్స్ లో పనిచేసేనాటికి అక్కడ ప్రొడక్షన్ మేనేజరు. పేరు డి.ఎల్ నారాయణ. అప్పటికి డి.ఎల్ 'దేవదాసు' తీసే ప్రయత్నంలో పురిటి నొప్పులు పడుతున్నారు. కొవ్వలిగారిని చూసి కథ ఇస్తే అదే యూనిట్ తో మొదలెడతానన్నారు. కథలు కొవ్వలికి కొట్టిన పిండి. అప్పుడే రాసిన 'మెత్తని దొంగ' నవలని ఇచ్చారు. అదే యూనిట్ - అంటే దర్శకుడు వేదాంతం రాఘవయ్య, సంగీతం సుబ్బరామన్ ఇత్యాదులతో నిర్మాణం. దేవదాసులో ప్రముఖపాత్ర నటించవలసిన సావిత్రి ఇందులో గోవిందరాజులవారి పెళ్ళాంగా చిన్న వేషం వేసింది. సినీమా - 'శాంతి'. ఆ సినీమాకి 1500 ఇచ్చారు. కొవ్వలి భార్య పట్టుదలతో భర్త చేత స్థలం కొనిపించింది - డబ్బు లేకపోయినా పరువుగా బతకడానికి తమదంటూ ఓ నిలువ నీడ ఉండాలని. ఆ ఇల్లాలిది ఎంత సంకల్పబలమో - జీవితాంతం ఆ కుటుంబం ఆ పనే చేసింది. అక్కడే బతికింది. వెస్ట్ మాంబళంలో లక్ష్మీనారాయణ వీధిలో ఆ స్థలంలో ఓ పాక వేసుకున్నారు.

'శాంతి' చూసి బి.ఎస్, రంగా విక్రం ప్రొడక్షన్స్ సంస్థని ప్రారంభించి కొవ్వలి రచనతో 'మా గోప' తీశారు. తరువాత కాశీనాథ్ ప్రొడక్షన్స్ వారి 'రామాంజనేయ యుద్ధం' (అమరనాథ్, శ్రీధ్రంజని). నిజానికి ఈ కథ రామాయణంలో లేదు. కల్పితం. తాండ్ర సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి వీధినాటకం ఆధారంగా సినీమా కథని రూపొందించారు. వారి సినీమాలో తొలిసారిగా వెండితెరకి పరిచయమైనవారు - సావిత్రి, కైకాల సత్యనారాయణ, పేకేటి శివరాం, చిన్నపిల్లగా చంద్రకళ.

ఒక పక్క సంతానం పెరుగుతోంది. 9 మంది పిల్లలు పుట్టారు. అందులో 5గురు పోయారు. అవసరానికి ఆదాయం పెంచుకునే ఆలోచనలేని వ్యక్తి కొవ్వలి. నవలలు మౌలికమయిన కృషిగా కాక ఉపాధికి అవసరమయ్యాయి. ఓసారి ఆంధ్రప్రతికలో ఓ సీరియల్ 14 వారాలు వచ్చింది. ఆ నవలని డి ఎల్. చదివి వెంటనే చిత్రాన్ని ప్రారంభించారు. ఆ సినీమా పేరు 'సిపాయి కూతురు'. కైకాల సత్యనారాయణ అనే కొత్త నటుడు ఆ సినీమాలో హీరోగా పరిచయమయ్యాడు. ఆ సినీమాకి ఇచ్చిన పైకంతో కొన్న స్థలంలో రెండు గదులు వేసుకున్నారు. ఆ ఇల్లే ఆ కుటుంబానికి ఆద్యంతమూ 'పరువు'ని కాపాడే ముసుగయింది. ఇప్పటికీ జ్ఞాపకాల తోరణంగా మిగిలింది.

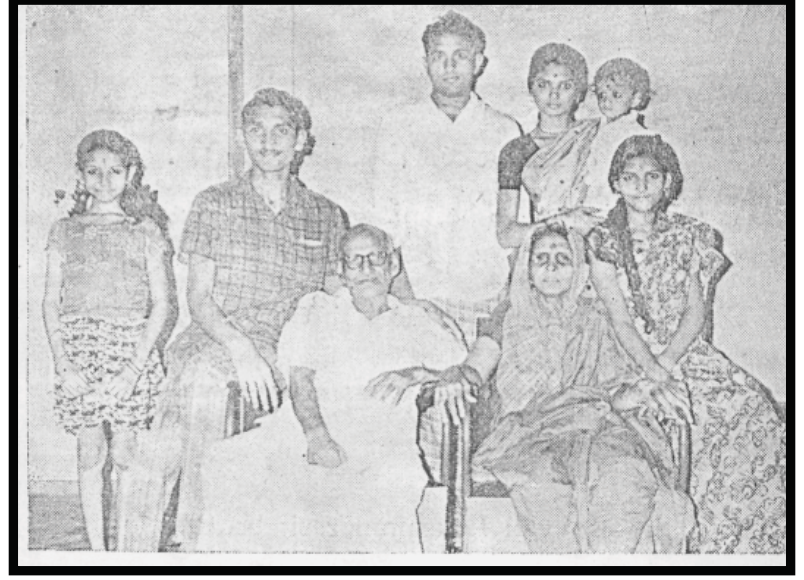
ఆదాయానికి మించి అవసరాలు పెరిగిపోయాయి. సంసారం భారమయింది. ఎవరిముందూ చెయ్యిజాచే అలవాటు లేని కొవ్వలికి గడ్డురోజులు ప్రారంభమయ్యాయి. ఎవరినీ సినీమా ఛాన్సు అడిగే పాపాన పోలేదు. పిల్లస్తే తప్ప ఏ సంస్థ గడపా తొక్కలేదు. తను రాసే రచనల మీదే పూర్తిగా ఆధారపడవలసి వచ్చింది.

ఈ దశలోనే - 1953 డిసెంబరులో కొవ్వలి తండ్రి పోయారు. శవాన్ని తీయడానికి చేతిలో పైకం లేదు. రూపాయి వడ్డికి వెయ్యి రూపాయలు అప్పు చేసి జరిపించారు. ఆ అప్పు తీరటానికి ఆయనకి పదిహేను సంవత్సరాలు పట్టింది.

జీవితం మరొక మలుపు తిరిగింది. ఇది మలుపు కాదు. పెద్ద అగడ్త. దాటలేనంత లోతయినదీ, దాటక తప్పనిదీను. పాత మద్రాసులో ఎం.వి.యస్ సంస్థ పుస్తకాలను ప్రచురించేది. ఉద్యమంగా ప్రారంభమయిన రచన ఇప్పుడు ఉపాధి అయింది. అంతే కాదు. పెరిగిన సంసారానికి ఇది బొతిగా చాలని ఆదాయమయింది. హసకం రాశాక సమరణకర డబ్బు ఇసేనే ఇంటికి వెళ్ళాలు వచ్చేవి. అవీ

చాలీచాలనంత. కళ్ళని అవసరానికి కుదించి నప్పుడు ఎంతో కొంత రాజీ సహజం. కానీ ఆ రోజుల్లో ఆయన రాసిన చారిత్రక, అపరాధ పరిశోధక రచనలు ఈనాటి హారీపోటర్కి ఏ మాత్రం తీసిపోనివి. రచయితని ఓ ఇంటి అవసరం ఏమాత్రం ఓడించని దశ అది. ఇంటిల్లపాదీ నవల పూర్తికావడానికి ఆత్మతతో - ఆ మాట సరికాదు - ఆకలితో ఎదురుచూసేవారు. నవల పూర్తికాగానే డబ్బు సరుకులూ వచ్చేవి. కానీ సమృద్ధిగా కాదు. పుస్తకానికి పుస్తకానికి మధ్య - ఇంటిల్లపాదీ కడుపులూ నకనకలాడిపోయేవి. అప్పుడు దారేది? ప్రతీ రచనకీ పన్నెండు కాంప్లెమెంటరీ కాపీలు ఇచ్చేవారు. పుస్తకం మార్కెట్ ధర రూపాయి పావలా. కానీ ఆ పన్నెండు

పుస్తకాలని పెద్ద కొడుకు పానగల్ పార్క్. రాజకుమారి ధియేటర్ పేవ్మెంట్ మీద నిలబడి అమ్మేవాడు. ఎంతకీ? ఒక్కొక్కటి 30 పైసలు. పన్నెండు పుస్తకాలకీ 3 రూపాయల 60 పైసలు వచ్చేది. దారిన పోయే పాఠకులు కరుణిస్తే 4 రూపాయలు దక్కేది. ఆ డబ్బుతో 'పడి' బియ్యం, తండ్రికి పొగాకు, లవంగాలు, కొత్త నవల రచనకు స్కెర్ (24) తెల్లకాగితాలు తెచ్చేవాడు. మరో రెండు మూడు రోజులు గడిచేవి. ఇవి కొనగా ఒక రూపాయి మిగిలేది. ఆ రూపాయితో కుటుంబమంతా మరో నవల తయారయేవరకూ బతకాలి. ఎలాగ? పిండి మరల్లో బియ్యం, అపరాలు ఆడేవారు. తెచ్చిన గిన్నెలకు ఎత్తుగా చుట్టూ కొంత పిండి చేరేది. ఇది రకరకాల పప్పులు, ఇతర దినుసులు కలగా పులగం. దీన్ని 'వేస్ట్ మాస్' అనేవారు. సాయంకాలానికి ఆ పిండిని ఎంతో కొంత ధరకు అమ్మేవారు. అది ఇంటి మనుషులకని చెప్పడానికి మనసు ఒప్పేది కాదు. 'ఇంట్లో పశువుకని చెప్పు' అని పరువుకి 'అబద్ధం' తెరని కప్పేది తల్లి. ఆ పిండిని తెచ్చాక - జల్లించి, కడిగి, చెత్తని ఏరి, అల్లం, పచ్చిమిరపకాయలు, జీలకర్ర, ఉల్లిపాయముక్కలూ కలిపి, పల్నని నీళ్ళ మజ్జిగతో దోసెలు పోసి అందరికీ పెట్టేది ఇల్లాలు. వచ్చిన అతిథులెవరయినా ఉంటే - పరువుని కాపాడుకోడానికి ఆ కాస్త ఆహారంలోనే వారికి వాటా! అయితే - ఇంట్లో ముగ్గురు పసికందులు. వాళ్ళకి ఈ ఆహారం పడేది కాదు. మరి మార్గాంతరం? కొవ్వలి రెండూ మూడు కిరాణా దుకాణాలకి వెళ్ళి బియ్యం నాణాన్ని చూస్తున్నట్టుగా బేరం ఆడి - శాంపిలుగా చిన్న చిన్న పొట్లాలు కట్టించుకుని తెచ్చేవారు. అలా తెచ్చిన నాలుగయిదు పిడికిళ్ళ బియ్యాన్ని ఉడికించి పసికందుల కడుపు నింపేదా తల్లి. ఏనాడూ ఇది కావాలని, ఇది లేదని అడగడం తెలియని లక్ష్మీదేవి ఆమె. మళ్ళీ కొత్త నవల తయారు - మరో నాలుగు రోజులు - పండగ భోజనం.

కొవ్వలి జీవితంలో రెండో దశ రచనలు పేదరికాన్నీ, ఆత్మాభిమానాన్నీ కలనేతగా, పడుగు పేకలుగా అల్లిన 'జీవుని వేదన'కి పుట్టిన బిడ్డలు. కానీ ఆనాడు "భయంకర్" అనే కలం పేరుతో రాసిన 'చాటు మనిషి'లాంటి అద్భుతమైన సీరియల్స్, 'విషకన్య' వంటి జానపదాలు, ఇరవై అయిదు భాగాల 'జగజ్జాణ' - ఈ పేదరికం తెరపరచుకోకుండా కళ్ళు తెరిచిన సుస్థిగ్గ మందారాలు.

ఎప్పుడయినా - మరీ అరుదుగా - తప్పని సరయినప్పుడు - నోరు విడిచి ఇద్దరినే అప్పు అడిగిన సందర్భాలున్నాయి. వారిద్దరూ - ముదిగొండ లింగమూర్తి, బోళ్ళ సుబ్బారావు. ఎంత అప్పు? ఒకటి రెండు రూపాయలు. ఆ డబ్బుతో ఎన్ని దోసెలు! అతిథులకి ఎన్ని సత్కారాలు! సమతుల్యంగా మరొక పక్క ఎంత సాహితీ వ్యవసాయం!

అప్పుడూ తన సెన్సాఫ్ హ్యూమర్ కోల్పోలేదాయన. తూట్లు పడిన, మాసికలు వేసిన పంచెల్ని కట్టుకుని "నేను ఏక వస్త్రధారుడినే!" అనేవారు బారూతో!. ఆ ఇలాలు గుండె ఆ సమయంలో ఎంతగా చినమయేదో - కొదికాలానికే బయటపడింది. ఆయన సినిమా

పరిచయాల్ని పురస్కరించుకుని ప్రీవ్యాలకి, ఇతర సభలకి ఆహ్వానాలు వచ్చేవి. కానీ పరువయిన బట్టలు లేని కారణానే ఇల్లు దాటేవారు కాదు కొవ్వలి.

తలకు మించిన వేదనల కడిలిలో తలమునకలై, బిడ్డలకి కడుపారా అన్నమైనా పెట్టుకోలేని తల్లి ఏమౌతుందో మనకు చరిత్ర సాక్ష్యముంది. చార్లీ చాప్లిన్ తల్లి. అదే లక్ష్మీ దేవి విషయంలోనూ జరిగింది. పిల్లల్ని సరిగ్గా పోషించలేని నిర్వీర్యతా, రేపు మీద బొత్తిగా ఆశలు లేని జీవితం.. ఆమె మనస్థిమితాన్ని ఫణంగా తీసుకున్నాయి. ఆమెకి మతి తప్పింది. ఆఖరి రోజుల్లో - ఆమె 45 వ ఏటకే - చెప్పరాని అపస్మారంలోకి వెళ్ళిపోయింది. వాస్తవం నుంచీ మనస్సు తీసుకునే భయంకరమైన 'పరారి' మతి చలనం. కూతుళ్ళు రాజ్యలక్ష్మి, రత్నలత తల్లికి తల్లియై సాకారు. జడ వేసి అన్నం తినిపించారు. బట్ట కట్టారు. ఇలాంటి కథలకి ఒక్కచోటే ఆటవిడుపు - మృత్యువు. మరో రెండేళ్ళకి ఆ ఇల్లాలు - తన 48 వ ఏట కన్నుమూసింది.

కొవ్వలి? కలం కథలు చెప్పేది. కానీ చుట్టూ ఉన్న జీవితం క్రమంగా తన కలల్ని మట్టుబెట్టేది. అన్ని వేలమంది హృదయాలను ఆర్థం చేయగలిగిన రచయిత హృదయం నిశ్శబ్దంగా విచ్చిన్నం కావడం ప్రారంభించింది. ఆ దుఃఖానికి తన ఆత్మాభిమానం బలమైన తెర వేసి తనకే మిగిల్చింది. కొవ్వలి సహధర్మచారిణి లేని జీవితం - కేవలం రెండేళ్ళే సాగింది. ఆయన రాసిన 1001 నవల పేరు "కవి భీమన్న", (అవును, ఆయన వెయ్యి నవలలు రాశారు!) వేములవాడ భీమకవి జీవితం ఆధారంగా రచించిన చారిత్రక నవల అది. చివరి రోజున ద్రాక్షారామ భీమేశ్వరుడిని దర్శించుకున్నారు. మరునాడు (1975 జూన్ 8) వేకువ జామునే జీవితం నుంచీ శలవు తీసుకున్నారు.

మద్రాసు, ఉస్మానియా, శ్రీవేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయాలు ఆయన కృషికి యోగ్యతా పత్రాలిచ్చాయి. కానీ తన కూతురు పెళ్ళికి పదివేలు కావాలని ఆయన - నోరు విడిచి - భారత విద్యా శాఖకి పెట్టుకున్న అర్జీకి సమాధానంగా నెలకి 50 రూపాయలిచ్చారు! (ఆయన చేతులతో రాసుకున్న అర్జీని చూడండి)

తెలుగునే మరిచిపోయే దశలో తెలుగువారికి - ముఖ్యంగా మాములు పాఠక జనానికి చదువు 'రుచి'ని పెంచి ఒక డిగ్రీటీనీ, అవగాహననీ కల్పించిన ఉద్యమకారుడు - తన పేదరికాన్ని హాలాహలంగా దిగమింగి - ఉద్యమాన్ని ఉపాధికోసం దిగజార్చుకుండా వెయ్యి రచనలు చేసిన యోధుడు - ఈ మాటలు నావి కావు - ఆనాటి ప్రముఖుల అభిప్రాయాలకి కేవలం ప్రతిధ్వనులు. చూడండి:

నలభై ఏళ్ళ క్రితం తెలుగుదేశంలో మొట్టమొదటగా జనబాహుళ్యం కోసం, అందులోనూ మధ్యతరగతి స్త్రీలకు ఆమోదకరంగా ఉండే విధంగా రచనలు చేసినవారు కొవ్వలి.... **చక్కపాణి**

నా చిన్ననాడు (1940 ప్రాంతంలో) నేను చిన్న తరగతుల్లో చదువుకుంటున్నప్పుడు మా ఊళ్ళో ప్రతివాడి చేతిలో కొవ్వలి నవల కనపడింది.....**దాశరథి**

తెలుగులో పఠనాశక్తిని పెంపొందించడానికి కృషి చేసినవారిలో ఆయన ప్రథముడు. ఆ కృషి ఫలితాన్ని ఈనాడు అనేక పత్రికలు, రచయితలు అనుభవించుతూ ఉండడం మనం చూస్తున్నాం.....**కొడవటిగంటి కుటుంబరావు**

...నా మట్టుకు నేను వారి నవలలన్నీ చదివి, అందలి కల్పనా ప్రతిభకు, రచనా విధానానికి ముగ్ధుడనైనాను..... **చిత్తూరు నాగయ్య.**

రైళ్ళలోనూ, బస్సుల్లోనూ వారి నవలలు చదువుతూ ప్రయాణం చేసేవారు. దిగాల్సిన స్టేషన్ మరచిపోయేవారు. నవల పూర్తికావడం నాలుగయిదు స్టేషన్లు దాటి వచ్చేసాం అని గుర్తురావడం ఒకేసారి జరిగేది..... **భానుమతీ రామకృష్ణ**

ఆ సమయంలో ఆంధ్రదేశంలో పుస్తక ప్రపంచంలో, నవలా సాహిత్యంలో ఒక గొప్ప సంచలనం కలిగింది - ప్రతీ బస్సుస్టాండులోనూ, రైలు స్టేషనులోనూ నవయవన యువతీయువకుల చేతుల్లో ఆ నవలలే ఉండేవి... అన్ని రకాల ప్రజలనూ ఆకర్షించిన ఈ నవలలెవరివి? - ఆంధ్ర దేశమంతటా ఏ నోట విన్నా ఆ పేరే జపించే రచయిత ఎవ్వరు? - కొవ్వలి.....**మిక్కిలినేని రాధా కృష్ణమూర్తి.**

తెలుగు చదవడాన్ని కొన్ని తరాలకు కొట్టిన పిండిగా మార్చడం ఎంతటి ఘనతరమయిన విప్లవమో - తెలుగు అక్షరాలు కూడా పిల్లల చేత చదివించలేని దుస్థితిలో ఉన్న మనకి బాగా అర్థమవుతుంది. చచ్చినవారి సమాధుల మీద పువ్వులు వేయడం కేవలం సెంటిమెంటల్ రొటీను. మహాత్మాగాంధీకే ఆ తద్దినం తప్పలేదు. అయితే వంశక్షయమని ఈసడించే ఛాందసులనుంచీ - తిండి గుడ్డా పెట్టని ఈ చదువెందుకని తుంగలో తొక్కే దశకి తెలుగు వైభవం ప్రయాణం చేసిన నేపథ్యంలో ఇలాంటి రచయిత జ్ఞాపకం - తెలుగింటి పిల్లలకి రెండు తెలుగు అక్షరాలు నేర్పాలనే ఉత్సాహాన్ని కలిగిస్తే - కొవ్వలి ఆత్మ ఎక్కడ ఉన్నా శాంతిస్తుంది.

From -
K. V. Lakshminarasimha Rao
& Lakshminarayana St:
West Mambalam,
Madras. 33

To ~~Honorable~~ Ministry of Education,
Government of India,
New Delhi

Respected Sir,

I am a man of letters distinguished by the Government,
and receiving a grant of Rs 50 per month from 1964 till now, for
which act of kindness I am ever grateful. But in no way it is sufficient
it is admitted by the universities and also by the Sahitya
Academy that ^{with} 40 years ^{of my} service for the literature, I could
produce 1000, (one thousand) works to improve the literacy, and
~~adult~~ education. With all of that my service, I could not do,
I am today struggling for living simply because I cared
only to create reading habit ^{among the people} but not for money making. My books
were widely spread ~~only for the~~ because of the ~~low~~ ^{cheapest} price -
and that was my motive.

Recently, Justice of The High Court, Madras, Mr. V. Ramaswamy
in a meeting of, all men of letters, and elite of Madras ~~has~~
~~been~~ certifying all the above facts, honoured me with
a title of "Sahitya Sarvabhowma" for which noble act,
while thanking him, I request The Ministry of Education
and

మేధావధానం

అమెరికాలో తెలుగు వారి సాంస్కృతిక కార్యక్రమాల గురించి, సాహితీ సేవల గురించి, మాతృదేశంలో వాళ్ళు చేపట్టే సామాజిక సేవా కార్యక్రమాల గురించే అనేక వార్తలు చదువుతూ వుంటాము. వీరిలో చాలా మందికి ఇవి వృత్తి కాదు, ప్రవృత్తి మాత్రమే. ఏవో వుద్యోగాలు చేసుకుంటూ , ఖాళీ సమయాల్లో ఇలాంటి కార్యక్రమాలతో బిజీగా వుండే ప్రవాసార్థ కళాకారుల్ని, రచయితల్ని, స్వచ్ఛంద సేవకుల్ని అభినందించి తీరాల్సిందే. ఐతే చాలమందికంటే భిన్నంగా ఒక వైవిధ్యమైన ప్రవృత్తిని ఎంచుకున్న ఐనాపురపు శ్రీనివాసరావు (సెయింట్ లూయిస్) అనే సాఫ్ట్వేర్ ఇంజనీర్ని ఈ నెల ప్రత్యేక శీర్షికలో 'కౌముది' పరిచయం చేస్తోంది. అమెరికాలో పుట్టి పెరుగుతున్న చిన్న పిల్లలకి వేద గణితాన్ని బోధించడం అనే వినూత్నమైన ప్రయోగాన్ని ఈయన మూడేళ్ళ క్రిందట, 2005 లో మొదలుపెట్టారు. ఎంతో క్షిప్రమనిపించే ఎన్నో గణిత సమస్యలకి వేద గణితం సులువైన పరిష్కారాలు సూచిస్తుంది. బాల్యంలోనే ఇలాంటివి పిల్లలకి నేర్పడం వల్ల వాళ్ళలో గణితం పట్ల ఆసక్తి పెరగడమే కాకుండా, వాళ్ళ మేధోశక్తి కూడా పదునెక్కుతుంది. ఈ ఆశయంతో శ్రీనివాసరావు గారు మొదలు పెట్టిన శ్రీనివాస రామానుజన్ మెథమేటిక్స్ క్లబ్ అన్న ప్రయోగం అతి కొద్ది కాలంలోనే ఊహించని సత్ఫలితాల నిచ్చింది. రెగ్యులర్ చదువులూ, పైగా పోటీ పరీక్షలూ.. అన్నింటితో సతమతమయ్యే అమెరికాలోని పిల్లలకి వేదగణితం పట్ల ఆసక్తి కలిగించడం, దానికోసం వాళ్ళు వెచ్చించే సమయం వుధా కాదనీ, అందువల్ల వచ్చే ఫలితాల గురించి తల్లి దండ్రులని ఒప్పించడం ..ఇది అంత సులభసాధ్యమైన పనేమీ కాదు. కేవలం నేర్పడమే కాకుండా ఆ పిల్లలతో 'మేధావధానం' అన్న కార్యక్రమాన్ని నిర్వహింపచేసి, బహిరంగ సమావేశంలో ప్రేక్షకులు అడిగిన క్లిష్టమైన గణిత సమస్యలకి అప్పటికప్పుడు తన శిక్షణలో రూపుదిద్దుకున్న పిల్లలతో సమాధానాలు చెప్పించి అందర్నీ ఆశ్చర్య చకితుల్ని చేస్తున్న శ్రీనివాసరావుగారు, తమ ఈ ప్రయత్నంలో ఎదురైన అనుభవాలని 'కౌముది' పాఠకులకి ఈ విధంగా తెలియ చేస్తున్నారు. ఈయన మొన్న ఆగస్టు రెండవ తేదీన 14 మంది పిల్లలతో 100 మంది ప్రేక్షకుల సమక్షంలో ఈ మేధావధానం నిర్వహించారు.

ఆగస్టు 2వ తారీకున సెయింట్ లూయిస్లో 'మేధావధానం 2008' కార్యక్రమం అప్పుడే ముగిసింది. ప్రేక్షకులలో చాలామంది "కార్యక్రమం చాలా బాగుంది. పిల్లలు చాలా చక్కగా సమాధానాలు చెప్పారు." అని, "My daughter liked the program and she wants to attend it next year!" అని, "ఈ ప్రోగ్రాం వేసవిలోనే కాకుండా యేడాది పొడవునా చెప్పడానికి అవకాశముంటే చూడండి." అని, అనడం - వారి మాటలు నన్ను ఆనందంలో ముంచెత్తాయి. నాలుగు సంవత్సరాలలో ఎంత మార్పు? నాలుగు సంవత్సరాల క్రితం నాకు వేదగణిత పద్ధతుల గురించి ఓనమాలు తెలియదు. మరి ఇది ఎలా సాధ్యమయ్యిందని మీరడిగితే- పెద్దల ఆశీర్వాదము. గురువల కృప. సేహితుల సహాయము. కుటుంబ సభ్యుల ప్రోత్సాహము. ఇంకా ఎందరెందరో

అభిమానుల ఆదరణ అని మాత్రము చెప్పగలను. విత్తనం నాటగానే పంట పండదు అని, సమయము కోసం చూడాలని చెప్పిన పెద్దల మాటలకు అర్థం ఈరోజు తెలిసింది. ఒక్కసారి నా చిన్ననాటి జ్ఞాపకాల్లోకి వెడితే...

నాకు గణితంపై ఆసక్తి పెరగడానికి ఇద్దరు టీచర్ల ప్రోత్సాహం ఉంది. నేను బోయపాలెం (విశాఖపట్నం జిల్లా) ఎలిమెంటరీ స్కూల్లో చదువుతున్నప్పుడు రామచంద్రమూర్తిగారు అనే కొత్త టీచర్ రావటము జరిగింది. అప్పటివరకు పరీక్షలలో 5 శాతం మార్కులు దాటి వచ్చేవికావు, అవి కూడా ఎవరైనా కనికరించి సమాధానాలు చూపిస్తే. మౌనంగా అన్నీ చెప్పగలిగేవాడిని. పరీక్షరాయడమంటే ఎలా రాయాలో తెలియదు. నాలోని శక్తిని నాకు తెలియజేసినవారు శ్రీరామచంద్రమూర్తి మాష్టారు. ఆ సమయంలో ఇందిరాగాంధీ ప్రవేశపెట్టిన 20 సూత్రాల పథకంలోని సూత్రాలన్నీ ఒక్క తప్పులేకుండా, అతి తక్కువ సమయంలో చెప్పి, బహుమతి గెలుచుకుని, ఆ బహుమతిని గురుదక్షిణగా మళ్ళీ ఆ మాష్టారిగారికే ఇచ్చి, ఆయన కళ్ళలో చూసిన ఆనందం ఈనాటికి కళ్ళకు కట్టి నట్లు కనిపిస్తుంది. ఈ సంవత్సరము (మార్చి 30 వ తారీఖున) విశాఖపట్నంలో నిర్వహించిన మేధావధానము కార్యక్రమానికి ఆయన విచ్చేయడం, నన్ను ఆశీర్వదించడం నా అదృష్టంగా భావిస్తాను. గురువు అంటే బెత్తం పట్టుకుని దండించేవాడు కాదు. ఓ మంచి స్నేహితుడిగా, శిష్యునిలోని లోటుపాట్లని క్షుణ్ణంగా ఎరిగి, వాటిని సరిదిద్దేవాడని, ఆయన నుండి నేర్చుకున్నాను. తరువాత 7 వతరగతి వరకు మిగతా సబ్జెక్ట్లలో బాగానే మార్కులు వచ్చినా, గణితంలో మాత్రం 'ఆరు ప్రక్కన సున్న' అతి కష్టం మీద వచ్చేది. సుబ్బారావుగారి (ఏ.ఎస్.ఆర్ అనేవారు ఆయనని అందరూ) చలువ వలన ఏ.వి.యన్.సి. హైస్కూల్లో చదువుతున్న నాకు గణితంపై విపరీతమైన ఆసక్తి కలిగింది. ఆయన చెప్పిన విధానములో 'Yes! You can do it.' అన్నట్లు ప్రోత్సాహం అందించేవారు. ఆ తరువాత నూటికి నూరు మార్కులు రాకపోతే ఆశ్చర్యం అన్నట్లు ఉండేది.

'గురుకులం' (అధ్యాపక వృత్తిలోనున్నవారు ఎక్కువగా వున్న కుటుంబము)లో పుట్టడం వలన ఆ వృత్తిమీద ఆసక్తి సహజంగానే వచ్చింది. మా నాన్నగారు నా చిన్నప్పుడే తనువు చాలించడం వలన మా అన్నగారే కుటుంబ బాధ్యతను వహించవలసి వచ్చింది. కుటుంబ ఆర్థిక పరిస్థితిని దృష్టిలో ఉంచుకుని ఖాళీ సమయంలో నా తరగతివారికి, చిన్న తరగతులవారికి లెక్కలు నేర్పించడంలో, మా మేనమామలు, పిన్నమ్మల ఆధ్వర్యంలో నడుస్తున్న, ట్యూషన్ సెంటరులో సహకరించేవాడిని. ఈ విధముగా నాకు ఏడవ తరగతిలోనే విద్యాబోధన చేసే అవకాశము లభించింది. నేను నా టీచర్లనుండి నేర్చుకున్నది. 'పిల్లలకు ఎలా చెపితే ఇష్టంగా వింటారు?'. 'వారికి ఎలాంటి సందేహాలు వస్తాయి?' లాంటివి చక్కగా స్ఫురించేవి. పిల్లలకు 2 గంటలు చెప్పినా ఇంకా ఆసక్తిగా వినేవారు. 5 లెక్కలు హోం వర్క్ ఇస్తే వాళ్ళు పది లెక్కలు చేసుకుని వచ్చేవారు. అబద్ధాలు చెప్పేవారు కాదు. వయసులో పెద్దగా తేడా లేకపోవడం వలన వాళ్ళు స్నేహితులవలె మెలిగేవారు. నేను కూడా వారిలో ఒకడిగా కలిసిపోయేవాడిని. ఈ సమయంలో నేర్చుకున్న ముఖ్యమైన విషయం, 'ఏదైనా నేర్పించేటప్పుడు మనం వాళ్ళ స్థాయికి వెళ్ళి చెపితే అది వారికి సులభంగా అర్థమవుతుందని', ఈనాటి వరకు ఆచరిస్తూనే ఉన్నాను. ఈ విధముగా మొదలైన ప్రస్తానం ఈనాటివరకు ఎంతో మంది విద్యార్థులతో నాకు తెలిసిన విషయాలు పంచుకునే దిశలో సాగుతోంది.

నాలుగు సంవత్సరాల క్రితం ఆఫీసుకు బస్సులో వెళుతూ, నా సహోద్యోగి చేతిలో వేదగణితం పుస్తకం చూసాను. నేనొకసారి చూసి ఇస్తానని అడిగాను. కానీ అతను చదువుతుండడం వలన కొన్ని రోజులు, ఇంకొక ఫ్రెండ్కి ఇవ్వడం వలన కొన్నిరోజులు, నాకు ఇవ్వడానికి కుదరలేదు. ఈలోపు తెలుసుకోవాలన్న కుతూహలంతో ఇంటర్నెట్ లో వెదికి, ఒక్కొక్క సూత్రం ఆకళింపు చేసుకున్నాను. ఈ సందర్భంలో జగద్గురు శంకరాచార్య శ్రీ భారతీ కృష్ణ తీర్థ (1884 - 1960) గారిని గురించి, ఆయన వేదములలో గూఢముగ నున్న పదహారు గణిత సూత్రములను పుస్తకరూపంలో తేవడానికి చేసిన కృషిని గురించి తెలుసుకున్నాను. ఇలాంటి సూత్రాలని ఎన్నో సంస్థలు, వీటిని వెలుగులోకి తెచ్చిన వారి కనీస ససావన కూడా లేకుండా, వాపార దుషితో వెబ్సైట్లలో అమూడం చాలా బాదను కలిగించింది.

మన పూర్వీకులు మనకు అందించిన ఈ విజ్ఞానాన్ని నలుగురితో పంచుకోవాలన్న తపనే ఈ కొత్త ప్రయోగానికి పునాది. నేను హైస్కూలులో ఉన్నప్పుడే మా అన్నగారు (ఏ.వి. రాజేశ్వరరావు, ఎ.వి.ఎన్.సి హైస్కూల్ అధ్యాపకులు) నాకు నేర్పిన కొన్ని పద్ధతులు వేదగణిత పద్ధతులని, నేను వేద గణిత సూత్రములను గురించి కొంత నేర్చుకున్న తరువాత తెలిసింది. ఈ సూత్రాలు పిల్లలకు ఎంతో ఉపయోగపడతాయని, 2005లో మొట్టమొదటిసారిగా 'శ్రీవివాస రామానుజన్ మేధమేటిక్స్ క్లబ్'ని మొదలు పెట్టాను. శ్రీవివాసరామానుజన్ తమిళనాడులో పుట్టి, 32 సంవత్సరాల జీవితకాలంలోనే ప్రపంచంలో ఒక గొప్ప గణిత శాస్త్రవేత్తగా మన్ననలందుకున్న మహామేధావి.

మేధమేటిక్స్ క్లబ్ మొదలు పెట్టిన సంవత్సరంలో కొంతమంది పిల్లలు వచ్చినా, ఆ రెండు నెలల వేసవి సెలవులలో, ప్రతి శనివారము క్రమము తప్పకుండా వచ్చినవారు ఇద్దరు. ఒకరు పదవ తరగతి అబ్బాయి, రెండవది మా అమ్మాయి రెండవ తరగతి. వెయ్యి మైళ్ళ పరుగు కూడా ఒక అడుగులోనే మొదలవుతుందని పెద్దల మాట. కర్మాచరణం గావించడం, కర్మఫలమును భగవదర్పితం చెయ్యాలనే భగవద్గీత వాక్యాన్ని అనుసరించి, ఆ ఇద్దరికీ నాకు తెలిసినంతవరకు వారి పరిధిని దాటకుండా ఆ సూత్రములను వివరించడం జరిగింది.

2006 వేసవిలో రెండవ సంవత్సరము 'శ్రీవివాస రామానుజన్ మేధమేటిక్స్ క్లబ్' గురించి తెలిసిన వారికి చెప్పడం జరిగింది. ఒక తొమ్మిది మంది పిల్లలు హాజరయ్యారు. వాళ్ళందరూ ఎంతో కుతూహలముతో క్లాసుకు వచ్చేవారు. ఆ తరువాత ఓ సంఘటన జరిగింది. నేను కుమాన్ మాత్ రీడింగ్ సెంటరుకు (అమెరికాలో లెక్కలు నేర్పే పేరుపొందిన సంస్థ) మా అమ్మాయిని తీసుకు వెళ్ళాను.

అక్కడ మా ఫ్రెండ్ ఒకాయన, వాళ్ళ అమ్మాయికి (మేధమేటిక్స్ క్లబ్లో పాల్గొన్న అమ్మాయికి) ఏదో డాట్ ఉందని అడగడం, అక్కడే దానిని ఆమెకు వివరించడం, ఆమెకు బాగా అర్థమయిందని చెప్పడం జరిగింది. ఆ తరువాత ఆమెకు ట్యూషన్ చెప్పమని వారు అడగడం, కనీసం నలుగురు లేదా ఐదుగురు ఉంటే వారికి పోటీ ఉంటుందని నేనడం జరిగింది. తరువాత వారమే (మార్చి 2007లో) ఎనిమిదిమంది పిల్లలతో మేధమేటిక్స్ తరగతులు ప్రతి శనివారము మొదలయ్యాయి. ఇక్కడ వేదగణిత పద్ధతులు కాకుండా, గణితమునకు సంబంధించిన కాన్సెప్ట్స్ చెప్పడం జరిగేది. ఒక స్టూడెంట్ పరీక్షలో వాళ్ళ తరగతిలో మిగతా పిల్లలకంటే చాలా త్వరగా సమాధానాలు వ్రాసి, టీచర్ని ఆశ్చర్యపరచడము, ఆమె

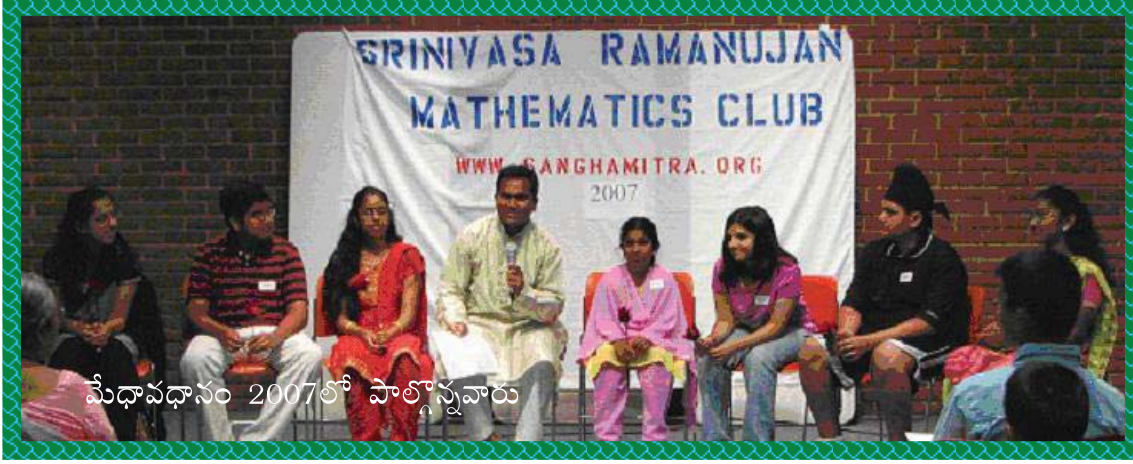
అంత త్వరగా ఎలా పూర్తి చేసిందో వాళ్ళ టీచర్ అడగడము, అది విని ఆ పద్ధతిని స్కూలులో ఉపయోగిస్తామని చెప్పడం, ఆ అమ్మాయికి బెస్ట్ స్టూడెంట్ అవార్డు ఇవ్వడం ఎంతో సంతోషించిన అంశం.

ఇక 2007 వేసవిలో 'శ్రీవివాస రామానుజన్ మేధమేటిక్స్ క్లబ్'కి 21 మంది పిల్లలు హాజరు అయ్యారు. గత సంవత్సరం వచ్చిన పిల్లలద్వారా మరి కొంతమందికి ఈ కార్యక్రమము గురించి తెలియం విశేషం. ఇది జరుగుతున్న సమయంలో నేను ఆంధ్రభూమి పత్రికలో గణితావధానానికి సంబంధించిన వ్యాసం చూడటం తటస్థించింది. అందులో ఒక అంశము నేను మేధమేటిక్స్ క్లబ్లో నేర్చుతున్నదే! వెంటనే మిగతా అంశములకు కూడా ఏదో సుళువు పద్ధతి ఉంటుందని, దీక్షతో ప్రయత్నించగా 24 గంటలలోపే మిగిలిన అంశములకు సమాధానం దొరికింది. మరుసటి రోజే పిల్లలు మరియు వారి తలిదండ్రుల సమకంలో సయంగా అవధానంలా చెయ్యాలనే

2006 మేథ్ క్లబ్లో లో పాల్గొన్నవారు

తలంపు కలిగింది. వెంటనే స్నేహితులకి, స్టూడెంట్స్ కి, వాళ్ళ పేరెంట్స్ కి ఈ-మెయిల్ పంపడం జరిగింది. 43 మంది సమక్షంలో మొదటిసారిగా అవధానం చెయ్యడం ఈనాటికీ కళ్ళముందర మొదులుతోంది. శ్రీయోభిలాషులు శ్రీ వేమూరి వేంకట రామావధానంగారు

ఈ కార్యక్రమానికి రావడం, ఎంతో మెచ్చుకోవడం మరుపురాని సంఘటన. తరువాత ఈ కార్యక్రమాన్ని పిల్లలతో చేయించాలనే తలంపు కలగడం, రామావధానంగారు దానికి 'మేధావధానము' అని నామకరణం చెయ్యడం అంతా ఓ కలలాగా సాగింది.

ఎదురు చూసిన క్షణాలు ఆసన్నమైనాయి. జులై 28 వతేదీన 7గురు విద్యార్థులతో కలిసి మేధావధాన కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించడం, 80 మందికి పైగా ప్రేక్షకులు హాజరవ్వడం, పిల్లలు - పెద్దలు అనే తేడా లేకుండా అందరూ ఈ కార్యక్రమాన్ని మెచ్చుకోవడం మాకు స్ఫూర్తినిచ్చింది. ఈ కార్యక్రమానికి హాజరైన కొంతమంది పిల్లలు, అవధానములో పాల్గొన్న పిల్లలతో చేరి వారు అంత త్వరగా ఎలా సమాధానములు చెప్పారు? అని గుసగుసలాడడం. అవధానంలో పాల్గొన్న పిల్లలు కాస్త దర్పాన్ని ప్రదర్శిస్తూ, ఆనందపడటం మా దృష్టిలో పడకపోలేదు. ఈ ప్రభావం వైజాగులోనున్న మా బంధువులపై పడి, మార్చిలో వైజాగ్ వెళ్ళినప్పుడు, పదమూడు మంది పిల్లలకు నాలుగురోజులపాటు ఈ సూత్రములను తెలియజేసి, మార్చి 30, 2008 మేధావధానము నిర్వహించడం జరిగింది. అతి తక్కువకాలవ్యవధిలో నిర్వహించినప్పటికీ 50 మందికి పైగా ప్రేక్షకులు (ఇద్దరు ఆంధ్రా విశ్వవిద్యాలయం ప్రొఫెసర్లు, పదిమందికి పైగా హైస్కూలు టీచర్లు) ఈ కార్యక్రమాన్ని తిలకించడం, మరుసటిరోజు వేదగణిత పద్ధతులను నేర్పమని అడిగి, 25 మందికి పైగా పిల్లలు, టీచర్లు రెండూ గంటలపాటు ఆ విషయాలను అడిగి తెలుసుకున్నారు. టీచర్లు వారి వారి స్కూల్స్ లో ఈ పద్ధతులను నేర్పిస్తామని వాగ్దానం చేసారు.

గత సంవత్సరం వచ్చిన పిల్లల ప్రభావం 2008 శ్రీవివాస రామానుజన్ మేధామేటిక్స్ క్లబ్ లో ఉంది. మేధామేటిక్స్

పేరు మేధామేటిక్స్ గా మార్చబడింది. ఈ సంవత్సరం 30 మందికి పైగా పిల్లలు హాజరు కావడం, వారిలో 14 మంది పిల్లలు మేధావధాన కార్యక్రమంలో పాల్గొని ప్రేక్షకులను మెప్పించి, వారి మన్ననలను అందుకున్నారు.

రాబోయే సంవత్సరాల్లో మరింతమందికి ఈ వేదగణితాన్ని నేర్పాలనేది నా ఆశయం.

మన చేతికి దెబ్బ తగిలితే, బాధతో కంటినుండి నీరు కారుతుంది, చేతికి దెబ్బతగిలితే కన్ను స్పందించడం ఏమీటి? ఇవన్నీ ఒకే జీవికి సంబంధించిన అంగములు. వేరువేరుగా కనిపించినా, అన్నిటి వెనకనున్న ప్రాణశక్తి ఒక్కటే! మన సమాజం కూడా అదేవిధముగా వివిధ జాతులు, మతములుగా వేరుగా ఉన్నట్లు కనిపించినా, ఒకటిగా జీవించాలనే స్ఫూర్తిని ప్రచారం చెయ్యాలనే ఆశయంతో సంఘమిత్ర అనే సంస్థని మొదలుపెట్టాను. ఎవరైనా ఒకవ్యక్తి ఆపదలో ఉన్నప్పుడు మనవంతుగా వారికి సహాయాన్ని అందించాలనేది లక్ష్యంగా సాగితే - భూతలస్వర్గాన్ని సృష్టించుకున్నట్టే కదా! తల్లి ఎప్పుడూ పిల్లల అభివృద్ధినే కాంక్షిస్తుంది. ఆమె ఎప్పుడూ ఏదైనా ఇవ్వడానికి సిద్ధపడుతుంది. తిరిగి

ఏదీ ఆశించదు. ఇలా ఫలాపేక్ష లేకుండా ఇవ్వడం అన్నది సంఘమిత్రకు పునాది. వేల సంవత్సరాల క్రితం మన ముందు తరాలవారు మనకు అందించిన ఈ వేద విజ్ఞానాన్ని, మనమూ మన భావితరాలకు అందిచాలని, దానికి పెద్దల ఆశీర్వాదము, గురువుల కృప, మిత్రుల, శ్రేయోభిలాషుల అండ ఉంటుందని ఆశిస్తున్నాను. సంఘమిత్ర త్రైమాసిక పత్రికతోపాటు, పేద విద్యార్థులకు పుస్తకాలు ఇప్పించడం, పేదలకు అన్నదానం, వస్త్రదానం చేయడం, వయోవృద్ధులకు చేయూతనివ్వడం వంటి కార్యక్రమాలు చేపడుతున్నది.

'కౌముది' ద్వారా ఈ కార్యక్రమాల గురించి మీ అందరికీ తెలియచేయడం నాకు చాలా సంతోషంగా వుంది. మీ మీ ప్రదేశాల్లో ఈ వేదగణిత పాఠాలు చెప్పించుకోవాలంటే నన్ను ainapura@yahoo.com ద్వారా సంప్రదించగలరు. వెబ్సైటు: www.sanghamitra.org

వేదగణితం నుంచీ ఒక ఉదాహరణ:

ఒక ఆధారమునకు దగ్గరగా ఉన్న రెండు సంఖ్యలు గుణకారము:

$$9998 \times 9993 = ?$$

10000 ఆధారంగా తీసుకుంటే - 9998, 10000 కంటే 2 తక్కువ. 9993, 10000 కంటే 7 తక్కువ.

$$9998 - 2$$

$$9993 - 7$$

4

$$99910014 \quad (9998-7 \text{ or } 9993-2) \text{ (product of 2 and 7 and fill 4 places as base 10000 is 10)}$$

$$94 \times 97 = ?$$

100 ఆధారంగా తీసుకుంటే -94, 100 కంటే 6 తక్కువ. 97, 100 కంటే 3 తక్కువ.

$$94 - 6$$

$$97 - 3$$

2

$$9118 \quad (94-3 \text{ or } 97-6) \text{ (product of 6 and 3 and fill 2 places as base 100 is 10)}$$

ప్రవాసాంధ్ర రచయితగా నా ప్రస్థానం

- ఆనందరావు పట్నాయక్

విదేశాంధ్రులు, ప్రవాసాంధ్రులు..వారి పిల్లలకు తెలుగు నేర్పాలి..తెలుగు బతకాలంటే ముందు తరాలకి తెలుగు భాష మధురిమల్ని అందించాలి ..ఇది ఈ తరం మాట. ఆ దిశగా జరిగే ప్రయత్నాలని కూడ మనమందరం ప్రోత్సహించాలి.. అభినందించాలి. ఐతే నాలుగైదు దశాబ్దాలకిందట ఆంధ్రప్రదేశ్ కి పొరుగునే ఉన్న రాష్ట్రాల్లోని తెలుగు వారు తెలుగు నేర్పుకోవడానికి ఎన్ని ఇబ్బందులు పడేవారో తెలుసుకుంటే చాలా ఆశ్చర్యంగా ఉంటుంది. అలాంటి పరిస్థితుల్లో పుట్టి పెరిగి, పట్టుదలగా తెలుగు నేర్పుకోవడమే కాకుండా మంచి రచయితగా కూడా పేరుతెచ్చుకున్న శ్రీ ఆనందరావు పట్నాయక్ గారు తన ప్రవాసాంధ్ర జీవితంలోని కొన్ని సంఘటనల్ని ఈ నెల 'కౌముది' పాఠకులతో పంచుకుంటున్నారు.

బిటిషు పాలనలో మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీ చాలా విశాలమైన రాష్ట్రం. జైపూర్, పర్ణాకిమిడి సంస్థానలను కులుపుకుని 1936వ సంవత్సరం ఒరిస్సా రాష్ట్రం అవతరించింది. భాషా ప్రాతిపదిక మీద 1952వ సంవత్సరంలో ఏర్పడ్డ ఆంధ్ర రాష్ట్రం అప్పటి గానీ ఉండి ఉంటే ఈ రెండు చేయిజారిపోయిందేమి కావు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ సరిహద్దుకి పదిహేనుమైళ్ళ దూరంలో ఉండే రాయగడ పట్టణంలో 1947 వ సంవత్సరంలో ఆగస్టు పన్నెండోతేదీన నేను పుట్టాను. మరో మూడు రోజుల తరువాత దేశానికి అర్ధరాత్రి స్వతంత్రం వచ్చింది. ఇంకా తెల్లవారలేదు.

బొబ్బిలి దగ్గర ఉండే సీతానగరం వద్ద ఉండే ఊరిని, ఆస్థిని, అప్పుల్ని వదిలేసి మానాన్నగారు మా ఊరొచ్చేశారు. కారణం మా అమ్మ జన్మభూమి రాయగడ. ఈ రెండూ నాకు స్వర్గధామమే. విశాఖపట్టణం, రామ్ పూర్ నగరాలను కలుపుతూ మా ఊరి మీదుగా రైల్వే లైను పోతుంది. అందులో పనిచేసిన వాళ్ళలో తొంభై శాతం తెలుగువాళ్ళు. రైల్వే స్కూలులో మూడవతరగతి వరకు చదివాను.

ఆ తర్వాత గోవిందబండదేకి హైస్కూలులో చేరాను. జయపూర్ మహారాజు పేరిట 1947 వ సంవత్సరంలో వెలిసింది స్కూలు. బైలింగ్వలకి స్కూలు. తెలుగు, ఒరియా భాషలు బోధించడానికి ఏర్పరచిన స్కూలది. కానీ మాకు తెలుగు పుస్తకాలుండేమి కావు. తెలుగు టీచర్లు చాలా తక్కువ.

ఒరియా టీచర్లు బోధిస్తే, ఇంగ్లీష్ పుస్తకాలు చదివి, తెలుగులో పరిక్ష రాసేవాళ్ళం. మేమంతా సవత్తల్లి పిల్లలం. మాకు స్కాలర్షిప్ వచ్చేదికాదు. కారణం మాకక్కడ స్థిరాస్థిలేదు, మా తండ్రికి ఒరియా భాష రాదు.

ఈ ఉపోద్ఘాతం అంతా ఎందుకు చెప్పాల్సివచ్చిందంటే ప్రవాసాంధ్రులు విశ్వమంతటా ఉన్నారు. ఆంధ్రదేశానికి పొరుగునే ఉన్న ఒరిస్సాలోని ప్రవాసాంధ్రుల అస్తిత్వం పాఠకులకు తెలియచెప్పాలని నా ప్రయత్నం.

మేం పదవతరగతి చదువుకునే రోజుల్లో మా సైన్సు మాష్టారుగారు పంతుల శ్రీరామశాస్త్రిగారిని ఉండేవారు. ఆయన కథలు అడపా, దడపా ఆంధ్రపభ, ఆంధ్రపత్రిక వీక్షిలో పడుతుండేవి. ఈ విషయం తోటి విద్యార్థులలో చర్చనీయాంశంగా ఉండేది. పత్రికల్లో పేరు పడడం అంత గొప్పగా ఉండేది. అలా మొదటిసారి రచయితనవ్వాలన్న కోర్కె బలీయంగా నా మనస్సులో చోటు చేసుకుంది.

చిత్రగుప్త పక్షపత్రిక వస్తుండేది. బాలకవి పాత్రో అందులో క్వీజ్ నిర్వహించేవారు. మా ఊర్లో బర్మాషెల్ కంపెనీలో పనిచేసి పంతులుగారు ఆ క్వీజ్లో పాల్గొని విజేతగా నెగ్గడంతో అతని ఫోటో, బ్లాక్ అండ్ వైట్ వేసారు. అంటే పత్రికల్లో పేరుతో పాటు మన ఫోటో కూడా చూసుకోవచ్చన్నది రెండవ అంకురం బీజమెత్తింది.

మా ఇంటికి ఆంధ్రపత్రిక వారపత్రిక వచ్చేది. దాని ఖరీదు పావల. మద్రాసు నుండి వెలువడేది. దీపావళి, సంక్రాంతికి వచ్చే ప్రత్యేక సంచికలు పెద్ద ఆకర్షణ. ప్రచారం కోసం కునేగా మరి కొఠుండు అనే సెంటు పత్రికలకి రాసి వదిలేవారు. ఆ వాసనకి, పత్రికల్లోని కార్టూనులు, జోకలకు ముగ్గులమయిపోయేవాళ్ళం. పండుగలు, పబ్బాలకు మా అక్కా, బావ వచ్చినప్పుడు యువ, జ్యోతి మాసపత్రికలు తెచ్చేవారు. అందరూ పడుకున్న తర్వాత అవి నాకు చేతికి చిక్కేవి. లైటు వేసుకుని చదివితే డిస్ట్రిబెన్సు. దుప్పటి ముసుగు వేసుకుని టార్చిలైటు వెలుగులో చదివి పొందిన ఆనందం మరి దేనికి

సాటిరాదు.

మా ఇంటికి దగ్గర్లోనే గరిమెళ్ళ వారి కుటుంబం ఉండేది. వాళ్ళింటికి చందమామ, బాలమిత్ర, చంటి పిల్లల పత్రికలు వచ్చేవి. అవి అక్కడే చదివి ఇచ్చేయాలి. ఆబగా, ఆతుతగా చదివి ఔపోసన పట్టేవాడిని. ఇప్పటికీ జాతక కథలు, బొమ్మల రామాయణం సీరియల్స్ నా మెదడు పొరల్లో నిక్షిప్తమయి ఉన్నాయంటే నమ్మండి. చందమామలో బొమ్మ ఇచ్చి వాక్య రాస్తే పదిరూపాయల పారితోషకం ఉండేది. ముక్కాణి పెట్టి కార్డు కొనడానికి వీలులేని పరిస్థితులప్పుడు.

మా ఇంటికి మైలున్నర దూరాన రైల్వే ఇన్స్టిట్యూట్ ఉండేది. రైలు పట్టాలు దాటుకొని వెళ్ళి రోజూ మూడు గంటలపాటు అన్ని పత్రికలు దినపత్రికలతో సహా ప్రింటింగు, పబ్లిషింగు పేరుతో పాటు చదివేవాడిని. ఆ తృప్తి తీరనిది. కనబడ్డ కాగితాన్ని, పుస్తకాన్ని వదిలేవాడిని కాను. ఒకరోజు చలంగారి మైదానం నవల చదువుతున్నానో లేదో మా అక్కయ్య చూసి కసురుకుని పుస్తకాన్ని లాక్కుని దాచేసింది. చలం పుస్తకాలు ఎందుకు చదవకూడదన్న జిజ్ఞాస మనస్సులో మొక్కై, మానై, మహావృక్షమయింది. ఏది వద్దంటారో అదే చెయ్యాలన్నది మానవనైజం. నేను మానవుడిని మరి.

అప్పుడు రాఘవయ్యగారి సంపాదకత్వంలో వెలువడే జ్యోతి మాసపత్రికలో లబ్ధిప్రతిష్ఠులైన రచయితలు కనపడుతుండేవారు ముఖ్యంగా సినీకవులు శ్రీశ్రీ, ఆర్కడ, దాశరథి, సినారె ఒకరి మీదొకరు విమర్శనాత్మకాస్త్రాలు వదులుకునేవారు. రాబోయే సంచికలో ఎవరి మీద బురద చల్లతారో ఆతుతగా ఎదురు చూసే రోజులుండేవి.

కేవలం పత్రికలు చదివేస్తే కాదు భాష మీద కూడా పట్టు సాధించాలి కదా. నెత్తిమీద కురచగా వెంట్రుకలించి, మధ్య పిలక ఊగుతుంటే, ఖద్దరు ధరించి ఆరడుగుల ఆజానుబాహువు మా తెలుగు మాష్టారుగారు. ఆయన దగ్గర వ్యాకరణం నేర్చుకున్న సమయంలో ఒక సంఘటన జరిగింది. 'మా ఊరో అనుకుంటున్నారు' అనే శీరిక చిత్రగుప్త పక్షపత్రికలో కొనసాగుతుండేది. ఎక్కడైనా ఏ

ఊర్లోనైనా అక్రమాలు జరిగాయని ఉప్పు అందితే సున్నితంగా చురక అంటించేది ఆ పత్రిక. మా తెలుగు పండితులు వారి భాగోతం ఒకటి బయటపడి పత్రికలో పడడం, ఇది మీ శిష్యుడు చేసిన నిర్వాకం అని గిట్టనివారు చెప్పడం, ఆయన నాకు బద్ద శత్రువుగా మారడం జరిగింది. కొద్ది రోజులకే ఆయన శిష్యుడు ఎం.సుబ్బారావుగారు టెంపరరీగా మా స్కూల్లో చేరడం, ఆయన ఇచ్చిన ప్రోత్సాహంతో కాస్త తెలుగు నేర్చుకున్నాను. నాడు సుబ్బారావు మాష్టారుగారు పెట్టిన బిక్ష నేడు నా కలాన్ని పదునెక్కించి పరుగులు తీస్తుంది.

ఆ రోజుల్లో మా ఊర్లో స్టేట్ బ్యాంకు లేకుండేది. మా నాన్నగారు వాళ్ళ కంట్రాక్టర్ ఇచ్చిన చెక్ తీసుకుని ప్రతీ శనివారం విజయనగరం వెళ్ళి డబ్బు విత్ డ్రా చేసుకుని వచ్చేవారు. పనయిన తరువాత ట్రైను రావడానికి మూడు గంటల సమయముండేది. అప్పుడాయన కాలక్షేపానికి సినిమా చూసివచ్చేవారు.

‘ధరణికి గిరి భారమా!

గిరికి తరువు భారమా!

తరువుకి కాయ భారమా!

కనిపించే తల్లికి బిడ్డ భారమా!’

అన్న గేయాన్ని వినిపించి దాని అర్థం చెప్పారు. తెలుగు భాష తీయదనం మొదటిసారి రుచి చూసాను. ఆ మాదకత మస్తిష్కంలో చేరి నన్ను ఉన్నత్తుడిని చేసింది ఇప్పటికీ.

బజారు వీధిలోని ఒక లైబ్రరీకి నన్ను అసిస్టెంటు సెక్రటరీగా ఎన్నుకున్నారు. కొత్త బిచ్చగాడినయ్యాను. పొద్దులు తెలియకుండా చదువు... చదువు... చదువు... నాకో కల్పతరువు. కొమ్మూరి, టెంపోరావ్, భగవాన్, జంపన డిటెక్టివ్ సాహిత్యం నుండీ ప్రబంధాలు, జీవిత చరిత్రలు, ఆత్మకథలు... ఒకటేమిటి వందలు, వందలు పుస్తకాలు చదివను. చివరికి శృంగార పత్రికలు కూడా వదలేదు.

‘మీ ఊర్లో వ్యభిచారం’ అన్న విషయం మీద రాసి పంపిస్తే మంచి పారితోషకం ఉంటుందన్న ప్రకటన చూసి ‘రమణి’ మాసపత్రికకు రాసాను. అంతవరకు చదివి, చదివి ఊర్కోక ఏదో రాసి రచయిత అయిపోవాలన్న దుగ్ధ, ఆ విషయం మీద అవగాహన లేకపోయినా రాసేట్టు చేసింది. మామిడి చెట్టు పైకి రాయివేసాను. పడితే రాయి పడుతుంది లేకపోతే లేదు అన్నట్లు అప్పటికి ఆ విషయం మరచిపోయాను.

1968 వ సంవత్సరంలో నా వ్యాసంని గేయ రూపంలో మార్చి వేసారు. ఎవరికి వారు ఇది మా మీద రాసాడా అన్నట్లు భుజాలు తడుముకున్నారు. నా మిత్రుల్లో గుర్తింపు వచ్చింది దానితో పాటు ఐదురూపాయల మనియార్డరుకూడా వచ్చింది పత్రికనుండి. పేరుకి పేరు డబ్బుకి డబ్బు కూడ బలుక్కుని మనింట తలుపు తడితే ఈ హాబీని ఎవరు వదులుకుంటారు చెప్పండి. అలా మొదలయింది నా రచనా వ్యాసంగం.

అప్పుడు ఒరిస్సాలో భవానీ పాట్నాలో పనిచేస్తున్న అవసరాల రామకృష్ణరావు, విశాఖలో ఆంధ్రాయూనివర్సిటీ స్టేజి డైరెక్టరు కె.వెంకటేశ్వరరావు తదితరులని మా కాలేజి ఫంక్షనుకి ముఖ్య అతిథులుగా పిలవడం జరిగింది. విద్యార్థులు వాళ్ళకు బ్రహ్మ రథం పట్టారు. కవులకు కనకాభీషేకం, కాలికి గండపెండేరం తొడగడం విన్నాం. ఇప్పుడు ప్రత్యక్షంగా చూసాను. అందుకే రచయితగా ఎదగాలన్న తపన శాఖోపశాఖలుగా పెరిగింది.

ఉద్యోగ పర్వంలో ఊళ్ళేలుతూ 1977 వ సంవత్సరంలో మా ఊరు బదిలీ అయి రావడం జరిగింది. అక్కడ అప్పుడే ఆవిర్భవించిన ప్రగతి సాహితీ సాంస్కృతిక సంస్థలో సభ్యుడిగా చేరాను. ప్రతీవారం సమావేశాలు జరిగేవి. సభ్యులు తాము రాసుకు వచ్చిన కథలు, కవితలు, వ్యాసాలు చదివి వినిపించేవారు. వాటిని మిత్రులు జ్యోత్స్న, కె.ఎల్.ప్రసాదు విశ్లేషణ జరిపిన తర్వాత పత్రికలకి పంపేవాడిని. బరంపురం నుండి స్పృహ సంచిక వెలువడుతుండేది. నా కథలు వేసుకునేవారు. ఆ ఉద్యమం అక్కడితో ఆగలేదు. ఆంధ్రదేశంలోని అన్నీ ప్రముఖ పత్రికలకు విసుగు చెందని వికమార్కుడిలా రచనలు పంపుతుండేవాడిని.

ప్రగతి సంస్థ వార్షికోత్సవాలకు శ్రీశ్రీ, ఆరుద్ర, సినారె, లత, శివారెడ్డి, కోడూరి శ్రీరామ్మూర్తిలాంటి ప్రముఖులను రప్పించడం, వాళ్ళతో సాహితీకాలక్షేపం చేస్తుండేవాళ్ళం. పప్పు వేణుగోపాలరావు అష్టావధానం భాషలోని కొత్త అందాల అంచులను చూపెట్టింది. శ్రీకాకుళం నుండి నడిచొచ్చేకథ కాశీపట్నం రామారావు, ప్రజాకవి వంగపండు ప్రసాద్, చలసాని ప్రసాద్ లాంటి ప్రముఖులు రావడం, ప్రజా సాహితీ గేయాలు వినడంతో మా పెను నిద్ర వదిలింది.

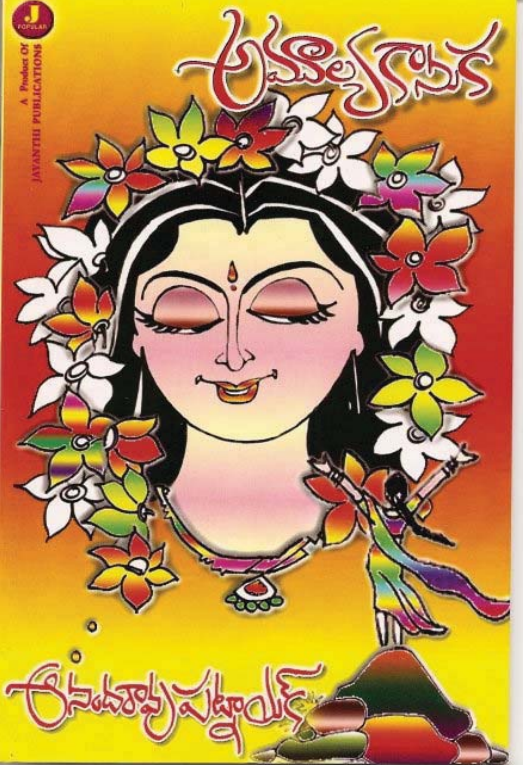
1979 వ సంవత్సరంలో బరంపురంలో అఖిల భారత తెలుగు రచయితల సమ్మేళానికి జ్యాలాముఖీ, చెరబండరాజు లాంటి దిగంబర కవులు, బలివాడ కాంతారావు, వాకాటి పాండురంగారావు, మంథా వెంకట రమణారావు లాంటి కథకులు, కడియాల రామ్మోహనరాయ్ లాంటి విమర్శకులు, స్థానికంగా ఉండే ఉప్పల లక్ష్మణరావు లాంటి సాహితీ వేత్తలు రావడం, వాళ్ళందరినీ ఒకే వేదిక మీద చూడగలిగే అదృష్టం కలిగింది.

మా విడిదిలో యువకులం కూచుని ఆధునిక కవిత్వం, దాని పోకడల మీద మాట్లాడుకుంటున్నాం. చిటికెన వేలు, రింగ్ ఫింగర్ కి మధ్య సిగరెట్ బిగించి, దానితో రెండు పెగ్గులు లాగించి వచ్చారండి మహాకవి. మా ఉత్సాహానికి అంతులేదు. కవితలు చదివి వినిపించాం. వెళుతూ వెళుతూ శ్రీశ్రీ ఒకే మాట అన్నారు. ఇక నేను పోయినా ఫర్వాలేదు, నాలోటుని భర్తీ చేసే యువత నా అడుగుల్లో అడుగులు వేసుకుని వస్తున్నారు. ఆనాటి సంఘటనతో విస్తృతంగా రచనలు చేయాలన్న కోర్కె బలీయమయింది. ఎక్కడైనా సాహితీ సభ జరిగితే హాజరయి అక్కడికి వచ్చిన రచయితలని కలిసి వాళ్ళ అనుభవాలు, భావాలు పంచుకోవడం జీవితంలో ఒక భాగమయిపోయింది.

ప్రవాసాంధ్ర రచయితలైన మంథా, భట్టుపోలు కృష్ణమూర్తి, అవసరాలవారు, వసుంధర, ఉపద్రష్ట అనురాధ, తుర్లపాటి రాజేశ్వరి లాంటి అతిరథమహారధులతో నాకు ప్రత్యక్షంగా సంబంధ బాంధవ్యాలుండేవి. వారి దగ్గరి నుండి రచనా మెళుకువలెన్నో, నేర్చుకున్నాను. విశాఖపట్టణం, హైదరాబాదు, బొంబాయి, బెంగుళూరులో జరిగిన ప్రపంచ సభలకు హాజరవ్వడంతో పాటు తిరుపతిలో ప్రతి ఏటా జరిగే సాహితీ బ్రహ్మోత్సవాలకి హాజరవ్వడం ఒక ఉపన్యాసంతో జ్ఞానార్జన చేసుకోవచ్చున్నది నా ప్రగాఢ విశ్వాసం.

తెలుగునాట తెలుగురచయితగా పుట్టడమే మన దురదృష్టం. కొంతమంది ప్రతి పత్రికాధిపతులు మన కథలు వేసుకుని పారితోషకం ఇవ్వకపోగా కనీసం కాంప్లిమెంటరీ కాపీ కూడా పంపరు. ఔత్సాహిక రచయితలకు ఇది ఒక గొడ్డలిపెట్టు. అయితే, నాణేనికి అటువైపు చూడాలి శ్రీమతి ఏ.ఎస్ లక్ష్మి (ఆంధ్రభూమి వీక్లీ, మంత్రి) రాజగోపాల్ (చినుకు), చతుర, విపుల పత్రికల సంపాదకులు కొత్త కలాలని ప్రోత్సహించడం ముదావహం.

1994 వ సంవత్సరంలో మళ్ళీ రాయగడ వచ్చాను. అంతవరకు హైబర్ నేషన్ లో ఉన్న నాకు మరలా ఉత్సాహం ఉరకలు వేయసాగింది. కానీ ప్రగతి చచ్చిపోయింది. కొద్ది నెలలు ఆగి సాహితీ మిత్రులని పోగుచేసుకుని స్పందన సాహితీ సంస్కృతి సంస్థ స్థాపించాను ప్రపథమ సెక్రటరీగా లాలపోసి జోలపాడి నిలబెట్టడం జరిగింది ఒక సాహితీ సంఘ అదీ ఒక ప్రవాసాంధ్రలో బ్రతికించడం కత్తిమీద సాములాంటిది.

సంస్థ సమావేశాలకు ముద్దం శెట్టి హనుమంతరావు, అడపా రామకృష్ణ, బులుసు.జె.ప్రకాష్, పొన్నాడ కుమార్, సింగిశెట్టి సంజీవరావు, కారా మాష్టారు తదితరులను పిలిచి సన్మానం చేసాం. ఆ సభలకు ఏగుదెంచిన సాహితీ ప్రియులని చూసి అతిథులు ఆశ్చర్యపోయేవారు. **దట్ ఈజ్ ప్రవాసాంధ్ర!**

రెండువందల పైగా కథలు, వ్యాసాలు, కవితలు రాసాను. ఆశ్రయ, మొగలిపూల తోటమాలి, యు.ఎస్.ట్రావెలాగు నవలలు త్వరలో రాబోతున్నాయి. వీటికి ప్రేరణ వర్ధినియాలో ఉన్న మా అమ్మాయి నోరీస్, అల్లుడు రవిబాబు. మా అబ్బాయి క్రాంతికుమార్ ఆర్థిక సహాయంతో నా కథా సంపుటాలు అమూల్యకానుక, గురుదక్షిణ వెలుగు చూసాయి. శ్రీమతి ఇందిర నా కథలకు మొదటి శ్రోత. అలానే కథల రెమ్మునరేషన్ సంగ్రహించడం మహాప్రీతి. గ్రీడ్ కార్పోరేషను ఆఫ్ ఒరిస్సాలో మ్యానేజరు ఫైనాన్స్గా పని చేసి 2004 వ సంవత్సరంలో పదవీ విరమణ చేసాను.

నా జన్మ రాయగడలో స్పందన సంస్థ చేసిన సన్మానం, విద్యలా నగరం విజయనగరంలో విజయభావన సంస్థ జరిపిన సత్కారం, శ్రీకాకుళంలోని కథానిలయంలో కారా మాష్టారి చేతుల మీదుగా నా పుస్తకావిష్కరణ... కొన్ని

మరచిపోలేని మధురస్మృతులు 30 - 12- 2007 నాడు డిడి. 8 సప్తగిరి ఛానెల్లో ప్రవాసాంధ్ర రచయితగా ఇంటర్వ్యూ లైవ్ టెలికాస్ట్ నా బతుకు పుస్తకంలో ఓ మరచిపోలేని మంచి పుట.

జాతీయ స్థాయిలో ఆంధ్ర విజ్ఞాన మిత్రమండలి, బరంపురం నిర్వహించిన కథల పోటీలో నా కథ 'నైతికానైతికం' ప్రథమ బహుమతి, ఆటా 2008 నిర్వహించిన అంతర్జాతీయ కథల పోటీలో నా కథ 'కొమ్ముదువ్వెన' ద్వితీయ బహుమతి పొందడం నా కీర్తికిరీటంలో కలికితురాయి.

ఖండాలు దాటి, సప్తసముదాలు లంఘించి, దేశం కాని దేశంలో స్వలాభాపేక్షకు ఆశించకుండా కౌముది వెబ్సైటుకను నడిపి విశ్వమంతటా విజయబావుటా ఎగరవేస్తున్న ప్రవాస భారతీయులు, తెలుగు కళామ తల్లి ఋణం తీర్చుకుంటున్న కిరణ్ ప్రభ దంపతులకు స్వదేశీ ప్రవాసాంధ్రుల తరపున హార్దిక అభివందనలు.

ఉషశ్రీ అమరవాణి

డా.గాయత్రీ దేవి

ఉషశ్రీగారి 80 వ జయంతి సందర్భంగా వారి కుమార్తె వ్రాసిన ప్రత్యేక వ్యాసం

1974 నుండి దాదాపు ఒక దశాబ్దం పాటు అశేష ఆంధ్ర శ్రోతలనీ ఆకాశవాణి విజయవాడ కేంద్రానికి కట్టిపడేసిన కార్యక్రమం "ధర్మ సందేహాలు" (వ్యాసపీఠం), ఆ కార్యక్రమం అంత ఆసక్తికరం కావడానికి కారణం శ్రీ ఉషశ్రీ - ఉషశ్రీ గంభీర గళం, అనితర సాధ్యమయిన కథన శైలి. ఆ రోజుల్లో ఆదివారం మధ్యాహ్నం, ఆకాశవాణి విజయవాడ కేంద్రం నుండి ఈ కార్యక్రమం ప్రసారమయ్యే సమయంలో ఏ పూటకాపూట సంపాదించుకుంటే కానీ రోజు గడవని రిక్షా వాళ్ళు కూడా బేరం దొరికినా రిక్షా కట్టేవారు కాదు, కార్యక్రమం పూర్తి అయ్యేవరకూ. ఏ కిళ్ళీ కొట్టు

దగ్గరో చేరి భక్తి శ్రద్ధలతో వినేవారు ఆ తరువాతే బేరం చూసుకునేవారు. పామరులనీ, పండితులనీ సమంగా ఆకర్షించింది ఆ కార్యక్రమం. ఆ ఆకర్షణ ఎంతటే దాదాపు మూడు దశాబ్దాలు గడిచిన తరువాత ఈ రోజుకి కూడా ఉషశ్రీ అంటే రామాయణ భారతాల ప్రవచనాలని గుర్తుచేసుకుంటున్నారు ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ఉన్న ఆంధ్రులు.

ఉషశ్రీ వాణి ఆకాశవాణి ద్వారా నేటికీ తెలుగువారి స్పృతులలో అమరవాణిగా నిలిచిపోవడానికి వెనుక ఉన్న, నాకు తెలిసిన కథ -

శ్రీకారం

1952లో మొట్టమొదట నాన్న గొంతు ఆకాశవాణిలో వినబడిందని మా అత్త చెప్పింది. అది శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ గారి చెలియలి కట్టమీద ప్రసంగమట. అప్పట్లో ట్రాన్సిస్టర్ రేడియో ఊరికి ఒకరికో ఇద్దరికో ఉండేదట. అప్పుడు మా తాతగారూ (పురాణవాచస్పతి, ఉషన్యాస సార్వభౌమ పురాణపండ రామ్మూర్తిగారు) వాళ్ళు తూర్పు గోదావరి జిల్లా అలమూరులో ఉండేవారు. ఆ ఊరి ప్రెసిడెంటు గారింట్లోనూ, వారికి సంబంధించిన మరొకరి ఇంట్లోనూ మాత్రమే రేడియోలు ఉన్నాయిట. అప్పట్లో రేడియో అంటే ఓ అద్భుతం. ఆ అద్భుతమయిన రేడియోలో తన పెద్ద కొడుకు మాట్లాడుతున్నాడూ అంటే మరీ అద్భుతం, తను ఆ కార్యక్రమాన్ని ఎలాగయినా వినాలని మా తాతగారు ప్రెసిడెంట్ గారింటికి వెళ్ళారట. తాతగారు వెళ్ళాక తాము కూడా తమ అన్నగారి గొంతు రేడియోలో వినాలని మా మేనత్తలు ప్రెసిడెంట్ గారి చుట్టం ఇంటికి వెళ్ళారుట. సరిగ్గా కార్యక్రమం మొదలయ్యే సమయానికి ప్రెసిడెంట్ గారి ట్రాన్సిస్టరులో బాటరీలు అయిపోయాయని, ఆ చుట్టం ఇంట్లో ఉన్న బాటరీలని పట్టుకెళ్ళిపోయారట! ఆ రోజు ఆ కార్యక్రమాన్ని వినలేక పోయినందుకు చాలా నిరాశపడ్డామనీ, మా అన్నయ్య గొంతు నిత్యం రేడియోలో వచ్చే రోజులు వస్తాయనీ, మేమే కాదు వాడి గొంతు వినాలని కొన్ని కోట్ల తెలుగు వారు కోరుకునే రోజు వస్తుందనీ ఆ రోజు మాకు తెలియదు కదా అంది మా అత్త. అవును... అదే కదా పరమేశ్వర లీల!

తన మొదటి ప్రసంగం తరువాత అప్పుడప్పుడూ తనని ప్రసంగాలకీ, కథలకీ రేడియోవారు పిలుస్తూండేవారని నాన్న చెబుతుండేవారు.

హైదరాబాదు

రాజమండ్రి ఆర్ట్స్ కాలేజీలో ట్యూటర్ గా కొన్నాళ్ళు పని చేసి, హైదరాబాదు చేరి అక్కడ ఆంధ్రభూమి, ఆంధ్రజనత, ప్రజాప్రభ దినపత్రికలలో సబ్-ఎడిటర్ గా పనిచేశారట. ఎక్కడా ఆరుమాసాలకి మించి పని చెయ్యలేదట.

ఆ సమయంలో ఆకాశవాణి హైదరాబాదు కేంద్రంలో ప్రాంతీయ వార్తలు చదివే నఖినీకాంతరావుగారు సెలవుపెడితే వార్తలు చదవడానికి నాన్నగారికి అవకాశం వచ్చింది. అప్పుడు "ఆకాశవాణి హైదరాబాద్ కేంద్రం, ప్రాంతీయ వార్తలు చదువుతున్నది పురాణపండ సూర్యప్రకాశ దీక్షితులు"(నాన్నగారి అసలు పేరు) అని వార్తలు చదివేవారట. ఆ సమయంలోనే స్క్రిప్ట్ రైటర్ పోస్ట్ ఒకటి ఖాళీ

1970 ప్రాంతంలో శ్రీమతి తో

అయ్యిందట. అప్పటికే నాన్న ప్రతిభని గుర్తించిన నాటి హైదరాబాద్ స్టేషన్ డైరెక్టర్ కృష్ణమూర్తిగారు, నాన్న చేత ఆ పోస్ట్ కి అప్లై చేయించమని రజనీకాంతరావుగారికి చెప్పి, అప్లై చేయించి రేడియోలోకి ఉద్యోగిగా తీసుకున్నారు. అలా 1965లో ఆకాశవాణిలో ఉద్యోగిగా ప్రవేశించారు నాన్న... ఈ ఉద్యోగం ఎన్నాళ్ళు వెలగబెడతాడో అని నాన్నని తెలిసిన వాళ్ళే కాదు నాన్న కూడా అనుకున్నారు. రేడియో ఆయన ప్రవృత్తికి సరయిన ఉద్యోగం కావడంతో రెండు దశాబ్దాలు రేడియోలోనే ఉన్నారు, రేడియో ఉపశ్రీగా ఈనాటికీ ప్రజల మనసుల్లో చిరంజీవిగానూ ఉన్నారు.

1965లో పాకిస్తాన్ మనదేశం మీద దురాక్రమణ చేసిన సమయంలో అప్పటి మన ప్రధాని లాల్ బహదూర్ శాస్త్రి యుద్ధ నిధి కోసం హైదరాబాదు వచ్చారట. ఆయన కార్యక్రమానికి ఆకాశవాణి నుండి ప్రత్యక్ష వ్యాఖ్యానం ఏర్పాటు చెయ్యాలి - వ్యాఖ్యానానికి ఎవరిని పంపాలి అని ఆలోచించి, అప్పటికి ఇంకా ఉద్యోగంలో చేరి పది పదకొండు నెలలు కూడా కాకపోయినా, వ్యాఖ్యానంలో అనుభవం లేకపోయినా ఇతనికిచ్చి చూద్దామని అయ్యగారి వీరభద్రరావు గారు, ఆ బాధ్యతని నాన్నకి అప్పజెప్పారట. ఆ కార్యాన్ని నాన్న విజయవంతంగా నిర్వహించారట. 1948లో మహాత్మాగాంధీ మరణించినపుడు రేడియోలో గంభీర గళంతో డిమెట్లో చెప్పిన వ్యాఖ్యానం విన్నపుడు 'నాకు రేడియో ఉద్యోగం వస్తే ప్రత్యక్ష వ్యాఖ్యానం ఇలా చెప్పాలి' అనుకున్నారు నాన్న. ఆ కోరిక దాదాపు రెండు దశాబ్దాల తరువాత మొదటిసారి తీరింది. నాన్నగారు తరువాత తరువాత ఎన్నెన్నో కార్యక్రమాలకి ప్రత్యక్షవ్యాఖ్యానాలు చెప్పారు. అవి ఆయనకి పేరు ప్రఖ్యాతులు తెచ్చాయి.

రేడియోలో చెయ్యవలసిన ఉద్యోగం స్క్రిప్ట్ రైటర్ - అంటే కాయితం మీద కార్యక్రమాలకి అవసరమయిన విషయాలు రాసి ఇవ్వాలి - అయితే ఒక్కనాడు కూడా నాన్న కాయితం మీద కలం పెట్టలేదట - కార్యక్రమానికి ఏది అవసరమో అది అప్పటికప్పుడు ఆశువుగా చెప్పేవారట. అది ఆయనకి భగవంతుడు ఇచ్చిన వరం. ఈ సందర్భంగా ఒక మాట చెప్పాలి. మా నాన్నగారి చిన్నపుడు శ్రీధర వెంకయ్య గారు అనే జ్యోతిషాస్త్ర పండితులు మా తాతగారితో "అబ్బాయ్, మీవాడు నోరు పెట్టుకుని బతుకుతాడు" అని భవిష్యత్తు చెప్పారట! ఆయన వాక్కు ఫలించింది అని నాన్న చెప్పేవారు.

హైదరాబాదు రేడియోలో కొంతకాలం మల్లేశు అనే పేరుతో, కొంత కాలం పెద్దబాబు అనే పేరుతో నాన్నగారు, రవణక్క అనే పేరుతో రతన్ సినాద్ గారు. ఏకాంబరం పేరుతో సత్యనారాయణగారు-- ముగురూ కలిసి కార్మికుల కార్యకర్తల కార్యకర్తల కార్యకర్తలకి

ఆసక్తిదాయకంగా చెయ్యడమే కాదు సర్వజనరంజకంగా తయారు చేశారు. ఆ కార్యక్రమంలో ఒక రోజు వీళ్ళు కాకరకాయ బజ్జీల గురించి మాట్లాడారట. అది విన్న శ్రోత ఒకావిడ కాకరకాయతో బజ్జీలు చేసి రేడియో స్టేషనుకి తీసుకు వచ్చి వీళ్ళకి పెట్టించటం.

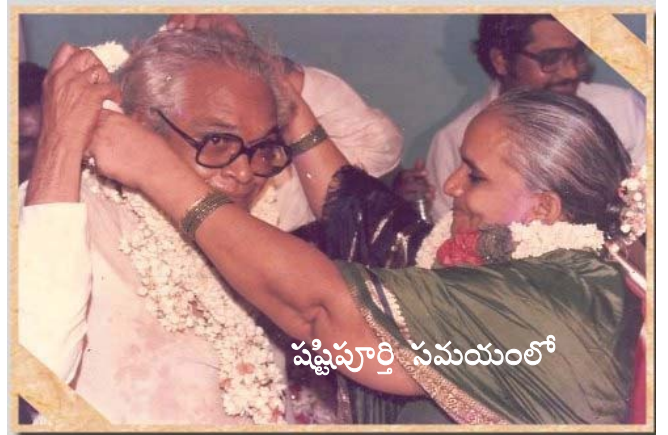
నాన్నగారు కొంతకాలం హైదరాబాదు రేడియోలో ఫామిలీప్లానింగ్ శాఖలో పనిచేశారు. ఆ కార్యక్రమాలని కూడా ఎంతో సరదాగా వినాలనిపించేలా తయారు చేసేవారు. ఒక నాటి కార్యక్రమంలో రతన్ ప్రసాద్ గారు నాన్న భార్య భర్తల్లా మాట్లాడుతూ లైవ్ ప్రోగ్రాం చేస్తున్నారట. వీళ్ళు ఎంత సహజంగా మాట్లాడుతున్నారంటే, వీళ్ళు కేవలం మాటలేనా, యాక్షన్ కూడా చేసిస్తున్నారా అని అప్పుడు హైదరాబాదు రేడియోలో ఉన్న రజనీకాంతరావు గారు కంగారుగా వెంటనే స్టూడియోలోకి వెళ్ళి చూశారట. వీళ్ళిద్దరూ మైకు ముందు 'కూర్చుని' మాట్లాడడం చూశాక ఊపిరి పీల్చుకున్నారు!! రేడియో ప్రత్యేకతే అది - మనిషి కదలకుండా కేవలం గొంతులో నుండి అన్ని భావాలూ కలిగేలా మాట్లాడాలి!

విజయవాడ

రేడియోలో నాకు తెలిసినంత వరకూ ప్రమోషన్స్ చాలా తక్కువ. స్క్రిప్ట్ రైటర్ గా చేరిన వారు అదే పోస్ట్ లో, అనాన్సర్ గా చేరినవారు ఆ పోస్ట్ లో రిటైర్ అవుతుంటారు. తన రెండు దశాబ్దాల రేడియో సర్వీసులో నాన్నగారికి మూడు ప్రమోషన్లు వచ్చాయి. ఏదో మాటవరసకి చెప్పుకోవడమే కానీ నిజానికి ఇప్పటికి మూడున్నర దశాబ్దాలుగా తెలుగువారి మనసుల్లో ఉపశ్రీ పేరు నిలిచిపోవడానికి కారణం ఆయన కథాకథన శైలి, వాక్యకై తప్ప ఈ ప్రమోషన్లు కావు.

1969లో ఆకాశవాణి విజయవాడ కేంద్రంలో జలసూత్రం రుక్మిణీనాథ శాస్త్రిగారు మరణించడంతో ఒక ఖాళీ ఏర్పడింది. హైదరాబాదు వదిలి రావడం నాన్నకి కానీ, మాకెవ్వరికీ కానీ (అప్పటికి నేను 4వ తరగతి) ఇష్టం లేదు. కానీ నాన్న శ్రేయోభిలాషులు ఇది నీ మంచి కోసమే వెళ్ళు, అని ఆ పోస్ట్ కి అప్లై చేయించి నాన్నని ఇంటర్వ్యూకి పంపారు. విజయవాడలో ఇంటర్వ్యూ వ్యవసాయశాఖలో ఉద్యోగం కనక అక్కడ వ్యవసాయ శాఖాధికారులు నాన్నని తత్సంబంధమయిన ప్రశ్నల వర్షం కురిపించడం మొదలుపెట్టారట. అప్పుడు నాన్న, 'అయ్యా, మీకెందుకీ శ్రమా, నాకు ఈ విషయాలలో పరిజ్ఞానం శూన్యం, అయినా రేడియో పనిచేసే వారికి ఆ విషయాలు తెలియనవసరం లేదు. తమవంటి శాస్త్రవేత్తలు ఇంగ్లీషులో ఆ విషయాలని మాకు రాసి పంపుతారు, అవి ఎలా చెబితే సామాన్యుడికి అందుతుందో నాకు తెలుసు, తెలుసును కనకనే వైద్యరంగంలో ఓనమాలు తెలియక పోయినా కుటుంబ నియంత్రణ కార్యక్రమాలు నిర్వహించడంలో నన్ను మించినవాడూ లేడనిపించుకునేలా చేశాను.'

అన్నారట. (అసలు ఆ ఇంటర్వ్యూని చెడగొట్టి హైదరాబాదులో ఉండిపోవాలని నాన్న కోరిక) అప్పటి స్టేషన్ డైరెక్టర్ వెంటనే ఆ పోస్ట్ కి నాన్నని సెలెక్ట్ చేసేశారు, అప్పటి నుండి మేము విజయవాడవారమయ్యాము. ఒక సంవత్సరంలో తిరిగి హైదరాబాదు వెళ్ళిపోవచ్చు అనుకుంటూ విజయవాడ చేరాం. 69 ఏప్రిల్ లో విజయవాడ ప్రవేశం చేసే సమయానికి ఊరంతా శ్రీరామనవమి ఉత్సవాలు అయ్యి సగం సగం తీసిన పందిళ్ళతో చెత్తా చెదారంతో రోడ్లన్నీ

భయంకరంగా ఉన్నాయి. వాటికి తోడు పండులూ, మురికి కాలువలూ, మనుషులు వచ్చి శుభం చెయ్యవలసిన లెటిన్లూ వగైరా చూసి, 'నాన్నా నాకీ ఊరు బాలేదు మనం మళ్ళీ హైదరాబాదు వెళ్ళిపోదాం' అని సతాయించేదాన్ని నేను, 'వెళ్ళిపోదాం నాన్నా' అని నన్ను ఓదార్చేవారు నాన్న - అటువంటిది ఈ రోజు ఎవరయినా మీదే ఊరు అంటే విజయవాడ అని చెబుతాను. ఆనాటి నుండి మాకు

నలుగురు కూతుళ్ళు

విజయవాడే స్వంత ఊరు అయిపోయింది. అమ్మా నాన్నలు లేకపోయినా మాకు పుట్టినిల్లు! నాన్న అక్కడే ఇంకా ఉన్నట్లుంటుంది మనసుకి.

వ్యవసాయ కార్యక్రమాలలో పంట సీమలు, పసిడి పంటలు అనే కార్యక్రమాలు ఉండేవి - అందులో నాన్న చిన్నబాబు అనే పేరుతో మాట్లాడుతుండేవారు. ఆ కార్యక్రమాలన్నీ కూడా ఈ వ్యవసాయంతో సంబంధం లేకపోయినా నేను కూడా ఇష్టంగా వినేదాన్ని. ఈ కార్యక్రమం వినే ఎందరో నాన్నకి అభిమానులయ్యారు. ఆఫీసు పని మీద పల్లెటూళ్ళకి వెళ్ళినపుడు నాన్నని కలవడానికి అక్కడి ప్రజలు చుట్టూ చేరుతుండేవారు. అదీ ఇదీ అని లేదు ఏ కార్యక్రమమయినా దానిని రక్తి కట్టేలా చేసే శక్తి ఆయనకి ఉంది. వ్యవసాయ విభాగాన్ని చూసే గుమ్మలూరి సత్యనారాయణగారు, అప్పటికప్పుడు ఏదయినా కార్యక్రమాన్ని చెయ్యవలసి వస్తే నాన్నని స్టూడియోలోకి పంపేవారు - వెంటనే లైవ్ ప్రోగ్రాం అయ్యేది.

మలుపు

1973లో బాలాంతపు రజనీకాంతరావుగారు స్టేషన్ డైరెక్టర్ గా ఉన్న సమయంలో నాన్న తెలుగు ప్రసంగ విభాగానికి అధిపతి అయ్యారు - రామాయణ భారత ఉపన్యాసకులు, వ్యాఖ్యాత అని తెలుగు వారి మనసులు దోచుకున్న ఉపశ్రీకి అదే మలుపు తిప్పిన సమయం. ఆ సమయంలో రజనీకాంతరావుగారి ప్రోత్సాహంతో ప్రతి శనివారం మధ్యాహ్నం 1.30కి ధర్మ సందేహాలు పేరిట ఒక పది నిమిషాల కార్యక్రమాన్ని ప్రారంభించారు నాన్న. అందులో రామాయణ, భారత, పురాణాల గురించే కాకుండా రాజకీయాలు, క్రీడలు.. ఇంకా ఎన్నెన్నో అంశాల గురించి శ్రోతలు పంపిన ధర్మ సందేహాలకి నాన్న తనదయిన ప్రత్యేక శైలిలో వ్యంగ్యమూ, చురకలూ చేర్చి జవాబులు చెప్పేవారు. "ఆ కార్యక్రమం ఎంత ఆదరణ పొందిందంటే కార్యక్రమం నిడివిని అరగంటకి పెంచక తప్పలేదు. ఆ తరువాత శ్రోతల కోరిక మేరకు ఆ కార్యక్రమాన్ని ఆదివారం మధ్యాహ్నం 12 గంటకి మార్చక తప్పలేదు." -- అన్నారు ఆ మధ్య ఒకసారి బాలాంతపు రజనీ కాంతరావు గారితో మాట్లాడుతుంటే, ఆ సంఘటనలన్నీ నాకు కూడా గుర్తున్నాయి. ఆ సమయానికి వివిధభారతిలో సంక్షిప్తశబ్ద చిత్రం పేరుతో సినిమా వేసేవారు రేడియోలో. సాధారణంగా సినిమా కార్యక్రమాలకి ఎక్కువ ఆదరణ ఉంటుంది. అయితే నాన్న కార్యక్రమం వచ్చే సమయంలో ప్రజలు సినిమా కార్యక్రమం మానేసి ఇదేవినడం మొదలుపెట్టారు. అప్పుడే దానికి వ్యాసపీఠం అని పేరు పెట్టారు. ఆ కార్యక్రమంలో నాన్న ధారావాహికంగా భారతం, రామాయణం, భాగవతం చెప్పారు. ఈ కార్యక్రమం నాన్నకి, విజయవాడ రేడియో కేంద్రానికి కూడా పేరు తెచ్చిపెట్టింది.

1988లో కూతుళ్ళు, పెద్దల్లుడితో

ఆంధ్రదేశాన్ని ప్రతి ఆదివారం అరగంట సేపు నైమిశ తపోవనంగా మార్చేశారు ఉపశ్రీ అన్నారు ప్రముఖులు. పండిత పామరులని సమంగా ఆకరించింది కార్యక్రమం. పాటపరి నారాయణాచారుల వంటి పండితులూ, పెదల నుండీ సామాన్య గృహిణులూ, రికా తొక్కి.

కాయ కష్టం చేసుకునే వారూ, ఆఖరికి ముష్టివారు సహితం ఎక్కడో ఒకచోట రేడియో దగ్గర చేరి రామాయణ భారతాలని "శ్రీ గురుభ్యోనమః" నుండి (కార్యక్రమం ఆరంభం) నుండి "స్వస్తి" (ముగింపు) వరకూ కార్యక్రమాన్ని భక్తిశ్రద్ధలతో వినేవారు. రేడియో ముందు దీపం పెట్టి, కార్యక్రమం అవ్వగానే కొబ్బరికాయ కొట్టి హారతులు ఇచ్చేవారు చాలామంది శ్రోతలు (మా మామ్మతో సహా). రేడియో ఒక పవిత్ర వస్తువయ్యింది ధర్మసందేహాలు శ్రోతలకి. (ఆయన రాసిన రామాయణ భారతాది గ్రంథాల ముద్రణా, అవి లక్షల కొద్దీ కాపీలు ఈ నాటికీ ఇంకా అమ్ముడవుతుండడం... అదంతా మరో కథ)

ఇదంతా ఒక రోజులో జరిగినది కాదు - పదం పలకడం నేర్పిననాటినుండి మా మామ్మగారు నేర్పిన భాగవత పద్యాలు, తాతగారి దగ్గర పారాయణం చేసిన భారత రామాయణాలు, నండూరి కృష్ణమాచార్యులుగారు, దిగుమర్తి సీతారామస్వామిగారు, వెంపరాల సూర్యనారాయణగారల వంటి పండితులయిన గురువు - దగ్గర చేసిన అధ్యయనం, సాహితీ ప్రక్రియలలో చేసిన రచనానుభవమూ, ప్రముఖులతో నిర్వహించిన పలు సాహితీ సమావేశాలూ..... ఇవన్నీ నలభయ్యో ఏట నుండి సాగించడానికి తలపెట్టిన తపోదీక్షకి పూర్వరంగం. పాంచభౌతికంగా ఇహలోకాన్ని వదిలిన పద్దెనిమిది సంవత్సరాల తరువాత నేటికీ ఆయన కలానికీ, గళానికీ ప్రపంచమంతటా అభిమానులున్నారంటే అది ఆ తపస్సు ఫలితమే!

ఇంకా...

రేడియోలో ఎన్నెన్నో విశిష్టమయిన కార్యక్రమాలు నిర్వహించారు నాన్న. భక్తిరంజినిలో భగవద్గీత, కథామందారం పేరుతో ప్రముఖుల కథలు, నవలా స్రవంతి పేరుతో మంచి నవలలు, ఉత్తమ స్థాయి కవినమ్మేశనాలూ, అష్టావధానాలూ, భువన విజయలూ, అహూతుల సమక్షంలో ఏర్పాటు చేసిన కార్యక్రమాలని రూపొందించేటప్పుడు నాన్నగారిది ఒకటే సిద్ధాంతం - కార్యక్రమాలలో పాల్గొనడానికి అవకాశం ఇవ్వమని తన వెంటపడేవారికి కాదు, తను వెంటపడి పిలిచి తీసుకురావలసిన వారినే పిలవాలి అని. విద్యత్తులేని వారికి కార్యక్రమం ఇచ్చేవారు కాదు. ప్రతిభ ఉన్న వారికి ఎలాగయినా అవకాశం ఇచ్చేవారు. అయినవారికే అవకాశాలు ఇవ్వడం అన్నది ఏనాడూ లేదు.

ప్రత్యక్ష వ్యాఖ్యానాలు

నాన్న నిర్వహించిన కార్యక్రమాలలో ఆయనకి చాలా ఇష్టమయినది - ప్రత్యక్షవ్యాఖ్యానం - భద్రాచలంలో సీతారామకళ్యాణానికి నాన్నగారు అనేక సంవత్సరాలపాటు ప్రత్యక్షవ్యాఖ్యానం చెప్పారు. ఈ నాటికీ శ్రీరామనవమి, సీతారామ కళ్యాణం అనుకోగానే నాన్నపేరుని గుర్తుచేసుకుంటారు తెలుగువారు. ఆయన చెబుతూంటే శ్రోతలకి భద్రాచలంలో కళ్యాణం కళ్ళకి కట్టినట్లు ఉండేది. దువ్వూరి వెంకట రమణశాస్త్రిగారు నాన్నని కలిసినపుడు 'నువ్వేనా భద్రాచలంలో జానకమ్మ కళ్యాణం కన్నులారా చూసి మా కందరికీ చెవులతో చూపిస్తున్నావు, చాలా సంతోషం' అని ఆనందాన్ని వ్యక్తం చేశారు. అప్పట్లో నాన్నగారు చెప్పిన సీతాకళ్యాణం కాసెట్ని రెండు సంవత్సరాల క్రితం మా వెబ్సైట్ www.ushasri.org లో పెట్టినపుడు, దేశం నలుమూలలనుండి కాక అమెరికా నుండి కూడా తెలుగువారు ఆ నాడు తాము ఉపశ్రీ గారి ప్రత్యక్ష వ్యాఖ్యానంతోనే సీతారామకళ్యాణం చేసుకున్నామనీ, ఆ అనుభూతి తమకు చాలా ఆనందంగా ఉన్నదని ఫోనులూ మెయిల్స్ ద్వారా తెలియజేశారు. అది మాకు చాలా ఆనందాన్నిచ్చింది. గోదావరి నది మీద కొవ్వూరు నుండి రాజమండ్రి వరకూ వేసిన రోడ్డు రైలు బ్రిడ్జిని నాటి రాష్ట్రపతి ఫక్రుద్దీన్ ఆలీ అహ్మద్ గారు ప్రారంభించినపుడు నాన్నగారు చెప్పిన ప్రత్యక్ష వ్యాఖ్యానం మరువలేనిది. ఆనాడు ఆయన చెప్పిన వ్యాఖ్యానం విన్న స్టేషన్ డైరెక్టర్ వెంటనే ఆనందంగా ఫోన్ చేసి అభినందించారు. జై ఆంధ్రా ఉద్యమ సమయంలో కాకాని వెంకటరత్నం గారు మరణించారు. ఆయన అంతిమ యాత్రని కళ్యారా చూస్తూ చెబుతున్నట్లు వ్యాఖ్యానం చేసి అందరినీ ఆశ్చర్యచకితుల్ని చేశారు. కృష్ణాపుష్కరాలకి కూడా ఆయన ప్రత్యక్షవ్యాఖ్యానం చేశారు.

ఇలా చెబుతూ పోతే ఎనో విశేషాలు ఉన్నాయి....

19986 లో నాన్న ఆకాశవాణి ఉద్యోగం నుండి రిటైర్ అయ్యారు. (రామాయణ భారతాల ప్రవచన దీక్ష నుండి ఆయనకి రిటైర్మెంట్ లేదు).

ప్రసార భారతి - ఆర్కైవ్

1990 జులై నాటికి నాన్న ఆరోగ్యం బాలేదు. కూర్చుంటే వెన్నంతా మంట, భరించలేని నొప్పితో నిరంతరం పడుకునే ఉండవలసి వచ్చింది. ఆ సమయంలో ఆకాశవాణి విజయవాడ వారు ఆర్కైవ్ కోసం నాన్నచేత పదమూడు విపిసోడ్స్ కృష్ణలీలలు చెప్పించి రికార్డ్ చేస్తాం అన్నారు. రోజుకి ఒక్క భాగమయినా చెయ్యగలనో లేదో అనుకుంటూ ఆకాశవాణి స్టూడియోకి వెళ్ళారు నాన్న - ఏకబిగిన ఆరేసి విపిసోడ్స్ చొప్పున రెండు రోజుల్లో రికార్డింగ్ పూర్తిచేసారు - ఆ రెండు రోజులు నాన్న ఎంత ఉత్సాహంగా ఉన్నారో, అసలు నాకు అనారోగ్యమే రేడియోకి వెళ్ళకపోవడమేమో, ఇవాళ నాకు అసలు ఏ బాధాలేనట్లు ఉంది - అన్నారు ఆనందంగా. రేడియో అంటే అంత ప్రాణం నాన్నకి... పద్దెనిమిది సంవత్సరాల క్రితం నాన్న చేసిన ఆ కార్యక్రమాన్ని ఇప్పటికయినా సిడిలు చేసి తెలుగు శ్రోతలకి ప్రసార - భారతి వారు అందిస్తే -- నాన్న అనారోగ్యాన్ని కూడా లెక్క చెయ్యకుండా ఆర్కైవ్ కోసం స్టూడియోకి వెళ్ళిన శ్రమకీ, కృష్ణలీలలు అందించడానికి ఆయన చేసిన కృషికీ ఫలితం ఉంటుంది.

స్వస్తి

ఆయనకి రేడియో ఉద్యోగం సద్యోగం. ఎందుకంటే తన అవకాశాన్ని మరో విషయానికీ మరో మిమర్కకీ వాడుకోక భారతీయులకి హృదయస్పందన నేర్పిన సద్గంధ వ్యాప్తికి అంకితం చేసినందుకు. కొన్నేళ్ళపాటు నిరంతర దీక్షతో ఆ గ్రంథాలను ఆయన ప్రవచిస్తూంటే తెలుగుజాతి వెరెత్తిపోయింది. ఇలా కావడానికి ఆయన పాండిత్యంతో పాటూ శ్రావ్యము, గంభీరము పరిష్కృతము సరళము స్పష్టము అన్నిటికీ మించి భావస్ఫోరకమూ అయిన వాక్కు..... ధారా రామనాథ శాస్త్రి

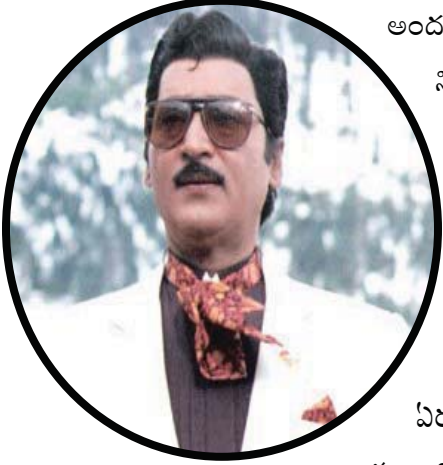
ఉషశ్రీ చెప్పదలచిన దాన్ని స్పష్టంగా ముందు దర్శించి, రుచికరంగా మనకు బొమ్మకట్టి చూపించి, సముజ్వలంగా వ్యాఖ్యానిస్తారు. ఆయన భావుకతలోని దృశ్యధర్మాన్నీ, కథనంలోని చిత్రమయిన ఒడుపునూ, సుఖశ్రావ్యమయిన వారి కంఠస్వరాన్నీ గుర్తించలేకపోవటం సాధ్యం కాదు. శైలి అంటే పద గతి మాత్రమే కాదు భావగతి కూడా.....ఎస్.వి.భుజంగరాయ శర్మ.

మహానది నుండి పంటకాల్వ తీసి, నీరు ప్రవహింపజేయడం అవసరం. దేశ కాలానుగుణంగా మీరు తలపెట్టిన ఈ మీ వ్యవసాయం ఫలవంతమవుతుంది. సంస్కృతులకు అది వ్యాస భారతం. తెలుగు వాళ్ళకు ఇది సమాసభారతం..... మధునా పంతుల సత్యనారాయణ శాస్త్రి

అలలలల

డాక్టర్ గాయత్రీదేవి గారికి ఆయుర్వేదంలో రెండు దశాబ్దాల అనుభవం, పత్రికలు, రేడియో, టీవీ మాధ్యమాల ద్వారా అందరికీ ఆరోగ్యాన్ని అందించే ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. తండ్రి ఉషశ్రీ అసంపూర్ణ గ్రంథం "రామాయణంలో హనుమంతుడు" పూర్తి చేశారు. "why of Herbs", An Institute Of Ayurveda", "పుట్టబోయే బుజ్జాయి కోసం" రచనలకి జాతీయ బహుమతులు పొందారు. 2007 లో భరతముని ఆర్ట్స్ అకాడమీ వారి - "ఆదర్శ వనితా పురస్కారం" అందుకున్నారు

అందమైన వారూ, ఆజానుబాహులు, మగధీరులు, స్ఫురద్రూపులూ మాత్రమే కథా నాయకులుగా నిలిచే, నిలదొక్కుకునే - ఒకనాటి అరుదయిన తరంలో మకుటాయమానమైన నటుడు - శోభన్ బాబు. ఇప్పుడు హీరోకి - అలనాటి హీరోలకున్న లక్షణాలేవీ అక్కరలేదు. అందం అక్కర లేదు, చక్కని ముఖ వర్చస్సు అక్కరలేదు, భాష అసలక్కరలేదు. ఆఖరిది, కనీసమయినదీ - నటన బొత్తిగా అక్కరలేదు. పదిమంది మధ్య - అటూ ఇటూ గెంతే మనుషుల మధ్య - గెంతే వ్యక్తిని మనం హీరోగా గుర్తుపెట్టుకోగలం. హీరోని నేల బారు స్థాయికి, ఇంకా కిందకి లాగేసి - రోడ్డు మీద నిలబెట్టినా సరి పెట్టుకునే ప్రేక్షకులూ - వెరసి - వ్యాపారానికి వ్యావృత్తికీ చక్కని సయోధ్య ఏర్పడిన 'విత' కాలమిది.

బాపూగారి చేతిలో - నీలమేఘశ్యాముడికి మూర్తి కట్టిన అద్భుతమయిన విగ్రహం శోభన్ బాబుది. అలనాటి అభిమన్యుడిని కళ్ళముందు నిలపడంతో అక్కినేనితో పోటీపడ్డ లాలిత్యం ఆయనది. చాలామందికి తెరమీద నటుడిగానే తెలుసు. కానీ నాలాంటి వారికి - తెర మీదకి తర్జుమా చెయ్యగల ఏ నటుడి వ్యక్తిత్వానికీ దగ్గరగా లేని వినూత్నమైన, విలక్షణమైన వ్యక్తిత్వం శోభన్ బాబుది. అల్లరి చేసే కాలేజీ కుర్రాడు, ఆవేశపడే అన్నయ్య, ఆరాటపడే భర్త, అందమయిన ఆఫీసరూ - మీ ఇష్టం - ఇలాంటి ఏ పాత్రలకూ లొంగని ఏకాంతమయిన, తనదయిన విభిన్నమయిన వ్యక్తి శోభన్ బాబు. ఇది ఆయన్ని బాగా తెలిసిన నాలాంటి వారినీ దిగ్భ్రాంతుల్ని చేసే విషయం. సినిమాని ముఖాన్ని దాటి గుండెలదాకా పోనివ్వలేదు. హృదయాన్ని పూర్తిగా పూరించి నటించిన పాత్రలు ఎన్ని ఉన్నా - సినీ వాతావరణాన్ని డ్రాయింగు రూం దాటి ఇంట్లోకి అడుగుపెట్టనివ్వలేదు.

తనదైన ఓ విలక్షణమైన ప్రపంచాన్ని తొలిరోజుల నుంచీ ఏర్పరచుకుని దాన్ని చివరంటా భద్రంగా కాపాడుకున్న వ్యక్తి శోభన్ బాబు. తన మనస్సుని, ఆలోచనల్ని నాతో పంచుకున్నట్టు ఆయన చాలా తక్కువ మందితో పంచుకుని ఉంటారు. తొలినాటి పేదరికం, మలినాటి చిత్రాల విజయం, పిల్లలు, చుట్టూ ఏర్పరచుకున్న కందకాల ఆవరణలు, అల్లుళ్ళను ఎంపిక చేయడంలో, వ్యక్తిగత జీవితాన్ని అలంకరించుకోవడంలో, పిల్లల్ని అనునిత్యం తన కళ్ళముందు నిలుపుకోవడంలో, మొదటినించీ ఆయన ప్లానింగ్, వాటిలో ఆయన వేసుకునే ప్రణాళికలు - ఇవన్నీ మేం ఎన్నో రోజులు మాట్లాడుకునే వాళ్ళం.

నాకు తొలిరోజుల నటుడు శోభన్ బాబు. సారథి స్టూడియోలో దుక్కిపాటితో సీను చర్చిస్తున్నప్పుడు డైలాగులు తెలుసుకోడానికి కార్ల వెనుక నుంచీ సంజ్ఞలు చేసే తొలినాటి యువనటుడు నాకింకా గుర్తున్నాడు. "ఆ రోజుల్లో మిమ్మల్ని (నన్ను, దుక్కిపాటిని) చూసి భయపడేవాడిని" అని నవ్వుతూ చెప్పేవారు.

వ్యక్తిగత జీవితంలో ఆయన కోరుకునే విలువలు వేరే ఉన్నాయి. ఆయన పెద్ద అంతర్ముఖుడు. ఎవరితోనూ కలిసేవాడు కాదు. తన ఏకాంతంలోకి తొంగిచూసే ఏ ఒకరిద్దర్నీ ఆదరించి పోషించేవాడు. వాళ్ళతోనే ఆయనకి పిచ్చాపాటి. నా పికార్లు, కార్లలో ప్రయాణాలు

విని నవ్వేవాడు. ఆయనకవి సుతారమూ సాధ్యం కాని, అక్కరలేని విషయాలు.

సినిమానుంచీ విరమించుకోవాలని ఉందని ఒకసారి నాతో అన్నప్పుడు "ఇప్పుడే ఏం తొందర? అవి వచ్చే వరకు సాగనివ్వండి" అన్నాను. ఆ మాటను మనసు దాకా పోనిచ్చి మరో పదేళ్ళు నటజీవితాన్ని సాగించారు. అప్పుడు వచ్చిన చిత్రాలే - సర్పయాగం, దోష నిర్దోషి, బలరామకృష్ణలు వంటివి. ఈ మాట నా పష్టిపూర్తి సంచికలో ఆయనే ఉటంకించారు. బలరామకృష్ణలు ఘాటింగు సమయంలో మా వాసు పోతే నన్ను విడవక అంటిపెట్టుకుని - అన్ని రోజులూ నాతో పాటు కన్నీరు కార్చారు. తన అనుభవాలు నా దుఃఖానికి జతచేసి బరువెక్కిన హృదయానికి ఉపశమనాన్ని పంచారు.

సభలు, సమావేశాలు, సినిమా వినోదాలు, వెరిమొరి పార్టీలకు ఆయన దూరం. పదేళ్ళు మా ఫౌండేషన్ సభలకు ఆయనను రప్పించాలని ప్రయత్నించి ఓడిపోయాను. కానీ మా వాసు పెళ్ళికి, మా మనవడి ఉపనయనానికి, మా మనవరాలి ఆరంగ్రేటానికి ముందు వరుసలో ఉన్నారు.

నా 'వ్యాపార' వ్యవహారాలకు ఆయన పెద్ద సలహాదారు. నేను ఏ ప్రాజెక్టు చేపట్టినా విధిగా వెళ్ళి చూసి వచ్చి చర్చించేవారు. మా రెండో అబ్బాయి కిట్టప్పకి ఈ విషయంలో మరింత చేరిక. ముందు ఆయన సలహాలు తీసుకునే మా అబ్బాయి ఇప్పుడాయనను మించిపోయాడనేవారు. "నేను మీ అబ్బాయి ఫ్యాన్సి, అయాం ఫ్రాడ్ ఆఫ్ హిమ్" అనేవారు ఎప్పుడూ. టీవీలో వార్త విని కిట్టప్పకి ఫోన్ చేస్తే షాక్తో గావు కేక పెట్టాడు. నిన్న ఉదయమే ఆయనతో చాలా సేపు మాట్లాడటం. నిన్న సాయంకాలం వారబ్బాయితో మాట్లాడాడు. వెంటనే ఆయన ఇంటికి పరిగెత్తాడు. వాళ్ళబ్బాయి ఫోన్లోనే భోరుమన్నాడు. "ఉదయమే నాన్నతో మాట్లాడాను అంకుల్. ఆయన చెప్పినట్లా చేసుకుపోయేవాడిని. ఇప్పుడూ - ఇప్పుడు -" అంటూ మాట్లాడలేకపోయాడు.

"మీరు మీ పిల్లలకు వదిలేసినట్టు నేను ఇంకా వ్యవహారాలన్నీ వదిలిపెట్టలేకపోతున్నాను" అనేవారాయన ఎప్పుడు కలిసినా. ఆడపిల్లల పెళ్ళిళ్ళను ఎంత నిర్దుష్టమైన ప్రణాళికతో జరిపారో ఆడపిల్లల తండ్రి - మా పెద్దబ్బాయికి - పదే పదే చెబుతుంటాను.

ఎప్పుడు ఇంటికి వెళ్ళినా వికసించిన మల్లెపూవులాగే కనిపించేవారు. వ్యాపార దక్షతతో జీవితాన్ని నిర్వహించుకోవడం, జీవించడంలో, నచ్చిన పుస్తకాల్ని చదువుకోవడంలో, మిత్రుల ఎంపికలో - అన్నిటిలో తనదైన బాణీని ఏర్పరచుకున్న అద్భుతమైన 'ప్లానర్' శోభన్బాబు.

ఆయన ఒకసారి అన్నారు: ప్రేక్షకులు తనని చూడటానికి ఇష్టపడనప్పుడు, కొత్తని ఆశించినప్పుడు - ఎవరికీ తెలియకుండా, తనంతటతానే నిష్క్రమిస్తానని. ఇది గొప్ప హుందాతనం, గర్వం, ఆత్మస్థైర్యం, తృప్తి, అహంకారం - అన్నీ కలబోసిన ఒక 'పరిణితి'ని సాధించిన వ్యక్తి అనగల మాట.

అనడమే కాదు - ఆ మాటను నిలబెట్టుకున్నారు శోభన్బాబు. ఎవరికీ తెలియకుండా సినిరంగం నుంచీ నిష్క్రమించారు. అంతేకాదు. మరొక అడుగు ముందుకు వేసి - ఎవరూ ఊహించని విధంగా - జీవితరంగం నుంచీ నిష్క్రమించారు. శోభన్బాబు చాలా మందికి అందాల నటుడు. కానీ నాలాంటి కొద్దిమందికి జీవితాన్ని అందంగా, అపురూపంగా, నిర్దుష్టంగా, నిరంకుశంగా అలంకరించుకున్న పరిపూర్ణ మానవుడు.

స్వర్ణేయ సుందారు శేషేంద్రశర్మ

ఆధునిక తెలుగు సాహిత్యంలో ఒక ప్రత్యేక అధ్యాయం ముగిసింది. తనదైన శైలితో తెలుగు సాహిత్యంలో చెరిగిపోని సంతకం చేసిన గుంటూరు శేషేంద్రశర్మ గారు మే 30వ తేదీ బుధవారం రాత్రి హైదరాబాదులో కన్నుమూశారు. కవిగా, విమర్శకునిగా, సిద్ధాంతకర్తగా, నాటకకర్తగా, నవలాకారునిగా, కథకునిగా.. ఎన్నో రంగాల్లో నిష్ణాతులే ఐనా కవిగా ఆయన ఎంతో మందికి ఆదర్శమయ్యారు. ఆయన వ్రాసిన ప్రతి పద్యమూ, ప్రతి కవితా సొంత గొంతుకతో, సరికొత్త అందాలతో నిత్యనూతనంగా పరిమళిస్తుంటుంది. బడుగు వర్ణాలగురించి ఎంత తపించారో, ప్రకృతి సౌందర్యం గురించీ అంతే స్పందించారు. ప్రపంచంలోని అనేక ప్రదేశాలు సందర్శించి, ప్రతి చోటా ఒక కవితా ఖండికని సృజించి తన ప్రత్యేకతని చాటుకున్నారు. కవితా శైలిలో కొత్తదనం, విమర్శలో ముక్కుసూటి తనం ఆయన ప్రత్యేకతలు. వారి రచనలు ఇంగ్లీషు, హిందీ, ఉర్దూ, తమిళం, బెంగాలీ, నేపాలీ. గ్రీకు, జర్మన్ మొదలైన అనేక భాషల్లోకి అనువదించబడ్డాయి. శేషేంద్ర శర్మ గారి రాసిన 'నా దేశం - నా ప్రజలు' నోబెల్ బహుమతికి నామినేట్ కావడం తెలుగు వారు మరచిపోలేని ఘట్టం. ఆయన లేని లోటు తెలుగు సాహిత్యంలో అలానే మిగిలిపోతుంది.

తెలుగు వచనకవితోద్యమ సారథి, ప్రముఖ కవి, ఎంతోమంది యువకవులకు మార్గదర్శకులూ ఐన **శ్రీ అద్దేపల్లి రామమోహనరావు** (హైదరాబాదు) గారు ఈ సందర్భంగా శేషేంద్రశర్మ గారి గురించి తన భావాలని కౌముదితో ఇలా పంచుకున్నారు.

శేషేంద్రశర్మ ఆధునిక తెలుగు సాహిత్యంలో ఒక ప్రత్యేక స్థానం కలిగినవారు. గొప్ప సంస్కృత పండితులు. అలంకార శాస్త్రాలన్నీ సంస్కృతంలో బాగా చదివి ఆ సిద్ధాంతాల్ని, ఇంగ్లీషు పాశ్చాత్య అలంకారిక సిద్ధాంతాల్ని రెంటినీ కలిపి ఒక కొత్త రకమయినటువంటి నిర్ణయానికి వినియోగించినటువంటివారు. ప్రతీక (సింబల్) అనే దాని మీద ఆయనకు చాలా ప్రత్యేకమైనటువంటి అభిమానముంది. ఈ ప్రతీక అన్నటువంటిది పాశ్చాత్య సిద్ధాంతాలలో పరమోత్తమమైనదని ఆయన నమ్ముతాడు. ఆయన కవిత్వం కూడా చాలా ప్రతీకాత్మకమైనటువంటిది. ప్రతీకను బాగా వినియోగించుకున్న వాళ్ళల్లో శేషేంద్ర శర్మ చాలా అగ్రగణ్యులు. నీరే పారిపోయింది అనేటటువంటి ఒక కవితను ఒక అద్భుతమైనటువంటి ప్రతీకాత్మక కావ్యంలా ఆయన రాశాడు.

తరువాత 70 నుంచీ వస్తున్నటువంటి కవిత్వంలో విప్లవ కవిత్వం బాగా ప్రచారంలో ఉన్నప్పుడు ఆయన ఒక సౌందర్యాత్మకమైన కవిత్వం కోసం ప్రయత్నం చేశారు. అంటే ఎక్కువగా ఆయన మీద గజల్ ప్రభావం ఉంది. గజల్ ప్రభావం వల్ల ఆయనేం చేశాడంటే పూలు, పూలతోటలు, చెట్లూ, కోకిలలూ ఇలాంటివన్నీ తీసుకుని ఒక గొప్ప భావ సౌందర్యాన్ని సృష్టించాడాయన. "నేను ఒక చెట్టుగా పుట్టినా బావుండేదీ నాకు సంవత్సరానికి ఒక వసంతకాలమైనా దక్కేది - మనిషిగా పుట్టి నేను అన్ని వసంతాలు కోల్పోయాను" అని చెప్పాడాయన. ఇవన్నీ కూడా ఒక గజల్ కి సంబంధించినటువంటి సభావాలు.

ఒక సౌందర్యాత్మకతని ప్రధానంగా తీసుకున్నప్పటికీ కూడా రైతు జీవితాల గురించీ, శ్రామికుల జీవితాల గురించీ కూడా చాలా ఎక్కువగా రాసినటువంటి కవి. " నా దేశం నా ప్రజలు" అనేటటువంటి కావ్యానికి చాలా ప్రపంచ ప్రఖ్యాతి వచ్చింది. అది రైతు జీవితాలగురించీ, శ్రామికుల జీవితాలగురించీ ఒక కొత్త శైలిలో వచన కవిత్వాన్ని రాసినటువంటి కావ్యం. వచన కవిత్వంలో ఒక కొత్త శైలిలో ప్రయత్నం చేశాడు. ఆ శైలి తన సొంత శైలిగా ఆయన నిర్మించుకున్నాడన్నమాట. ఆ శైలిలో సౌందర్యాత్మకత ఉందీ, భావుకత్వం ఉందీ, గతము యొక్క ప్రభావం ఉందీ, సమకాలిక సామాజిక ఉద్యమాలయొక్క స్ఫూర్తి ఉంది. ఇవన్నీ కలిపి ఆయన ఒక కొత్త శైలిని తయారు చేసుకున్నటువంటి వ్యక్తి.

ఆయన కావ్యాలు చాలా భాషలలోకి అనువాదమైనాయి. గ్రీకు, ఫ్రెంచి చాలా భాషలలోకి ప్రపంచవ్యాప్తంగా. నోబుల్ ప్రైజుకి నామినేట్ చేయడం ఈ మధ్య జరిగింది ఆయన పేరు. ఈయన మొదట్లో మంచి అభ్యుదయ కవిత్వాన్ని "ఋతుఘోష" అని రాసాడు. ఆ ఋతు ఘోష చాలా గొప్ప పద్యకావ్యంగా ప్రసిద్ధి పొందింది. తరువాత ఆయన నెమ్మది నెమ్మదిగా ఈ వచన కవిత్వం వైపుకి మళ్ళాడు. వచన కవిత్వం వేపుకు మళ్ళిన తర్వాత అద్భుతమైనటువంటి కవితల్ని వ్రాసి ఒక బ్రహ్మాండమైనటువంటి సామాజికమైన వేదన రాజకీయమైనటువంటి కుట్రలగురించి, తరువాత సౌందర్యాత్మకమైనటువంటి శైలి.. ఇవన్నీ కూడా నిర్వహించినటువంటి కవి శేషేంద్ర శర్మగారు.

తరువాత "కవిసేన మానిఫెస్టో" అని ఒక పుస్తకం రాసారాయన, విమర్శకులుగా. కవిసేన అని కొంతమంది అభిమానులందరూ కూడా ఆ రోజుల్లో పేరు పెట్టుకున్నారు. వీళ్ళకి ఒక కొత్త సౌందర్య సూత్రాన్ని ప్రచారం చెయ్యాలనే ఆశ ఉన్నది. లేదంటే, విప్లవ కవిత్వ దశలో అనుభూతి ఎక్కువగా రావటంలేదు కవిత్వంలో అవన్నీ కూడా కేవలం సిద్ధాంతపరమైనటువంటి కవితలుగా ఉన్నాయి.. అని వీటిలోంచి అనుభూతి వాదమని ఒకదాన్ని లేవదీశారు. ఈ అనుభూతి వాదమనేదానిని ముదిగొండ వీరభద్రయ్య, జీ.వి సుబ్రహ్మణ్యం వీళ్ళందరూ కూడా తయారు చేస్తే దాంట్లో శేషేంద్ర శర్మకి ఒక ప్రముఖ స్థానం ఉంది. అంటే "కవిత్వంలో కేవలం సిద్ధాంతాలే కాకుండా ఒక అలంకారకమైన సౌందర్యముండాలి. దాన్లో ఒక అనుభూతి పరమైనటువంటి శక్తి ఉండాలనేది" ఆయన ప్రధానమైనటువంటి ఒక కోరిక. ఈ విధంగా ఒక కొత్తదానాన్ని చూపించడానికి ప్రయత్నంచేశాడాయన.

అయితే ఇందుకోసం సామాజికమైనటువంటి నిబద్ధత కావాలి. అందుకే ఆయనక సామాజిక పరమైన కవిత్వానికి తగినంతగా దాని గుర్తింపు రాలేదు. అనుభూతి కవిగా మిగిలినటువంటి సౌందర్యాత్మకమైన శైలి నిర్మాతగా మంచి పేరొచ్చింది. ఆర్.ఎస్. సుదర్శనం లాంటి వారు ఆయన ప్రత్యేకత గురించి వ్రాసారు. వాల్మీకి రామాయణం గురించి చాలా కొత్త విధమైనటువంటి ప్రతిపాదనలు ఆయన చేశారు. అది విశ్వనాథ సత్యనారాయణ లాంటి వారిని చాలా ఆశ్చర్యపరిచాయి. అందులో ఆయన చూపించినటువంటి మంత్రశాస్త్రం మొదలైన వాటి ప్రాధాన్యం చాలా మందిని ఆశ్చర్యపరిచాయి.

ఆయన మహాపండితుడిగా బయలుదేరి, గొప్ప పద్య కవిత్వాన్ని వ్రాసి, తరువాత వచన కవిత్వానికి వచ్చి ఒక కొత్త శైలిని నిర్మించినటువంటి ఒక వ్యక్తి. శ్రీ శ్రీ గారు కూడా శేషేంద్ర శర్మగారి కవిత్వాన్ని మెచ్చుకున్నారు. అలా శేషేంద్ర శర్మగారు ఒక బహుముఖ మైనటువంటి ఒక పాండిత్యంతో వ్రాసినటువంటి వ్యక్తి, కొత్త శైలిని వచన కవిత్వానికిచ్చినటువంటి వ్యక్తి, అయితే శేషేంద్ర శర్మగారు ఎంతవరకూ సామాజిక వైవిధ్యాన్ని గురించి రాసారు? ఇందులో సౌందర్యం కనపడడం న్యాయమా కాదా అన్నది అవతల పెడితే, ఆయన ఒక సౌందర్యాత్మకమైన ప్రతీకాత్మకమైన వచన కవిత్వాన్ని అద్భుతంగా వ్యక్తీకరించినట్టి ఒక గొప్ప కవి అని మనం చెప్పుకోవచ్చు. గొప్ప పాండిత్యమున్నటువంటి కవులు అరుదైనటువంటి కాలంలో ఆ మహా వ్యక్తి పోయిన తర్వాత అదొక శూన్యమే అవుతుందని మనం చెప్పుకోవచ్చు.

శేషేంద్ర శర్మగారితో నాసరిషయం
-కీరణీప్రసాద

ఆ హ్వా నం

రంజని, ఏ. జి. ఆఫీసు తెలుగు సాహితీ సమితి, అమెరికా తెలుగు వారిచే ప్రశంసించబడి ప్రప్రథమంగా ఆంధ్రదేశంలో ప్రచురింపబడుతున్న విస్తూత్న సాహితీ కార్యక్రమానికి, మిమ్మల్ని సాదరంగా ఆహ్వానిస్తోంది.

తేదీ : 22-9-1987 మంగళవారం

సమయం : మధ్యాహ్నం 1-05 నిః లకు

స్థలం : ఏ. జి. ఆఫీసు రిక్రియేషన్ క్లబ్ హాలు

యూగకవి, ప్రముఖ నవలా రచయిత
 గుంటూరు శేషేంద్రశర్మ అధ్యక్షతన

మధుర కవయిత్రి

శ్రీమతి ఇందిరాధనరాజ్ గిరి సమక్షంలో

యవకవి

కిరణ్ ప్రభ

దృశ్య, శ్రవ్య కవితా సంకలనం 'వెలుగు వెల్లువ'
 ప్రదర్శన

మిమ్మల్ని ఆనంద సాగరంలో ఓలలాడించే ఈ రంజని పండుగకి
 ఆచ్యుతిక సంఖ్యలో విచ్చేసి జయప్రదం కేస్తారని ఆశిస్తున్నాం.

— రంజని కార్యవర్గం.

ఇది రంజని రజతోత్సవ వత్సరం
సాహితీ విరివనికే వసంతం

కాలేజీ రోజుల్లో ఉండగానే శేషేంద్ర శర్మ గారి కవితలు చదవడం , వాటిలోని సౌందర్యానికి, పదచిత్రాలకీ, ప్రతీకలకీ విపరీతంగా ఆకర్షించబడడం జరిగింది. ఋతుఘోష మొదలు కొని ఆయన రాసిన పుస్తకాలన్నీ ఒకటికి రెండు సార్లు చదివాను ఆ రోజుల్లో. ఎవరికైనా బహుమతి ఇవ్వాలంటే ఎమెస్కో వాళ్ళు ప్రచురించిన 'శేషేంద్ర శర్మ కవిత' పుస్తకాన్ని కొని ఇస్తుండేవాడిని. హైదరాబాదు వచ్చిన వద్దనుంచీ ఆయన్ని కలుద్దామనుకున్నా వీలుకాలేదు. తెనాలిలో ఉండే మిత్రుడు రమణబాబు ఆయనతో తరచూ ఉత్తర , ప్రత్యుత్తరాలు సాగిస్తూ ఉండేవాడు. తను హైదరాబాదు వచ్చినప్పుడు కలిసి వెళ్లాములే అన్నాడు కానీ అదీ వీలుకాలేదు. చివరికి 1987 లో ఆయన్ని కలుసుకోవడానికి వీలైంది..ఎలాగంటే..

అది 1987 అగస్ట్ నెలలో ఒక రోజు.. చీకోలు సుందరయ్య గారూ, నేనూ స్కూటర్ మీద పాత బస్తీలో శేషేంద్ర శర్మ గారి ఇల్లు వెదుక్కుంటూ తిరుగుతున్నాం. పెద్ద రాజ భవంతి.. ఎంట్రెన్స్ ఎక్కడున్నదో తెలీక దాని చుట్టూరానే పదినిమిషాలు తిరిగాము. పక్కనే ఆడుకుంటున్న పిల్లలెవరో చెప్పారు , మెయిన్ గేట్ ఎక్కడుందో.. లోపలికి అడుగుపెట్టగానే వరండాలోనే ఎదురయ్యారు శేషేంద్ర శర్మ గారు. ఫోటోలో చూసిన ఆయనని ప్రత్యక్షంగా చూడడం అదే మొదటిసారి. సాదరంగా ఎదురొచ్చి ఆహ్వానించారు. లోపలికి మెయిన్ హాల్లోకి తీసుకెళ్ళారు. కాస్సేపటికే ఇందిరా ధనరాజ్ గిర్ కూడా వచ్చి కూర్చున్నారు. దాదాపు రెండుగంటల సేపు ఆధునిక కవితా రీతులగురించీ, తన విదేశీ పర్యటన అనుభవాల గురించీ,

తన కవితల వెనకునున్న గేరణ గురించీ..చాలా విషయాలు చరించారు. అంతకు కొద్ది రోజులకిందటో . సరిగా ఆ రోజో ఆయన

సిరియల్ 'కామోత్సవ్' గురించి కోర్టులో కేసు వేశారు. ఆ విషయం గురించి కూడా చాలా సేపు మాట్లాడారు.. ఇట్టే రెండు గంటలు గడిచిపోయాయి.. మధ్యమధ్యలో ఇందిర గారు కూడా మా సంభాషణలో పాలు పంచుకున్నారు. అప్పటివరకూ ప్రచురితమైన నా ఫోటో కవితలన్నింటినీ ఒక్కొక్కటే వివరంగా చదివి అభినందించారు.. మా ఆహ్వానాన్ని మన్నించి నా దృశ్య, శ్రవ్య కవితా సంపుటి ప్రదర్శనకి 'రంజని' సమావేశానికి వచ్చేందుకు అంగీకరించారు.

చెప్పినట్లే సెప్టెంబర్ 22 మధ్యాహ్నం 12.30 కల్లా ఏ.జి. ఆఫీసులోని మీటింగ్ హాలుకి కార్యక్రమానికి అధ్యక్షునిగా గా వచ్చారు, ఇందిరా ధన్ రాజ్ గిరి గారితో కలిసి. సమావేశం ప్రారంభిస్తూ నా కవితల గురించి, ఆయన చేసిన వ్యాఖ్య ఇంకా గుర్తుంది..” ఈ యువకుడు ఛాయా చిత్రాల్లోంచి కవితాన్ని పిండుతాడు..” అన్నారు.

ఆ రోజు తరువాత ఒకటి, రెండు సార్లు వారింటి వద్ద కలిశాను కానీ నేను హైదరాబాదు వదిలెయ్యడం వల్ల మళ్ళీ ఆ పరిచయాన్ని కొనసాగించే వీలుకాలేదు..

మొన్న వార్తాపత్రికలో ఆయన లేరన్న వార్త వినగానే.. ఈ జ్ఞాపకాలన్నీ మనసులో మెదిలాయి.

ఆయన అందించిన కవితలూ, తదితర ప్రక్రియలూ తెలుగు భాష ఉన్నంతకాలం సజీవంగా ఉంటాయి..!

